

วารสาร บัณฑิตแสงโคมคำ

Journal of SaengKhomKham Buddhist Studies

ISSN: 2651-1266 (Print)

ISSN: 2697-5998 (Online)

ปีที่ 8 ฉบับที่ 3 (กันยายน - ธันวาคม 2566) Vol. 8 No. 3 (September - December 2023)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phayao Campus

ISSN: 2651-1266 (Print)

ISSN: 2697-5998 (Online)

วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ

Journal of SaengKhomKham Buddhist Studies

ปีที่ 8 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม 2566)

Vol. 8 No. 3 (September-December 2023)

©วัตถุประสงค์

วารสารบัณฑิตแสงโคมคำเป็นวารสารวิชาการ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อส่งเสริมการผลิตผลงานวิชาการ การศึกษาค้นคว้าและเผยแพร่บทความต่าง ๆ ในสาขาวิชาที่วิทยาเขตพะเยาเปิดสอน คือ (1) พระพุทธศาสนาและปรัชญา (2) การสอนสังคมศึกษา (3) การสอนภาษาไทย และ (4) รัฐศาสตร์ 2) เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยน เรียนรู้พระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ ตลอดจนการบูรณาการสหวิทยาการต่าง ๆ ของคณาจารย์ บุคลากร นิสิต นักศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยหรือหน่วยงานอื่น อันเป็นการบริการวิชาการแก่สังคม 3) เพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา และสร้างความร่วมมือในการบูรณาการการเรียนการสอนกับการเผยแพร่ผลงาน องค์ความรู้ของคณาจารย์ บุคลากรและนิสิตในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิแบบ Double-blind Review อย่างน้อย 3 ท่าน เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยรับพิจารณาต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย กำหนดตีพิมพ์ปีละ 3 ฉบับ (ราย 4 เดือน)

ทั้งนี้ ต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การนำเสนอบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องตามหลักเกณฑ์ที่วารสารกำหนด

อนึ่ง ในกรณีบทความใดถูกปฏิเสธโดยเสียงข้างมากของผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาลั่นกรอง (2 ใน 3) วารสารจะยึดเสียงข้างมากของผู้ทรงคุณวุฒิในการปฏิเสธหรือยุติการดำเนินการตีพิมพ์บทความนั้นทันที ยกเว้นในกรณีต่อไปนี้ 1) ผู้เขียนยืนยันที่จะตีพิมพ์บทความนั้นอีกครั้ง 2) ผู้เขียนได้ปรับแก้บทความตามผู้ทรงคุณวุฒิ โดยเสียงข้างมากที่ปฏิเสธการตีพิมพ์นั้นแล้ว และ 3) กองบรรณาธิการเห็นสมควรให้บทความที่ปรับแก้ใหม่นั้นส่งประเมินอีกรอบได้ จากนั้น วารสารจึงจะดำเนินการต่อในขั้นตอนต่อไป โดยผู้เขียนต้องรับผิดชอบในการชำระค่าธรรมเนียมในส่วน of ค่าตอบแทนผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มเติม (2 ท่าน) ตามที่วารสารกำหนดค่าตอบแทนไว้

©ที่ปรึกษา (Advisors)

พระธรรมวัชรบัณฑิต, ศ.ดร.
พระเทพปวรเมธี, รศ.ดร.
พระเทพเวที, รศ.ดร.
พระเทพวัชรจารจารย์, รศ.ดร.
พระมหาสมบุญ ฐุฑฺฒิกโร, รศ.ดร.
พระราชปรียัติ, รศ.ดร.
พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.
พระเมธีวัชรบัณฑิต, ศ.ดร.
พระครูธรรมธรรณูเทียง พุทธสาโว, ดร.
พระมหาชุติภัก อภินนุโท
ศ. (พิเศษ) ดร.กาญจนา เกรียงษ์
รศ. ดร.สุรพล สุขะพหม
รศ. ดร.ประพันธ์ ศุภษร

อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองอธิการบดี ฝ่ายบริหาร
รองอธิการบดี ฝ่ายกิจการนิสิต
ผู้อำนวยการสถาบันพระไตรปิฎกศึกษา
รองอธิการบดี ฝ่ายวิชาการ
เจ้าคณะจังหวัดพะเยา
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
ผู้อำนวยการวิทยาลัยพุทธศาสตร์นานาชาติ
ประธานหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์
ผู้อำนวยการส่วนงานวางแผนและส่งเสริมการวิจัย
อธิการบดีมหาวิทยาลัยนเรศวร
รองอธิการบดี ฝ่ายกิจการทั่วไป
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

©บรรณาธิการบริหาร (Executive Editor)

พระเมธีวัชรคุณ, รศ.ดร.

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตพะเยา

©กองบรรณาธิการ (Editorial Board Members)

พระมหาสุรศักดิ์ ปัจจนตเสโน, ผศ.ดร.
ผศ. ดร.พงษ์ประภากรณ สุระรินทร์

ผศ. ดร.สหทัย วิเศษ

ร.ต.ต. ดร.สมยศ ปัญญาமாக

พระมหาสมศักดิ์ ญาณโพธิ์, รศ.ดร.
พระมหาบุญศรี ญาณวุฑฺโฒ, ผศ.ดร.
รศ. ดร.เอกฉัตร จารุมณีชน
รศ. ดร.ปรุตม์ บุญศรีตัน
รศ. ดร.ประยงค์ จันทรแดง
ผศ. ดร.กรชนก สนิทวงศ์

คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตพะเยา
บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตพะเยา
บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตพะเยา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ข้าราชการบำนาญ
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ผศ. ดร.ธฤตต์วัชร ไชยเหมวงศ์

อ. ดร.สมศรี สัจจะสกุลรัตน์

อ. ดร.กนกวรรณ เอี่ยมชัย

อ. ดร.ภรณ์ แก้วขาว

Prof. Lalji ‘Shravak’

Dr. Lim Hui Ling

คณะมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี

คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พะเยา

คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พะเยา

สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

Department of Pali and Buddhist Studies,

Banaras Hindu University, Varanasi, India

Religious Scholar, Singapore

©ฝ่ายประสานงานและจัดการ (Coordination and Management)

พระครูใบฎีกาเฉลิมพล อริยวิโส, ดร.

พระมหากิตติพงษ์ กิตติญาณ, ดร.

ผศ. ดร.ชูชาติ สุทธะ

อ. ดร.นภาพร หงษ์ทอง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา

©ฝ่ายกฎหมาย (Law Department)

พ.ต.อ. คณอง ไช้ทา

พ.ต.ท. ดร.ภัทรวุฒิ อัครภัทร

นายวัชร บัญปลอด

©ฝ่ายออกแบบปกและจัดรูปเล่ม (Art and Content Designed)

พระครูพิศาลสรกิจ, ผศ.ดร.

พระปลัดสุกฤษฏ์ ปิยสีโล, ดร.

นายคมจักร ศรีวิราช

นายนพดล อินปิง

นางสาวสิริกานดา คำแก้ว

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา

©กำหนดออกเผยแพร่ (Issue Publication)

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – เมษายน

ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม – สิงหาคม

ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน – ธันวาคม

©ข้อมูลรับรองคุณภาพวารสาร (Approved Journal)

TCI กลุ่มที่ 2 (พ.ศ. 2563-2564)

TCI กลุ่มที่ 1 (พ.ศ. 2565-2567)

©ติดตามข้อมูลและสอบถามรายละเอียด (Additional Information)

Phone: 06 5419 6815

E-mail: jsbsmcu@gmail.com

Facebook Page: วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ JSBS

LINE: @717lstvk

Website: <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jsbs/index>

©เจ้าของ (Owner)

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา
566 หมู่ที่ 2 ถนนพหลโยธิน ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา 56000

©ภาพปก (Cover Page)

อัตลักษณ์เมืองพะเยา “เมืองพะเยา” เดิมชื่อว่า พยว เป็นเมืองแห่งประวัติศาสตร์ที่สำคัญทางภาคเหนือมีอายุกว่า 900 ปี ก่อตั้งขึ้นโดยพ่อขุนศรีจอมธรรมในปี พ.ศ. 1638 และเจริญรุ่งเรืองสูงสุดในสมัยพ่อขุนงำเมือง มี “พระเจ้าตนหลวง” พระพุทธรูปปางมารวิชัยขนาดใหญ่ศิลปะสุโขทัยเชียงแสนประดิษฐานอยู่คู่บ้านคู่มือเมือง มีสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงาม เช่น “กว๊านพะเยา” ทะเลสาบน้ำจืดขนาดใหญ่ตั้งอยู่ในตัวเมือง มี “ภูลังกา” เทือกเขาที่สลับซับซ้อนกันอยู่ในเทือกเขาสันปันน้ำ นอกจากนี้ มีสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนไทลื้อซึ่งอพยพมาจากสิบสองปันนา ออกแบบโดยพระปลัดสุกฤษฎ์ ปิยสีโล, ดร.

ถ้อยแถลงบรรณาธิการ

วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา ฉบับนี้เป็นปีที่ 8 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2566) ประกอบด้วยบทความวิจัย (Research Articles) 10 บทความ และบทความวิชาการ (Academic Articles) 2 บทความ รายละเอียด ดังนี้

บทความวิจัย (Research Articles) 10 บทความ ได้แก่

1) การพัฒนาการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคซีไออาร์ซีร่วมกับแบบฝึกทักษะ โดย ศราวุฒิ พุทธบุรี และเกษกนกวรรณวัลย์ ผลจากการวิจัยพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคซีไออาร์ซีร่วมกับแบบฝึกทักษะมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทั้งยังมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการอ่านจับใจความหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2) การพัฒนาทักษะฟัง-พูดคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้แบบฝึกหัดออนไลน์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านบวกรกน้อย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดย สุพินดาท่าข้าม ชินินทร์ ยาระณะ และศรีทัย สุขยศศรี ผลจากการวิจัยพบว่า แบบฝึกหัดออนไลน์มีค่าประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ มีความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนที่มีทัศนคติที่กล้าพูดและมีความพยายามในการพูดสอดคล้องกับผู้สอนซึ่งมีความถูกต้องและมีความคล่องแคล่วในการพูด

3) แนวทางการจัดการศึกษาบนฐานทักษะชีวิตเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้หญิงในการจัดการความรุนแรงในครอบครัว โดย สุขพัชรมณี กันแต่ง และอัจฉรา ศรีพันธ์ ผลจากการวิจัยพบว่า ผู้หญิงในจังหวัดพิษณุโลกถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวเพิ่มขึ้นทุกปีและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ สาเหตุมาจากการดื่มสุรา ดิตสารเสพติด ทั้งยังเสนอแนวทางจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและเสริมสร้างพลังอำนาจให้ผู้หญิงอีกด้วย

4) การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงเพื่อยกระดับคุณภาพสังคมอย่างยั่งยืน จังหวัดนครปฐม โดย จินตนา สายทองคำ ณรงค์ฤทธิ์ เชาว์กรรม และพิมพ์ภา มหามาศย์ ผลจากการวิจัยพบว่า นวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงชุดชาติพันธุ์สราญมีผลการประเมินความพึงพอใจในการชมการแสดงที่ระดับดีมาก ตลอดจนช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มเชิงวัฒนธรรมผ่านผลิตภัณฑ์ในชุมชนต่าง ๆ และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มคนในจังหวัดนครปฐม

5) การส่งเสริมวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท โดย พระศรีรัชมงคลบัณฑิต และพระสุทธิสารเมธี ผลจากการวิจัยพบว่า การส่งเสริมด้านจิตใจมีการส่งเสริมหลักพุทธปรัชญาเถรวาทให้เด่นชัดคือศีลส่งเสริมความมั่นคง สมาธิส่งเสริมความมั่นคง ปัญญาส่งเสริมความยั่งยืนและยังได้องค์ความรู้จากการสังเคราะห์ PAU MODEL

6) องค์ประกอบและตัวบ่งชี้คุณภาพชีวิตการทำงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยรัฐ: การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน โดย น้ำเงิน จันทรมณี และน้ำผึ้ง อินทะเนตร ผลจากการวิจัยพบว่า โมเดลการวัดคุณภาพชีวิตการทำงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยรัฐ มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์และมีความตรงทางการวัดประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ 16 ตัวชี้วัด

7) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนจากทุนภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าสบสม-หาดไคร้ ตำบลเวียง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย โดย ณรงค์ เจนใจ ผลจากการวิจัยพบว่า ชุมชนเมืองเก่าสบสม-หาดไคร้เป็นชุมชนที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนาน และมีทุนภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่สามารถนำมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยได้การพัฒนาผลิตภัณฑ์ 2 ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ การพัฒนายันต์เขียน และการพัฒนาตุ๊กตาลาย

8) การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยห้องเรียนกลับด้านร่วมกับสื่อสังคมตามกระบวนการเรียนแบบปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรี โดย อารยา ปู่เกตุแก้ว กอบสุข คงมนัส และกิตติพงษ์ พุ่มพวง ผลจากการวิจัยพบว่า การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยห้องเรียนกลับด้านร่วมกับสื่อสังคม ตามกระบวนการเรียนแบบปัญหาเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรี ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ มีกระบวนการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน

9) กลยุทธ์การบริหารการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่ของวิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรี โดย พรทิวา นามทิพย์ และกาญจนา บุญส่ง ผลจากการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาของสภาพที่พึงประสงค์สูงกว่าสภาพปัจจุบันทุกด้าน กลยุทธ์การบริหารการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่ของวิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรีมี 6 กลยุทธ์

10) การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ของชุมชนลุ่มน้ำปาย ตำบลเวียงเหนือ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดย อาทิตยา บุญมาดำ สหทัยา วิเศษ ทิพาภรณ์ เยสุวรรณ์ และพระมหากิตติพงษ์ กิตติญาโณ ผลจากการวิจัยพบว่า การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ลุ่มน้ำปายเป็นพื้นที่มีคนตั้งถิ่นฐานมาก่อนประวัติศาสตร์และในยุคประวัติศาสตร์ บริเวณที่ตั้งเมืองปายเป็นเมืองสำคัญของล้านนา สภาพพื้นที่มีป่าต้นน้ำอุดมสมบูรณ์ มีคนหลายชาติพันธุ์อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐาน มีความหลากหลายของทุนวัฒนธรรมและทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ

บทความวิชาการ (Academic Articles) 2 บทความ ได้แก่

11) ปัญหาการใช้คำสะกดผิดของร้านค้ารอบมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย โดย วิชชุดัง วรศาสตร์กุล บทความวิชาการนี้ได้นำเสนอปัญหาการใช้คำสะกดผิดของร้านค้ารอบมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จำนวน 21 คำ การใช้ภาษาไทยในการดำเนินชีวิตหรือการใช้ภาษาไทย เพื่อการสื่อสารที่ไม่ถูกต้องทำให้เกิดปัญหาในการสื่อสารและภาษาไทยวิบัติได้

12) การทำแท้ง: มุมมองด้านกฎหมายและศีลธรรมตามแนวพุทธ โดย พระชลญาณมุนี และเสาร์คำ ไส่แก้ว บทความวิชาการนี้ได้นำเสนอการทำแท้งบาปหรือไม่ กฎหมายกับศีลธรรมควรเลือกอะไร ในทัศนะทางพระพุทธศาสนาไม่ว่าเหตุผลหรือปัจจัยแวดล้อมใดก็ตาม การทำแท้งถือว่าเป็นบาป โดยในข้อบังคับแห่งปาณาติบาตเป็นเกณฑ์ตัดสิน จึงขัดกับหลักกฎหมายอาญามาตรา 301-305 ที่เห็นถึงความสำคัญของสิทธิเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของสตรีโดยกำหนดให้การทำแท้งถูกกฎหมาย

บทความดังกล่าวทั้งหมด ประกอบด้วยขอบเขตเนื้อหาที่มีความหลากหลายตามที่วารสารได้กำหนดไว้ ไม่ว่าจะเป็นด้านพระพุทธศาสนา ศิลปวัฒนธรรม รัฐศาสตร์ การศึกษา รวมถึงสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ซึ่งครอบคลุมสาขาวิชาที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตพะเยาได้เปิดให้มีการเรียนการสอน ทำให้มีสื่อมีโอกาสได้ศึกษาค้นคว้าจากวารสารอย่างทั่วถึง

โดยแต่ละบทความได้ผ่าน การพิจารณากลับกรองและตรวจประเมินอย่างเข้มข้นจากผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 3 ท่าน

กองบรรณาธิการขออนุโมทนาขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยที่ได้ร่วมกันพิจารณาตรวจสอบ ให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุงแก้ไขบทความให้มีคุณภาพเป็นประโยชน์ในวงวิชาการ ตลอดจนขอขอบคุณนักวิชาการและนิสิตนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทุกท่านผู้เป็นเจ้าของผลงานที่ส่งบทความมาตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารบัณฑิตแสงโคมคำ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า บทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์นี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านและสามารถต่อยอดองค์ความรู้ได้ตามสมควร หากมีข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์เพื่อให้วารสารนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการยินดีน้อมรับด้วยความขอบพระคุณยิ่ง

พระเมธีวชิรคุณ, รศ.ดร.

บรรณาธิการบริหาร

สารบัญ (Content)

ถ้อยแถลงบรรณาธิการ [3]

สารบัญ [8]

บทความวิจัย (Research Articles)

- การพัฒนาการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 442-454
โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคซีไออาร์ซีร่วมกับแบบฝึกทักษะ
The Development of Comprehension Reading of the Sixth-grade Students
Using the Co-operative Learning Process of CIRC Techniques with Exercises
ศราวุฒิ พุทธบุรี, เกษนกก วรรณวัลย์
Sarawut Putthaburi, Ketkanok Wannawan
- การพัฒนาทักษะฟัง-พูดคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้แบบฝึกหัดออนไลน์ 455-475
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านบวกครกน้อย
อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
Developing Listening-speaking Vocabulary Skill in English Using Online
Exercises for Prathom Suksa 2 Students, Chumchonbanbuakkroknoi
School, Muang District, Chiang Mai Province
สุพินดา ท่าข้าม, ชนินทร์ ยาระณะ, ศรีทัย สุขยศศรี
Supinda Takam, Chanin Yarana, Srithai Sookyossri
- แนวทางการจัดการศึกษาบนฐานทักษะชีวิตเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้หญิง 476-497
ในการจัดการความรุนแรงในครอบครัว
Life Skills-based Education Guidelines for Women's Empowerment to
Deal with Family Violence
สุกพัชรมณี กันแต่ง, อัจฉรา ศรีพันธ์
Sukpatcharamanee Kantang, Atchara Sripan

สารบัญ (ต่อ)

- **การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงเพื่อยกระดับคุณภาพสังคมอย่างยั่งยืน จังหวัดนครปฐม**

Research and Innovation in Performing Arts to Raise the Quality of Society Sustainably in Nakhon Pathom Province

จินตนา สายทองคำ, ณรงค์ฤทธิ์ เชาว์กรรม, พิมพิกา มหามาศย์

Jintana Saitongkum, Narongrit Chaokam, Pimpika Mahamart

498-518
- **การส่งเสริมวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท**

Promotion of Vision in National Strategy according to Theravada Buddhist Philosophy

พระศรีรัชมงคลบัณฑิต, พระสุทธินสารเมธี

Phrasrirajamongkolbandit, Phrasutthisanmethi

519-540
- **องค์ประกอบและตัวบ่งชี้คุณภาพชีวิตการทำงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยรัฐ: การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน**

Quality of Work Life Factors and Indicators of Public University Instructors: Confirmatory Factor Analysis

น้ำเงิน จันทรมณี, น้ำผึ้ง อินทะเนตร

Namngern Chantaramanee, Nampueng Intanate

541-558
- **การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนจากทุนภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าสบสม-หาดไคร้ ตำบลเวียง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย**

Community Product Development from Cultural Wisdom Capital, the Old Town Sob Som-Hat Krai Community, Wiang Sub-district, Chiang Khong District, Chiang Rai Province

ณรงค์ เจนใจ

Narong Jenjai

559-579

สารบัญ (ต่อ)

- **การพัฒนาารูปแบบการเรียนรู้ด้วยห้องเรียนกลับด้านร่วมกับสื่อสังคมตามกระบวนการเรียนแบบปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรี**

The Development of Flipped Classroom Learning Model with Social Media Based on Problem-based Learning to Enhance Media Literacy of Undergraduate Students

อารยา ปู่เกตุแก้ว, กอบสุข คงมนัส, กิตติพงษ์ พุ่มพวง
Araya Puketkaew, Kobsook Kongmanus, Kittipong Phumpuang

580-602
- **กลยุทธ์การบริหารการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่ของวิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรี**

Strategies for Dual Vocational Education System of New Normal Management of Phetchaburi Technical College

พรทิพา นามทิพย์, กาญจนา บุญส่ง
Pohntiwa Namthip, Kanchana Boonsong

603-619
- **การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ของชุมชนลุ่มน้ำปาย ตำบลเวียงเหนืออำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน**

Creative Area Development of Pai Watershed Community in Wiang Nuea Sub-district, Pai District, Mae Hong Son Province

อาทิตยา บุญมาด้า, สหทัยา วิเศษ, ทิพาภรณ์ เยสุวรรณ์, พระมหากิตติพงษ์ กิตติญาณโณ
Arthitaya Bunmadam, Sahathaya Wisers, Tipaporn Yesuwan, Phramaha Kittipong Kitatijāṇo

620-639

บทความวิชาการ (Academic Articles)

- **ปัญหาการใช้คำสะกดผิดของร้านค้ารอบมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย**

The Problem with Using the Misspelled Words from the Stores around Loei Rajabhat University

วิชชุพงศ์ วรศาสตร์กุล
Vitchupong Worasatkul

640-656

สารบัญ (ต่อ)

● การทำแท้ง: มุมมองด้านกฎหมายและศีลธรรมตามแนวพุทธ Abortion: Legal Perspective and Moral Principle of Buddhism พระชลญาณมุนี, เสาร์คำ ใสแก้ว Phrachonyanmuni, Saokum Saikaew	657-674
ภาคผนวก	
คำแนะนำสำหรับผู้เขียน	(1)
แบบฟอร์มเสนอผลงานเพื่อตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตแสงโคมคำ	(16)
ตัวอย่างรูปแบบการจัดพิมพ์บทความในวารสารบัณฑิตแสงโคมคำ	(17)
กระบวนการพิจารณาบทความของวารสารบัณฑิตแสงโคมคำ	(25)

การพัฒนาการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคซีไออาร์ซี ร่วมกับแบบฝึกทักษะ

The Development of Comprehension Reading of the Sixth-grade Students Using the Co-operative Learning Process of CIRC Techniques with Exercises

ศราวุฒิ พุทธบุรี^{*1}, เกษกนก วรรณวัลย์²

Sarawut Putthaburi¹, Ketkanok Wannawan²

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

Master of Education Program in Curriculum and Instruction,

Faculty of Education, Chaiyaphum Rajabhat University

Corresponding Author, E-mail: saravootuunnoi@gmail.com*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้ “มาอ่านจับใจความกันเถอะ” โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคซีไออาร์ซีร่วมกับแบบฝึกทักษะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียน 3) เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านใหม่พัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคซีไออาร์ซีร่วมกับแบบฝึกทักษะ 2) แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้ “มา

อ่านจับใจความกันเถอะ” 4) แบบวัดความสามารถในการจับใจความ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบที

ผลการวิจัย พบว่า 1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคซีไออาร์ซี ร่วมกับแบบฝึกทักษะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 83.04/80.80 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \leq 0.05$) 3. ความสามารถในการอ่านจับใจความหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \leq 0.05$) องค์ความรู้จากการวิจัย คือ นักเรียนได้เรียนรู้คำศัพท์จากเรื่องที่อ่านและจดบันทึกเรื่องที่อ่านได้ด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนสามารถอ่านจับใจความได้เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพ สามารถคิดวิเคราะห์เรื่องที่อ่านได้ รู้จักแก้ปัญหาในเรื่องต่าง ๆ ได้และสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

คำสำคัญ: การอ่านจับใจความ; การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ; เทคนิคซีไออาร์ซี; แบบฝึกทักษะ

Abstract

The purposes of this research are 1) to create and determine the effectiveness of lesson plans in the learning unit of “let’s read for comprehension (LRFC)” using a cooperative learning process, CIRC techniques with exercises for the sixth-grade students to be effective according to 80/80 criteria; 2) to compare learning achievement in the learning unit of LRFC of the sixth-grade students before and after studying; and 3) to compare a comprehension reading ability of the sixth-grade students before and after studying. The samples are 25 sixth-grade students at Ban Mai Putthana School under the Nakhonratchasima Primary Educational Service Area Office 7, who studied in 2nd semester of the 2021 academic year. The samples are obtained by simple random sampling. The instruments are 1) lesson plans using a cooperative learning process, CIRC techniques with exercises; 2) comprehension reading exercises; 3) a learning achievement test; and 4) a

comprehension reading ability measurement. The percentage, mean, standard deviation, and t-test are used to analyze the data.

The results are as follows: 1) lesson plans using cooperative learning process and CIRC techniques with exercises of the sixth-grade students have the effectiveness (E1/E2) of 83.04/80.80, which meets specific criteria of 80/80. 2) Learning achievement of the sixth-grade students after studying is higher than before, statistically significant ($p \leq 0.05$). 3) Comprehension reading ability of the sixth-grade after studying is higher than before statistically significant ($p \leq 0.05$). The body of knowledge indicates that students learn about vocabulary from reading and taking notes. They are good at comprehension reading skill. Students are able to think critically. Finally, they can gain knowledge from reading to apply in daily life.

Keywords: Comprehension Reading; Cooperative Learning Process; CIRC Technique; Exercise

บทนำ

การอ่านมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในสังคมปัจจุบัน เพราะนอกจากอ่านเพื่อความเพลิดเพลินแล้ว การอ่านยังเป็นการแสวงหาความรู้เพื่อให้ทันเหตุการณ์ ทั้งยังเพิ่มพูนสติปัญญาของตนบุคคลที่มีความเข้าใจในเรื่องที่อ่านอย่างมีประสิทธิภาพสามารถนำความรู้ ความคิดไปใช้ประโยชน์ทั้งแก่ตนเองและสังคมได้เป็นอย่างดี การอ่านเป็นทักษะที่สำคัญและต้องฝึกฝนให้แก่ผู้เรียนเป็นอย่างมาก เพราะเป็นกระบวนการสำคัญช่วยให้ผู้อ่านสร้างความหมายหรือพัฒนาการวิเคราะห์ตีความในระหว่างอ่าน ผู้อ่านจะต้องรู้หัวเรื่อง จุดประสงค์การอ่าน มีความรู้ทางภาษาที่ใกล้เคียงกับภาษาที่ใช้ในหนังสือที่อ่านและต้องใช้ประสบการณ์เดิมเป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจเรื่องที่อ่าน (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

ถึงแม้การอ่านจะเป็นสาระสำคัญที่มีการกำหนดไว้ในทุกระดับชั้น แต่เมื่อพิจารณาผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ของกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2563 พบว่าคะแนนเฉลี่ยร้อยละระดับประเทศเท่ากับ 56.20 และเมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยร้อยละของโรงเรียนเท่ากับ 28.74 เป็นเหตุผลที่ทางโรงเรียนควรเร่งพัฒนาสาระการอ่านของ

นักเรียน เนื่องจากคะแนนเฉลี่ยของโรงเรียนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ ได้แก่ สาระการอ่านมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 30.00 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์คะแนนที่กำหนด และนักเรียนบางส่วนมีปัญหาในเรื่องการอ่าน ซึ่งครูต้องหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวเพื่อยกระดับความสามารถในการอ่านของนักเรียนในส่วนที่เป็นสาระการอ่านให้สูงขึ้น

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาและสร้างแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อใช้แก้ปัญหาด้านการอ่านจับใจความ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน เป็นการจัดสภาพการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้การอ่านจับใจความจากสื่อต่าง ๆ ให้นักเรียนได้เรียนรู้เนื้อหาที่ละน้อย การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกเป็นสื่อเป็นวิธีการสอนที่ยึดนักเรียนเป็นสำคัญและใช้วิธีการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมด้วยการเรียนรู้จากการทำแบบฝึกหัดหลายอย่าง ซึ่งจะทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามความสามารถของตนเองอย่างสนุกสนาน มีความกระตือรือร้นและไม่เบื่อหน่าย

ผู้วิจัยเห็นว่า กระบวนการเรียนรู้อย่างหนึ่งที่น่าสนใจและเหมาะสมกับการแก้ไขปัญหการสอนอ่านจับใจความ คือ กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคซีไออาร์ซี (CIRC; Cooperative Integrated Reading and Composition) ที่มีรูปแบบการเรียนการสอนแบบร่วมมือที่ใช้ในการสอนอ่านและเขียนโดยเฉพาะรูปแบบนี้ประกอบด้วยกิจกรรมหลัก 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมการอ่านแบบเรียน การสอนอ่านเพื่อความเข้าใจและการบูรณาการภาษากับการเรียน (ทิศนา ขัมมณี, 2548)

ดังนั้น เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้สาระภาษาไทยและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จึงสนใจที่จะนำรูปแบบซีไออาร์ซีซึ่งเป็นรูปแบบวิธีหนึ่งในรูปแบบการสอนแบบร่วมมือที่มีความเหมาะสมกับสภาพการจัดการเรียนรู้บนประสบการณ์พื้นฐานความรู้เดิมของนักเรียน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น และเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคซีไออาร์ซีร่วมกับแบบฝึกทักษะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้ “มาอ่านจับใจความกันเถอะ” ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคซีไออาร์ซีร่วมกับแบบฝึกทักษะ

3. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านจับใจความระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคซีไออาร์ซีร่วมกับแบบฝึกทักษะ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบวิจัยกลุ่มเดียว วัดผลก่อนเรียนและหลังเรียน (One Group Pretest-Posttest Design)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายศูนย์ 12 อำเภอชุมพวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 15 โรงเรียน จำนวน 205 คน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านใหม่พัฒนา กลุ่มเครือข่าย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคซีไออาร์ซีร่วมกับแบบฝึกทักษะ 2) แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 5 แบบฝึกทักษะ ประกอบด้วย 1. การอ่านจับใจความนิทาน 2. การอ่านจับใจความเรื่องสั้น 3. การอ่านจับใจความจากข่าว 4. การอ่านจับใจความจากบทความ 5. การอ่านจับใจความจากบทร้อยกรอง 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ 4) แบบวัดความสามารถในการอ่านจับใจความก่อนเรียนและหลังเรียน เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1 การอธิบายและชี้แจงกิจกรรมการเรียนการสอน โดยกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคซีไออาร์ซี พร้อมทำแบบวัดความสามารถการอ่านจับใจความก่อนเรียน (Pre-test) แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

3.2 การทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

3.3 การดำเนินการสอนด้วยการจัดการเรียนรู้ โดยกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคซีไออาร์ซีร่วมกับแบบฝึกทักษะ จำนวน 5 แผนการจัดการเรียนรู้ รวมเวลา 20 ชั่วโมง

3.4 การทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน (Post-test) โดยใช้แบบทดสอบชุดเดียวกันกับแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียน บันทึกคะแนนของนักเรียนแต่ละคนเพื่อนำไปเปรียบเทียบกับผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียน

3.5 การทำแบบวัดความสามารถการอ่านจับใจความหลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบชุดเดียวกันกับแบบวัดความสามารถก่อนเรียน บันทึกคะแนนของนักเรียนแต่ละคนเพื่อนำไปเปรียบเทียบกับคะแนนก่อนเรียน

3.6 การนำคะแนนที่ได้ไปแทนค่าสถิติตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3.7 การทำการสรุปผลและวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

4.1 วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคซีไออาร์ซีร่วมกับแบบฝึกทักษะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ 80/80 ดำเนินการ ดังนี้

4.1.1 การหา 80 ตัวแรก ดำเนินการ ดังนี้ 1) คะแนนรวมจากการทำแบบทดสอบหลังเรียนในแบบฝึกทักษะแต่ละเรื่องที่นักเรียนตอบถูกต้องทั้งหมด 2) หาค่าเฉลี่ย

4.1.2 การหา 80 ตัวหลัง ดำเนินการ ดังนี้ 1) รวมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 2) หาค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคซีไออาร์ซีร่วมกับแบบฝึกทักษะ โดยใช้การทดสอบที (Dependent Samples t-Test) กำหนดค่าสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

4.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถการอ่านจับใจความของนักเรียนระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคซีไออาร์ซีร่วมกับแบบฝึกทักษะ โดยใช้การทดสอบที กำหนดค่าสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

4.4 สถิติที่ใช้เป็นสถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนใช้การทดสอบที

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์การสร้างและหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคซีไออาร์ซีร่วมกับแบบฝึกทักษะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 (E1/E2) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตาราง 1

ผลการเรียน	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	คะแนนร้อยละของค่าเฉลี่ย
ประสิทธิภาพกระบวนการ (E ₁)	25	125	103.80	4.75	83.04
ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E ₂)	25	30	24.24	2.17	80.80
ประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ E ₁ /E ₂ เท่ากับ 83.04/80.80					

ตาราง 1 ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคซีไออาร์ซีร่วมกับแบบฝึกทักษะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (E1/E2)

จากตาราง 1 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคซีไออาร์ซีร่วมกับแบบฝึกทักษะ มีประสิทธิภาพกระบวนการ (E₁) เท่ากับ 83.04 และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E₂) เท่ากับ 80.80 แสดงว่า แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคซีไออาร์ซีร่วมกับแบบฝึกทักษะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 83.04/80.80 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคซีไออาร์ซีร่วมกับแบบฝึกทักษะระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตาราง 2

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	P
ก่อนเรียน	25	30	16.76	1.01	14.03*	0.05
หลังเรียน	25	30	24.24	2.17		

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \leq 0.05$)

ตาราง 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคซีไออาร์ซีร่วมกับแบบฝึกทักษะระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน

จากตาราง 2 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคซีไออาร์ซีร่วมกับแบบฝึกทักษะ มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ($\bar{X}=16.76$; S.D.=1.01) คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X}=24.24$; S.D.=2.17) แสดงว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านจับใจความระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคซีไออาร์ซีร่วมกับแบบฝึกทักษะ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังตาราง 3

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	P
ก่อนเรียน	25	20	11.00	1.15	15.98*	0.05
หลังเรียน	25	20	16.56	1.08		

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p \leq 0.05$)

ตาราง 3 ผลแบบวัดความสามารถในการอ่านจับใจความระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

จากตาราง 3 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคซีไออาร์ซีร่วมกับแบบฝึกทักษะ มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ($\bar{X}=11.00$; S.D.=1.15) คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X}=16.56$; S.D.=1.08) แสดงว่านักเรียนมีความสามารถในการอ่านจับใจความเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคซีไออาร์ซีร่วมกับแบบฝึกทักษะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 83.04/80.80 หมายความว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนจากกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ร่วมกับชุดแบบฝึกทักษะและแบบทดสอบย่อยระหว่างเรียน โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคซีไออาร์ซีร่วมกับแบบฝึกทักษะ หน่วยการเรียนรู้ “มาอ่านจับใจความกันเถอะ” ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้ง 5 แผน คิดเป็นร้อยละ 83.04 และค่าเฉลี่ยคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผล

สัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน คิดเป็นร้อยละ 80.80 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน แสดงว่า แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคซีไออาร์ซีร่วมกับแบบฝึกทักษะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคซีไออาร์ซีร่วมกับแบบฝึกทักษะส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการสอนทักษะการอ่านจับใจความ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวรรณา โคตรชมพู (2556) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคซีไออาร์ซี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพเท่ากับ 87.60/85.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 ค่าดัชนีประสิทธิผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าเท่ากับ 70.73 ซึ่งแสดงว่า ผู้เรียนมีความก้าวหน้าทางด้านการเรียนรู้คิดเป็นร้อยละ 70.73 นักเรียนที่เรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคซีไออาร์ซีมีความสามารถในการอ่านจับใจความหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ระดับ 0.05 นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริตราภรณ์ ศิลปะ (2547) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยเรื่องการสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกดแม่กตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 โรงเรียนบ้านสว่างวิทยา จำนวน 64 คน ซึ่งเรียนโดยใช้สื่อประสมร่วมกับการเรียนการสอนแบบซีไออาร์ซี ปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($p < 0.01$) และสอดคล้องกับงานวิจัยของแสนประเสริฐ ปานเนียม (2552) ได้ศึกษาผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านและเขียนของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตที่สอนด้วยวิธีการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคซีไออาร์ซี กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 63 คน ผลการวิจัยพบว่าความสามารถในการอ่านและการเขียนของนักศึกษากลุ่มทดลองแตกต่างกับกลุ่มควบคุมวิธีสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่มีต่อวิธีการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคซีไออาร์ซีเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้ “การอ่านจับใจความ” ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคซีไออาร์ซีร่วมกับแบบฝึกทักษะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ สืบเนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่ง

ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีลักษณะการเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อยกลุ่มละ 4-5 คน โดยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเก่ง ปานกลางและอ่อน จากผลการวิจัยดังกล่าวส่งผลให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาเป็น อย่างดี ส่งผลให้กิจกรรมการเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และทำให้ผลสัมฤทธิ์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของขวัญเรือน โพธิ์วิเชียร (2538) ได้ศึกษาผลการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้โปรแกรมซีไออาร์ซี ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ แบบร่วมมือที่มีผลต่อความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาไทยของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 30 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม กลุ่มละ 10 คน กลุ่มทดลองที่ 1 ฝึกด้วยวิธีการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้โปรแกรม ซีไออาร์ซี กลุ่มทดลองที่ 2 ฝึกอ่านด้วยตนเองโดยใช้กิจกรรมการอ่านของโปรแกรมซีไอ อาร์ซี และกลุ่มทดลองควบคุมเรียนจากการสอนของครูตามปกติ ใช้เวลาในการฝึกกลุ่ม ละ 16 ครั้ง ภายใน 8 สัปดาห์ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มที่เรียนแบบร่วมมือโดยใช้ โปรแกรมซีไออาร์ซีกับกลุ่มที่เรียนด้วยตนเองโดยใช้กิจกรรมการอ่านของโปรแกรมซีไอ อาร์ซี และกลุ่มที่เรียนจากการสอนของครูตามปกติ มีความสามารถในการอ่านจับ ใจความไม่แตกต่างกัน แต่ละกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้โปรแกรมซี ไออาร์ซีมีแนวโน้มว่า มีความสามารถสูงกว่ากลุ่มอื่น นอกจากนั้น ยังสอดคล้องกับ แนวคิดของสุวรรณา ตั้งทิษะรักษ์ (2543) ที่ว่า วิธีทดสอบความเข้าใจในการอ่านว่า เมื่ออ่านเรื่องจบแล้ว ผู้อ่านมีวิธีทดสอบความเข้าใจหลังจากการอ่านได้ แยกใจความ สำคัญออกจากพลความได้ ตอบคำถามได้ถูกต้องหลังจากอ่านเรื่องจบแล้ว และสรุป สารสำคัญของเรื่องโดยเรียบเรียงใหม่ด้วยสำนวนของผู้อ่านเอง ซึ่งการจัดการเรียนรู้ การสอนอ่านกับการวัดและการประเมินผลการอ่านเป็นสิ่งที่ต้องทำควบคู่กันไป โดย กำหนดบทเรียนให้มีความเหมาะสมพอดีกับเวลา อีกทั้งการจัดการเรียนการสอน อ่านให้มีหลายลักษณะรูปแบบเพื่อให้ผู้เรียนไม่เกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายต่อการเรียน และยังส่งผลให้การอ่านมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับแนวคิดของชาวล แพร่ตกุล (2552) ที่ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสำเร็จในด้านความรู้ ทักษะและสมรรถภาพด้านต่าง ๆ ของสมอง ผลสัมฤทธิ์การเรียนควรจะประกอบด้วย สิ่งสำคัญอย่างน้อย 3 ประการ คือ ความรู้ ทักษะและสมรรถภาพสมองในด้านต่าง ๆ ความสำเร็จทั้ง 3 ประการ ที่นักเรียนได้เรียนผ่านมาแล้วสามารถวัดได้โดยใช้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านจับใจความระหว่างก่อนเรียน กับหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ

ร่วมมือเทคนิคซีไออาร์ซีร่วมกับแบบฝึกทักษะ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของแวมยุรา เหมือนนิล (2538) ที่ว่า ทักษะในการอ่านจับใจความ คือ เมื่อผู้อ่านอ่านเนื้อหาแล้วสามารถเรียงลำดับเหตุการณ์ของเรื่องแยกแยะข้อเท็จจริง สามารถเล่าเรื่องและแสดงความคิดเห็นได้อย่างมีเหตุผล ยกตัวอย่างประกอบ พร้อมทั้งระบุส่วนสำคัญและส่วนประกอบของเรื่องได้ และเล่าเรื่องให้ผู้อื่นฟังได้ นอกจากนั้น ยังสอดคล้องกับแนวคิดของจุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และบาหยัน อิ่มสำราญ (2547) ที่ว่า การอ่านจับใจความมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตมนุษย์ในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคปัจจุบันซึ่งเป็นยุคข้อมูลข่าวสาร เพราะการอ่านและการฟังจะทำให้ผู้คนได้รับข่าวสาร ข้อมูลความรู้ ทราบความเคลื่อนไหวและข้อคิดเห็นต่าง ๆ ของผู้คนในสังคม นอกจากนี้ การอ่านยังสามารถพัฒนามนุษย์ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ผู้รับสารจะได้รับประโยชน์จากการอ่านอย่างเต็มที่ ถ้าผู้รับสารสามารถรับสารที่ผู้ส่งสารส่งให้อ่านอย่างครบถ้วนและถูกต้อง กระบวนการสำคัญที่สุดในการรับสารจากเรื่องที่อ่าน คือ การจับใจความ ฉะนั้น การจับใจความจึงเป็นหัวใจของการอ่าน และสอดคล้องกับแนวคิดของเบญจรัตน์ ปิ่นเวหา (2549) ที่ว่า ความสำคัญของการอ่านจับใจความ คือ ผู้อ่านต้องทำความเข้าใจในเนื้อเรื่องและได้รับความรู้จากเนื้อเรื่องที่อ่าน จึงจะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งความรู้และความบันเทิง ทั้งนี้ เพื่อพัฒนาทักษะทางภาษา เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ไปใช้ในวิชาอื่นและชีวิตประจำวันได้

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการวิจัยการพัฒนาการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคซีไออาร์ซีร่วมกับแบบฝึกทักษะ ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้คำศัพท์จากเรื่องที่อ่านและจดบันทึกเรื่องที่อ่านได้ด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนสามารถอ่านจับใจความได้เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพ สามารถคิดวิเคราะห์เรื่องที่อ่านได้ รู้จักแก้ปัญหาในเรื่องต่าง ๆ และสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

สรุป

จากการวิจัยเรื่องการพัฒนาการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคซีไออาร์ซีร่วมกับแบบฝึกทักษะ สามารถสรุปได้ ดังนี้ 1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคซีไออาร์ซีร่วมกับแบบฝึกทักษะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มี

ประสิทธิภาพ เท่ากับ 83.04 /80.80 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ 2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้ “มาอ่านจับใจความกันเถอะ” ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคซีไออาร์ซีร่วมกับแบบฝึกทักษะสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3. ความสามารถในการอ่านจับใจความระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคซีไออาร์ซีร่วมกับแบบฝึกทักษะสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *การจัดสาระการเรียนรู้ภาษาไทย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ขวัญเรือน โพธิ์วิเชียร. (2538). *ผลการเรียนแบบร่วมมือโดยใช้โปรแกรมซีไออาร์ซีที่มีต่อความสามารถในการอ่านเข้าใจความภาษาไทยของนักเรียนระดับประถมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และบาหยัน อิ่มสำราญ. (2547). *การใช้ภาษาไทย*. กรุงเทพมหานคร: พี.เพรส.
- ชวาล แพร่ตกุล. (2552). *เทคนิคการวัดผล*, พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- ทิตนา แคมมณี. (2548). *รูปแบบการเรียนการสอนทางเลือกที่หลากหลาย*, พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เบญจรัตน์ ปิ่นเวหา. (2549). *การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้เพลงประกอบการสอน*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- แววมยุรา เหมือนนิล. (2538). *การอ่านจับใจความ*. กรุงเทพมหานคร: ชมรมเด็ก.
- ศิจิตราภรณ์ ศิลปะ. (2547). *การพัฒนาสื่อประสมร่วมกับการเรียนการสอนแบบซีไออาร์ซี เรื่องการสะกดคำไม่ตรงตามมาตราตัวสะกดแม่กด วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- สุวรรณา โคตรชมภู. (2556). *การพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย*

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สุวรรณา ตั้งที่ชะรักษ์. (2543). *การอ่าน*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

แสนประเสริฐ ปานเนียม. (2552). *การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านและการ
เขียนของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตที่สอนด้วยวิธีการเรียนแบบร่วมมือ
เทคนิค CIRC กับวิธีสอนแบบปกติ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.

การพัฒนาทักษะฟัง-พูดคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดย
ใช้แบบฝึกหัดออนไลน์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
โรงเรียนชุมชนบ้านบวกรกน้อย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
Developing Listening-speaking Vocabulary Skill in English
Using Online Exercises for Prathom Suksa 2 Students,
Chumchonbanbuakkroknoi School,
Muang District, Chiang Mai Province

สุพินดา ท่าข้าม*¹, ชนินทร์ ยารณะ², ศรีทัย สุขยศศรี³
Supinda Takam¹, Chanin Yarana², Srithai Sookyosri³

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

Master of Education Program in Curriculum and Instruction,
Faculty of Social Sciences and Liberal Arts, North-Chiang Mai University

Corresponding Author, E-mail: 92s.pinda@gmail.com*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพแบบฝึกทักษะออนไลน์เพื่อการพัฒนาทักษะฟัง-พูดคำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะการฟัง-พูดคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังเรียนด้วยแบบฝึกหัดออนไลน์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนชุมชนบ้านบวกรกน้อย จำนวน 16 คน โดยการสุ่มแบบกลุ่ม สถิติที่ใช้ในวิจัย คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการหาค่าทดสอบที แบบกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว

ผลการวิจัย พบว่า 1. แบบฝึกหัดออนไลน์เพื่อการพัฒนาทักษะฟัง-พูดคำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 75.25/77.19 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ 75/75 2. คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการ

เรียนด้านทักษะการฟัง-พูดคำศัพท์ของนักเรียน หลังเรียนด้วยแบบฝึกทักษะฟัง-พูดออนไลน์สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังเรียนเท่ากับ 11.06 คะแนน และ 15.44 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.70 และ 1.46 ตามลำดับ องค์ความรู้จากการวิจัย คือ 1) ความสามารถด้านการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนที่มีความรู้ความเข้าใจความหมายของคำศัพท์และสามารถในการออกเสียงคำศัพท์ที่ได้ยิน 2) ความสามารถด้านการฟังคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนที่มีต่อผู้สอน ซึ่งมีความถูกต้องและมีความคล่องแคล่วในการพูด 3) ความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนที่มีทัศนคติที่กล้าพูดและมีความพยายามในการพูด

คำสำคัญ: ทักษะการฟัง; ทักษะการพูด; คำศัพท์ภาษาอังกฤษ; แบบฝึกทักษะออนไลน์

Abstract

The objectives of this research are 1) to construct and investigating the efficiency of online exercises to develop the English listening and speaking vocabulary skills for Prathom Suksa 2 students and 2) to compare the achievement of Phathom Suksa 1 students' listening and speaking vocabularies skills before and after using the online exercises. The sample of this study is 16 students in Prathom Suksa 2 by using cluster random sampling, in second semester, 2021 academic year in Chumchonbanbuakkroknoi School. The collected data are analyzed in terms of percentage, mean, standard deviation, and t-test (Dependent Sample).

The results reveal that 1) the efficiency of online exercises to develop the English listening and speaking vocabulary skills are 75.25/77.19 which is higher than setting criteria of 75/75; 2) the average achievement scores of Phathom Suksa 2 students' listening and speaking vocabularies skills after studying with online exercises are higher than before studying at .05 significant which the average scores of before and after studying are at 11.06 and 15.44. The standard deviations are at 1.70 and 1.46 respectively. The body of knowledge indicates that 1) listening-

speaking skill of students to understand the meanings of English vocabulary and able to pronounce the words that they listened; 2) English listening skill of students towards teachers which is accurate and fluent in speaking; and 3) self-confidence of students towards attitude to be assertive and effort to speak.

Keywords: Listening Skill; Speaking Skill; English Vocabulary;
Online Exercise

บทนำ

มาตรฐานการศึกษาของชาติมีจุดมุ่งหมายให้สถานศึกษาทุกแห่งยึดแนวทางการพัฒนาผู้เรียนไปสู่ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาและให้หน่วยงานต้นสังกัดใช้เป็นเป้าหมายในการจัดการศึกษา โดยการกำหนดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของผู้เรียนที่เหมาะสมตามช่วงวัยในแต่ละระดับ โดยมีสมรรถนะทั้ง 10 ประการ ซึ่งเด็กและเยาวชนไทยต้องได้รับการพัฒนาในช่วงเวลา 12 ปี ของการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงและดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพในโลกแห่งศตวรรษที่ 21 ได้ (สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้, 2562) โดยภาษาอังกฤษเป็นหนึ่งในสมรรถนะที่ต้องพัฒนาให้นักเรียนทุกคนมีทักษะตามมาตรฐานภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร (English for Communication) ซึ่งในระดับ การศึกษาขั้น พื้นฐาน ประถมศึกษาตอนต้น เป็นระดับชั้นเรียนที่ต้องมีระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษตามกรอบ FRELE–TH (สำนักทดสอบแห่งชาติ, 2562) ซึ่งมีทั้งหมด 6 ระดับ คือ A1 (รู้คำศัพท์ที่พบบ่อยและสำนวนพื้นฐาน) A2 (เข้าใจภาษาพูดแบบง่าย ๆ) B1 (เข้าใจประเด็นสำคัญของเรื่องที่ฟัง) B2 (เข้าใจประเด็นสำคัญของการพูดที่ซับซ้อนในหัวข้อที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม) C1 (เข้าใจเมื่อฟังเรื่องยาวทั้งแบบมีโครงสร้างและแบบไม่มีโครงสร้างอย่างชัดเจน) C2 (เข้าใจภาษาพูดทุกรูปแบบไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ) ซึ่งในระดับ A1 นี้เมื่อปรับใช้กับชั้นประถมศึกษาตอนต้น คือ ผู้เรียนสามารถใช้และเข้าใจประโยคง่าย ๆ ในชีวิตประจำวัน สามารถแนะนำตัวเองและผู้อื่นได้ ทั้งยังสามารถตั้งคำถามเกี่ยวกับบุคคลอื่นได้ เช่น “เขาอยู่ที่ไหน” “รู้จักใครบ้าง” “มีอะไรบ้าง” และตอบคำถามเหล่านี้ได้ ทั้งยังสามารถเข้าใจบทสนทนาเมื่อคู่สนทนาพูดช้าและชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นทั้งในการพูดและการเขียนเกี่ยวกับสถานการณ์ในชีวิตประจำวันที่ได้ทั่วไป (สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้, 2562) อย่างไรก็ตาม อุปสรรคยิ่งใหญ่ประการหนึ่งสำหรับผู้เรียนภาษาอังกฤษจำนวน

มาก คือ การไม่รู้ศัพท์ ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของปัญหาการอ่านไม่เข้าใจ ฟังไม่รู้เรื่อง กระทั่งพูดและเขียนไม่ได้ ดังนั้น ผู้เรียนที่ต้องการเรียนภาษาเพื่อให้สามารถใช้ในการติดต่อสื่อสารได้ จำเป็นต้องรู้ศัพท์จำนวนมากพอ ผู้สอนจึงมีบทบาทสำคัญในการหาวิธีการต่าง ๆ ที่จะสอนคำศัพท์ให้ได้ผล (นเรศ สุรสิทธิ์, 2550) การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ นอกจากจะมุ่งพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาได้ถูกต้องตามโครงสร้างและหลักภาษาแล้ว หัวใจสำคัญของการเรียนภาษาอังกฤษอย่างหนึ่ง คือ คำศัพท์ เพราะถึงแม้ผู้เรียนจะสามารถเรียนและเข้าใจไวยากรณ์ได้ดีเพียงใดก็ตาม ถ้ามีข้อจำกัดเรื่องคำศัพท์ คือ รู้คำศัพท์น้อย จะขาดโอกาสที่จะพัฒนาให้เก่งด้านภาษาได้ หรือความเป็นเลิศในการใช้ภาษาอังกฤษก็จะถูกจำกัดไปด้วย ด้วยเหตุนี้คำศัพท์ภาษาอังกฤษจึงมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ (เพราพิลาส บุรณะวนิชกุล และโสมพิทยา อบรม, 2560) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนรู้คำศัพท์มีผลอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้และเข้าใจภาษาอังกฤษทั้งการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน ในขณะเดียวกันหากขาดความรู้เรื่องคำศัพท์จะทำให้เกิดความยากลำบากต่อผู้เรียนในการเรียนภาษาอังกฤษ (ฐิติรัตน์ แก่นนคร, 2557)

ดังนั้น คำศัพท์จึงเป็นสิ่งสำคัญในการเรียนภาษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนภาษาต่างประเทศ ซึ่งจำเป็นต้องเรียนและทำความเข้าใจคำศัพท์เป็นอย่างแรกเพื่อพัฒนาไปสู่ความรู้ ความเข้าใจและความสามารถในการใช้ภาษาทั้งการพูด การฟัง การอ่าน และการเขียนซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวิลกินส์ (Wilkins, 1972) ที่กล่าวว่า ถ้าไม่มีความรู้ไวยากรณ์จะทำให้สื่อความหมายได้น้อยมาก แต่ถ้าไม่รู้คำศัพท์จะไม่สามารถสื่อความหมายได้เลย หมายความว่า การเรียนภาษาที่สองต้องมีความรู้ด้านคำศัพท์ที่เพียงพอเพื่อให้การสื่อสารสามารถเข้าใจได้ ถึงแม้จะมีความรู้ด้านไวยากรณ์ที่จำกัด แต่ในทางตรงข้ามกันถ้าผู้เรียนภาษาต่างประเทศเป็นภาษาที่สองไม่มีความรู้ด้านคำศัพท์จะไม่สามารถเข้าใจและสื่อสารได้ การที่ผู้เรียนจะเขียนหรือแต่งประโยคได้อย่างถูกต้องนั้นผู้เรียนจะต้องรู้จักคำศัพท์ ความหมาย หน้าที่ของคำศัพท์ที่จะนำมาใช้ เพื่อให้การเขียนนั้นถูกต้องตามรูปแบบไวยากรณ์ และจะนำไปสู่การสื่อสารที่ถูกต้อง การเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้คำศัพท์จึงเป็นสิ่งที่สำคัญมากเช่นกัน เพราะคำศัพท์สามารถช่วยให้นักเรียนมีความรู้เข้าใจข้อมูลเนื้อหา และสามารถนำไปใช้ได้ถูกต้อง อีกทั้งยังสามารถใช้ในการสนทนาอย่างง่าย ๆ ในชีวิตประจำวัน เพราะการสนทนาโดยใช้คำศัพท์เพียงคำเดียว อาจช่วยให้ผู้ที่สนทนาด้วยเข้าใจได้มากยิ่งขึ้น จึงทำให้การเรียนรู้คำศัพท์มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้เกี่ยวกับภาษาในด้านอื่น ๆ อีกด้วย เจ้าของภาษาค้นเคยกับคำศัพท์โดยได้ยินได้ฟังและพบเห็นบ่อย ๆ ทั้งที่เป็นรูปประโยคและจากสถานการณ์

ต่าง ๆ ก่อนที่จะสามารถใช้ภาษาได้ (ธีรวิรา ปลาตะเพียนทอง, 2562) คำศัพท์เหล่านั้นจะติดอยู่ในสมองและพร้อมที่จะนำมาพูดได้ทันที นอกจากนี้ การพัฒนาความรู้เรื่องคำศัพท์ยังเป็นสิ่งที่ผู้เรียนภาษาเองต้องการ เพราะผู้เรียนมีความเชื่อว่า การรู้คำศัพท์จำนวนมากเป็นสิ่งที่แสดงถึงการพัฒนาทางด้านภาษาของตนเอง การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาไปจนถึงอุดมศึกษาเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับผู้เรียน โดยคำศัพท์สามารถพัฒนาความสามารถทางภาษาของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี เนื่องจากการเรียนรู้คำศัพท์จะนำไปสู่กระบวนการเรียนรู้ทางภาษาเพื่อพัฒนาความสามารถและทักษะทั้งการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน กระทั่งสามารถสื่อสารทางภาษาได้

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้มีการคิดค้นรูปแบบการเรียนรู้ที่มีแนวทางหรือวิธีการที่มีความแตกต่างกัน เช่น การเรียนในชั้นเรียนแบบออนไซต์ (On-site) การเรียนผ่านโทรทัศน์ (On-air) การเรียนผ่านออนไลน์ (Online) การให้เอกสาร ใบงานและให้คำแนะนำ (On-hand) การจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานรูปแบบต่าง ๆ (Blended Learning) และแนวทางหรือวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบอื่น ๆ ที่สถานศึกษากำหนดขึ้นให้เหมาะสมกับสถานการณ์การแพร่ระบาดในพื้นที่ เป็นต้น (สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้, 2562) ซึ่งในปีการศึกษา 2564 โรงเรียนชุมชนบ้านบวกรกน้อยอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) จึงงดการใช้อาคารหรือสถานที่ของโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา สำหรับการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบปกติ (On-site) โดยพิจารณาจัดการเรียนการสอนในรูปแบบอื่นแทน ดังนั้น โรงเรียนชุมชนบ้านบวกรกน้อยได้พิจารณาตามความเหมาะสมให้มีการจัดการเรียนการสอน 3 รูปแบบ ได้แก่ การเรียนผ่านออนไลน์ (Online) การจัดการเรียนการสอนตามความเหมาะสมผู้เรียน (On-demand) และการจัดการเรียนการสอนโดยครูจัดทำเอกสาร ใบงานหรือชุดกิจกรรม (On-hand) โดยใช้ทั้งสามรูปแบบในการจัดการเรียนรู้เป็นการเรียนแบบผสมผสาน โดยครูได้ติดตามการเรียนรู้และช่วยเหลือผู้เรียนผ่านช่องทางการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ เช่น โทรศัพท์ ไลน์ (LINE) เฟซบุ๊ก (Facebook)

ทั้งนี้ การจัดทำแบบฝึกหัดออนไลน์จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเนื้อหาบทเรียนที่ยากซับซ้อนได้ง่ายขึ้นในระยะเวลาอันสั้น และสามารถช่วยให้เกิดความคิดรวบยอดในเรื่องนั้นได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว อีกทั้งยังช่วยให้บรรยากาศในการสอนน่าสนใจยิ่งขึ้น สื่อจะช่วยกระตุ้นและสร้างความสนใจให้กับผู้เรียนทำให้ไม่รู้สึกเบื่อ

หน่วยการเรียนรู้ และจากแนวทางการเตรียมการเปิดภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำแนวทางการปฏิบัติงานขึ้นเพื่อให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาในสังกัดใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานสำหรับเตรียมความพร้อมก่อนเปิดภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่นักเรียน ผู้ปกครอง และประชาชนทั่วไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564) และเพื่อให้ทราบถึงแนวทางการสร้างความปลอดภัยให้กับนักเรียนก่อนการเปิดภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ในระหว่างที่จัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับมาตรการที่กระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงศึกษาธิการกำหนดได้กล่าวถึงคลังความรู้ (Knowledge Bank) ที่สนับสนุนการเรียนการสอนด้วยระบบเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Learning Platform) ในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้นักเรียนไม่สามารถกลับไปเรียนแบบการเรียนรู้ในชั้นเรียนที่สถานศึกษาได้ แต่การเรียนรู้ของนักเรียนยังคงต้องดำเนินต่อไปไม่หยุดยั้ง ดังนั้น คลังความรู้จะเป็นแหล่งเรียนรู้ในระบบเทคโนโลยีดิจิทัล สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนให้กับครู บุคลากรทางการศึกษาและนักเรียนเลือกนำไปใช้ในการนำไปจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมและตรงตามความต้องการของสถานศึกษาแต่ละพื้นที่ โดยเฉพาะการใช้เว็บไซต์ไลฟ์เวิร์คชีต (Live Worksheet) ซึ่งเป็นเว็บไซต์ที่สามารถสร้างใบงานแบบฝึกหัดออนไลน์และให้นักเรียนเข้ามาทำใบงานออนไลน์ได้โดยไม่ต้องพิมพ์เป็นกระดาษออกมา อีกทั้งยังสามารถตรวจคะแนนหรือส่งคำตอบให้ครูผ่านทางอีเมล (จิรดา ขุนเณร, ม.ป.ป.) ซึ่งเหมาะสำหรับการตอบสนองการเรียนผ่านทางออนไลน์ เพื่อยกระดับการเรียนการสอน เพิ่มความสะดวกในการใช้งานแบบฝึกหัดทั้งการตรวจและทำแบบฝึกหัด (คลังสื่อการสอน, 2564)

จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลกระทบโดยตรงต่อการเรียนรู้ของนักเรียนทำให้สถานศึกษาไม่สามารถเปิดเรียนรูปแบบการเรียนรู้ในชั้นเรียนได้ตามปกติจึงทำให้ครูต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับตัวผู้เรียนที่สุด ด้วยการพยายามเติมเต็มและลดข้อจำกัดในการศึกษา โดยให้ความสำคัญกับพัฒนาการและความปลอดภัยของผู้เรียนเป็นหลัก จากเหตุผลข้างต้นผู้วิจัยจึงศึกษาสื่อการสอนที่เหมาะสมและสามารถช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้นเพื่อใช้แก้ไขปัญหาในการจัดการเรียนการสอนเพื่อช่วยในการพัฒนาทักษะฟัง-พูด เพื่อช่วยส่งเสริมและ

พัฒนาการเรียนโดยที่ผู้เรียนสามารถฝึกฝนทักษะได้ด้วยตนเองได้ง่ายและไม่จำกัดการเรียนรู้อะไรเฉพาะแค่นั้นในกระดาษ โดยใช้สื่อการสอนผ่านเว็บไซต์ไลฟ์เวิร์คชิต ในการสร้างแบบฝึกทักษะเพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่มีรูปภาพประกอบ อีกทั้งสามารถทบทวนคำศัพท์พร้อมฟังเสียงของคำศัพท์ ทำให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพแบบฝึกทักษะออนไลน์เพื่อการพัฒนาทักษะฟัง-พูดคำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
2. เพื่อเปรียบเทียบผลการใช้แบบฝึกทักษะออนไลน์เพื่อการพัฒนาทักษะฟัง-พูดคำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังเรียนด้วยแบบฝึกทักษะออนไลน์

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ออกแบบการวิจัยแบบการทดสอบก่อนและหลังของกลุ่มเดียว (One Group Pretest-posttest Design) โดยมีตัวแปรต้น ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้โดยแบบฝึกหัดออนไลน์เพื่อการพัฒนาทักษะฟัง-พูดคำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และตัวแปรตาม ได้แก่ คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะการฟัง-พูดคำศัพท์ของนักเรียน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 3 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 75 คนที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนชุมชนบ้านบวกรกน้อย อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 ส่วนกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนชุมชนบ้านบวกรกน้อย อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 จำนวน 16 คน โดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้วิธีจับฉลากได้ห้องเรียน 1 ห้องเรียน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบฝึกทักษะออนไลน์เพื่อการพัฒนาทักษะฟัง-พูดคำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะฟัง-พูดคำศัพท์ภาษาอังกฤษวิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือการวิจัยดำเนินการดังต่อไปนี้

- 1) แบบฝึกทักษะออนไลน์เพื่อการพัฒนาทักษะฟัง-พูดคำศัพท์

ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยดำเนินการ ดังนี้

1.1 การศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหาความต้องการที่จะสร้างแบบฝึกทักษะออนไลน์เพื่อการพัฒนาทักษะฟัง-พูดคำศัพท์ภาษาอังกฤษ

1.2 การคัดเลือกเนื้อเรื่องให้ครอบคลุมสาระการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนชุมชนบ้านบวกรน้อย

1.3 การศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักจิตวิทยาวิธีการสร้างแบบฝึกทักษะออนไลน์

1.4 การกำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดกรอบการสร้างแบบฝึกกว่า ควรประกอบด้วยเรื่องอะไร มีลักษณะอย่างไร กิจกรรมมีอะไรบ้าง การนำเสนอในรูปแบบใด

1.5 การคัดเลือกคำศัพท์ที่จะนำมาสร้างแบบฝึกทักษะออนไลน์ โดยให้ขอบเขตคำศัพท์และโครงสร้างทางไวยากรณ์เหมาะสมกับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

1.6 การสร้างแบบฝึกทักษะออนไลน์เพื่อการพัฒนาทักษะฟัง-พูดคำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านบวกรน้อย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผ่านทางเว็บไซต์ไลฟ์แวร์ค์ชิต โดยได้ออกแบบแบบฝึกทักษะออนไลน์ เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกการฟังและการพูดคำศัพท์ได้ รวมถึงการเข้าใจและจดจำความหมายของคำศัพท์ เช่น การฟังแล้วโยงเส้นจับคู่กับรูปภาพให้ตรงกัน ฟังแล้วจับคู่รูปภาพ เลือกเสียงตรงกับรูปภาพที่เห็น ฟังคำศัพท์แล้วออกเสียงตามคำศัพท์ที่ได้ยิน บอกคำศัพท์ที่เห็นจากรูปภาพ ฯลฯ โดยมีจำนวน 2 หัวข้อ คือแบบฝึกทักษะออนไลน์ เรื่อง Clothes และแบบฝึกทักษะออนไลน์ เรื่อง In the town ซึ่งในการสร้างและพัฒนาแบบฝึกทักษะเพื่อพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ได้ผสมผสานรูปแบบตามทัศนะของนักวิชาการหลายคนและผู้วิจัยได้ปรับให้เหมาะสมกับสภาพบริบทของนักเรียนที่สอน จากนั้น ได้รวบรวมแบบฝึกทักษะออนไลน์โดยการจัดทำแบบฝึกทักษะเพื่อพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยสร้างจากเว็บไซต์กูเกิลไซต์ ซึ่งมีส่วนประกอบในเว็บไซต์ ดังนี้ 1) หน้าเว็บไซต์ ประกอบด้วยชื่อเรื่องและภาพประกอบ 2) คำชี้แจง 3) สาระสำคัญและจุดประสงค์การเรียนรู้ 4) คำแนะนำการใช้แบบฝึกทักษะเพื่อพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ 5) แบบทดสอบก่อนเรียน 6) แบบฝึกทักษะเพื่อพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ 10) แบบทดสอบหลังเรียน 11) เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนและเฉลยใบงาน 12) ผู้จัดทำ

1.7 การนำแบบฝึกทักษะออนไลน์เพื่อการพัฒนาทักษะฟัง-พูดคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่สร้างขึ้น เสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องขององค์ประกอบของแบบฝึกทักษะ เนื้อหามาตรฐานการเรียนรู้และประเมินผลโดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนระดับประถมศึกษา สำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 ซึ่งผู้เชี่ยวชาญประเมินโดยใช้แบบประเมินที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นตามรูปแบบแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยกำหนดเกณฑ์ออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้ ระดับ 5 หมายถึง ประเด็นการประเมินนั้นมีความเหมาะสมมากที่สุด ระดับ 4 หมายถึง ประเด็นการประเมินนั้นมีความเหมาะสมมาก ระดับ 3 หมายถึง ประเด็นการประเมินนั้นมีความเหมาะสมปานกลาง ระดับ 2 หมายถึง ประเด็นการประเมินนั้นมีความเหมาะสมน้อย ระดับ 1 หมายถึง ประเด็นการประเมินนั้นมีความเหมาะสมน้อยที่สุด นำการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน มาวิเคราะห์โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของแบบประเมินหาคุณภาพของแบบฝึกทักษะ โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในแต่ละข้อรายการตามเกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด (2560) แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้ ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51-5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51-4.50 หมายถึง มีความเหมาะสมมาก ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51-3.50 หมายถึง มีความเหมาะสมปานกลาง ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51-2.50 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อย ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.50 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อยที่สุด โดยมีรายการประเมิน ดังนี้ 1) ด้านคำชี้แจงการใช้แบบฝึกทักษะฟัง-พูดคำศัพท์ภาษาอังกฤษออนไลน์ 2) ด้านเนื้อหา 3) ด้านแบบฝึกทักษะ 4) ด้านแบบทดสอบ 5) ด้านภาษา 6) ด้านเว็บไซต์

1.8 การนำแบบฝึกทักษะออนไลน์เพื่อการพัฒนาทักษะฟัง-พูดคำศัพท์ภาษาอังกฤษมาปรับปรุงแก้ไข ข้อบกพร่องตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

1.9 การนำแบบฝึกทักษะออนไลน์ไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564

2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการฟังพูดคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านบวกครกน้อย อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

2.1 การศึกษาเอกสารหลักสูตร คู่มือการวัดและประเมินผลกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เทคนิคการเขียนข้อสอบ การสร้างแบบทดสอบและวิธีการสร้างแบบทดสอบแบบปรนัย (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

2.2 การศึกษาแนวทางการวัดผลทางการศึกษาเกี่ยวกับการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ทักษะฟังพูดคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ชนิดเลือกตอบ 3 ตัวเลือก

2.3 วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้แล้วสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ จำนวน 1 ฉบับ ซึ่งเป็นแบบทดสอบแบบปรนัยเลือกตอบ (Multiple Choices) 3 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ต้องการใช้จริง 10 ข้อต่อหนึ่งหัวข้อ

2.4 การนำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (Index of Item Objective Congruence; IOC) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้ +1 หมายถึง แน่ใจว่า สอดคล้อง 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่า สอดคล้อง และ -1 หมายถึง แน่ใจว่า ไม่สอดคล้อง

2.5 การเลือกข้อสอบที่มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้โดยมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.66 ขึ้นไป

2.6 การนำผลจากการพิจารณาตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ

2.7 การจัดพิมพ์แบบทดสอบที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

3. วิธีรวบรวมข้อมูล ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านบวกรน้อยที่กำลังเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 16 คน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบทดสอบท้ายแบบฝึกทักษะออนไลน์เพื่อการพัฒนาทักษะฟัง-พูดคำศัพท์ภาษาอังกฤษหลังจากใช้ทั้งหมด ทั้ง 2 ชุด (E1) และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้คำศัพท์หลังเรียน (Post-test) (E2) และเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะ (E1/E2)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์หาประสิทธิภาพ (E1/E2) ของแบบฝึกทักษะออนไลน์เพื่อการพัฒนาทักษะฟัง-พูดคำศัพท์ภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพ E1/E2 ตามเกณฑ์ 75/75 และใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนทดสอบก่อนและหลังเรียน

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการการพัฒนาทักษะฟัง-พูด คำศัพท์ภาษาอังกฤษระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ใช้แบบฝึกทักษะออนไลน์เพื่อการพัฒนาทักษะฟัง-พูดคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยการ หาค่าทดสอบที (t-Test Dependent Sample)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 การสร้างและหาประสิทธิภาพแบบฝึกทักษะออนไลน์เพื่อการพัฒนา ทักษะฟัง-พูดคำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

1) ผลการสร้างแบบฝึกทักษะออนไลน์เพื่อการพัฒนาทักษะฟัง-พูดคำศัพท์ ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

แบบฝึกทักษะออนไลน์มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ นักเรียนได้พัฒนาทักษะฟัง-พูด คำศัพท์ภาษาอังกฤษได้ด้วยตนเอง เพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนภาษาอังกฤษต่อไป ซึ่ง แบบฝึกทักษะออนไลน์สร้างขึ้นผ่านเว็บไซต์กูเกิลไซต์ (Google Site) ในลักษณะอิน เทอร์แอคทีฟ (Interactive) ที่สามารถใช้งานผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Internet) โดยมีแบบฝึกทักษะออนไลน์จำนวน 2 หัวข้อ คือ 1) Clothes 2) In the Town

แบบฝึกทักษะออนไลน์เรื่อง Clothes จำนวน 5 แบบฝึกทักษะ ประกอบด้วยแบบฝึกทักษะที่ 1 โยงเส้นจับคู่รูปภาพและเสียงคำศัพท์ จำนวน 10 ข้อ 10 คะแนน แบบฝึกทักษะที่ 2 นำรูปภาพมาวางตามคำศัพท์ที่ได้ยิน จำนวน 10 ข้อ 10 คะแนน แบบฝึกทักษะที่ 3 เลือกรูปภาพตามคำศัพท์ที่ได้ยิน จำนวน 5 ข้อ 10 คะแนน แบบฝึกทักษะที่ 4 ฟังพูดคำศัพท์ จำนวน 10 ข้อ 10 คะแนน แบบฝึกทักษะที่ 5 บอก คำศัพท์ตามรูปภาพที่เห็น จำนวน 5 ข้อ 10 คะแนน

แบบฝึกทักษะออนไลน์เรื่อง In the Town มีจำนวน 5 แบบฝึกทักษะ ประกอบด้วยแบบฝึกทักษะที่ 1 โยงเส้นจับคู่รูปภาพและเสียงคำศัพท์ จำนวน 10 ข้อ 10 คะแนน แบบฝึกทักษะที่ 2 นำรูปภาพมาวางตามคำศัพท์ที่ได้ยิน จำนวน 10 ข้อ 10 คะแนน แบบฝึกทักษะที่ 3 เลือกรูปภาพตามคำศัพท์ที่ได้ยิน จำนวน 5 ข้อ 10 คะแนน แบบฝึกทักษะที่ 4 ฟังพูดคำศัพท์ จำนวน 10 ข้อ 10 คะแนน แบบฝึกทักษะที่ 5 บอก คำศัพท์ตามรูปภาพที่เห็น จำนวน 5 ข้อ 10 คะแนน

ในแต่ละหัวข้อประกอบด้วยคำนำ แบบฝึกทักษะการฟังพูดคำศัพท์ ภาษาอังกฤษเป็นแบบฝึกทักษะออนไลน์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่สร้าง ขึ้นเพื่อใช้เป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนเพื่อมุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะฟัง-พูด

คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ซึ่งในการเรียนภาษาอังกฤษนั้น คำศัพท์ถือเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งแบบฝึกทักษะฟัง-พูด คำศัพท์ภาษาอังกฤษนี้เป็นแบบฝึกทักษะออนไลน์ ผ่านทางเว็บไซต์กูเกิลไซต์ ซึ่งประกอบด้วยคำชี้แจง คำแนะนำการใช้แบบฝึกทักษะสำหรับ ครูและนักเรียน จุดประสงค์การเรียนรู้ แบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) แบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) และแบบฝึกทักษะจำนวน 5 แบบฝึกพร้อมเฉลยผ่านเว็บไซต์ไลฟ์เวิร์คชิต โดยนักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รวมทั้งหมด 2 หัวข้อ รวม 10 แบบฝึกทักษะ ซึ่งสามารถสรุปผลการวิเคราะห์การหาความเหมาะสมได้ ดังนี้

ประเด็นการประเมิน	แบบฝึกทักษะออนไลน์เรื่อง Clothes			แบบฝึกทักษะออนไลน์เรื่อง In the Town		
	ผลรวม คะแนน	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	ผลรวม คะแนน	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
1. ด้านคำชี้แจงการใช้แบบฝึกทักษะฟังพูดคำศัพท์ภาษาอังกฤษออนไลน์						
1.1 สื่อความหมายชัดเจนเข้าใจง่าย	15	5.00	มากที่สุด	15	5.00	มากที่สุด
1.2 บอกรายละเอียดของเนื้อหาได้ครอบคลุม	15	5.00	มากที่สุด	15	5.00	มากที่สุด
2. ด้านเนื้อหา						
2.1 เนื้อหามีความสอดคล้องกับผลการเรียนรู้	14	4.67	มากที่สุด	14	4.67	มากที่สุด
2.2 เนื้อหามีความชัดเจน	15	5.00	มากที่สุด	15	5.00	มากที่สุด
2.3 เหมาะสมกับวัยและความสนใจของผู้เรียน	12	4.00	มาก	12	4.00	มาก
2.4 เนื้อหาเป็นไปตามลำดับขั้นของการเรียนรู้จากง่ายไปยาก	12	4.00	มาก	14	4.67	มากที่สุด
3. ด้านแบบฝึกทักษะ						
3.1 แบบฝึกทักษะมีจำนวนเหมาะสม	15	5.00	มากที่สุด	15	5.00	มากที่สุด
3.2 แบบฝึกทักษะมีความยากง่ายเหมาะสม	12	4.00	เหมาะสมมาก	12	4.00	เหมาะสมมาก
3.3 แบบฝึกทักษะสร้างความสนใจของผู้เรียน	15	5.00	มากที่สุด	15	5.00	มากที่สุด
4. ด้านแบบทดสอบ						
4.1 แบบฝึกทักษะจำนวนเหมาะสม	15	5.00	มากที่สุด	15	5.00	มากที่สุด
4.2 แบบฝึกทักษะมีความสอดคล้องกับเนื้อหา	15	5.00	มากที่สุด	15	5.00	มากที่สุด

ประเด็นการประเมิน	แบบฝึกหัดออนไลน์เรื่อง Clothes			แบบฝึกหัดออนไลน์เรื่อง In the Town		
	ผลรวม คะแนน	ค่าเฉลี่ย	แปลผล	ผลรวม คะแนน	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
4.3 แบบฝึกหัดทักษะมีความสอดคล้องกับผลการเรียนรู้	12	4.00	มาก	12	4.00	มาก
5. ด้านภาษา						
5.1 ความเหมาะสมในการใช้คำสื่อความหมาย	15	5.00	มากที่สุด	15	5.00	มากที่สุด
5.2 ความถูกต้องของภาษา	15	5.00	มากที่สุด	15	5.00	มากที่สุด
5.3 ภาษาเข้าใจง่ายเหมาะสม	14	4.67	มากที่สุด	14	4.67	มากที่สุด
5.4 ความเหมาะสมของตัวอักษรที่ใช้	15	5.00	มากที่สุด	15	5.00	มากที่สุด
6. ด้านเว็บไซต์						
6.1 รูปภาพที่ใช้มีความเหมาะสมกับวัย	13	4.33	มาก	13	4.33	มาก
6.2 สะดวกในการใช้	15	5.00	มากที่สุด	14	5.00	มากที่สุด
6.3 เว็บไซต์มีความสวยงาม	15	5.00	มากที่สุด	15	5.00	มากที่สุด
6.4 เร้าความสนใจของผู้เรียน	15	5.00	มากที่สุด	15	5.00	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย		4.73	มากที่สุด		4.77	มากที่สุด

ตาราง 1 ผลการตรวจสอบแบบฝึกหัดทักษะออนไลน์เพื่อการพัฒนาทักษะฟัง-พูดคำศัพท์ภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยผู้เชี่ยวชาญ

จากตาราง 1 ผลการสร้างแบบฝึกหัดทักษะออนไลน์เพื่อการพัฒนาทักษะฟัง-พูดคำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีความเหมาะสม ดังนี้แบบฝึกหัดทักษะออนไลน์หัวข้อ Clothes มีค่าความเหมาะสมมากที่สุด เท่ากับ 4.73 ส่วนแบบฝึกหัดทักษะออนไลน์หัวข้อ In the Town มีค่าความเหมาะสมมากที่สุด เท่ากับ 4.77

2) ผลการหาค่าประสิทธิภาพแบบฝึกหัดทักษะออนไลน์เพื่อการพัฒนาทักษะฟัง-พูดคำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียน ดังตารางต่อไปนี้

แบบฝึกหัดทักษะออนไลน์ เรื่อง Clothes							
คนที่	ชุดที่ 1	ชุดที่ 2	ชุดที่ 3	ชุดที่ 4	ชุดที่ 5	ชุดที่ 6	หลังเรียน
คะแนน	10	10	10	10	10	10	10
1	6	8	8	6	7	6	8

แบบฝึกทักษะออนไลน์ เรื่อง Clothes							
คนที่	ชุดที่ 1	ชุดที่ 2	ชุดที่ 3	ชุดที่ 4	ชุดที่ 5	ชุดที่ 6	หลังเรียน
คะแนน	10	10	10	10	10	10	10
2	4	7	7	6	6	6	7
3	4	6	7	6	7	6	7
4	4	6	6	6	7	6	7
5	5	7	7	8	6	6	7
6	4	7	6	8	7	6	7
7	6	8	8	8	8	8	8
8	6	7	8	10	9	8	9
9	4	6	8	8	7	6	9
10	4	5	6	8	6	6	8
11	5	8	9	8	9	8	8
12	4	7	5	6	5	6	8
13	4	7	6	6	7	6	8
14	5	6	6	8	7	6	8
15	6	8	9	8	8	8	9
16	6	6	7	6	6	8	8

ตาราง 2 ผลการใช้แบบฝึกทักษะการฟัง-พูดคำศัพท์ภาษาอังกฤษเรื่อง Clothes

แบบฝึกทักษะออนไลน์ เรื่อง In the Town							
คนที่	ชุดที่ 1	ชุดที่ 2	ชุดที่ 3	ชุดที่ 4	ชุดที่ 5	ชุดที่ 6	หลังเรียน
คะแนน	10	10	10	10	10	10	10
1	6	8	10	8	9	8	8
2	4	9	7	6	7	6	7
3	4	9	7	6	7	6	6
4	4	7	7	8	8	8	8
5	5	6	6	5	7	7	7
6	4	8	8	10	9	9	8
7	6	9	10	10	9	9	9
8	6	9	10	10	9	10	9
9	4	8	9	10	9	9	8
10	4	6	7	6	7	8	6
11	5	9	10	8	9	10	9
12	4	7	8	8	9	7	7
13	4	5	6	8	6	6	7

แบบฝึกทักษะออนไลน์ เรื่อง In the Town							
คนที่	ชุดที่ 1	ชุดที่ 2	ชุดที่ 3	ชุดที่ 4	ชุดที่ 5	ชุดที่ 6	หลังเรียน
คะแนน	10	10	10	10	10	10	10
14	5	7	8	8	8	10	7
15	6	10	10	8	9	10	9
16	6	9	9	10	8	8	8

ตาราง 3 ผลการใช้แบบฝึกทักษะการฟัง-พูดคำศัพท์ภาษาอังกฤษเรื่อง In the Town

การทดสอบ	ประสิทธิภาพ ด้านกระบวนการ E ₁	ประสิทธิภาพ ด้านผลลัพธ์ E ₂
ประสิทธิภาพ	75.25	77.19

ตาราง 4 ค่าประสิทธิภาพแบบฝึกทักษะออนไลน์เพื่อการพัฒนาทักษะการฟัง-พูดคำศัพท์ภาษาอังกฤษ

จากตาราง 4 ค่าประสิทธิภาพการพัฒนาทักษะฟัง-พูดคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้แบบฝึกทักษะออนไลน์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านบวกรกน้อย อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2564 เท่ากับ 75.25/77.19 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 75/75

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนรู้คำศัพท์ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนด้วยแบบฝึกทักษะออนไลน์เพื่อการพัฒนาทักษะฟัง-พูดคำศัพท์ภาษาอังกฤษ

การทดสอบ	คะแนนเต็ม (20)	จำนวนนักเรียน	$\bar{X}$	S.D.	$\overline{S. D.}$	$\bar{D}$	t	Sig
ก่อนเรียน	20	16	11.06	1.70	1.02	4.38	17.08*	0.000
หลังเรียน	20	16	15.44	1.46				

หมายเหตุ: *นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

ตาราง 5 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทักษะการฟัง-พูดคำศัพท์ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยแบบฝึกแบบฝึกทักษะออนไลน์

อภิปรายผล

จากการสร้างแบบฝึกทักษะออนไลน์เพื่อการพัฒนาทักษะฟัง-พูดคำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านบวกรกน้อย จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้แบบฝึกทักษะออนไลน์ ผู้วิจัยมีประเด็นการอภิปราย ดังนี้

1. การสร้างและหาประสิทธิภาพแบบฝึกทักษะออนไลน์เพื่อการพัฒนาทักษะฟัง-พูดคำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านบวกรกน้อย จังหวัดเชียงใหม่ ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 75.25/77.19 ซึ่งเป็นการหาประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 มีค่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ เพราะผู้ศึกษาได้ดำเนินการสร้างแบบฝึกทักษะออนไลน์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ตามหลักการและขั้นตอนโดยศึกษาการสร้างแบบฝึกทักษะ เอกสารและตำราที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบ ขั้นตอนและหลักการออกแบบฝึกทักษะ เหมาะสมกับธรรมชาติของเนื้อหาและวัยของผู้เรียน ตลอดจนสนับสนุนการเรียนรู้ของบุคคลที่แตกต่างกันให้ได้เรียนไปตามความสามารถจนประสบความสำเร็จ สามารถทบทวนได้ตามต้องการจนกว่าจะเข้าใจ คำชี้แจงในการทำแบบฝึกและความสะดวกสบายในการศึกษา มีการนำแบบฝึกทักษะทดลองใช้ก่อนนำไปใช้จริง ทำให้ปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อสร้างสื่อการสอนที่เหมาะสมและสามารถช่วยในการพัฒนาทักษะฟัง-พูด โดยที่ผู้เรียนสามารถฝึกฝนทักษะได้ด้วยตนเองได้ง่ายและไม่จำกัดการเรียนรู้เฉพาะในห้องเรียนอีกต่อไป จากการศึกษาค้นคว้าความรู้เรื่องสื่อการเรียนการสอน ผู้วิจัยสนใจการใช้สื่อการสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยใช้เว็บไซต์กูเกิลไชด์และไลฟ์เวิร์คชีตในการสร้างแบบฝึกทักษะเพื่อใช้พัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ที่จะสามารถช่วยส่งเสริมการเรียนการสอนในรายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่มีรูปภาพประกอบ อีกทั้งสามารถทบทวนคำศัพท์พร้อมฟังเสียงของคำศัพท์ ซึ่งในการเรียนภาษาอังกฤษนั้น คำศัพท์ถือเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งแบบฝึกเป็นเครื่องมือที่จำเป็นต่อการฝึกทักษะทางภาษาของนักเรียน เป็นส่วนช่วยเพิ่มเติมในการเรียนทักษะเป็นอุปกรณ์การสอนที่ช่วยลดภาระของครูได้มาก เพราะแบบฝึกเป็นสิ่งที่ถูกจัดทำขึ้นอย่างมีระบบช่วยเสริมทักษะการใช้ภาษาให้ดียิ่งขึ้น แต่ต้องอาศัยความเอาใจใส่จากครูด้วยแบบฝึกช่วยในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล เหมาะกับความสามารถของเด็กจะทำให้เกิดผลดีทางด้านจิตใจ ช่วยเสริมทักษะทางภาษาให้คงทน เพราะเด็กฝึกทำซ้ำหลายครั้งในเรื่องที่ตนบกพร่อง แบบฝึกยังใช้เป็นเครื่องมือวัดผลทางการเรียนหลังจากจบบทเรียนแล้ว ช่วยให้ครูเห็นปัญหาของเด็กได้อย่างชัดเจน ทำให้ครูได้แก้ปัญหาของเด็ก

ได้ทันทั่วทั้งที่ เด็กสามารถเก็บแบบฝึกไว้ใช้เป็นเครื่องมือในการทบทวนความรู้ได้นอกจากนี้ แบบฝึกยังช่วยให้ครูและนักเรียนประหยัดเวลา แรงงานและค่าใช้จ่ายในการฝึกฝนแต่ละครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอมรรัตน์ เศษฤทธิ์ (2563) ที่แสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ด้วยยูทิลิตี้ช่วยพัฒนาทักษะการเรียนรู้ได้ชัดเจน โดยผู้เรียนสามารถเข้าถึงบทเรียนและแบบฝึกหัดที่มีความหลากหลายทันสมัย สร้างความสนุกสนานกับการเรียนมากขึ้น เสริมสร้างประสิทธิภาพในการเรียน และมีความกระตือรือร้นมากกว่าการเรียนในรูปแบบปกติ วิเดียนี ทริสนานินสิห์ (Trisnarningsih, 2015) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้ใบงานเพื่อสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษ และกฤษณา สิกขมาน (2555) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการสื่อสารภาษาอังกฤษธุรกิจ โดยใช้การสอนแบบเรียนออนไลน์ (e-Learning) พบว่าบทเรียนคอมพิวเตอร์ออนไลน์มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.02/82.62 ผลการวิจัยพบว่าทักษะการพูดของนักเรียนมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นไปได้ว่า การใช้แบบฝึกทักษะทำให้นักเรียนได้เรียนรู้การพูดภาษาอังกฤษได้ดียิ่งขึ้น เพราะแบบฝึกทักษะมีรูปแบบที่ชัดเจน เข้าใจง่าย ทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการพูดภาษาอังกฤษ การโต้ตอบและการสื่อสาร ในการทดลองการใช้นวัตกรรมนักเรียนในกลุ่มทดลองมีทักษะการพูดที่เพิ่มขึ้นหลังจากใช้แบบฝึกทักษะมากกว่ากลุ่มควบคุมที่เป็นการเรียนแบบปกติ ซึ่งจากผลการทดลองพิสูจน์ได้ว่าการใช้แบบฝึกหัดช่วยให้เกิดกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการพูดในชั้นเรียน การใช้แบบฝึกทักษะทำให้เวลาสอนสั้นลงกว่าการใช้ตำราเรียน กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ นักเรียนเข้าใจบทเรียนในการพูดได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น ยิ่งไปกว่านั้นการใช้แบบฝึกทักษะช่วยให้เกิดการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพในระยะยาว

2. การเปรียบเทียบผลการใช้แบบฝึกทักษะออนไลน์เพื่อการพัฒนาทักษะฟัง-พูดคำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการศึกษาใช้แบบฝึกทักษะออนไลน์เพื่อการพัฒนาทักษะฟัง-พูดคำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะคำศัพท์ภาษาอังกฤษออนไลน์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านบวกครกน้อย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้ง 2 หัวข้อ การทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 11.06 คะแนน และ 15.44 คะแนน ตามลำดับ มีค่าเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานก่อนเรียนและหลังเรียนเท่ากับ 1.70 และ 1.46 ตามลำดับ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเฉลี่ย 1.02 และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนกับหลังเรียนพบว่า คะแนนสอบหลังเรียนของ

นักเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของนราวดี พันธุ์นา (2556) พบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้แบบฝึกคำศัพท์ภาษาอังกฤษ มีความสามารถในการอ่านดีขึ้นโดยมีคะแนนเฉลี่ยก่อนการใช้แบบฝึกคิดเป็นร้อยละ 17.64 และมีคะแนนเฉลี่ยหลังการใช้แบบฝึกเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 66.29 และนักเรียนที่ได้รับการใช้แบบฝึกเพื่อจำความหมายของคำศัพท์ภาษาอังกฤษมีความสามารถในการจำความหมายของคำศัพท์ภาษาอังกฤษได้ดีขึ้น โดยมีคะแนนเฉลี่ยก่อนการใช้แบบฝึกคิดเป็นร้อยละ 8.14 และมีคะแนนเฉลี่ยหลังการใช้แบบฝึกเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 75.29 สุชาพร ธาระณี (2552) ได้พัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตฝึกทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษเพื่อสื่อสารของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงพบว่า ความสามารถทางการฟังและพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาหลังจากการทำบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเสริมทักษะการฟังและพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสูงกว่าก่อนการทำบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แกมกาญจน์ แสงหล่อ (2560) ได้พัฒนาบทเรียนออนไลน์วิชาภาษาเพื่อการสื่อสาร ตามสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ส่วนบุคคลบนอินเทอร์เน็ตผ่านทางเครือข่ายสังคมสำหรับนักศึกษาปริญญาตรีพบว่า บทเรียนที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.33/81.89 และยังเป็นไปตามที่นุรุล ฮิดายะห์ และสราเรล อสารี (Hidayah & Asari, 2022) ได้ศึกษาเรื่องสำรวจทักษะการฟังของนักเรียนโดยใช้ใบงานจริงเป็นแพลตฟอร์มการสอน ผลการศึกษาพบว่า 1) การใช้ไลฟ์เวิร์คชิตหรือเรียกว่า แบบฝึกทักษะออนไลน์ ในการพัฒนาด้านทักษะการฟังมีผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้น โดยผู้วิจัยใช้แพลตฟอร์มบนเว็บไซต์ไลฟ์เวิร์คชิตในการทดลองก่อนเรียนและหลังเรียน เมื่อนำมาเปรียบเทียบกันแล้ว ผลปรากฏว่า ทักษะความสามารถด้านการฟังดีขึ้น 2) สำรวจความพึงพอใจในการใช้ไลฟ์เวิร์คชิต ในการเรียนการสอนพบว่า นักเรียนเห็นด้วยอย่างยิ่ง เพราะเป็นแพลตฟอร์มที่เข้าใจง่ายและใช้งานง่ายในการพัฒนาทักษะด้านการฟัง ซึ่งผู้วิจัยไม่พบข้อบกพร่องในการใช้ไลฟ์เวิร์คชิตแต่อย่างใด

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากใช้กระบวนการสะท้อนความคิดเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสามารถด้านการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ ด้านพูดภาษาอังกฤษ และด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ดังต่อไปนี้

1) ความสามารถด้านการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ เป็นสมรรถภาพของนักเรียนในด้านการสนทนาโต้ตอบเกี่ยวกับคำและข้อความในคำศัพท์ภาษาอังกฤษของผู้สอนซึ่ง

ประเมินจากความรู้ความเข้าใจความหมายของคำหรือประโยคที่ได้ยิน และสามารถจับใจความสำคัญ การถ่ายโอน โดยเข้าใจคำศัพท์ที่คุ้นเคยแต่อยู่ในสถานการณ์ใหม่และการสื่อสาร โดยถ่ายทอดความรู้ออกมาเป็นคำพูดประเมินโดยแบบฝึกทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษจากการใช้คำศัพท์

2) ความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษ เป็นสมรรถภาพของนักเรียนในด้านการพูดคำศัพท์ภาษาอังกฤษต่อผู้สอน และการพูดหน้าชั้นเรียน ซึ่งประเมินจากการใช้คำศัพท์ได้ถูกต้องและมีความหลากหลาย ความถูกต้องทางไวยากรณ์ ความคล่องแคล่ว โดยสามารถพูดได้อย่างสบาย เป็นธรรมชาติไม่ลังเล การพูดให้คนอื่นเข้าใจและความพยายามในการสื่อสาร มีความกระตือรือร้นในการพูด การใช้ท่าทางช่วยและการสบตาผู้ฟังโดยตลอด โดยใช้แบบฝึกทักษะและแบบทดสอบ

3) ความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นพฤติกรรมและทัศนคติของนักเรียนที่แสดงผ่านท่าทางจากการกระทำ และการแสดงออกทางความคิดด้วยความมั่นใจและเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองในเรื่องการฟังและการพูดคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ซึ่งประเมินจากความกล้าพูด กล้าแสดงออก กล้าแสดงความคิดเห็น ไม่เขินอาย ไม่วิตกกังวลและความพยายามในการพูด

สรุป

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพการแบบฝึกทักษะคำศัพท์ภาษาอังกฤษออนไลน์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านบวกครกน้อย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการสร้างขึ้นที่มีการวางแผนและศึกษาการสร้างแบบฝึกอย่างมีขั้นตอนและยึดหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ ตลอดจนมีการตรวจสอบความเที่ยงตรงและประเมินความเหมาะสมตามเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนที่มีรูปแบบหลากหลายขึ้นและไม่จำเป็นต้องเรียนรู้แค่ในห้องเรียนเพียงเท่านั้นอีกต่อไป และผลการศึกษาใช้แบบฝึกทักษะออนไลน์เพื่อการพัฒนาทักษะฟัง-พูดคำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะคำศัพท์ภาษาอังกฤษออนไลน์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านบวกครกน้อย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทั้ง 2 หัวข้อ การทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 11.06 คะแนน และ 15.44 คะแนน ตามลำดับ มีค่าเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียน ร้อยละ 55.31 และ

ร้อยละ 77.19 ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังเรียนพบว่า คะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณา ลิกขมาน. (2555). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการสื่อสารภาษาอังกฤษธุรกิจ โดยการใช้การสอนแบบ e-Learning*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- แกมกาญจน์ แสงหล่อ. (2560). การพัฒนาบทเรียนอีเลิร์นนิ่งวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ส่วนบุคคลบนอินเทอร์เน็ตผ่านทางเครือข่ายสังคม สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี. *วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. 12 (1), 286-299.
- คลังสื่อการสอน. (6 กันยายน 2564). *การสร้างใบงานออนไลน์สำหรับคนรุ่นใหม่ด้วย Live Worksheet*. สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2565, จาก <https://xn--12cfj7e4bj0bcyd1bq6d4n.com/live-worksheet/>
- จิรดา ชุนณธร. (ม.ป.ป.). *สร้างใบงาน Liveworksheet*. สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2565, จาก <http://www.168training.com/training/document/learning/สร้างใบงานด้วย%20Liveworksheet.pdf>
- จิตติรัตน์ แก่นนคร. (2557). *การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องคำศัพท์ภาษาอังกฤษพื้นฐานที่ใช้ในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนเปี่ยมสุพรรณวิทยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี*.
- ธีรวิรา ปลาตะเพียนทอง. (2562). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ด้านคำศัพท์และความคงทน โดยใช้เทคนิคช่วยจำร่วมกับสมุดภาพ คำศัพท์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลนครปฐม. การค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร*.
- นราวดี พันธุ์นรา. (2556). *การพัฒนาความสามารถในการอ่านและการจำความหมายของคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักศึกษามหาวิทยาลัยศรีปทุม โดยใช้แบบฝึก. วารสารการอ่าน*. 24 (ฉบับพิเศษ), 34-44.
- นเรศ สุทธิสิทธิ์. (2550). *พิชิตศัพท์ TOEIC*. กรุงเทพมหานคร: พี.เอส.เพรส.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *พื้นฐานการวิจัยการศึกษา*. กทม: ประสานการพิมพ์.

- เพราพิลาส บุรณวนิชกุล และโสเมพิทยา อบรม. (2560). ปริมาณคำศัพท์ที่จำเป็นและกลวิธีพื้นฐานในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ 2 กลวิธี. *วารสารศรีปทุมปริทัศน์ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 17 (2), 119-128.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). *แนวทางการเตรียมการเปิดภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักทดสอบแห่งชาติ. (23 พฤษภาคม 2562). *สทศ. เตรียมจัดทำข้อสอบวัดระดับภาษาอังกฤษ FRELE-TH ให้เด็ก ม.6 ใช้สอบ*. สืบค้นเมื่อ 14 ตุลาคม 2565, จาก <https://campus.campus-star.com/education/113876.html>
- สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้. (2562). *มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561*. กรุงเทพมหานคร: สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สุธาวร ธาระถณี. (2552). *การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตฝึกทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง*. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- อมรรัตน์ เศษฤทธิ์. (2563). การใช้ Google Classroom ในการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. *ครูสภาวิทยาจารย์*. 1 (1), 65-74.
- Hidayah, N. and Asari, S. (2022). Investigating Students' Listening Skill Using Liveworksheet as an Outline Teaching Platfom. *J-SHMIC: Journal of English for Academic*. 9 (1), 51-59.
- Trisaningsih, W. (2015). Using Worksheet to Teach English Speaking Skill. *Premise Journal*. 4 (2), 13-20.
- Wilkins, D. A. (1972). *Linguistics in Language Teaching*. Cambridge: MFT Press.

แนวทางการจัดการศึกษาบนฐานทักษะชีวิตเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้หญิงในการจัดการความรุนแรงในครอบครัว

Life Skills-based Education Guidelines for Women's Empowerment to Deal with Family Violence

สุขพัชรมณี กันตัง*¹, อัจฉรา ศรีพันธ์²

Sukpatcharamanee Kantang¹, Atchara Sripan²

หลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Doctor of Education Program in Development Education,

Faculty of Education, Naresuan University

Corresponding Author, E-mail: sukpatcharamaneeka61@nu.ac.th*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงในจังหวัดพิษณุโลก 2) เพื่อสร้างและนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาบนฐานทักษะชีวิตเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้หญิงในการจัดการความรุนแรงในครอบครัวในจังหวัดพิษณุโลก เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านความรุนแรงในครอบครัว ผู้อำนวยการโรงเรียนและครู นักสังคมสงเคราะห์ รวมทั้งนายกและสมาชิกสมาคมสตรีศรีสองแคว เครื่องมือการวิจัยประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและร่างแนวทางการจัดการศึกษาบนฐานทักษะชีวิตฯ โดยใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาตามขั้นตอนของโคไลซ์ซี

ผลการวิจัย พบว่า 1) ผู้หญิงในจังหวัดพิษณุโลกถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวเพิ่มขึ้นทุกปีและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เช่นเดียวกับช่วงสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สาเหตุมาจากการดื่มสุรา ดิตสารเสพติด จึงส่งผลกระทบต่อทั้งทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งผู้หญิงจัดการความรุนแรงด้วยการเล่าเรื่องราวที่ตนได้รับความรุนแรงให้คนที่เชื่อใจและยินดียินดีรับฟังแล้วจึงขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ นอกจากนี้ ผู้หญิงพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยเริ่มจากการรู้สึกถึงคุณค่าและความภาคภูมิใจในตนเอง 2) แนวทางการจัดการศึกษาบนฐานทักษะชีวิตเพื่อเสริมสร้างพลัง

อำนาจของผู้หญิงในการจัดการความรุนแรงในครอบครัว ประกอบด้วยการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งใช้ทักษะในการจัดการศึกษา คือ การแก้ไขปัญหา ความภาคภูมิใจในตนเองและการตระหนักรู้ในตนเอง โดยมีรูปแบบวิธีการดำเนินการ การจัดกิจกรรมและการประเมินผล องค์ความรู้จากการวิจัย คือ 1) ทักษะการแก้ไขปัญหา 2) ทักษะความภาคภูมิใจในตนเอง 3) ทักษะการตระหนักรู้ในตนเอง

คำสำคัญ: การจัดการศึกษาบนฐานทักษะชีวิต; การเสริมสร้างพลังอำนาจ; ความรุนแรงในครอบครัว; ผู้หญิง

Abstract

The research aims 1) to study the current situation of domestic violence against women in Phitsanulok Province and 2) to create and present life skills-based education to empower women in managing family violence in Phitsanulok Province. This research is a qualitative research. The key informants are family violence experts, school director and teacher, social workers, including the president and members of the Sri Song Khwae Women's Association. The research tools consist of in-depth interview and draft of guidelines for life skills-based education to empower women in managing family violence in Phitsanulok Province. The data are analyzed by content analysis according to the Colaizzi method.

The results show that 1) family violence against women in Phitsanulok Province is on the rise every year, and the number is likely to continue to increase, just like during COVID-19. Most of this is caused by drinking alcohol and drug addiction which affect women both physically and psychologically. Women use an approach to manage violence that starts by talking to someone who is willing to listen and tell them about their own violence and then asking for helping from various agencies. In addition, improving women's quality of life is started by instilling a sense of self-worth and self-esteem. 2) Life skills-based education to empower women in managing family violence consists of

formal education, non-formal education, and informal education. Skills used in educational management include problem-solving, self-esteem, and self-awareness to empower women in managing domestic violence those are a pattern, procedure, activities, and evaluations. The body of knowledge from the research consists of three aspects: 1) problem-solving skills, 2) self-esteem skills, and 3) self-awareness skills.

Keywords: Life Skills-based Education; Empowerment; Family Violence; Women

บทนำ

ความรุนแรงในครอบครัวเป็นปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน กลายเป็นปัญหาที่สามารถเกิดขึ้นได้ในทุกสังคม ศาสนา เชื้อชาติและฐานะทางเศรษฐกิจ ในปัจจุบันได้กลายเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่มีเงื่อนไขทางสังคม วัฒนธรรมและครอบครัวที่เป็นปัจจัยในการหล่อเลี้ยงให้อยู่ความสัมพันธ์ในครอบครัวและสังคมไทยมายาวนาน และเกิดปรากฏการณ์มากมายที่สะท้อนให้เห็นพฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัวที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นและมีรูปแบบความรุนแรงที่ซับซ้อนยากต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหา ทั้งยังส่งผลกระทบต่อร่างกาย จิตใจและชีวิตของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ ทั้งนี้ ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวยังคงต้องการความร่วมมือจากทุกหน่วยงานเพื่อหาสาเหตุและแนวทางการแก้ไขหรือจัดการกับความรุนแรงในครอบครัวได้อย่างเหมาะสม (เกษตรชัย และหิมา และเก็ดถวา บุญปรการ, 2559; สุกิจ อยู่ในธรรม, 2561)

ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด-19 (COVID-19) หลายประเทศทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยออกมาตรการบังคับ (Lockdown) เพื่อป้องกันและยับยั้งการแพร่ระบาดของโรค รวมถึงการปิดสถานที่เสี่ยงต่อการแพร่เชื้อ เช่น สถานที่ทำงาน สถานศึกษาทุกระดับ แต่อย่างไรก็ตาม การอยู่บ้านกลายเป็นฝันร้ายสำหรับผู้หญิงทั่วโลก เนื่องจากบ้านไม่ใช่สถานที่ปลอดภัยสำหรับทุกคน แต่อาจเพิ่มระดับและความถี่ของความรุนแรงต่อผู้หญิงได้หลายเท่า (สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2563) โดยสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (UNODC; United Nations Office on Drugs and Crime) รายงานว่า ในช่วงสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ประเทศไทยพบความรุนแรงในครอบครัวเพิ่มสูงขึ้นถึงร้อยละ 66 (กรมสุขภาพจิต,

2564) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ความรุนแรงในครอบครัวยังเป็นปัญหาวิกฤตและมีแนวโน้มรุนแรงมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในช่วงการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในประเทศไทย แต่หลายประเทศทั่วโลกกำลังเผชิญกับการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงในช่วงการระบาดของโรคดังกล่าวนี้เช่นกัน นอกจากนี้ สถานการณ์ความรุนแรงต่อสตรีในปัจจุบันยังเกิดขึ้นทุกวัน และที่สำคัญระดับการได้รับความรุนแรงมีแนวโน้มสูงขึ้น โดยองค์การสหประชาชาติ (United Nations) รายงานว่า ประเทศไทยติดอันดับประเทศที่มีความรุนแรงต่อสตรีเป็นอันดับ 1 ใน 10 ของโลกอย่างต่อเนื่อง (กรมสุขภาพจิต, 2564) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า แม้สังคมไทยจะก้าวเข้าสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 แล้ว แต่ค่านิยม ทศนคติและความเชื่อเก่าที่ว่า ผู้ชายเป็นใหญ่ยังคงเกิดขึ้นในสังคม

ความรุนแรงในครอบครัวสามารถเกิดขึ้นได้ในทุกระดับของสังคมและเกิดขึ้นจากหลายสาเหตุ ทั้งสาเหตุด้านตัวบุคคล ครอบครัว สังคม เศรษฐกิจ สภาพแวดล้อม และความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ในด้านความสัมพันธ์ภาพในครอบครัวมีสาเหตุส่วนใหญ่ที่เกิดจากความหึงหวง การนอกใจและขาดการพูดคุยกัน หรือหากมีการพูดคุยกันก็จะใช้อารมณ์หรือคำพูดที่ทำร้ายจิตใจร่วมด้วย จนนำไปสู่การกระทำความรุนแรงในที่สุด และมาจากการดื่มสุราหรือใช้สารเสพติด ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่เข้ามามีส่วนกระตุ้นให้ผู้ชายขาดสติ ขาดความยับยั้งชั่งใจ จึงก่อให้เกิดความรุนแรงขึ้น (อังคณา ช่วยคำชู, 2555) และมาจากลักษณะนิสัยส่วนตัวที่ได้รับการหล่อหลอมมาจากครอบครัว เช่น นิสัยที่ถูกปลูกฝังมาตั้งแต่เด็ก เลียนแบบพ่อแม่ที่ชอบใช้ความรุนแรง หรือได้รับแบบอย่างมาจากหนังสือ โทรทัศน์หรือสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ไม่ได้รับการอบรมสั่งสอนในเรื่องผิดชอบชั่วดี ครอบครัวขาดความอบอุ่นหรืออาจเจ็บป่วยด้วยโรคบางอย่าง จึงทำให้ไม่สามารถควบคุมตนเองได้ เช่น โรคจิต โรคประสาท ซึ่งปัญหาความรุนแรงส่วนใหญ่จะเชื่อมโยงกับปัญหาครอบครัว เพราะครอบครัวเป็นสถาบันหลักของสังคม (กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2563) นอกจากนี้ ในด้านทศนคติ ความเชื่อ ค่านิยมของสังคมไทยที่ปลูกฝังในเรื่องของผู้ชายจะต้องเป็นผู้นำและมีอำนาจที่เหนือกว่าผู้หญิง ซึ่งสังคมเองก็ถูกปลูกฝังให้มองว่า เรื่องความรุนแรงเป็นเรื่องธรรมดาของคู่รัก ปลูกฝังให้ผู้หญิงต้องอดทนและมองปัญหาครอบครัวว่า เป็นเรื่องส่วนตัวของสามีภรรยา จึงทำให้ผู้หญิงที่ถูกกระทำความรุนแรงมักจะต้องอดทนอดกลั้น ไม่กล้าที่จะเล่าหรือปรึกษากับคนรอบข้าง (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2558)

เมื่อผู้หญิงได้รับความรุนแรงหรือถูกระทำความรุนแรง ย่อมส่งผลกระทบต่อความบาดเจ็บทั้งด้านร่างกาย จิตใจและพฤติกรรม จึงให้ผู้หญิงตกอยู่ในสภาพที่หวาดกลัว ทุกข์ทรมานทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ยิ่งเวลาผ่านไปนานสถานการณ์จะยิ่งเลวร้ายลงไปเรื่อย ๆ ถึงแม้ว่าจะพยายามขอความช่วยเหลือจากพ่อแม่ ญาติพี่น้องและคนใกล้ชิด ซึ่งเป็นสิ่งแรกที่ผู้หญิงส่วนใหญ่นึกถึงและมองว่า จะสามารถช่วยเหลือได้ และให้คำปรึกษาหรือคำแนะนำที่ดีได้ แต่โดยทั่วไปคนส่วนใหญ่จะมองว่า ความรุนแรงที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องภายในครอบครัวหรือเป็นเรื่องส่วนตัว ไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยว จึงทำให้เป็นการสนับสนุนผู้ชายให้ผู้ชายกระทำความรุนแรงและมองสิ่งที่ทำลงไปเป็นความชอบธรรมและเป็นวิธีที่สามารถควบคุมผู้หญิงได้ (นภาพรณ หะวานนท์, 2555)

การแก้ไขปัญหาความรุนแรงต่อสตรีต้องอาศัยความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม รวมถึงการปรับเปลี่ยนทัศนคติของตัวบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำให้ตัวผู้หญิงมีความเข้าใจที่ถูกต้องว่า เรื่องความรุนแรงต่อสตรีไม่ได้เป็นความผิดของผู้หญิง (หทัยรัตน์ มาประณีต, 2554) โดยการปรับเปลี่ยนทัศนคติของผู้หญิงที่ถูกระทำความรุนแรงให้กล้าที่จะพูดและบอกกล่าวถึงปัญหาความรุนแรงที่ถูกระทำต่อครอบครัวและการเข้าไปขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน มูลนิธิหรือองค์กรเพื่อสตรีเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาไม่ให้เกิดความรุนแรงจนถึงขั้นฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องเสียชีวิต รวมถึงการปรับเปลี่ยนความคิด ทัศนคติ ค่านิยมเพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมให้ผู้ชายมีความเคารพให้เกียรติ ยอมรับฟังความคิดเห็นต่อกัน โดยเน้นการสร้างให้คนในสังคมเกิดความเข้าใจถึงรากเหง้าของปัญหา ตระหนักถึงคุณค่าและเคารพซึ่งกันและกันตามหลักสิทธิมนุษยชนที่เป็นสิทธิพื้นฐานของคนทุกคน รวมทั้งสร้างเสริมพลังและศักยภาพของผู้หญิงที่ถูกระทำความรุนแรงให้มีสถานะหรืออำนาจที่ด้อยกว่าให้ได้รับโอกาส และได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมเพื่อทำให้มีพื้นที่ยืนในสังคมมากขึ้น ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งในการสร้างความเสมอภาคและเป็นวิธีการขจัดปัญหาความรุนแรงที่ต้นเหตุ (สุวรรณี หาญมุสิกวัฒน์กูร และคณะ, 2555)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสภาพปัจจุบันของปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงในจังหวัดพิษณุโลกเพื่อทราบสถานการณ์ปัจจุบัน สาเหตุ ลักษณะผลกระทบและวิธีการจัดการความรุนแรงในครอบครัว อีกทั้งสร้างแนวทางการจัดการศึกษาบนฐานทักษะชีวิตมาเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้หญิงในการจัดการความรุนแรงในครอบครัวไปใช้กับทั้ง 3 ระบบการศึกษา ประกอบด้วยการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จากนั้นนำไปเผยแพร่สู่สาธารณะ

นอกจากนี้ ยังสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการป้องกันหรือลดความรุนแรงในครอบครัวได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงในจังหวัดพิษณุโลก
- 2) เพื่อสร้างและนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาบนฐานทักษะชีวิตเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้หญิงในการจัดการความรุนแรงในครอบครัวในจังหวัดพิษณุโลก

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมีวิธีการดำเนินวิจัยแบ่งตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังต่อไปนี้

- 1) วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันของปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงในจังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยแบ่งวิธีการศึกษาเป็น 2 ขั้นตอน ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสาร หนังสือ ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสภาพปัจจุบันและปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงในจังหวัดพิษณุโลกแล้วนำมาจัดหมวดหมู่และเชื่อมโยงเข้ากับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการตีความและสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเอกสารด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยนำข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสารมากำหนดเกณฑ์สำหรับการเลือกผู้ให้ข้อมูล 10 คน ประกอบด้วยกลุ่มที่ 1 คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านความรุนแรงในครอบครัว 3 คน โดยจำแนกเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านสตรี 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้หญิง 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านความรุนแรงในครอบครัว 1 คน โดยมีเกณฑ์คัดเลือก คือ มีประสบการณ์การทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปี เป็นผู้จัดการกิจกรรม/โครงการที่ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานรัฐหรือเอกชนในฐานะผู้ถ่ายทอดประเด็นเกี่ยวกับสตรี การพัฒนาสตรี การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้หญิงหรือความรุนแรงในครอบครัว แก่ผู้หญิง กลุ่ม 2 คือ กลุ่มการศึกษาในระบบ 4 คน จำแนกเป็นประกอบด้วย (1) ผู้อำนวยการโรงเรียน (2) ครูฝ่ายปกครอง (3) ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (4) ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ในโรงเรียน

ทรัพยากรวิทยาลัยวิทยาการ จังหวัดพิษณุโลก โดยมีเกณฑ์คัดเลือก คือ เป็นบุคลากรภายในโรงเรียนและเป็นโรงเรียนที่เคยเข้าร่วมโครงการหรือเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการยุติและป้องกันความรุนแรงต่อสตรีและเด็กหรือความรุนแรงในครอบครัว กลุ่มที่ 3 คือ กลุ่มการศึกษานอกระบบ 1 คน คือ นักสังคมสงเคราะห์จากบ้านพักเด็กและครอบครัว จังหวัดพิษณุโลก โดยมีเกณฑ์คัดเลือก คือ เป็นผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่ส่วนเกี่ยวข้องในปฏิบัติงานเกี่ยวกับการช่วยเหลือผู้หญิงจากความรุนแรงในครอบครัว ให้ความคุ้มครองและจัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้หญิง กลุ่มที่ 4 คือ กลุ่มการศึกษาตามอัธยาศัย 2 คน ประกอบด้วยนายกสมาคมและสมาชิกของสมาคมสตรีศรีสองแคว โดยมีเกณฑ์คัดเลือก คือ เป็นบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพของผู้หญิง และส่งเสริมการป้องกันหรือยุติความรุนแรงในครอบครัว

เครื่องมือในการวิจัย คือ แนวคำถามประกอบการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยสร้างข้อคำถามที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด ดังนี้ (1) สภาพปัจจุบันและปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงในจังหวัดพิษณุโลก (2) การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้หญิง (3) สาเหตุของความรุนแรงในครอบครัว (4) ประเภทของความรุนแรงในครอบครัว (5) ผลกระทบของความรุนแรงในครอบครัว (6) วิธีการจัดการความรุนแรงในครอบครัว และ (7) สถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กับความรุนแรงในครอบครัว

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลในขณะที่เก็บข้อมูลและภายหลังเก็บข้อมูล ซึ่งในขณะที่เก็บข้อมูลจะตรวจสอบข้อมูลไปด้วยและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปรากฏการณ์วิทยาตามแนวคิดของฮัสเซิร์ล (Husserl) ซึ่งเป็นการสืบค้นเพื่ออธิบายสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงและสภาพปัจจุบันของปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงในจังหวัดพิษณุโลกเพื่อให้ทราบและเข้าใจในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างอิสระมากที่สุด และเลือกใช้วิธีของโคไลซซี่ (Colaizzi) ซึ่งเป็นวิธีการที่เน้นความแม่นยำของข้อมูลจากการวิเคราะห์ด้วยการนำกลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบความถูกต้อง โดยมีขั้นตอน ดังนี้ (1) ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาถอดเทปคำให้สัมภาษณ์คำต่อคำและพิมพ์ จากนั้น ผู้วิจัยอ่านบทสัมภาษณ์หลายครั้งเพื่อทำความเข้าใจกับข้อมูลทั้งหมดโดยภาพรวมอย่างแท้จริง (2) การรวบรวมข้อมูลรายละเอียดจากผู้ให้ข้อมูลโดยการจับประโยคสำคัญที่เป็นข้อมูลเดียวกันและเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ต้องการศึกษาให้มากที่สุด (3) การทำความเข้าใจกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์พร้อมทั้งให้ความหมายและคำอธิบายที่ถูกต้องตรงกัน (4) การทบทวนข้อมูลและนำมาจัดกลุ่มข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย (5) การนำผล

การวิเคราะห์ที่ได้มาเขียนอธิบายตามวัตถุประสงค์ที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลอย่างละเอียดครบถ้วน โดยเขียนในรูปแบบบรรยายที่มีความต่อเนื่องและกลมกลืนกัน ทั้งนี้ ผู้วิจัยพยายามตัดข้อมูลหรือหัวข้อที่ไม่จำเป็นออก (6) การอธิบายผลการศึกษาให้ละเอียดครบถ้วนชัดเจนเท่าที่จะเป็นไปได้และอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลประสบการณ์จริงของผู้ให้ข้อมูลโดยเขียนในรูปแบบบรรยาย (7) การนำผลการศึกษาที่ค้นพบจากการวิจัยกลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ประเด็นของการศึกษาที่ระบุไว้ในคำถามและวัตถุประสงค์ของการวิจัย พร้อมปรับแก้ไขก่อนอภิปรายผลการวิจัย

2) วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 การสร้างและนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาบนฐานทักษะชีวิตเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้หญิงในการจัดการความรุนแรงในครอบครัวในจังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยแบ่งวิธีการศึกษาเป็น 2 ขั้นตอนประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสารและแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งวิเคราะห์เนื้อหาและนำข้อมูลจากวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 มาวิเคราะห์ร่วมกันเพื่อนำไปสร้างและร่างแนวทางการจัดการศึกษาบนฐานทักษะชีวิตเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้หญิงในการจัดการความรุนแรงในครอบครัวของผู้หญิงในจังหวัดพิษณุโลก ทั้ง 3 ระบบการศึกษา และนำไปใช้ในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ขั้นตอนที่ 2 การสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยนำร่างแนวทางในการจัดการศึกษาบนฐานทักษะชีวิตเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้หญิงในการจัดการความรุนแรงในครอบครัวในจังหวัดพิษณุโลก มาตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างแนวทางฯ โดยการสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญด้านความรุนแรงในครอบครัว จำนวน 3 คน และตัวแทนจากกลุ่มการศึกษาทั้ง 3 ระบบ ประกอบด้วยการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จำนวน 3 คน ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์สรุปผลและนำเสนอด้วยการพรรณนา (Descriptive) และใช้การสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณลักษณะ (Qualitative Synthesis) เพื่อสังเคราะห์เนื้อหาสาระเฉพาะส่วนที่เป็นข้อค้นพบจากการวิจัยด้วยวิธีการบรรยายและสร้างแนวทางการจัดการศึกษาบนฐานทักษะชีวิตเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้หญิงในการจัดการความรุนแรงในครอบครัวทั้ง 3 ระบบการศึกษา

ผลการวิจัย

1) ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงในจังหวัดพิษณุโลก สามารถสรุปได้ ดังนี้

สภาพปัจจุบันและปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงในจังหวัดพิษณุโลกพบว่า ผู้หญิงในจังหวัดพิษณุโลกถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวเพิ่มขึ้นทุกปีและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งความรุนแรงด้านร่างกายเกิดขึ้นมากที่สุด โดยผู้ที่กระทำความรุนแรงส่วนใหญ่ล้วนเป็นบุคคลใกล้ชิด เช่นเดียวกับช่วงสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งพบว่า จำนวนความรุนแรงในครอบครัวเพิ่มสูงขึ้นเนื่องจากสมาชิกในครอบครัวอยู่ในบ้านพร้อมกันมากขึ้น และบางครอบครัวประสบกับปัญหาทางเศรษฐกิจหรือตกงาน ทำให้ไม่สามารถหาเลี้ยงชีพได้ตามปกติ จึงส่งผลให้กระทำความรุนแรงกับคนในครอบครัว โดยประเภทความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงในจังหวัดพิษณุโลกนั้น คือ ความรุนแรงทางด้านร่างกาย ความรุนแรงทางจิตใจ ความรุนแรงทางเพศ ความรุนแรงทางด้านเศรษฐกิจและความรุนแรงทางสังคม ซึ่งสาเหตุของการเกิดความรุนแรงในครอบครัวส่วนใหญ่มาจากการดื่มสุรา ดิตสารเสพติดหรือใช้สารเสพติดมาเป็นระยะเวลานาน รวมทั้งปัญหาการนอกใจ/หึงหวง โดยส่งผลกระทบต่อผู้หญิงทั้งทางร่างกายและจิตใจ ทำให้ผู้หญิงมีสภาพจิตใจแย่ เกิดความเจ็บปวดทุกข์ทรมาน บางคนมีความรู้สึกต่อผู้ชายไม่เหมือนเดิม มีความหวาดกลัว วิตกกังวลและไม่มั่นใจในตนเอง จึงทำให้ผู้หญิงมีวิธีการจัดการความรุนแรงในครอบครัว โดยเริ่มจากการพูดคุยเล่าเรื่องราวที่ตนเองได้รับความรุนแรงให้คนที่เชื่อใจฟังและยินดีรับฟังก่อนให้มั่นใจว่า จะได้รับความช่วยเหลือและปลอดภัยแล้วจึงขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ โดยใช้วิธีการหลีกเลี่ยงที่จะเผชิญหน้าและพยายามออกมาจากสถานการณ์ความรุนแรง และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้หญิงจะต้องเริ่มจากตนเองก่อน โดยการทำให้ผู้หญิงรู้สึกถึงคุณค่าในตนเอง ซึ่งเป็นการปรับทัศนคติ เสริมความเชื่อมั่นและความภาคภูมิใจในตนเอง เมื่อผู้หญิงมีสภาพจิตใจแข็งแกร่ง เห็นคุณค่าในตนเองแล้ว ผู้หญิงจะกล้าออกมาจากวงจรความรุนแรงหรือกล้าที่จะยืนด้วยลำแข้งของตนเองและไม่ตกอยู่ในภาวะพึ่งพิงสามี

2) ผลการศึกษาจากการสร้างและนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาบนฐานทักษะชีวิตเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้หญิงในการจัดการความรุนแรงในครอบครัว ในจังหวัดพิษณุโลกพบว่า การจัดการศึกษาควรมีหลายรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบหรือการศึกษาตามอัธยาศัย และนำทักษะชีวิตมาใช้ในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย การแก้ไขปัญหา (Problem-solving) ความภาคภูมิใจในตนเอง (Self-esteem) และการตระหนักรู้ในตนเอง (Self-awareness) เพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้หญิงในการจัดการความรุนแรงในครอบครัว โดยมีรูปแบบ ขั้นตอนวิธีการดำเนินการ การจัดกิจกรรมและการประเมินผลอย่างชัดเจน การจัดการศึกษา

ดังกล่าวเน้นผู้เรียนเป็นสิ่งที่สำคัญที่ช่วยเปลี่ยนแปลงความคิด ค่านิยม ทักษะคิด เจตคติ ของคนเกี่ยวกับบทบาทชายหญิงและการกระทำความรุนแรงต่อผู้หญิง รวมทั้งการ เสริมสร้างพลังอำนาจให้กับผู้หญิงและผู้หญิงสามารถจัดการความรุนแรงในครอบครัว ได้ สรุปผลที่ได้ ดังนี้

2.1 แนวทางการจัดการศึกษาบนฐานทักษะชีวิตเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจ ของผู้หญิงในการจัดการความรุนแรงในครอบครัวในจังหวัดพิษณุโลก สำหรับการจัด การศึกษาในระบบสามารถนำมาจัดการเรียนรู้ต่อเนื่องในทุกปีการศึกษา โดยการใช้ โรงเรียนเป็นฐาน ซึ่งผู้สอน ได้แก่ ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม หรือครูแนะแนว เป็นต้น ผู้เรียน คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปลาย โดยการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวจะ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน สามารถอธิบายตามทักษะ ดังนี้

ทักษะที่ 1 การแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวบนฐานทักษะ ชีวิตเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้หญิงในการจัดการความรุนแรงในครอบครัว มี เป้าหมายการจัดการเรียนรู้ คือ 1) เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้เท่าทันเกี่ยวกับความรุนแรง ในครอบครัว สามารถคิดวิเคราะห์และนำไปสู่แนวทางแก้ไขปัญหาความรุนแรงใน ครอบครัวได้ 2) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถจัดการความรุนแรงในครอบครัวได้ หากตกอยู่ใน สถานการณ์เสี่ยงต่อการได้รับความรุนแรง 3) เพื่อให้ผู้เรียนทราบถึงสิทธิเด็กและข้อ กฎหมายเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว และ 4) เพื่อให้ผู้เรียนทราบหน่วยงานที่ให้ ความช่วยเหลือ หากประสบกับความรุนแรงในครอบครัว เนื้อหาสาระในการจัดการ เรียนรู้ ประกอบด้วย 1) วิธีการจัดการความรุนแรงในครอบครัวและวิธีการหลีกเลี่ยง จากการสถานการณ์ความรุนแรงหรืออาจก่อให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว 2) ความ รู้เท่าทันต่อความรุนแรงในครอบครัว 3) ข้อกฎหมายเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว 4) สิทธิเด็ก 5) การรู้เท่าทันสื่อ และ 6) หน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือ เมื่อประสบกับ ความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งเนื้อหาสาระการเรียนรู้ต้องสอดแทรกในรายวิชาให้ ครอบคลุมความรุนแรงด้วยการศึกษามูลฐานทักษะชีวิตทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ร่างกาย จิตใจ เพศ เศรษฐกิจและสังคม

ทักษะที่ 2 ความภาคภูมิใจในตนเองเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจของ ผู้หญิงในการจัดการความรุนแรงในครอบครัว มีเป้าหมายการจัดการเรียนรู้ คือ 1) เพื่อ พัฒนาและปรับทัศนคติผู้หญิงให้รู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง และเห็นความสำคัญของการ ยุติการใช้ความรุนแรงในครอบครัว 2) เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจ ความภาคภูมิใจใน

ตนเอง และสร้างเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง ซึ่งเนื้อหาสาระในการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) การปรับทัศนคติให้เห็นความสำคัญของการยุติการใช้ความรุนแรงในครอบครัว 2) การพัฒนาและปรับทัศนคติหรือความคิดให้รู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง และ 3) การเสริมสร้างความมั่นใจและความภาคภูมิใจในตนเอง รวมทั้งเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง

ทักษะที่ 3 การตระหนักรู้ในตนเองเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้หญิงในการจัดการความรุนแรงในครอบครัว มีเป้าหมายการจัดการเรียนรู้ 1) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถรู้เท่าทันอารมณ์ของตนเอง 2) เพื่อให้ผู้เรียนตระหนัก มองเห็นหรือเข้าใจว่า มีตัวตน ความคิด ความรู้สึกและมีคุณค่า และ 3) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถประเมินตนเอง เพื่อทราบข้อดีและข้อด้อยของตนเอง ซึ่งเนื้อหาสาระในการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) การมองเห็นหรือเข้าใจว่า มีตัวตน ความคิด ความรู้สึกและมีคุณค่า 2) การรู้เท่าทันอารมณ์ของตนเองและรู้ถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดความรู้สึกนั้นและคาดคะเนผลที่จะตามมาได้ เมื่อตนเองกำลังจะเข้าสู่หรือตกอยู่ในสถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัว 3) การรู้เท่าทันอารมณ์ตนเองในขณะที่ตัดสินใจ 4) การประเมินตนเองเพื่อทราบข้อดีและข้อด้อยของตนเองและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ และ 5) ความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองและมีความกล้าที่จะเปลี่ยนแปลง

จากการจัดการเรียนรู้ข้างต้นนี้ สามารถใช้สื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ได้แก่ เอกสารประกอบการเรียนรู้ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ คลิปวิดีโอทัศนบรรยายและใบความรู้/ใบงาน โดยการจัดกิจกรรมในลักษณะสอดแทรกในการเรียนการสอนในห้องเรียนหรือแทรกในรายวิชา กิจกรรมประชาสัมพันธ์ในโรงเรียน กิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้และกิจกรรมโฮมรูมกับการจัดการและดูแลนักเรียนเป็นกลุ่ม เป็นต้น ทั้งนี้ สามารถวัดและประเมินผลได้ด้วยวิธีการต่าง ๆ ได้แก่ การสังเกตการถาม-ตอบ การสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ การสังเกตการมีส่วนร่วม การประเมินผลงาน/ชิ้นงานและวัดความตระหนักรู้

2.2 แนวทางการจัดการศึกษาบนฐานทักษะชีวิตเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้หญิงในการจัดการความรุนแรงในครอบครัวในจังหวัดพิษณุโลก สำหรับการจัดการศึกษานอกระบบสามารถจัดการเรียนรู้ต่อเนื่องได้ตลอดชีวิตและมีความยืดหยุ่นต่อผู้เรียน โดยผู้สอน คือ ผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน เช่น พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ บ้านพักเด็กและครอบครัว สำนักงานศาลยุติธรรม และสมาคมหรือองค์กรเกี่ยวกับการช่วยเหลือผู้หญิง ผู้เรียน คือ ผู้หญิงทุกช่วงวัย รวมทั้งนักศึกษา เยาวชนนอกโรงเรียนและนักให้คำปรึกษา ซึ่งการจัดการเรียนรู้นี้ดังกล่าวจะ

เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สามารถอธิบายตามทักษะดังนี้

ทักษะที่ 1 การแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวบนฐานทักษะชีวิตเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้หญิงในการจัดการความรุนแรงในครอบครัว มีเป้าหมายการจัดการเรียนรู้ คือ 1) เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้เท่าทันเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว สามารถคิดวิเคราะห์และนำไปสู่แนวทางแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวได้ 2) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถจัดการความรุนแรงในครอบครัวได้ หากตกอยู่ในสถานการณ์เสี่ยงต่อการได้รับความรุนแรง 3) เพื่อให้ผู้เรียนทราบข้อกฎหมายเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว และ 4) เพื่อให้ผู้เรียนทราบข้อมูลในการความช่วยเหลือ หากประสบกับความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งเนื้อหาสาระในการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) วิธีการจัดการความรุนแรงในครอบครัวและวิธีการหลีกเลี่ยงจากการสถานการณ์ความรุนแรงหรืออาจก่อให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว 2) ความรู้เท่าทันต่อความรุนแรงในครอบครัว 3) ข้อกฎหมายเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว 4) การคุ้มครองทางกฎหมาย 5) ข้อมูลในการให้ความช่วยเหลือ หากประสบกับความรุนแรงในครอบครัว และ 6) การรู้เท่าทันสื่อ ซึ่งเนื้อหาสาระการเรียนรู้ต้องสอดแทรกในรายวิชาให้ครอบคลุมความรุนแรงด้วยการศึกษาบนฐานทักษะชีวิตทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ร่างกาย จิตใจ เพศ เศรษฐกิจและสังคม

ทักษะที่ 2 ความภาคภูมิใจในตนเองเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้หญิงในการจัดการความรุนแรงในครอบครัว มีเป้าหมายการจัดการเรียนรู้ คือ 1) เพื่อพัฒนาและปรับทัศนคติผู้หญิงให้รู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง และเห็นความสำคัญของการยุติการใช้ความรุนแรงในครอบครัว 2) เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจ ความภาคภูมิใจในตนเอง และสร้างเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง ซึ่งเนื้อหาสาระในการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) การปรับทัศนคติให้เห็นความสำคัญของการยุติการใช้ความรุนแรงในครอบครัว 2) การพัฒนาและปรับทัศนคติหรือความคิดให้รู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง 3) การเสริมสร้างความมั่นใจและความภาคภูมิใจในตนเอง รวมทั้งความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง

ทักษะที่ 3 การตระหนักรู้ในตนเองเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้หญิงในการจัดการความรุนแรงในครอบครัว มีเป้าหมายการจัดการเรียนรู้ คือ 1) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถรู้เท่าทันอารมณ์ของตนเอง 2) เพื่อให้ผู้เรียนตระหนัก มองเห็นหรือเข้าใจว่า มีตัวตน ความคิด ความรู้สึกและมีคุณค่า 3) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถประเมินตนเองเพื่อทราบข้อดีและข้อด้อยของตนเอง ซึ่งเนื้อหาสาระในการจัดการเรียนรู้

ประกอบด้วย 1) การมองเห็นหรือเข้าใจว่า มีตัวตน ความคิด ความรู้สึกและมีคุณค่า 2) การรู้เท่าทันอารมณ์ของตนเอง รู้ถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดความรู้สึกนั้น และคาดคะเนผลที่จะตามมาได้ เมื่อตนเองกำลังจะเข้าสู่หรือตกอยู่ในสถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัว 3) เมื่อสามารถรู้เท่าทันอารมณ์ตนเองในขณะที่ตัดสินใจ จะนำไปสู่การตัดสินใจที่ดีขึ้น 4) ความสามารถในการประเมินตนเอง เพื่อทราบข้อดีและข้อด้อยของตนเอง และพัฒนาตนเองให้มีประสิทธิภาพ และ 5) ความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองและมีความกล้าที่จะเปลี่ยนแปลง

การจัดการเรียนรู้ข้างต้นนี้ สามารถใช้สื่อการเรียนรู้หรือแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ได้แก่ เอกสารประกอบการเรียนรู้ สื่อบุคคล วิทยากร หรือผู้เชี่ยวชาญด้านความรุนแรงต่อสตรี สื่ออิเล็กทรอนิกส์ คลิปวิดีโอบรรยายและใบความรู้/ใบงาน โดยการจัดกิจกรรมในลักษณะทำหลักสูตร/คอร์สที่เสริมสร้างพลังอำนาจและสร้างคุณค่าให้แก่ชีวิตผู้หญิงหรือกิจกรรมพัฒนาทักษะเมื่อผู้หญิงประสบกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ทั้งนี้สามารถวัดและประเมินผลได้ด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังนี้ การสังเกตการถาม-ตอบ การสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ การสังเกตการมีส่วนร่วม การประเมินผลงาน/ชิ้นงาน และการวัดความตระหนักรู้

2.3 แนวทางการจัดการศึกษาบนฐานทักษะชีวิตเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้หญิงในการจัดการความรุนแรงในครอบครัวในจังหวัดพิษณุโลก สำหรับการจัดการศึกษาตามอัยยาศัยสามารถจัดการเรียนรู้ได้ในทุกพื้นที่ โดยมุ่งเน้นจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้ง่ายและสะดวก และผู้เรียน คือ เด็ก เยาวชน ผู้หญิงและผู้ที่มีความสนใจ ทุกช่วงวัย เป็นต้น ซึ่งการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวนี้จะเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สามารถอธิบายตามทักษะ ดังนี้

ทักษะที่ 1 การแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวบนฐานทักษะชีวิตเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้หญิงในการจัดการความรุนแรงในครอบครัว มีเป้าหมายการจัดการเรียนรู้ คือ 1) เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้เท่าทันเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว สามารถคิดวิเคราะห์และนำไปสู่แนวทางแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวได้ 2) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถจัดการความรุนแรงในครอบครัวได้ หากตกอยู่ในสถานการณ์เสี่ยงต่อการได้รับความรุนแรง 3) เพื่อให้ผู้เรียนทราบข้อกฎหมายเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว 4) เพื่อให้ผู้เรียนทราบข้อมูลในการความช่วยเหลือ หากประสบกับความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งเนื้อหาสาระในการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) วิธีการจัดการความรุนแรงในครอบครัวและวิธีการหลีกเลี่ยงจากการสถานการณ์

ความรุนแรงหรืออาจก่อให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว 2) ความรู้เท่าทันต่อความรุนแรงในครอบครัว 3) ข้อกฎหมายเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว 4) การคุ้มครองทางกฎหมาย 5) ข้อมูลการให้ความช่วยเหลือ หากประสบกับความรุนแรงในครอบครัว และ 6) การรู้เท่าทันสื่อ ซึ่งเนื้อหาสาระการเรียนรู้ต้องสอดแทรกในรายวิชาให้ครอบคลุมความรุนแรงด้วยการศึกษาด้านทักษะชีวิตทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ร่างกาย จิตใจ เพศ เศรษฐกิจและสังคม

ทักษะที่ 2 ความภาคภูมิใจในตนเองเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้หญิงในการจัดการความรุนแรงในครอบครัว มีเป้าหมายการจัดการเรียนรู้ คือ 1) เพื่อพัฒนาและปรับทัศนคติให้ผู้หญิงรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง และเห็นความสำคัญของการยุติการใช้ความรุนแรงในครอบครัว 2) เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจ ความภาคภูมิใจในตนเอง และสร้างเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง ซึ่งเนื้อหาสาระในการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย 1) การปรับทัศนคติให้เห็นความสำคัญของการยุติการใช้ความรุนแรงในครอบครัว 2) การพัฒนาและปรับทัศนคติหรือความคิดให้ผู้หญิงรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง 3) การเสริมสร้างความมั่นใจและความภาคภูมิใจในตนเอง รวมทั้งความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง

ทักษะที่ 3 การตระหนักรู้ในตนเองเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้หญิงในการจัดการความรุนแรงในครอบครัว มีเป้าหมายการจัดการเรียนรู้ คือ 1) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถรู้เท่าทันอารมณ์ของตนเอง 2) เพื่อให้ผู้เรียนตระหนัก มองเห็นหรือเข้าใจว่า มีตัวตน ความคิด ความรู้สึกและมีคุณค่า 3) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถประเมินตนเอง เพื่อทราบข้อดีและข้อด้อยของตนเอง ซึ่งเนื้อหาสาระในการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย 1) การมองเห็นหรือเข้าใจว่า มีตัวตน ความคิด ความรู้สึกและมีคุณค่า 2) การรู้เท่าทันอารมณ์ของตนเอง และรู้ถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดความรู้สึกนั้น และคาดคะเนผลที่จะตามมาได้ เมื่อตนเองกำลังจะเข้าสู่หรือตกอยู่ในสถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัว 3) เมื่อสามารถรู้เท่าทันอารมณ์ตนเองในขณะที่ตัดสินใจ จะนำไปสู่การตัดสินใจที่ดีขึ้น 4) ความสามารถในการประเมินตนเอง เพื่อทราบข้อดีและข้อด้อยของตนเองและพัฒนาตนเองให้มีประสิทธิภาพ และ 5) ความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง และมีความกล้าที่จะเปลี่ยนแปลง

จากการจัดการเรียนรู้ข้างต้นนี้ สามารถใช้สื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ได้แก่ เอกสารประกอบการเรียนรู้ สื่อบุคคล วิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญด้านความรุนแรงต่อสตรี สื่ออิเล็กทรอนิกส์/แหล่งข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต และคลิปวิดีโอที่ค้นบรรยาย โดยภารกิจกรมจัดการเรียนรู้

ในลักษณะให้ความรู้ทางออนไลน์หรือการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology) เหมาะสมกับบริบทในการเรียนรู้หรือนำสื่อสังคมออนไลน์ เช่น ไลน์ออฟฟิเชียลแอคเคาท์ (Line Official Account) เฟซบุ๊ก (Facebook) มาใช้ในการนำเสนอหรือจัดทำแคมเปญรณรงค์ ทั้งนี้ สามารถวัดและประเมินผลได้ด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังนี้ การสังเกตการถาม-ตอบ การสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ การสังเกตการมีส่วนร่วม และแบบประเมินผลการจัดการเรียนรู้

อภิปรายผล

1) ผลการศึกษาการศึกษาสภาพปัจจุบันของปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงในจังหวัดพิษณุโลก สามารถสรุปได้ตามประเด็น 7 ประเด็น ดังนี้

1.1 สภาพปัจจุบันของปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงในจังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษาพบว่า ผู้หญิงในจังหวัดพิษณุโลกถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวเพิ่มขึ้นทุกปี และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และส่วนใหญ่ผู้ที่กระทำความรุนแรงในครอบครัวกับผู้หญิง คือ สามี บิดาและปู่/ตา เป็นต้น และเกิดขึ้นในลักษณะความรุนแรงด้านร่างกายมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2563) พบว่า ผู้หญิงถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวมีจำนวนสูงขึ้นทุกปีและถูกกระทำความรุนแรงทางด้านร่างกายมากที่สุด โดยผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวจะเป็นคนใกล้ชิดที่มีความสัมพันธ์ในลักษณะของสามีภรรยา ทั้งนี้ สามารถอธิบายได้ว่า ความรุนแรงในครอบครัวยังคงเกิดขึ้นกับผู้หญิง ซึ่งนับวันจะเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะความรุนแรงทางร่างกายที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงมากที่สุด ดังนั้น ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ไม่เพียงแต่ทิ้งรอยแผลด้านร่างกายให้กับผู้หญิง แต่ยังรวมถึงบาดแผลในจิตใจที่ผู้หญิงทุกคนต้องเผชิญ การแก้ไขปัญหานี้คงต้องรวมถึงการช่วยส่งเสริมต่อต้านความรุนแรงและมองผู้หญิงอย่างเข้าใจและยอมรับความจริงว่า ในบางครั้งสถาบันครอบครัวก็อาจเป็นแหล่งผลิตความรุนแรงได้

1.2 การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้หญิง ผลการศึกษาพบว่า ต้องเริ่มพัฒนาจากตนเองก่อน โดยการทำให้ผู้หญิงรู้สึกถึงคุณค่าในตนเอง ซึ่งเป็นการปรับทัศนคติเสริมความเชื่อมั่นและความภาคภูมิใจในตนเอง เมื่อผู้หญิงมีสภาพจิตใจแข็งแกร่ง เห็นคุณค่าในตนเองแล้ว จะกล้าออกจากวงจรความรุนแรงหรือกล้าที่จะยืนด้วยลำแข้งของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีมาสโลว์หรือทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ (Maslow's

Hierarchy of Needs) (Elizabeth, 2020) กล่าวว่า ความปรารถนาของมนุษย์ติดตัวมาแต่กำเนิดและความปรารถนาเหล่านี้จะเรียงลำดับชั้นของความปรารถนา ตั้งแต่ชั้นแรกไปสู่ความปรารถนาชั้นสูงขึ้นไปเป็นลำดับ ซึ่งชั้นที่ 4 ความต้องการได้รับความนับถือยกย่อง (Self-esteem Needs) ในลักษณะของความต้องการนับถือตนเอง (Self-respect) คือ การมีความภูมิใจและการสร้างความนับถือตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความสามารถในตนเอง ไม่ต้องพึ่งพาอาศัยผู้อื่น และมีคุณค่าและความสามารถที่จะประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานหรือภารกิจต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า การมองเห็นคุณค่าในตนเองมีสำคัญต่อทุกช่วงชีวิตของมนุษย์ เป็นสิ่งสำคัญที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่มีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้หญิงสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีคุณค่า มีความกล้าที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองและก้าวข้ามความเจ็บปวดที่ตนเคยได้รับ

1.3 สาเหตุของความรุนแรงในครอบครัว ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่มาจากการดื่มสุรา ติดสารเสพติดหรือใช้สารเสพติดมาเป็นระยะเวลานาน ซึ่งเป็นปัจจัยในการกระตุ้นให้เกิดกระทำความรุนแรงในครอบครัว อีกทั้งยังเป็นตัวเร่งให้เกิดความรุนแรงเร็วขึ้น รวมทั้งปัญหาการนอกใจ/หึงหวง และปัญหาทางเศรษฐกิจ ตกงานและความยากจน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของเกียรติเฉลิม รักษาม (2565) พบว่า การใช้ยาเสพติด ดื่มสุรา ความหึงหวงและปัญหาเศรษฐกิจที่ทำให้เกิดความเครียด ทำให้ผู้ชายหาทางออกด้วยการดื่มสุราจนเมาแล้วนำไปสู่การกระทำความรุนแรงต่อผู้หญิง ทั้งนี้ สามารถอธิบายได้ว่า สาเหตุของการกระทำความรุนแรงในครอบครัวอาจมาจากหลายปัจจัยที่กระตุ้นให้เกิดความรุนแรง แต่ถ้ามองในเชิงโครงสร้างทางสังคมมีรากฐานมาจากทัศนคติชายเป็นใหญ่ที่ทำให้ผู้ชายมักคิดว่า มีอำนาจเหนือผู้หญิง หรือการทำร้ายผู้หญิงถูกมองได้ว่าเป็นแสดงอำนาจของผู้ชาย แม้ในปัจจุบันกฎหมายได้ให้สิทธิชายหญิงเท่าเทียมกัน แต่โครงสร้างอำนาจที่ชายเหนือกว่าผู้หญิงยังไม่เปลี่ยนแปลงไป

1.4 ประเภทของความรุนแรงในครอบครัว ผลการศึกษาพบว่า ความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงในจังหวัดพิษณุโลก คือ ความรุนแรงทางร่างกายเป็นความรุนแรงที่เกิดขึ้นมากที่สุด ซึ่งส่งผลให้เกิดความรุนแรงทางจิตใจ เป็นการสร้างความเจ็บช้ำน้ำใจแก่ผู้หญิง และยังพบว่า เกิดความรุนแรงทางเพศที่ผู้หญิงและเด็กได้รับอีกเช่นกัน นอกจากนี้ ความรุนแรงทางด้านเศรษฐกิจที่กระทำในลักษณะคอยกีดกันทรัพย์สินไม่ให้ยุ่งเกี่ยวกับทรัพย์สิน และความรุนแรงทางสังคมที่กระทำในลักษณะกักขัง หน่วงเหนี่ยวผู้หญิง ไม่ให้พบเจอผู้อื่น และผู้หญิงจะมีหน้าที่การงานก้าวหน้ากว่าผู้ชายไม่ได้ ยังคงเกิดขึ้นในจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ

สุกัญญา สดศรี (2561) พบว่า ความรุนแรงด้านร่างกาย กระทำลักษณะการตบตี เตะ ต่อยและใช้อาวุธทำร้ายร่างกายให้ได้รับบาดเจ็บ พิการหรือเสียชีวิต ความรุนแรงด้าน จิตใจ กระทำโดยการทำร้ายจิตใจ พุดจาหยาบคาย ดุถูกเหยียดหยาม ทำให้ได้รับความ กระทบบกระเทือนทางด้านจิตใจ ความรุนแรงด้านสังคม กระทำโดยการจำกัดสิทธิ กักขังหน่วงเหนี่ยวและไม่ยอมให้พบปะกับเพื่อนหรือญาติพี่น้อง ความรุนแรงทาง เศรษฐกิจ กระทำโดยการจำกัดค่าใช้จ่าย ควบคุมทรัพย์สินหรือไม่รับผิดชอบต่อ ค่าใช้จ่ายของครอบครัว และความรุนแรงทางเพศ กระทำโดยการทารุณกรรมทางเพศ การทำร้ายร่างกายทางเพศต่อเด็กและสตรี การคุกคามทางเพศ การบังคับข่มขู่ให้มี เพศสัมพันธ์ ทั้งนี้ สามารถอธิบายได้ว่า ความรุนแรงในครอบครัวสามารถเกิดขึ้นได้ทั้ง กับเพศหญิงและเพศชาย แต่ผู้หญิงมักตกเป็นเหยื่อมากกว่าผู้ชาย และอาจเกิดความ รุนแรงขึ้นได้ในหลายรูปแบบแตกต่างกัน เมื่อผู้ชายกระทำความรุนแรงแล้วจะส่งผล กระทบต่อสมาชิกในครอบครัวด้วยกัน รวมถึงเป็นสาเหตุหลักของการเป็นปัญหาสังคม

1.5 ผลกระทบของความรุนแรงในครอบครัว ผลการศึกษาพบว่า ความ รุนแรงในครอบครัว ส่งผลกระทบทั้งทางร่างกายและจิตใจต่อผู้หญิง ทำให้มีสภาพจิตใจ ย่ำแย่ เกิดความเจ็บปวดทุกข์ทรมาน บางคนมีความรู้สึกต่อผู้ชายไม่เหมือนเดิม มีความ หวาดกลัว วิตกกังวลและไม่มั่นใจในตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของปัทมญา สุนทรพิทักษ์ (2563) พบว่า การใช้ความรุนแรงในครอบครัวได้ส่งผลกระทบต่อผู้หญิง ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งการที่สามีใช้ความรุนแรงต่อภรรยาทำให้เกิดบาดแผล และได้สร้างความเจ็บปวดให้กับผู้หญิง และต้องเผชิญกับความหวาดกลัว รู้สึกเศร้า เสียใจ ทั้งนี้ สามารถอธิบายได้ว่า การที่ผู้หญิงได้รับความรุนแรงในครอบครัวนั้น ไม่ได้ สร้างแค่บาดแผลทางกายที่สามารถรักษาให้หายได้ แต่สร้างบาดแผลทางใจอย่าง เจ็บปวดที่ยากจะลืม ต้องใช้ระยะเวลารักษายาวนาน ซึ่งผู้หญิงบางคนก็ไม่สามารถลืม เหตุการณ์ความรุนแรงที่ถูกกระทำได้ แม้เหตุการณ์สิ้นสุดมาเป็นเวลานานแล้ว

1.6 วิธีการจัดการความรุนแรงในครอบครัว ผลการศึกษาพบว่า ผู้หญิงจะ เริ่มจากการพูดคุยเล่าเรื่องราวที่ตนเองได้รับความรุนแรงให้คนที่เชื่อใจฟังและยินดีรับ ฟังก่อนให้มั่นใจว่า จะได้รับความช่วยเหลือและปลอดภัยแล้วจึงขอความช่วยเหลือจาก หน่วยงานต่าง ๆ และอีกวิธีที่ผู้หญิงใช้ คือ หลีกเลี้ยงที่จะเผชิญหน้าและพยายาม ออกมาจากสถานการณ์นั้นก่อน ซึ่งสอดคล้องกับการสนับสนุนทางสังคม (Social Support) ดังแนวคิดของนันท์นที ศุภมงคล (2547) อธิบายว่า การที่บุคคลรับรู้การ สนับสนุนทางสังคม บุคคลจะเกิดการรับรู้ว่า ตนได้รับความรัก ความเอาใจใส่ การเห็นคุณค่าและการยอมรับ ส่งผลทางบวกต่อสุขภาพกายและใจ ทำให้บุคคลสามารถเผชิญ

กับเหตุการณ์ที่มาคุกคามชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการสนับสนุนทางสังคมอาจได้รับจากบุคคลที่ตนรัก ครอบครัว เพื่อน ชุมชน บุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า ผู้หญิงสามารถขอความช่วยเหลือหรือจัดการความรุนแรงที่ตนถูกกระทำได้ เนื่องจากในปัจจุบันมีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว พร้อมให้สังคมได้ตระหนักถึงปัญหาความรุนแรงมากขึ้นและทุกคนสามารถเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ ได้ จึงเป็นอีกช่องทางในการขอความช่วยเหลือ

1.7 สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กับความรุนแรงในครอบครัว ผลการศึกษาพบว่า ในช่วงสถานการณ์โรคโควิด-19 จำนวนความรุนแรงในครอบครัวเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากสมาชิกในครอบครัวอยู่ในบ้านพร้อมกันมากขึ้น และบางครอบครัวประสบกับปัญหาทางเศรษฐกิจหรือตกงาน ทำให้ไม่สามารถออกไปทำงานหาเลี้ยงชีพได้ตามปกติ จึงเกิดความเครียดภายในครอบครัวมากขึ้น ส่งผลให้กระทำความรุนแรงกับคนในครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของลังการานิ และคณะ (Lankarani, et al., 2022) พบว่า ในช่วงการใช้มาตรการบังคับในสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้ความรุนแรงในครอบครัวยิ่งเพิ่มขึ้น ซึ่งการอยู่ด้วยกันเป็นเวลานานเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดและการกักตัวอยู่ที่บ้านที่ไม่สามารถออกไปข้างนอกได้ ส่งผลให้ครอบครัวเกิดความตึงเครียดมากขึ้น บางครอบครัวขาดทักษะการแก้ไขปัญหาและวิธีการหลีกเลี่ยงความรุนแรง เช่น การดื่มสุรา สูบบุหรี่ จึงนำไปสู่การใช้ความรุนแรงกับคนในครอบครัว ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า ในช่วงสถานการณ์ของโรคโควิด-19 ที่ผ่านมา ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยและเศรษฐกิจเท่านั้น แต่มาพร้อมมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดด้วยการให้ผู้คนกักตัวอยู่ที่บ้าน กลับนำมาซึ่งภัยเงียบของความรุนแรงในครอบครัวที่ทวีความรุนแรงและมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นด้วย นอกจากนี้ ยังทำให้ผู้หญิงไม่กล้าออกจากบ้านหรือเข้าขอความช่วยเหลือจากสถานบริการต่าง ๆ เพราะกังวลต่อความเสี่ยงในการติดเชื้อ

2) การสร้างและนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาบนฐานทักษะชีวิตเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้หญิงในการจัดการความรุนแรงในครอบครัวในจังหวัดพิษณุโลก ประกอบด้วย 3 ทักษะในการจัดการเรียนรู้ คือ 1) การแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว 2) ความภาคภูมิใจในตนเอง และ 3) การตระหนักรู้ในตนเอง เพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้หญิงในการจัดการความรุนแรงในครอบครัว ในรูปแบบการจัดการศึกษา 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (2542)

แนวทางการจัดการศึกษาบนฐานทักษะชีวิตเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้หญิงในการจัดการความรุนแรงในครอบครัวในจังหวัดพิษณุโลก เมื่อพิจารณาแนวทางทั้งหมดในการจัดการศึกษาที่กล่าวมานั้น สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ในยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีเป้าหมายเพื่อให้คนทุกช่วงวัยมีทักษะ ความรู้ความสามารถและสมรรถนะตามมาตรฐานการศึกษาและมาตรฐานวิชาชีพในโลกศตวรรษที่ 21 และพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ตามศักยภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย จิตสาธารณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เนื่องจากแนวทางการจัดการศึกษาบนฐานทักษะชีวิตเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้หญิงในการจัดการความรุนแรงในครอบครัวในจังหวัดพิษณุโลก เป็นการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับแนวจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 ยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับทฤษฎียึดบุคคลเป็นศูนย์กลางของโรเจอร์ (Rogers, 1951) มุ่งให้ความสำคัญต่อความเป็นมนุษย์และมองมนุษย์ว่า มีคุณค่า มีความดีงาม มีความสามารถและมีแรงจูงใจภายในที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเอง เมื่อจัดการเรียนรู้จะต้องเน้นที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและกระบวนการเป็นสำคัญ โดยครูเป็นผู้ชี้แนะ ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียน และควรสอนแบบชี้แนะโดยให้ผู้เรียนเป็นผู้นำทางในการเรียนรู้ของตนเอง และคอยช่วยเหลือผู้เรียนให้เรียนอย่างสะดวกจนบรรลุผล ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า การจัดการศึกษาต้องพัฒนาให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ พร้อมทั้งสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสมและสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้เรียนที่ต้องการเรียนรู้ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตในอนาคต

องค์ความรู้จากการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ทำให้ทราบแนวทางการจัดการศึกษาบนฐานทักษะชีวิตเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้หญิงในการจัดการความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งเป็นกระบวนการที่ช่วยเปลี่ยนแปลงความคิด ค่านิยม ทศนคติ เจตคติของคนเกี่ยวกับบทบาทชายหญิง การกระทำความรุนแรงต่อสตรี รวมทั้งเสริมสร้างพลังอำนาจให้แก่ผู้หญิงและสามารถจัดการความรุนแรงในครอบครัวได้ ซึ่งการจัดการศึกษาดังกล่าวนี้นี้ต้องเน้นผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญและจัดการศึกษาครอบคลุมทั้ง 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย จึงได้องค์ความรู้ในการ

เสริมสร้างพลังอำนาจของผู้หญิงในการจัดการความรุนแรงในครอบครัว โดยใช้ทักษะชีวิตในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย

1) ทักษะการแก้ไขปัญหา คือ ผู้เรียนต้องมีความรู้เท่าทันเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว สามารถจัดการความรุนแรงในครอบครัวหรือหลีกเลี่ยงได้ หากตกอยู่ในสถานการณ์เสี่ยงต่อการได้รับความรุนแรง รวมทั้งทราบข้อกฎหมายเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวและหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือ หากประสบกับความรุนแรงในครอบครัว

2) ทักษะความภาคภูมิใจในตนเอง คือ ผู้เรียนต้องพัฒนาและปรับทัศนคติให้รู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองและเห็นความสำคัญของการยุติการใช้ความรุนแรงในครอบครัวและเสริมสร้างความมั่นใจ ความภาคภูมิใจในตนเอง รวมทั้งเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง

3) ทักษะการตระหนักรู้ในตนเอง คือ ผู้เรียนต้องมองเห็นหรือเข้าใจว่า มีตัวตน ความคิด ความรู้สึก มีคุณค่าและต้องรู้เท่าทันอารมณ์ของตนเอง รู้ถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดความรู้สึกนั้น และคาดคะเนผลที่จะตามมาได้ เมื่อตนเองกำลังจะเข้าสู่สถานการณ์ความรุนแรงหรือตกอยู่ในสถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัว รวมทั้งสามารถประเมินตนเองเพื่อทราบข้อดีและข้อด้อยของตนเอง เพื่อทำให้รู้จักตนเองได้ดีขึ้นและพัฒนาตนเองให้มีประสิทธิภาพ

สรุป

การวิจัยครั้งนี้มีเป็นการศึกษาปัจจุบันของปัญหาความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นในจังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า ผู้หญิงถูกกระทำความรุนแรงในครอบครัวเพิ่มขึ้นทุกปี ซึ่งมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้น โดยความรุนแรงทางร่างกายเกิดขึ้นมากที่สุด สาเหตุมาจากการดื่มสุรา การติดยาเสพติดหรือใช้สารเสพติดมาเป็นระยะเวลานาน และประสบกับปัญหาทางเศรษฐกิจหรือตกงาน จึงส่งผลกระทบต่อทั้งทางร่างกายและจิตใจต่อผู้หญิง สำหรับการจัดการความรุนแรงต้องเริ่มจากการพูดคุยเล่าเรื่องราวที่ตนเองได้รับความรุนแรงให้คนที่เชื่อใจและยินดีรับฟังก่อนแล้วจึงขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ นอกจากนี้ ผู้หญิงต้องพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยเริ่มต้นจากการทำให้รู้สึกถึงคุณค่าในตนเอง เสริมความเชื่อมั่นและความภาคภูมิใจในตนเอง ส่วนการสร้างและนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาบนพื้นฐานทักษะชีวิตเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจผู้หญิงในการจัดการความรุนแรงในครอบครัวนั้น ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการจัดการศึกษาดังกล่าวประกอบด้วยการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และ

การศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งทักษะที่ใช้ในการดำเนินการจัดการศึกษา ประกอบด้วย การแก้ไขปัญหา ความภาคภูมิใจในตนเอง และการตระหนักรู้ในตนเอง เพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้หญิงในการจัดการความรุนแรงในครอบครัว โดยมีองค์ประกอบในการจัดการเรียนรู้ คือ เป้าหมาย เนื้อหาสาระ ผู้สอน ผู้เรียน ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้และการวัดและประเมินผล

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2563). รายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว สำหรับการรายงานตามมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ประจำปี 2562. กรุงเทพมหานคร: กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- กรมสุขภาพจิต. (27 เมษายน 2564). จะทำอย่างไร เมื่อความรุนแรงไม่ใช่เรื่องไกลตัว และบ้านไม่ใช่ Safe Zone ของทุกคน. สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2566, จาก <https://dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=30715>
- เกษตรชัย และหิมา และเก็ดถวา บุญปรากการ. (2559). ภูมิหลังครอบครัวที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัวของกลุ่มสตรีไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานี. วารสารพัฒนบริหารศาสตร์. 57 (2), 83-105.
- เกียรติเฉลิม รักขังาม. (2565). สภาพปัญหาและแนวทางการป้องกันความรุนแรงในครอบครัวในจังหวัดปทุมธานี: กรณีศึกษาช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด 19. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรังสิต.
- นภาพรณ หะวานนท์. (2555). คำให้การของผู้หญิงที่ถูกสามีทำร้าย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- นันท์นิจ ศุภมงคล. (2547). ความวิตกกังวล การสนับสนุนทางสังคมและกลวิธีการเผชิญปัญหาของนิสิตนักศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปพิชญา สุนทรพิทักษ์. (2563). ผู้หญิงกับประสบการณ์ความรุนแรงในครอบครัว กรณีศึกษา มูลนิธิหญิงชายก้าวไกล. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (14 สิงหาคม 2542). *ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 ตอนที่ 74ก*. หน้า 1-23.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (28 เมษายน 2558). *ผู้หญิงไทยกับเด็ก เหยื่อความรุนแรง*. สืบค้นเมื่อ 28 มกราคม 2566, จาก <https://shorturl.asia/AB16Z>
- สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2563). ปัญหาความรุนแรงครอบครัว ภัยเงียบในวิกฤตโรคโควิด 19. *จดหมายข่าวมุมมองสิทธิ*. 19 (4), 1-3.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สุกัญญา สดศรี. (2561). ปัญหาการใช้ความรุนแรงของครอบครัวในสังคมไทย. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*. 6 (ฉบับพิเศษ), 600-609.
- สุกิจ อยู่ในธรรม. (2561). มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันความรุนแรงในครอบครัว: ศึกษากรณีการจดทะเบียนสมรส. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*. 8 (2), 45-51.
- สุวรรณิ หาญมุสิกวัฒน์กูร และคณะ. (2555). ความรุนแรงบนฐานเพศภาวะและความรุนแรงในครอบครัว: ฐานคิดทางสังคมและวัฒนธรรมรากเหง้าของความรุนแรงที่ยิ่งกว่า. *วารสารเพศวิถีศึกษา*. 2 (1), 79-96.
- หทัยรัตน์ มาประณีต. (2554). การศึกษาทัศนคติด้านความรุนแรงต่อสตรีของสตรีในชุมชนเมือง. *วารสารศรีนครินทร์วิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*. 3 (6), 162-177.
- อังคณา ช่วยคำชู. (2555). ความรุนแรงในครอบครัว: สาเหตุ ผลกระทบและแนวทางการช่วยเหลือ. *วารสารธรรมศาสตร์*. 31 (3), 130-145.
- Elizabeth, H. (24 February 2020). *Maslow's Hierarchy of Needs Explained*. Retrieved January 25, 2023, from <https://www.thoughtco.com/maslows-hierarchy-of-needs-4582571>
- Lankarani, K. B., et al. (2022). Domestic Violence and Associated Factors during COVID-19 Epidemic: An Online Population-based Study in Iran. *BMC Public Health*. 22, 774. DOI: 10.1186/s12889-022-12536-y
- Rogers, C. (1951). *Client-centered Therapy: Its Current Practice, Implications and Theory*. London: Constable.

การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงเพื่อยกระดับ คุณภาพสังคมอย่างยั่งยืน จังหวัดนครปฐม

Research and Innovation in Performing Arts to Raise the Quality of Society Sustainably in Nakhon Pathom Province

จินตนา สายทองคำ¹, ณรงค์ฤทธิ์ เชาว์กรรม², พิมพิกา มหามาศ³
Jintana Saitongkum¹, Narongrit Chaokam², Pimpika Mahamart³

คณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

Faculty of Music and Drama, Bunditpatanasilpa Institute
Corresponding Author, E-mail: narongrit.chao@gmail.com*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมศิลปะการแสดงที่สามารถยกระดับคุณภาพสังคมได้อย่างยั่งยืน ขอบเขตด้านเนื้อหามุ่งศึกษาวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม เป็นการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ และเชิงคุณภาพ เครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์ 2) แบบสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม 3) การประชุมกลุ่มย่อย จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อนำสู่ขั้นตอนการสร้างสรรค์นวัตกรรมด้านศิลปะการแสดง และองค์ประกอบการแสดงชุดชาติพันธุ์สุราลัย รวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัย พบว่า นวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงชุดชาติพันธุ์สุราลัย มีผลการประเมินความพึงพอใจในการชมการแสดงที่ระดับค่าเฉลี่ย คือ 4.51 อยู่ในระดับดีมาก และเป็นการแสดงที่มีแนวคิดการสร้างสรรคจากความสำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม 5 กลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ 1) ลาวครั้ง 2) ไทยดำหรือไทยทรงดำ 3) ลาวเวียง 4) ไทยรามัญ 5) ไทยจีน องค์ประกอบการแสดงประกอบด้วย 1) ดนตรีประกอบการแสดง สื่อถึงเอกลักษณ์ของสำเนียงดนตรีชาติพันธุ์ต่าง ๆ 2) กระบวนท่ารำ ใช้การบูรณาการท่ารำพื้นบ้าน ท่ารำนาฏศิลป์ไทย ท่าทางธรรมชาติและท่ารำที่สร้างสรรค์ใหม่เข้าด้วยกัน 3) เครื่องแต่งกาย สร้างสรรค์ขึ้นจากเครื่องแต่งกายอัน

เป็นอัตลักษณ์พิเศษของกลุ่มชาติพันธุ์ 4) ผู้แสดง ใช้ผู้หญิงจำนวน 8 คน ในด้านการยกระดับคุณภาพชีวิต นวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงชุดชาติพันธุ์สามารถสะท้อน 1) วิถีชีวิตด้านการเกษตรกรรม 2) วิถีชีวิตด้านการทอผ้า 3) วิถีชีวิตด้านวัฒนธรรมการแต่งกาย 4) วิถีชีวิตการดำรงอยู่ร่วมกัน ตลอดจนช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มเชิงวัฒนธรรมผ่านผลิตภัณฑ์ในชุมชนต่าง ๆ และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มคนในจังหวัดนครปฐม อันส่งผลให้เกิดรายได้ต่อชุมชนและยกระดับคุณภาพชีวิตให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐมได้อย่างดี องค์ความรู้จากการวิจัย คือ การได้รูปแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์จากกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐมตามทฤษฎีนาฏยประดิษฐ์ ซึ่งเป็นองค์ความรู้ในการส่งเสริมและสร้างมูลค่าเพิ่มเชิงวัฒนธรรมผ่านนวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงชุดชาติพันธุ์สราย

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์; คุณภาพสังคม; ศิลปะการแสดง; นาฏศิลป์สร้างสรรค์

Abstract

The research article aims to create the innovation in performing arts in order to enhance the quality of the society. The scope of contents includes the study of lifestyle, tradition, and culture of ethnic group in Nakhon Pathom Province. It is a creative and qualitative research. The research tools consist of interview form, participant and non-participant observation form, focus group discussion. The basic data analysis is performed for leading to innovation creation process and performance components of Saran Ethnic Costume and descriptive statistics such as mean is done based on analysis of the data.

The result reveals that the satisfaction evaluation of watching the performance innovation of Saran ethnic group is at an average of 4.51, in a very good level. It is inspired by the importance of five ethnic groups in Nakhon Pathom Province such as Lao Krang, Tai Dam, Lao Wiang, Mon, and Chinese. The performance components are involved with 1) the background music and songs which are reflected to the music identity of various ethnic groups; 2) the choreography is applied by the integration of local dance, traditional Thai dance, natural gesture dance, and recent mixed designed dance; 3) the performing costume is inspired by the

characteristic costume of ethnic groups; and 4) the actress are auditioned in the group of 8 people. As a result, this performance is able to improve the quality of life into 4 different aspects: agriculture, textile, dressing culture, and coexistence. Furthermore, it adds cultural values through the local community products as well as the cultural tourist industry in Nakhon Pathom Province which increases income to community and enhances the quality of life to ethnic groups properly. The body of knowledge from research is to obtain a creative dancing arts form ethnic groups in Nakhon Pathom Province according to the theory of choreography. It is for promoting and creating the more cultural values through innovation in performing arts of Saran ethnic group.

Keywords: Ethnic; Social Quality; Performing Arts; Creative Performance

บทนำ

ศิลปวัฒนธรรมประเพณีที่สั่งสมในชุมชนต่าง ๆ ผนึกเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนการอนุรักษ์สืบสานศิลปวัฒนธรรมของชาติ ดังนั้น การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและเศรษฐกิจฐานราก โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชน จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากให้มีความมั่นคง มีเสถียรภาพเสริมสร้างความสามารถและความเข้มแข็งของชุมชนได้อย่างยั่งยืน โดยประสานความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในภาคส่วนที่ตั้ง

สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม เป็นสถาบันการศึกษาวชิราวุธ เฉพาะด้านนาฏศิลป์ ดุริยางคศิลป์ คีตศิลป์ ช่างศิลป์และทัศนศิลป์ เป็นสถาบันหลักในการอนุรักษ์ สืบทอด สร้างสรรค์ศิลปวัฒนธรรม สถาปนาขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและยกระดับการศึกษาด้านวิชาการและวิชาชีพทางศิลปวัฒนธรรมให้สามารถผลิตบัณฑิตเพื่อรองรับงานด้านการสืบทอด อนุรักษ์และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมของชาติด้านนาฏศิลป์ ดุริยางคศิลป์ ช่างศิลป์และทัศนศิลป์ให้มีคุณภาพ โดยมีพันธกิจสำคัญ ได้แก่ 1) การจัดการศึกษาระดับพื้นฐานวิชาชีพและวิชาชีพขั้นสูงด้านนาฏศิลป์ ดุริยางคศิลป์ คีตศิลป์ ช่างศิลป์และทัศนศิลป์ที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับในระดับชาติและนานาชาติ 2) สร้างงานวิจัย งานสร้างสรรค์ งานนวัตกรรมที่เป็นองค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมที่มีคุณค่าแก่สังคม 3) ให้บริการวิชาการด้านศิลปวัฒนธรรมแก่

สถานศึกษาชุมชนและสังคม 4) อนุรักษ์ พัฒนา สืบสานและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมสู่ประชาคมอาเซียนและนานาชาติ 5) จัดการแสดงนาฏศิลป์ ดุริยางคศิลป์ คีตศิลป์ ช่างศิลป์และทัศนศิลป์เพื่อเทิดทูนสถาบันหลักของชาติและส่งเสริมความเป็นไทยในระดับชาติและนานาชาติ 6) พัฒนาระบบบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามหลักธรรมาภิบาล ประกอบด้วยหน่วยงานการศึกษา 15 แห่ง คณะวิชา 3 คณะ ได้แก่ คณะศิลปนาฏดุริยางค์ คณะศิลปวิจิตรและคณะศิลปศึกษา โดยมีสถานที่ตั้งส่วนกลางอยู่ ณ จังหวัดนครปฐม

จังหวัดนครปฐมเป็นจังหวัดในเขตปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์กล่าวว่า แต่เดิมเมืองนครปฐมอยู่ริมทะเล เป็นอู่อารยธรรมสำคัญที่มีประวัติความเป็นมายาวนานในแผ่นดินสุวรรณภูมิ มีความเจริญรุ่งเรืองมานับแต่อดีตสมัยสุวรรณภูมิ เป็นราชธานีสำคัญในสมัยทวารวดี เป็นแหล่งเผยแพร่อารยธรรมจากประเทศอินเดียรวมทั้งพระพุทธศาสนา นครปฐมจึงเป็นศูนย์กลางของความเจริญมีชนชาติต่าง ๆ อพยพมาตั้งถิ่นฐานจำนวนมาก (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครปฐม, 2559) จากปัจจัยความเจริญด้านวัฒนธรรม วิทยาการและกายภาพสิ่งแวดล้อมจึงส่งผลให้จังหวัดนครปฐมมีประชากรประกอบด้วยกลุ่มชนหลากหลายชาติพันธุ์ ทั้งนี้ ด้วยยุคโลกาภิวัตน์การติดต่อสื่อสารไร้พรมแดนและความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีจึงทำให้เกิดการผสมผสานด้านวัฒนธรรมเกิดขึ้น แต่ยังไม่พบว่า บางชาติพันธุ์ยังคงอนุรักษ์ ตลอดจนการผสมผสานวัฒนธรรมจึงทำให้บางชาติพันธุ์ที่ยังคงอนุรักษ์ขนบธรรมและประเพณี ทั้งการพูด การแต่งกาย ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ มิได้รับการกลืนไปตามกระแสโลก

คณะผู้วิจัยเป็นบุคลากรในสังกัดสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์จึงตระหนักถึงความสำคัญของจังหวัดนครปฐมในมิติทางวัฒนธรรมด้านประวัติศาสตร์และศิลปะการแสดง รวมทั้งคุณภาพชีวิตของทรัพยากรมนุษย์ในจังหวัดที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งและชาวลาวเวียงที่ได้อพยพมาจากดินแดนล้านช้าง (ปัจจุบันพื้นที่ดังกล่าวอยู่ในอาณาเขตการปกครองของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว) การโยกย้ายของชาวลาวเวียงกลุ่มนี้เกิดขึ้นในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งชาวลาวอพยพมามากที่สุดเกิดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 3 โดยกลุ่มชาติพันธุ์ไทยรามัญอพยพมาจากดินแดนล้านนา กลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำอพยพมาจากประเทศเวียดนาม และกลุ่มชาติพันธุ์ไทยจีนจากประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ทุกกลุ่มชาติพันธุ์ดังกล่าวล้วนอพยพย้ายมาตั้งถิ่นฐาน ณ ที่แห่งนี้ประมาณ 200 ปีมาแล้ว และอยู่ร่วมกันอย่างสงบร่มเย็น มีศิลปวัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์เป็นรากฐาน

ของการสร้างความสามัคคี ความมั่นคงของชาติ เป็นสิ่งแสดงถึงศักดิ์ศรีเกียรติภูมิและความภาคภูมิใจ เป็นหลักให้ประพฤติในทางที่ดีงาม มีคุณธรรม เพื่อพัฒนาตนเอง พัฒนาสังคมและประเทศชาติให้ดำรงอยู่อย่างปลอดภัยสืบไป คณะผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงเพื่อยกระดับคุณภาพสังคมอย่างยั่งยืนในจังหวัดนครปฐม โดยการศึกษารวบรวมองค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ ด้านศิลปะการแสดงสู่องค์ความรู้ในการสร้างสรรค์นวัตกรรมที่เอื้อต่อคุณภาพชีวิตการท่องเที่ยวเศรษฐกิจ สังคมและทรัพยากรมนุษย์เป็นการยกระดับคุณภาพสังคมอย่างรอบด้านก่อให้เกิดประโยชน์กับชุมชนจังหวัดนครปฐม รวมถึงเป็นต้นแบบสู่พื้นที่กลุ่มเป้าหมายอื่นเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยใช้ศิลปวัฒนธรรมเป็นฐานต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมศิลปะการแสดงที่สามารถยกระดับคุณภาพสังคมได้อย่างยั่งยืน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงสร้างสรรค์ (Creative Research) และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร (Documentary Study) การสัมภาษณ์ (Interview) การสังเกตการณ์ (Observation) การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) โดยมีขั้นตอนในการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตการวิจัย ประกอบด้วย 1.1 ด้านเนื้อหา เป็นการศึกษาวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ในจังหวัดนครปฐม ประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ ลาวครั้ง ไทยทรงดำ ลาวเวียง ไทยรามัญและไทยจีน สู่การสร้างสรรค์นวัตกรรมศิลปะการแสดง 1.2 ด้านพื้นที่ เป็นการจัดเก็บข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม ประกอบด้วยอำเภอเมือง อำเภอกำแพงแสน อำเภอบางเลน อำเภอนครชัยศรี เป็นต้น 1.3 ด้านระยะเวลา ตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2564 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2566

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

2.1 แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง ได้แก่

รูปแบบที่ 1 สัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับชาติพันธุ์ ประกอบด้วยเนื้อหา ดังนี้ 1) ความเป็นมาของชาติพันธุ์ 2) วิถีชีวิตและประเพณี 3) รูปแบบและองค์ประกอบของศิลปะการแสดงชาติพันธุ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ กลุ่มชาติพันธุ์ จำนวน

3 คน ซึ่งใช้เกณฑ์ในการคัดเลือก คือ เป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญหรือเป็นตัวแทนจากกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง ไทยทรงดำ ลาวครั่ง ไทยรามัญและไทยจีน

รูปแบบที่ 2 สัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ศิลปะการแสดง ประกอบด้วยเนื้อหา ดังนี้ 1) ความหมายของการสร้างสรรค์ 2) รูปแบบการสร้างสรรค์ 3) หลักการสร้างสรรค์ โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ กลุ่มศิลปินแห่งชาติ ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิด้านนาฏศิลป์ ดนตรี ซึ่งใช้เกณฑ์ในการคัดเลือก คือ เป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ ดนตรี ไม่น้อยกว่า 20 ปี

2.2 แบบสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม เพื่อบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับศิลปะการแสดง การแสดง ตลอดจนวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ ระหว่างเดือนมกราคมถึงพฤษภาคม 2565 ประกอบด้วยชาติพันธุ์ไทยดำ บ้านสะแกราย ชาติพันธุ์ลาวเวียง บ้านหนองขาม ชาติพันธุ์ลาวครั่ง บ้านโพนมะเตือ

2.3 การประชุมกลุ่มย่อย ในประเด็นการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ชุดชาติพันธุ์สราญ เป็นการนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิภายในและภายนอกของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ โดยกำหนดเกณฑ์คุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วยผู้มีประสบการณ์ด้านนาฏดุริยางคศิลป์ ไม่น้อยกว่า 30 ปี และมีประสบการณ์ด้านกลุ่มชาติพันธุ์นครปฐม ไม่น้อยกว่า 20 ปี ซึ่งได้รับความอนุเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิในการประชุมกลุ่มย่อย ยืนยันข้อมูลและให้ข้อเสนอแนะการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุดชาติพันธุ์สราญ จำนวน 5 คน ดังนี้ 1) นางรัตติยะ วิกสิตพงศ์ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์ไทย) พ.ศ. 2560 ผู้ทรงคุณวุฒิด้านนาฏศิลป์ 2) นางนฤมัย ไตรทองอยู่ ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านนาฏศิลป์ 3) รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย จันทร์สุวรรณ์ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์ไทย) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านนาฏศิลป์ 4) นายไชยยะ ทางมีศรี ผู้เชี่ยวชาญดุริยางคศิลป์ไทย สำนักการสังคีต กรมศิลปากรและสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านดุริยางคศิลป์ 5) ดร.อนวัชร นกดารรา ผู้เชี่ยวชาญด้านกลุ่มชาติพันธุ์ จังหวัดนครปฐม เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านกลุ่มชาติพันธุ์ จังหวัดนครปฐม

3. การรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

3.1 การศึกษาและเก็บข้อมูลทางวิชาการ ประกอบด้วยหนังสือ ตำรา เอกสารทางวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวกับความเป็นมาและความสำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ ในจังหวัดนครปฐม รวมทั้งกระบวนการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์

3.2 การลงพื้นที่สังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ประกอบด้วย 1) การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญทั้งในและนอกสถาบันบัณฑิต

พัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม 2) การสัมภาษณ์ข้อมูลจากปราชญ์ชาวบ้านเกี่ยวกับชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม 3) การรวบรวมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์นำเสนอกระบวนการสร้างสรรค์

4. การวิเคราะห์ค่าสถิติและการนำเสนอข้อมูล

4.1 การสร้างสรรค์นวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงและองค์ประกอบการแสดง ประกอบด้วย 1) การสร้างสรรค์แนวความคิด 2) การสร้างสรรค์ดนตรีประกอบการแสดง 3) การสร้างสรรค์ท่ารำ 4) การสร้างสรรค์เครื่องแต่งกาย 5) การคัดเลือกผู้แสดง 6) การประชุมกลุ่มย่อย 7) การเผยแพร่สู่สาธารณชนด้วยการนำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ระดับชาติ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ครั้งที่ 6 วันที่ 17 ธันวาคม พ.ศ. 2565 ผ่านเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook Live: คณะศิลปนาฏดุริยางค์) ซึ่งเป็นการเผยแพร่ในเวทีการแสดงนาฏศิลป์ที่เป็นที่ยอมรับตามมาตรฐาน

4.2 สรุปผลประกอบด้วย 1) วิเคราะห์และสรุปผลการประเมินจากการประชุมกลุ่มย่อยนาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุดชาติพันธุ์สุราษฎร์ ซึ่งเป็นรูปแบบการยืนยันข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิและการประเมินผลความพึงพอใจในการชมการแสดง โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ซึ่งมีผลการประเมิน คือ 4.51 อยู่ในระดับดีมาก 2) การจัดทำรูปแบบวิจัยฉบับสมบูรณ์ 3) การเผยแพร่การแสดงในการนำเสนอผลงานระดับชาติ 4) การเผยแพร่และตีพิมพ์ในบทความวิชาการ

ผลการวิจัย

1. แนวคิดและแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์นวัตกรรมด้านศิลปะการแสดง จังหวัดนครปฐมเป็นจังหวัดที่มีความสำคัญในมิติทางวัฒนธรรมด้านประวัติศาสตร์และศิลปะการแสดง รวมทั้งคุณภาพชีวิตของทรัพยากรมนุษย์ในจังหวัดที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งและชาวลาวเวียงที่อพยพมาจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กลุ่มชาติพันธุ์ไทยรามัญอพยพมาจากดินแดนล้านนา กลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำอพยพมาจากประเทศเวียดนามและกลุ่มชาติพันธุ์ไทยจีน ทุกกลุ่มชาติพันธุ์ดังกล่าวล้วนอพยพย้ายมาตั้งถิ่นฐาน ณ ที่แห่งนี้อย่างต่อเนื่องมาแล้วและอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขร่มเย็น มีศิลปวัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์เป็นรากฐานของการสร้างความสามัคคีความมั่นคงของชาติ เป็นสิ่งแสดงถึงศักดิ์ศรีเกียรติภูมิและความภาคภูมิใจ เป็นหลักให้ประพฤติในทางที่ดีงามมีคุณธรรมเพื่อพัฒนาตนเอง พัฒนาสังคมและประเทศชาติให้ดำรงอยู่อย่างปลอดภัยสืบไป

จากความสำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐมทั้งหมด 5 กลุ่มชาติพันธุ์ ประกอบด้วย 1) ชาติพันธุ์ลาวครั่ง 2) ชาติพันธุ์ลาวซ่งไทยดำหรือไทยทรงดำ 3) ชาติพันธุ์ลาวเวียง 4) ชาติพันธุ์ไทยรามัญ 5) ชาติพันธุ์ไทยจีน สู่การสร้างสรรคการสร้างสรรคนวัตกรรมศิลปการแสดงชุดชาติพันธุ์สราญ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตการท่องเที่ยวเศรษฐกิจ สังคมและทรัพยากรมนุษย์เป็นการยกระดับคุณภาพสังคมอย่างรอบด้านก่อให้เกิดประโยชน์กับชุมชนจังหวัดนครปฐม รวมถึงเป็นต้นแบบสู่พื้นที่กลุ่มเป้าหมายอื่นเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยใช้ศิลปวัฒนธรรมเป็นฐานต่อไป

2. กระบวนการสร้างสรรค์นวัตกรรมด้านศิลปการแสดงและองค์ประกอบ การแสดง การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมทางด้านศิลปการแสดงเพื่อยกระดับคุณภาพสังคมอย่างยั่งยืน จังหวัดนครปฐม จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลพื้นฐานจากเอกสาร วิชาการทางด้านประวัติศาสตร์และด้านศิลปการแสดงจังหวัดนครปฐม การลงพื้นที่ สังเกตการณ์ การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ปราชญ์ท้องถิ่น ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องกับข้อมูล ทางด้านประวัติศาสตร์และด้านศิลปการแสดงจังหวัดนครปฐม จากนั้น รวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์และประมวลผลข้อมูลทั้งหมดเพื่อนำสู่การสร้างสรรคนวัตกรรม ด้านศิลปการแสดง ซึ่งพบผลการวิจัย ดังนี้

2.1 การสร้างสรรค์แนวความคิด จากความสำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ใน จังหวัดนครปฐมทั้งหมด 5 กลุ่มชาติพันธุ์ ประกอบด้วย 1) ชาติพันธุ์ลาวครั่ง 2) ชาติพันธุ์ไทยดำหรือไทยทรงดำ 3) ชาติพันธุ์ลาวเวียง 4) ชาติพันธุ์ไทยรามัญ 5) ชาติพันธุ์ไทยจีน สู่การสร้างสรรคการสร้างสรรคนวัตกรรมศิลปการแสดงชุดชาติพันธุ์สราญ โดยชื่อชุดการแสดงมีความหมายว่า การอยู่ร่วมกันของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัด นครปฐมด้วยความสุข ทั้งนี้ การสร้างสรรค์นวัตกรรมศิลปการแสดงชุดนี้เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตการท่องเที่ยวเศรษฐกิจ สังคมและทรัพยากรมนุษย์ เป็นการยกระดับคุณภาพสังคมอย่างรอบด้าน ก่อให้เกิดประโยชน์กับชุมชน รวมถึงเป็นต้นแบบ สู่พื้นที่กลุ่มเป้าหมายอื่นเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยใช้ศิลปวัฒนธรรมเป็นฐานต่อไป

นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุดชาติพันธุ์สราญแบ่งเป็น 3 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 ชาติ ลักษณะ แสดงถึงความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม ช่วงที่ 2 ชาติวิถี แสดงถึง วัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตที่หลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัด นครปฐม ช่วงที่ 3 ชาติสราญ แสดงถึงความสุข สนุกสนานรื่นเริง ในการหลวมรวมเป็น อันหนึ่งอันเดียวภายใต้ร่มพระบารมี

2.2 การสร้างสรรค์บทร้องและดนตรีประกอบการแสดง ประพันธ์ทำนอง ขึ้นใหม่ในบางส่วน โดยท่วงทำนองลีลาของเพลงจะสื่อถึงเอกลักษณ์ของสำเนียงดนตรี

ชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม บรรเลงผสมผสานควบคู่ไปกับเสียงเพลงจาก Sound Electronic เพื่อเพิ่มอรรถรสให้บทเพลงมีความไพเราะและสนุกสนานยิ่งขึ้น

2.3 การสร้างสรรค์ท่ารำ การสร้างสรรค์กระบวนการท่ารำในการแสดงชุด ชาติพันธุ์สราย คณะผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดการออกแบบกระบวนการท่ารำจาก ศิลปะการแสดงของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม แนวคิด ทฤษฎีการออกแบบของ ศิลปินแห่งชาติ จากนั้น นำมาวิเคราะห์สู่การสร้างสรรค์กระบวนการท่ารำประกอบด้วย คือ 1) ท่ารำชาติพันธุ์ 2) ท่ารำนานาภูมิศิลป์ไทย 3) ท่าธรรมชาติ 4) ท่ารำที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่

ทั้งนี้ นวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงชุดชาติพันธุ์สราย เป็นการสร้างสรรค์ ศิลปะการแสดงเพื่อการยกระดับคุณภาพชีวิตกลุ่มคนในจังหวัดนครปฐม โดยนำวิถีชีวิต การประกอบอาชีพและอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของประเพณีในกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ มาเป็น แนวคิดสร้างสรรค์ผลงาน ได้แก่ 1) วิถีชีวิตด้านการเกษตรกรรม 2) วิถีชีวิตด้านการทอ ผ้า 3) วิถีชีวิตด้านวัฒนธรรมการแต่งกาย 4) วิถีชีวิตการดำรงอยู่ร่วมกัน

ภาพ 1 วิถีชีวิตด้านเกษตรกรรม การทำนาปลูกข้าวที่ปรากฏในนวัตกรรมด้านศิลปะการแสดง ชุดชาติพันธุ์สราย (ที่มา: คณะผู้วิจัย)

ภาพ 2 การแบ่งบานของดอกไม้ และผลผลิตด้านเกษตรกรรมที่ปรากฏในนวัตกรรม ด้านศิลปะการแสดงชุดชาติพันธุ์สราย (ที่มา: คณะผู้วิจัย)

ภาพ 3 วิธีชีวิตการประกอบอาชีพทอผ้าของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏในนวัตกรรม
ด้านศิลปะการแสดงชุดชาติพันธุ์สราญ (ที่มา: คณะผู้วิจัย)

ภาพ 4 วิธีชีวิตการประกอบอาชีพทอผ้าของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏในนวัตกรรม
ด้านศิลปะการแสดง ชุดชาติพันธุ์สราญ
(ที่มา: คณะผู้วิจัย)

นอกจากนี้ การสร้างสรรค์ทำรำนานาศิลปสร้างสรรค์ชุดชาติพันธุ์สราญ มุ่ง
หมายให้การแสดงดังกล่าวมีความเป็นเอกภาพด้านกระบวนการทำร่า โดยหลักในการ
สร้างสรรค์นั้น กระบวนการทำร่าจะต้องมีความงดงาม ร้อยเรียงกัน ทั้งนี้ กระบวนการทำร่า
ดังกล่าวจะต้องสื่อความหมายถึงแนวคิดของการแสดงได้อย่างชัดเจนสมบูรณ์

2.4 การสร้างสรรค์เครื่องแต่งกาย การสร้างสรรค์เครื่องแต่งกาย
ประกอบการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุดชาติพันธุ์สราญ ได้แรงบันดาลใจมาจากการ
แต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม ซึ่งจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง
พบว่า จังหวัดนครปฐมปรากฏกลุ่มชาติพันธุ์ทั้งหมด 5 กลุ่มชาติพันธุ์ ประกอบด้วย 1)
ชาติพันธุ์ลาวครั่ง 2) ชาติพันธุ์ไทยดำหรือไทยทรงดำ 3) ชาติพันธุ์ลาวเวียง 4) ชาติพันธุ์
ไทยรามัญ 5) ชาติพันธุ์ไทยจีน คณะผู้วิจัยได้นำอัตลักษณ์ของเครื่องแต่งกายในแต่ละ
กลุ่มชาติพันธุ์มาเป็นแนวคิดในการสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายประกอบการแสดง

ขั้นตอนในการสร้างสรรค์เครื่องแต่งกาย ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลจากการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์ลักษณะเด่นเครื่องแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม ขั้นตอนที่ 3 ออกแบบร่างเครื่องแต่งกายประกอบการแสดง ขั้นตอนที่ 4 การตัดเย็บเครื่องแต่งกายประกอบการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ชาติพันธุ์สุราษฏร์ ขั้นตอนที่ 5 การนำเสนอเครื่องแต่งกายประกอบการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุดชาติพันธุ์สุราษฏร์แบบสมบูรณ์ในการประชุมกลุ่มย่อยต่อผู้ทรงคุณวุฒิ

ภาพ 5 การผสมผสานอัตลักษณ์วัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ (ที่มา: คณะผู้วิจัย)

ภาพ 6 การนับถือและน้อมนำพระพุทธศาสนาในการดำรงชีวิตที่ปรากฏในวัฒนธรรมด้านศิลปะการแสดง ชุดชาติพันธุ์สุราษฏร์ (ที่มา: คณะผู้วิจัย)

2.5 การคัดเลือกผู้แสดง นาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุดชาติพันธุ์สุราษฏร์ เป็นการแสดงนาฏศิลป์ไทย รูปแบบระบำ ใช้นักแสดงหญิง จำนวน 8 คน โดยคณะผู้วิจัยได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้แสดง ดังนี้ 1) เพศหญิง 2) มีทักษะปฏิบัตินาฏศิลป์ไทยระดับดี 3) มีพื้นฐานด้านทักษะปฏิบัตินาฏศิลป์พื้นบ้าน 4) มีบุคลิกภาพที่ดี รูปร่างได้สัดส่วนในระดับเดียวกัน 5) มีความสามารถในการเคลื่อนไหวเข้าจังหวะได้อย่างดี

เยี่ยม 6) สามารถแสดงอารมณ์เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวของการแสดงได้ 7) มีความสนใจใฝ่รู้และทดลองปฏิบัติการแสดงชุดใหม่ ๆ

เมื่อคัดเลือกนักแสดงได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการฝึกซ้อมการแสดงเพื่อความพร้อมเพรียง สวยงาม และให้การแสดงมีความสมบูรณ์ ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

1) การสร้างความเข้าใจ ขั้นตอนนี้มีความสำคัญเพราะเป็นการอธิบายรายละเอียดเนื้อหาของการแสดง วัตถุประสงค์ของการแสดง ตลอดจนการสื่อสารที่จะสื่อออกไปสู่ผู้ชม นอกจากนี้ ยังสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกันระหว่างนักแสดงโดยใช้กิจกรรมแบบกลุ่ม เริ่มจากทำความเข้าใจทำให้เกิดความคุ้นเคยกันในกลุ่ม เพื่อให้นักแสดงมีความคิด แนวทางปฏิบัติที่ดำเนินไปในทางเดียวกันทั้งเรื่องการทำงาน และฝึกซ้อม

2) การต่อท่ารำและทบทวน เมื่อนักแสดงทุกคนเกิดความเข้าใจในการแสดงตามขั้นตอนแรกแล้ว จากนั้น จึงต่อท่ารำตั้งแต่ต้นจนจบ ต่อด้วยการใช้พื้นที่และการแปรแถวรูปแบบต่าง ๆ เมื่อนักแสดงทำความเข้าใจ จำลำดับท่ารำและการแปรแถวได้เรียบร้อยแล้ว เข้าสู่ขั้นตอนการทบทวนท่ารำและการเก็บระดับความเท่ากันของท่ารำและการแปรแถว

3) การเรียนรู้ ขั้นตอนสุดท้าย คือ สรุปลักษณะการแสดงอารมณ์ของการแสดงผ่านใบหน้า สายตา รอยยิ้ม ลีลาการเคลื่อนไหวเพื่อถ่ายทอดเรื่องราวของการแสดง

2.6 การประชุมกลุ่มย่อย การสร้างสรรค์นาฏศิลป์ชุดชาติพันธุ์สราญ โดยนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิภายในและภายนอกของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ โดยกำหนดเกณฑ์คุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วยผู้มีประสบการณ์ด้านนาฏดุริยางคศิลป์ ไม่น้อยกว่า 30 ปี และมีประสบการณ์ด้านกลุ่มชาติพันธุ์นครปฐม ไม่น้อยกว่า 20 ปี ซึ่งได้รับความอนุเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิในการประชุมกลุ่มย่อย ยืนยันข้อมูลและให้ข้อเสนอแนะการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุดชาติพันธุ์สราญ จำนวน 5 คน ดังนี้ 1) นางรัตติยะ วิกสิตพงศ์ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์ไทย) 2) นางนฤมัย ไตรทองอยู่ ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ 3) รองศาสตราจารย์ ดร.สุภชัย จันทรสุวรรณ์ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์ไทย) 4) นายไชยยะ ทางมีศรี ผู้เชี่ยวชาญดุริยางคศิลป์ไทย สำนักการสังคีต กรมศิลปากรและสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ และ 5) ดร.อนวัชร นกดารา ผู้เชี่ยวชาญด้านกลุ่มชาติพันธุ์ จังหวัดนครปฐม การประชุมกลุ่มย่อยนี้ใช้รูปแบบการยืนยันข้อมูล

จากผู้ทรงคุณวุฒิและการประเมินผลความพึงพอใจในการชมการแสดง โดยการหาค่าเฉลี่ย (x-bar) ซึ่งมีผลการประเมิน คือ 4.51 อยู่ในระดับดีมาก

2.7 การเผยแพร่สู่สาธารณชน หลังจากที่ได้รับการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิในการประชุมกลุ่มย่อย ได้ดำเนินการเผยแพร่สู่สาธารณชนในการนำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ระดับชาติ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ครั้งที่ 6 ซึ่งเป็นการเผยแพร่ในเวทีการแสดงนาฏศิลป์ที่เป็นที่ยอมรับตามมาตรฐาน

3. การยกระดับคุณภาพชีวิตจากนวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงชุดชาติพันธุ์สราญ

3.1 ความสำคัญของชาติพันธุ์ที่ปรากฏในจังหวัดนครปฐม อันเป็นจังหวัดที่มีอารยธรรมเก่าแก่ของประเทศไทย มีความเจริญรุ่งเรืองมากในสมัยทวารวดี เพราะเป็นเมืองราชธานีที่มีความสำคัญในสมัยนั้น นครปฐมจึงเป็นศูนย์กลางของความเจริญที่ชนชาติต่าง ๆ อพยพเข้ามาอยู่อาศัยร่วมกันเป็นจำนวนมาก ด้วยปัจจัยทางการเมือง วัฒนธรรมและบริบทแวดล้อมต่าง ๆ จึงส่งผลให้นครปฐมมีกลุ่มคนหลายชาติพันธุ์มาอาศัยอยู่ร่วมกัน โดยแต่ละกลุ่มมีการอนุรักษ์เอกลักษณ์อันโดดเด่นของกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเอง ตลอดจนมีการหลอมรวมวัฒนธรรมร่วมกัน จนเกิดเป็นเอกลักษณ์ประจำจังหวัดที่มีความเป็นอัตลักษณ์สืบสานมาจนถึงปัจจุบัน จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่าจังหวัดนครปฐมปรากฏกลุ่มชาติพันธุ์ทั้งหมด 5 กลุ่มชาติพันธุ์ประกอบด้วย

1) ชาติพันธุ์ลาวครั้ง เป็นชาติพันธุ์ชาวลาวที่อพยพมาอยู่ประเทศไทยในอดีตเลี้ยงตัวครั้ง อาชีพหลักของชาวลาวครั้งในถิ่นฐานเดิมเน้นการหาของป่าล่าสัตว์และทำไร่ หลังจากอพยพมาจึงเริ่มมีการลงหลักปักฐานถาวรมากขึ้น มีการทำเกษตรกรรม หาพื้นที่เพาะปลูกและและทำนาเป็นอาชีพหลักมาจนปัจจุบัน การทอผ้าเป็นอัตลักษณ์ที่แสดงตัวตนของลาวครั้ง ผ้าทอลาวครั้งมีชื่อเสียงอย่างมากด้านความงดงามของลวดลายอันละเอียดประณีตและสีแดงโดดเด่นที่เกิดจากการย้อมด้วยครั้งหญิงชาวลาวครั้งมีความชำนาญในการทอผ้ามาตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษ มีลักษณะการทอและลวดลายเฉพาะตัวที่เป็นเอกลักษณ์และยังสืบสานเทคนิคการย้อมด้วยสีธรรมชาติซึ่งนิยมย้อมเส้นไหมด้วยครั้งทำให้ได้เส้นไหมสีแดงสด ชาวลาวครั้งมีความเชื่อในเรื่องผีบรรพบุรุษเป็นอย่างมาก การนับถือผีของชาวลาวครั้งเป็นการถือผีตามบรรพบุรุษและมีประเพณีเลี้ยงผีในราวสัปดาห์ที่ 2 ของเดือน 7 เป็นประจำทุกปี ชาวไทยครั้งอาศัยอยู่มากในเขตตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอเมืองนครปฐม และในตำบลห้วยด้วน ตำบลดอนรวก ตำบลลำเหย อำเภอดอนตูม มีประเพณีที่สำคัญ คือ ประเพณีแห่ธงสงกรานต์

2) ชาติพันธุ์ไทยดำหรือไทยทรงดำ เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ชาวลาวที่มาจากภาคเหนือของประเทศเวียดนาม เคยเป็นที่รู้จักในนามของสิบสองจุไท เคลื่อนย้ายเข้ามาสู่ประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2322 เป็นต้นมา กลุ่มชาติพันธุ์ไทยดำหรือลาวโซ่งมีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมและสามารถรักษาลักษณะวัฒนธรรมทางชาติพันธุ์ไว้ได้หลายประการ ด้วยความผูกพันในระบบสายตระกูลและเครือญาติและระบบผีบรรพบุรุษ เป็นกลุ่มที่มีศักยภาพในการอนุรักษ์ พื้นฟูและธำรงรักษาลักษณะชาติพันธุ์ที่เข้มแข็งท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน กลุ่มชาติพันธุ์ไทยดำ ลาวโซ่งหรือไทยซ่ง ยังมีทุนทางวัฒนธรรมแฝงอยู่เด่นชัด คือ คุณค่าและมูลค่าของภูมิปัญญาที่ปรากฏในรูปแบบของวัตถุ ได้แก่ ผ้าลายแตงโมและผ้าทอพื้นสีดำหรือสีครามที่นิยมนำมาใช้แต่งกายในชีวิตประจำวัน พร้อมทั้งนำเครื่องเงินมาประดับเป็นกระดุมและเครื่องประดับสวยงาม อุปกรณ์ข้าวของเครื่องใช้ เครื่องมือทำมาหากินของชาวไทยดำมีลักษณะเป็นเครื่องจักสาน เนื่องจากชาติพันธุ์ไทยดำมีฝีมือในการจักสานเป็นอย่างมาก นิยมใช้เวลาว่างสานเครื่องใช้ไว้ใช้ในครัวเรือน ตลอดจนสานเป็นภาชนะใส่ของ ซึ่งส่วนใหญ่ทำมาจากไม้ไผ่และหวาย ประเพณีของชาวไทยโซ่งมีหลายหลาก ซึ่งเป็นประเพณีที่สืบทอดกันมาแต่บรรพบุรุษ มีพิธีกรรมที่มีความโดดเด่นตั้งแต่การเกิด การบรรพชาอุปสมบท การแต่งงานและงานศพ โดยพิธีกรรมจะมีขั้นตอนที่เป็นเอกลักษณ์สำคัญของชาวไทยดำ ปรากฏเป็นรูปแบบที่เป็นหลักปฏิบัติอย่างชัดเจน เช่น พิธีเสนฮับมด พิธีการปาดตง พิธีเสนเรือน พิธีสืบผี ประเพณีสงกรานต์ของชาวไทยดำ ฯลฯ จังหวัดนครปฐมมีคนเชื้อสายไทยโซ่งอาศัยอยู่ที่บ้านเกาะแรด ตำบลบางปลาและตำบลไผ่หนูช้าง อำเภอบางเลน ตำบลดอนรวก อำเภอดอนตูม และตำบลดอนข่อย ตำบลสระพัฒนา ตำบลสระสีมูม อำเภอกำแพงแสน

3) ชาติพันธุ์ลาวเวียง เป็นชื่อเรียกกลุ่มชนที่มีการย้ายถิ่นฐานจากเมืองเวียงจันทน์ สมัยอาณาจักรล้านช้าง ปัจจุบัน คือ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พื้นที่หลักที่มีความหนาแน่นของกลุ่มลาวเวียง คือ บริเวณลุ่มน้ำภาคกลาง ได้แก่ ลุ่มน้ำท่าจีน ลุ่มน้ำแม่กลองและลุ่มน้ำเพชรบุรี โดยกระจายอยู่ในจังหวัดสุพรรณบุรี นครปฐม เพชรบุรีและราชบุรี ชาวลาวเวียงที่ตั้งถิ่นฐานในจังหวัดนครปฐม ได้แก่ วัดกลางคูเวียง ตำบลสัมปทาน อำเภอนครชัยศรี บ้านหนองขาม ตำบลทุ่งขวาง อำเภอกำแพงแสน อุตสาหกรรมการแต่งกายของชาวบ้านที่เป็นชาติพันธุ์ลาวเวียงดั้งเดิมจะนุ่งผ้าย้อมครามออกสีน้ำเงิน ประดับด้วยตีนจกสีแดง ใส่เสื้อลูกไม้และห่มสไบถักสีขาว โดยผู้คนจะมีผ้าชิ้นเป็นของตนเอง เมื่อมีงานบุญจะนิยมนุ่งผ้าชิ้นนั้น ๆ มาร่วมงาน

มียามทำจากเศษผ้าเพื่อใส่สิ่งของเครื่องใช้ส่วนตัว ซึ่งชาวลาวเวียงมีกระจายอยู่หลายที่ วิธีชีวิตความเป็นอยู่จะเป็นแบบชาวบ้านทั่วไป ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร

4) ขาดิพนธ์ุไทยรามัญ ชาวมอญในประเทศไทยส่วนใหญ่จะอยู่ริมแม่น้ำ เช่น แม่น้ำแม่กลอง บริเวณอำเภอบ้านโป่ง อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี และจังหวัดกาญจนบุรี แม่น้ำท่าจีน บริเวณพระประแดง (ปากลัด) แม่น้ำเจ้าพระยา บริเวณจังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี แม่น้ำมหาชัย จังหวัดสมุทรสาคร นอกจากนั้น ยังพบชาวมอญอยู่กระจัดกระจายอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ เช่น นครปฐม เพชรบุรี อยุธยา ฉะเชิงเทรา สุพรรณบุรี นครราชสีมา นครสวรรค์ ปราจีนบุรี มอญมีภาษาพูดและเขียนเป็นของตัวเอง ภาษาเขียนของมอญได้อิทธิพลจากอักษรอินเดียใต้ ภาษามอญที่ใช้พูดในประเทศไทยได้อิทธิพลจากภาษาไทยอย่างมาก ชุมชนบ้านท่ามอญในจังหวัดนครปฐม เดิมเรียกว่า ตำบลท้ายคุ้ง มีบริเวณตั้งแต่บริเวณรอบวัดไทยวาส ซึ่งเดิมมีชื่อว่า วัดท่ามอญ ชนชาวมอญตั้งบ้านเรือนกระจายอยู่ตามริมแม่น้ำนครชัยศรีมาก่อนรัชกาลที่ 3 แล้ว มีประเพณีตักบาตรดอกไม้เป็นประเพณีสำคัญ มีความเชื่อเกี่ยวกับการจัดประเพณีตักบาตรดอกไม้นี้ว่า เป็นการถวายดอกไม้แด่พระสงฆ์ ซึ่งโดยเสด็จพระพุทธเจ้ากลับจากการเทศนาโปรดพุทธมารดา ณ ดาวดึงส์ ประเพณีจัดขึ้นในวันออกพรรษา (วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11) ของทุกปี ตรงกับวันที่วัดอื่น ๆ จัดประเพณีตักบาตรเทโวโรหณะ ลักษณะการแต่งกายของชาวมอญมีอัตลักษณ์ที่ชัดเจน โดยเฉพาะการสวมผ้าคล้องคอและการมวยผมประดับดอกไม้

5) ขาดิพนธ์ุไทยจีน การอพยพของคนจีนจากผืนแผ่นดินใหญ่มาสู่ประเทศไทยในสมัยรัชกาลที่ 2 และรัชกาลที่ 3 เป็นเหตุให้มีคนจีนกระจัดกระจายตามลำแม่น้ำเจ้าพระยาแม่น้ำท่าจีนเป็นจำนวนมาก ระยะแรกของการเดินทางเข้ามานั้นได้มาโดยทางเรือตามลำแม่น้ำเป็นส่วนใหญ่ ในระยะต่อมาหนุ่มสาวจีนจะแต่งงานกับสาวไทยพื้นบ้าน ซึ่งมีฐานะดี คนจีนมีนิสัยขยันขันแข็งไม่อยู่เฉย สิ่งที่ถนัด คือ การค้าขาย อาชีพหนึ่งที่เป็นกิจการที่คนจีนทำ คือ ค้าข้าวเปลือก เป็นตัวกลางรับซื้อข้าวจากชาวนาไทยส่งขายให้กับโรงสีข้าวของชาวจีน เป็นต้น อาชีพดังกล่าวนี้ทำให้มีฐานะดี ชาวจีนจะไม่ทำอาชีพทำนา แต่จะค้าขาย ต่อสู้ ต่อเรือ ขายเป็น ทำสวน ขายหมู ขายปลา เป็นต้น ชาวจีนมักจะชุมนุมกันโดยมีโรงเจเป็นสถานที่กลาง ดังจะเห็นได้ว่าตลอดริมแม่น้ำจะมีโรงเจตั้งอยู่เป็นระยะ เช่น ตรงข้ามวัดจิวรายที่ใต้อำเภอนครชัยศรี และที่หลังตลาดใหม่สามพราน ในทุกตลาดริมแม่น้ำ เจ้าของส่วนใหญ่จะเป็นคนจีนแทบทั้งสิ้น เมื่อคนจีนอยู่เมืองไทยเป็นเวลานาน ลูกและหลานชาวจีนมีเชื้อสายผสมกับ

ชาวไทยได้ร่ำเรียนมีการศึกษา ความเป็นจีนก็ค่อยหมดไปที่ละน้อย ปัจจุบันจึงเป็นชาวไทยทั้งสิ้น

3.2 วิถีชีวิตในนวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงชุดชาติพันธุ์สราญ เป็นการสร้างสรรค์ศิลปะการแสดงเพื่อการยกระดับคุณภาพชีวิตกลุ่มคนในจังหวัดนครปฐม โดยนำวิถีชีวิต การประกอบอาชีพและอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของประเพณีในกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ มาเป็นแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน โดยสามารถแบ่งรายละเอียดได้ดังนี้

1) วิถีชีวิตด้านการเกษตรกรรม วิถีชีวิตด้านเกษตรกรรมที่ปรากฏในนวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงชุดชาติพันธุ์สราญ คือ การทำนา ทำไร่ ทำสวนพืชผักผลไม้ ตลอดจนไม้ดอกไม้ประดับ โดยมีกรรมวิธีการปลูกตั้งแต่การหว่านเมล็ดและการเติบโตแบ่งบานของผลผลิต ด้วยจังหวัดนครปฐมมีพื้นที่ทำเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ อาชีพหลักของกลุ่มชาติพันธุ์และประชากรในจังหวัดจึงเป็นเกษตรกร

2) วิถีชีวิตด้านการทอผ้า ด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่อพยพเข้ามาอยู่ในจังหวัดนครปฐม มีอาชีพหลักเป็นเกษตรกร เมื่อเวลาว่างจากการเก็บเกี่ยวผลผลิตก็จะประกอบอาชีพทอผ้า ซึ่งลักษณะการทอจะเกิดลวดลายเฉพาะตัวที่เป็นเอกลักษณ์พิเศษตามถนัดของกลุ่มชาติพันธุ์ เช่น การทอผ้าลายแตงโม การเย็บผ้าลายสามเหลี่ยม การทอตีนจกย้อมสีครั้ง ฯลฯ คณะผู้วิจัยนำกรรมวิธีการทอผ้ามาสร้างสรรค์เป็นท่าทางการแสดงสื่อให้เห็นถึงวิถีชีวิตที่เป็นอัตลักษณ์สำคัญอีกประการหนึ่งของชาวนครปฐม

3) วิถีชีวิตด้านวัฒนธรรมการแต่งกาย จากความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม จึงทำให้มีการอนุรักษ์ สืบทอดการแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละกลุ่ม คณะผู้วิจัยได้นำอัตลักษณ์อันโดดเด่นของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ มาบูรณาการผสมผสานเป็นชุดเครื่องแต่งกายประกอบการแสดง ซึ่งนำผ้าลายแตงโมของลาวซ่งหรือไทยทรงดำมาประยุกต์เป็นผ้าถุง ตกแต่งตีนจกแดงที่มาจากลาวครั้ง ออกแบบเสื้อในลักษณะคอจีนตามรูปแบบของชาวไทยจีน ตัวเสื้อเป็นสีครามน้ำเงินตามรูปแบบของชาวลาวเวียง หมสไบที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยรามัญ

4) วิถีชีวิตการดำรงอยู่ร่วมกัน ความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม หลอมรวมเป็นเอกภาพจากการนับถือพระพุทธศาสนาอันเป็นศาสนาประจำชาติไทย น้อมนำหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนามาดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข เมตตา ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตลอดจนร่วมปกป้องวัฒนธรรมประเพณีที่สืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษให้ดำรงอยู่และสืบทอดต่อไป คณะผู้วิจัยได้ถ่ายทอดวิถีชีวิตการ

ดำรงอยู่ภายใต้พระบรมโพธิสมภารของเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาดังปรากฏในการแสดงช่วงที่ 3 ชาติสราญ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยในข้อ 1 แนวคิดและแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์นวัตกรรมด้านศิลปะการแสดง มีประเด็นที่ค้นพบ คือ จังหวัดนครปฐมเป็นหนึ่งในความสำคัญทางมิติวัฒนธรรมด้านประวัติศาสตร์และศิลปะการแสดง รวมทั้งความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นอัตลักษณ์สำคัญที่เป็นจุดเด่นให้กับท้องถิ่นและชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวัชรภรณ์ ระยาศรี (2551) กล่าวว่า ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม (Socio-cultural Factor) รูปแบบวัฒนธรรมและบรรทัดฐาน (Norm) ของสังคมใดสังคมหนึ่ง สามารถกำหนดค่านิยมในการเดินทางของคนในสังคมนั้นได้ รวมทั้งวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และเทศกาล ตลอดจนประวัติศาสตร์ สามารถเป็นสิ่งดึงดูดที่ทำให้คนในสังคมอื่นเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวได้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยที่ระบุไว้ใน TAT Review Magazine (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ม.ป.ป.) กล่าวว่า ทิศทางความเป็นไปของการท่องเที่ยวโลกกำลังเข้าสู่กระแสท่องเที่ยวถิ่นวิถี ซึ่งเป็นการใช้อัตลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่นในการสร้างความแตกต่างเพื่อสร้างแรงจูงใจแก่ลูกค้า การวิจัยครั้งนี้เป็นการเก็บข้อมูลปฐมภูมิจากท้องถิ่นและชุมชน อันเกี่ยวกับความมา ประเพณี วิถีชีวิต รวมทั้งศิลปะการแสดงของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐมเพื่อรวบรวมเป็นองค์ความรู้ นำสู่การอนุรักษ์และสร้างสรรค์ สอดคล้องกับกษิตเดช เนิ่งจำนงค์ (2563) กล่าวว่า การจัดการความรู้ทางวัฒนธรรมเป็นกระบวนการในการสงวนรักษาองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมที่ฝังลึกอยู่ในตัวคน (Tacit Knowledge) ให้ออกมาเป็นองค์ความรู้ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) ให้ได้มากที่สุด หรือเป็นการถอดองค์ความรู้ประเภทมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage) ให้อยู่ในรูปของมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Intangible Cultural Heritage) เพื่อสงวนรักษาองค์ความรู้ให้คงอยู่ในฐานมรดกทางวัฒนธรรมสืบไป จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า การจัดการองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมเป็นกระบวนการหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อศาสตร์ทางด้านการจัดการศิลปะและวัฒนธรรม เนื่องจากเป็นกลไกหนึ่งที่จะเข้ามาช่วยในการสงวนรักษาองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

จากผลการวิจัยในข้อ 2 กระบวนการสร้างสรรค์นวัตกรรมด้านศิลปะการแสดง และองค์ประกอบการแสดง กระบวนการสร้างสรรค์นวัตกรรมศิลปะการแสดง

นาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุดชาติพันธุ์สราญ มีประเด็นที่ค้นพบ คือ เป็นการสร้างสรรค์ศิลปะการแสดงเพื่อการยกระดับคุณภาพชีวิตกลุ่มคนในจังหวัดนครปฐม โดยนำวิถีชีวิตการประกอบอาชีพและอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของประเพณีในกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ มาเป็นแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานจากองค์ความรู้ที่รวบรวมจากการเก็บข้อมูลของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม สอดคล้องกับทฤษฎีนาฏยประดิษฐ์ของสุรพล วิรุฬห์รักษ์ (2547: 225) กล่าวว่า นาฏยประดิษฐ์เป็นนวัตกรรมการออกแบบและประกอบสร้างการกำหนดแนวคิดของเนื้อหา รูปแบบ การพัฒนาการออกแบบท่าทาง การเคลื่อนไหว แนวทางการวิเคราะห์ดนตรี ความสัมพันธ์ของการแสดงกับฉาก เครื่องแต่งกาย แสง สี เสียง อุปกรณ์การแสดง การคัดเลือกผู้แสดง การฝึกซ้อม ทำให้นาฏศิลป์ชุดหนึ่งสมบูรณ์ตามที่ตั้งใจไว้ และสอดคล้องกับแนวคิดการสร้างสร้งงานนาฏศิลป์ของคุณครูจำเรียง พุฒประดับ (ศิลปินแห่งชาติ) กล่าวว่า ข้อมูลที่ใช้ในการสร้างสร้งงาน คือ ความรู้ต่าง ๆ ที่สืบค้นได้และนำมาพิจารณาเพื่อใช้ประกอบความคิดให้เป็นรูปเป็นร่าง และข้อมูลที่เป็นตัวกระตุ้นหรือเสริมให้ผู้สร้งสร้งเกิดจินตนาการ และเกิดแรงบันดาลใจสามารถคิดสร้งสร้งผลงานนาฏศิลป์ได้ (ไพโรจน์ ทองคำสุก, 2547: 223-230) ทั้งนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดการสร้างสร้งงานนาฏศิลป์ของคุณครูเฉลย ศุขะวงษ์ (ศิลปินแห่งชาติ) (พจน์มัลย์ สมรรคบุตร, 2538: 39) กล่าวว่า การสร้งสร้งระบำพื้นเมืองต้องศึกษาท่ารำที่เป็นแม่ท่าหลักของท้องถิ่นแล้วนำมาสร้งสร้งลีลาเชื่อมท่ารำให้ครอบคลุมความหมายของเนื้อหาในระบำชุดนั้น ๆ โดยคัดเลือกแม่ท่าหลักมาใช้ไม่ควรไปลอกเลียนแบบลีลาท่ารำของภาคอื่น ๆ มาปะปนในผลงานการสร้างสร้งท่ารำ เช่น การนำลีลาท่ารำของภาคใต้มาบรรจุในภาคเหนือหรือลีลาท่ารำของภาคเหนือมาบรรจุในเชิงของภาคอีสาน

จากผลการวิจัยในข้อ 3 การยกระดับคุณภาพชีวิตจากนวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงชุดชาติพันธุ์สราญ นวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงชุดชาติพันธุ์สราญสามารถเป็นส่วนหนึ่งในการยกระดับและสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต การเป็นมาตลอดจนวัฒนธรรมและประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม เช่น เกษตรกรรม การทอผ้า การแต่งกาย ผลิตภัณฑ์ในชุมชน ตลอดจนสถานที่ท่องเที่ยวอันเป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมเศรษฐกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนของจังหวัดนครปฐม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของประชาคมอาเซียน (The Association of Southeast Asian Nations (ASEAN), 2016) ที่ระบุว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism; CBT) คือ กิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่ชุมชนเป็นเจ้าของ โดยชุมชนดำเนินการและบริหารงานหรือการประสานงานในระดับชุมชน โดยชุมชนได้รับการ

สนับสนุนด้านชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน อีกทั้งสนับสนุนความยั่งยืนและรักษา ประเพณีวัฒนธรรมและทรัพยากรด้านประวัติศาสตร์ให้คงอยู่

องค์ความรู้จากการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม โดยนำเสนอผ่านนวัตกรรมศิลปะการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุดชาติพันธุ์สราย มุ่งเน้นประโยชน์เชิงชุมชนและสาธารณะ ซึ่งเกิดเป็นองค์ความรู้ในการส่งเสริมการสร้าง มูลค่าเพิ่มเชิงวัฒนธรรมผ่านนวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงชุดชาติพันธุ์สราย ประกอบด้วย

1. ผลិតภัณฑ์ในชุมชน ภูมิปัญญาในท้องถิ่น สามารถแสดงถึงอัตลักษณ์ วิถีชีวิต วิวัฒนาการของกลุ่มชนมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จากความหลากหลายทางชาติพันธุ์ของกลุ่มชนในจังหวัดนครปฐมจึงเกิดเป็นผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีความหลากหลายตามไปด้วย โดยแต่ละท้องถิ่นก็จะมีภูมิปัญญาที่แฝงอยู่ในการดำเนินชีวิต นวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงชุดชาติพันธุ์สราย เป็นงานวิจัยสร้างสรรค์ที่นำรากเหง้าภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมชุมชน ตลอดจนผลิตภัณฑ์ของชาวบ้านมาบูรณาการให้เกิดเป็นนวัตกรรมชิ้นใหม่ และสามารถสะท้อนกลับสู่ชุมชนในมิติการสร้างมูลค่าเพิ่มเชิงวัฒนธรรม โดยเมื่อนวัตกรรมด้านศิลปะการแสดง ชุด ชาติพันธุ์สรายได้เผยแพร่สู่สาธารณะชนแล้ว ผลิตภัณฑ์ในชุมชนต่าง ๆ ได้ถูกนำเสนอไปด้วยควบคู่กัน ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์ผ้าทอ เครื่องประดับ อุปกรณ์เครื่องใช้ในชีวิตประจำวันของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐมมีความได้เปรียบทางการแข่งขัน และเป็นที่แพร่หลาย เป็นแนวทางส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวหรือคนในชุมชนเกิดความห่วงแหน ตระหนักถึงภูมิปัญญา ตลอดจนเห็นคุณค่าในท้องถิ่นของตนเอง นับเป็นการยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชน และคุณภาพชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดนครปฐมไปในตัว

2. สถานที่ท่องเที่ยว นวัตกรรมด้านศิลปะการแสดงชุดชาติพันธุ์สราย เป็นงานวิจัยที่มุ่งยกระดับคุณภาพชีวิตของคนจังหวัดนครปฐม โดยเฉพาะแนวทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชน ได้โดยตรง คณะผู้วิจัยจึงเห็นว่า การนำเสนอวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ผ่านศิลปะการแสดงจะสามารถส่งเสริมให้ผู้คนทั่วไป สนใจที่จะท่องเที่ยวแหล่งเรียนรู้ของจังหวัดนครปฐมที่มีความหลากหลายทางภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งจะก่อให้เกิดการหมุนเวียนรายได้ในชุมชนส่งผลระยะยาวให้กลุ่มชาติพันธุ์มีรายได้เพิ่มขึ้น ถือเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ในนครปฐมได้อย่างสมบูรณ์

สรุป

จังหวัดนครปฐมมีความสำคัญในมิติทางวัฒนธรรมด้านประวัติศาสตร์และศิลปะการแสดง มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ซึ่งประกอบด้วยชาติพันธุ์ลาวครั่ง ไทยดำหรือไทยทรงดำ ลาวเวียง ไทยรามัญ ไทยจีน โดยทุกกลุ่มชาติพันธุ์อพยพย้ายมาตั้งถิ่นฐานและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขสงบ ซึ่งจากความสำคัญดังกล่าวคณะผู้วิจัยจึงเกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์การสร้างสรรค์นวัตกรรมการแสดงชุดชาติพันธุ์สราญ โดยเริ่มต้นจาก 1) การสร้างสรรค์แนวความคิด จากความสำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม ทั้ง 5 กลุ่มชาติพันธุ์ สู่การสร้างสรรค์การสร้างสรรค์นวัตกรรมการแสดงชุดชาติพันธุ์สราญ 2) การสร้างสรรค์ละครดนตรีประกอบการแสดง ด้วยการประพันธ์ทำนองขึ้นใหม่ในบางส่วน โดยท่วงทำนองลีลาของเพลงจะสื่อถึงเอกลักษณ์ของสำเนียงดนตรีชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม 3) การสร้างสรรค์กระบวนการ ด้วยการออกแบบกระบวนการทำรำจากศิลปะการแสดงของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม 4) การสร้างสรรค์เครื่องแต่งกาย ได้แรงบันดาลใจมาจากการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดนครปฐม 5) การคัดเลือกผู้แสดงหญิง จำนวน 8 คน 6) การประชุมกลุ่มย่อย โดยได้นำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิภายในและภายนอกของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ จำนวน 5 คน 7) เผยแพร่สู่สาธารณชน ในการนำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ระดับชาติ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ครั้งที่ 6 การวิจัยครั้งนี้ นับว่าเป็นประโยชน์เชิงชุมชน สังคมและเชิงสาธารณ เนื่องจากเป็นการอนุรักษ์และพัฒนาองค์ความรู้ด้านศิลปะการแสดงสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรมการที่เอื้อต่อคุณภาพชีวิตการท่องเที่ยวเศรษฐกิจ สังคมและทรัพยากรมนุษย์เป็นการยกระดับคุณภาพสังคมอย่างรอบด้านก่อให้เกิดประโยชน์กับชุมชนจังหวัดนครปฐม รวมถึงเป็นต้นแบบสู่พื้นที่กลุ่มเป้าหมายอื่นเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยใช้ศิลปวัฒนธรรมเป็นฐานต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอบคุณสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ที่จัดสรรทุนวิจัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 (ทุนสนับสนุนการวิจัยจากกรมส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ 2565)

เอกสารอ้างอิง

กษิด์เดช เนื่องจำนงค์. (2563). การจัดการความรู้ทางวัฒนธรรม. *วารสารที่ทัศน์วัฒนธรรม สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา*. 19 (2), 216-230.

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (ม.ป.ป.). *TAT Review: Tourism Go Local ชุมชนเติบโตใหญ่ เมืองไทยเติบโต*. สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2565, จาก <https://www.tatreviewmagazine.com/article/tourism-go-local/>
- พจน์มัลย์ สมรรคบุตร. (2538). *แนวความคิดการประดิษฐ์ทำรำเซิ้ง*. อุตรธานี: โครงการพัฒนาเอกสารและตำรา สำนักส่งเสริมวิชาการ สถาบันราชภัฏอุตรธานี.
- ไพโรจน์ ทองคำสุก. (2547). *คุณครูจำเรียง พุทธระดับ ศิลปินแห่งชาติ รูปแบบการเป็นครูผู้ถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยแบบโบราณ*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ดอกเบญ.
- วัชรภรณ์ ระยัศรี. (2551). *พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงพุทธของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติที่มาเที่ยววัดในบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2547). *หลักการแสดงนาฏศิลป์ปริทรรศน์*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครปฐม. (4 ตุลาคม 2559). *ประวัติความเป็นมา*. สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2565, จาก <https://shorturl.asia/eAcQB>
- The Association of Southeast Asian Nations (ASEAN). (2016). *ASEAN Community Based Tourism Standard*. Jakarta: The ASEAN Secretariat.

การส่งเสริมวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติ
ตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท
Promotion of Vision in National Strategy according to
Theravada Buddhist Philosophy

พระศรีรัชมมงคลบัณฑิต^{*1}, พระสุทธิสารเมธี²

Phrasrirajamongkolbandit¹, Phrasutthisanmethi²

หลักสูตรศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Doctor of Philosophy Program in Buddhism and Philosophy,

Graduate School, Mahamakut Buddhist University

Corresponding Author, E-mail: jowkoonarun101@gmail.com*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติ มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน 2) ศึกษาหลักพุทธปรัชญาเถรวาทที่ส่งเสริมวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติ 3) บูรณาการการส่งเสริมวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท 4) นำเสนอองค์ความรู้ใหม่เรื่องการส่งเสริมวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ กลุ่มนักวิชาการทางพระพุทธศาสนา 5 รูป/คน กลุ่มข้าราชการ 5 คน กลุ่มนักวิชาการแผนยุทธศาสตร์ชาติ 5 คน กลุ่มผู้เชี่ยวชาญในแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี 2 คน รวมจำนวน 17 รูป/คน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ สรุปผล และนำเสนอรายงานการวิจัยเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า 1) วิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติ เน้นส่งเสริมความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนทางกายภาพเพื่อความเจริญเติบโตพัฒนาทางเศรษฐกิจ ผลการวิจัยนี้พบว่า การส่งเสริมด้านจิตใจมีการส่งเสริมตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาทอย่างเด่นชัด 2) หลักพุทธปรัชญาเถรวาทที่นำมาส่งเสริม คือ ศีล สมาธิ ปัญญาเพื่อให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน 3) การส่งเสริมวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทบูรณาการ

กันได้ ดังนี้ (1) ศีล ส่งเสริมความมั่นคง (2) สมาธิ ส่งเสริมความมั่งคั่ง (3) ปัญญา ส่งเสริมความยั่งยืน องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์และถือเป็นองค์ความรู้จากการวิจัย คือ การได้ PAU MODEL ได้แก่ (1) ส่งเสริม ความมั่นคงด้วย Precept คือ ความเป็นพื้นฐานแห่งคุณงามความดี ความเป็นปกติของมนุษย์ทั่วไป และข้อห้ามกฎระเบียบของสังคม (2) ส่งเสริมความมั่งคั่งด้วย Attention คือ ความสงบร่มเย็นของจิตใจทำให้สามารถคิดอย่างสร้างสรรค์และความมุ่งมั่นตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ และ (3) ส่งเสริมความยั่งยืนด้วย Understanding คือ ความรอบรู้ในการดำเนินชีวิต รวมถึงความรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลกและความฉลาดเฉลียวแหลมในการสร้างความเจริญได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: วิสัยทัศน์; ยุทธศาสตร์ชาติ; พุทธปรัชญาเถรวาท

Abstract

The objectives of this research article are 1) to study the vision in National Strategies, namely stability, prosperity, and sustainability, 2) to study Buddhist philosophy which promotes vision in national strategy, 3) to integrate the Promotion of Vision in national strategy according to Theravāda Buddhist philosophy, and 4) to present a new knowledge on ‘Promotion of vision in National Strategy according to Theravāda Buddhist Philosophy.’ The research is a qualitative research and research tool is in-depth interview form. The sampling group is 5 Buddhist scholars, 5 civil servants, 5 scholars of the National Strategic Plan, and 2 experts of the National Strategic Plan 20 years, including 17 key informants. The data are analyzed by a content analysis. A synthesis of various main points is made. The presentation of the data analysis is done by means of descriptions.

The results show that 1) National Strategic Vision focuses on promoting the physical stability, prosperity, and sustainability for growth and development in economics. The study is found that the mental enhancement is clearly promoted according to Theravāda Buddhist philosophy. 2) Theravāda Buddhist philosophy approached to promote stability is Precepts, Attention, and Understanding. 3) Integration to

promotion of vision in national strategy according to Theravāda Buddhist philosophy is as follows: (1) precepts promoted stability, (2) attention promoted prosperity, and (3) understanding promoted sustainability. The body of knowledge obtained from the synthesis and regarded as the body of knowledge is the PAU MODEL, e.g., (1) promotion stability with precept (P), namely the foundation of virtue, commonly humanity, laws, and regulations of society, (2) promotion prosperity with attention (A), namely peaceful of mind which enabled creative thinking and concentration to the goals set, and (3) promotion sustainability with understanding (U), namely knowledge of lifestyle, and knowledge how to transference of the world situation and geniuses about create prosperity sustainable civilization.

Keywords: Vision; National Strategy; Theravāda Buddhist Philosophy

บทนำ

ก่อนที่จะมียุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี โดยเริ่มนับจากปี พ.ศ. 2561-2580 นั้น ประเทศไทยกำหนดแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเพื่อให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เพื่อให้สังคมเกิดความสันติสุข ความเจริญมั่นคง และก้าวหน้าโดยการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนทุกชั้นตอนอย่างเป็นระบบ โดยเรียกชื่อว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งได้ริเริ่มจัดทำแผนดังกล่าวครั้งแรกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2502 ในสมัยรัฐบาลของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และได้ประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 ในปี พ.ศ. 2504 ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติพัฒนาฉบับนี้มีระยะเวลาของแผน 6 ปี ส่วนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่อมามีระยะเวลาของแผน 5 ปี หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดทำแผน คือ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปัจจุบันรัฐบาลไทยกำลังอยู่ในช่วงการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2564)

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับทั้ง 12 ฉบับ โดยเริ่มจากช่วง พ.ศ. 2504-2564 รวมเป็นเวลา 50 ปี (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2559) ประเทศไทยได้พัฒนาไปหลายด้าน เช่น การสร้างทางรถยนต์ ทางรถไฟ ประปา การขยายไฟฟ้า การสร้างเขื่อน การจัดตั้งมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาค การลงทุนของชาวต่างชาติและ

พัฒนาการผลิตทั้งภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม การกระจายการศึกษาและการสาธารณสุขขั้นพื้นฐานให้ทั่วถึง การลดอัตราการเพิ่มของประชากรเป็นครั้งแรกให้เหลือร้อยละ 2.5 ต่อปี การฟื้นฟูเศรษฐกิจ โดยพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตร อุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก ส่งเสริมการลงทุนและการจ้างงาน ปรับปรุงสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ เน้นสร้างความเป็นธรรมในสังคม โดยเน้นการกระจายรายได้ให้ทั่วถึง การแก้ไขปัญหาความยากจน แก้ไขปัญหาการว่างงาน และเร่งการกระจายรายได้ที่เป็นธรรม พื้นฟูฐานะทางเศรษฐกิจและการเงินของประเทศ ลดการขาดดุลการค้า เร่งระดมเงินออม

การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและกระจายอุตสาหกรรมไปยังส่วนภูมิภาค การปรับปรุงระบบการผลิตและการตลาดเพื่อให้การส่งออกสินค้าไทยสามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ เน้นพัฒนาอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมควบคู่กันไป เน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ พัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม การสร้างความสมดุลทางเศรษฐกิจควบคู่กับสังคม เน้นรักษาอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมให้เติบโตอย่างต่อเนื่องและมีเสถียรภาพโดยพัฒนาการผลิตทั้งภาคอุตสาหกรรม เกษตรกรรมและการส่งออก การเน้นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพความสามารถในด้านต่าง ๆ เน้นการพัฒนาที่ทำให้เกิดความสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 (คณะสงฆ์คณะธรรมยุต, 2560) มาเป็นแนวทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ โดยยึดทางสายกลาง ความพอประมาณและความมีเหตุผล เพื่อให้ประเทศรอดพ้นวิกฤติและนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน พื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศให้มีประสิทธิภาพ ทั้งภาคการเงินและการคลัง การกำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาประเทศให้มุ่งสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน และวิสัยทัศน์ในแผนพัฒนาฉบับต่อมาว่า “ประเทศมีความมั่นคงเป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง” กระทั่งมาถึงและแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 โดยเริ่มประกาศใช้เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2559 ถึง 30 กันยายน พ.ศ. 2564 ดังมีวิสัยทัศน์ คือ สู่ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน (เกสร เกษมชื่น ยศ, 2564: 16-30) นับถึงปัจจุบันประเทศไทยมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติถึง 12 ฉบับ ปัญหาสำคัญ คือ แต่ละครั้งเมื่อมีรัฐบาลใหม่ทั้งที่มาจากกระบวนการเลือกตั้งและมาจากระบบพิเศษก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำในการบริหารประเทศก็จะนำนโยบายที่หาเสียงไว้หรือนโยบายที่ตนกำหนดไว้มาขับเคลื่อนประเทศในทันที โดยไม่ให้ความสำคัญถึงนโยบายและโครงการที่รัฐบาลก่อนหน้านี้ทำไว้ว่า เป็นอย่างไร แต่ก็มีบาง

นโยบายของรัฐบาลก่อนที่นำมาทำต่อโดยการเปลี่ยนชื่อ ทำให้ประเทศไทยขาดความต่อเนื่องในการพัฒนาประเทศจึงกลายเป็นที่มาของร่างยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2561) เริ่มจากปี พ.ศ. 2561-2580 โดยคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติกำหนดไว้ว่า ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นำไปสู่การพัฒนาให้คนไทยมีความสุข และตอบสนองต่อการบรรลุซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติในการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างรายได้ระดับสูง เป็นประเทศพัฒนาแล้ว และสร้างความสุขของคนไทย สังคมมีความมั่นคง เสมอภาคและ เป็นธรรม ประเทศสามารถแข่งขันได้ในระบบเศรษฐกิจ

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้จะมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมาตั้งแต่ พ.ศ. 2504 จนถึงปัจจุบันจำนวน 12 แผน จนมาเกิดมียุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และถูกประกาศใช้ ณ วันที่ 8 ตุลาคม พ.ศ. 2561 ซึ่งเมื่อศึกษาคู่มือจะพบว่า ส่วนมากจะเน้นการพัฒนาด้านวัตถุแต่ขาดการพัฒนาด้านจิตใจอย่างจริงจัง ผลลัพธ์ที่ต้องการจึงไม่เป็นไปตามที่กำหนดเป้าหมาย เช่น การกำหนดว่า จะแก้ไขปัญหาความยากจนในสังคมไทย แต่ปัจจุบันสังคมไทยยังมีคนจนจำนวนมากกว่า 10 ล้านคน ความเหลื่อมล้ำในสังคมก็ยังคงอยู่ในสภาพที่สูงมาก ปัญหาด้านความมั่นคงภายในและปัญหาอื่น ๆ ยังมีปรากฏให้เห็นอยู่ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” นั้น จะประสบความสำเร็จดังที่กำหนดไว้ไม่ใช่เรื่องง่าย (พหล สง่าเนตร, 2564: 3) เพราะความมั่นคง ความมั่งคั่งและความยั่งยืนจะเกิดขึ้นย่อมมีเงื่อนไขที่สำคัญหลายประการที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ ทั้งที่เป็นปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน ซึ่งปัจจัยภายใน หมายถึง ประชาชนชาวไทยทุกคน ซึ่งมีความแตกต่างกันทั้งด้านภูมิประเทศ อาชีพการงาน การนับถือศาสนา ความเชื่อในชนเผ่า การมีความแตกต่างกันแห่งชาติพันธุ์ ความแตกต่างกันด้านการศึกษา ด้านสภาพแวดล้อมและอื่น ๆ ที่เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน (Watson & Zehir, 2010: 915-931) ทางด้านวัฒนธรรมอันเป็นรากฐานในการพัฒนาคน สังคมเศรษฐกิจของประเทศมั่งคั่ง ควบคู่กับการสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้ยั่งยืน (พระอธิการโสภณ ปิยธมโม (กิ่งแก้ว) และคณะ, 2564: 69) ไปถึงจุดหมายปลายทางภายในระยะกรอบเวลาที่กำหนดไว้ได้หรือไม่

อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนา ยังไม่มีความมั่นคงตามดัชนีมาตรฐานของสหประชาชาติ (Zoller, 2022: 885-944) ดังนั้น ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน จึงจำเป็นจะต้องผูกติดหรือยึดโยงอยู่กับการพัฒนาจิตใจของมนุษย์ (เกสร เกษม

ชั้นยศ, 2564) ตามแนวทางของพุทธปรัชญาก่อน เพราะจิตใจของคนมีความสำคัญในทุกเหตุการณ์ เป็นจุดเริ่มต้นของการกระทำเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ ดังคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ว่า ธรรมทั้งหลายมีใจเป็นหัวหน้า มีใจประเสริฐที่สุด สำเร็จแล้วแต่ใจ ถ้าบุคคลมีใจอันโทษประทุษร้ายแล้ว กล่าวอยู่ก็ตาม ทำอยู่ก็ตาม ทุกขย่อมไปตามบุคคลนั้น เพราะทุจริต 3 อย่างนั้น ซึ่งปรากฏในพระไตรปิฎกเปรียบเหมือนล้อหมุนไปตามรอยเท้าโคผู้ลากเกวียนไปอยู่ ฉะนั้น และว่า ธรรมทั้งหลายมีใจเป็นหัวหน้า มีใจประเสริฐที่สุด สำเร็จแล้วแต่ใจ ถ้าบุคคลมีใจผ่องใส กล่าวอยู่ก็ตาม ทำอยู่ก็ตาม สุขย่อมไปตามบุคคลนั้นเพราะสุจริต 3 อย่างนั้น เหมือนงามีปกติไปตาม ฉะนั้น (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 25 ข้อ 1-2: 23-24)

คำสอนของพระพุทธเจ้าจึงชี้ให้เห็นว่า ธรรมทั้งหลาย หมายถึง ทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับคน ล้วนมีจิตใจเป็นหัวหน้า คือ เป็นตัวนำหรือผู้นำ มีใจประเสริฐที่สุด คือ มีจิตใจเป็นใหญ่ และสำเร็จมาจากใจทั้งนั้น ถ้าจิตใจชั่วร้ายจะพูดจะทำก็ชั่วร้าย เพราะจิตใจชั่วร้าย การกระทำที่ชั่วร้าย คำพูดที่ชั่วร้าย นั้น ความทุกข์ย่อมจะติดตามเขาไปในทางตรงกันข้าม ถ้าจิตใจดีแล้วจะพูดก็ดี จะทำก็ดี เพราะการกระทำที่ดี คำพูดที่ดีนั้น ความสุขย่อมจะติดตามเขาไป พุทธปรัชญาที่สามารถนำมาส่งเสริมวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ในงานวิจัยนี้ ก็คือ ศีล สมาธิ ปัญญา โดยการพัฒนามนุษย์ตามหลักไตรสิกขาเป็นการพัฒนามนุษย์ให้สมบูรณ์รอบด้าน เช่น เศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรม อันนำไปสู่การเป็นประเทศที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนในอนาคต (พระศราวุธ วชิรปัญญา และคณะ, 2564) นำเอาปัญญามาส่งเสริมความยั่งยืนวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติ คือ มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนนี้ หากขาดการนำเอาหลักพุทธปรัชญาเข้ามาสนับสนุนส่งเสริมอย่างจริงจังก็เป็นการยากยิ่งนักที่จะทำให้ประสบความสำเร็จได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้ เพราะมนุษย์ทุกคนทุกเพศทุกวัยมีสิ่งสำคัญอยู่ที่ภายในจิตใจ (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2549: 27) และพุทธปรัชญาย่อมเป็นอุปกรณ์เครื่องมือชั้นดีในการพัฒนาจิตใจของมนุษย์ทุกคนอย่างถูกต้อง ถูกทาง สมบูรณ์ ครบถ้วน และเมื่อคนไทยได้รับการส่งเสริมในด้านการพัฒนาจิตใจด้วยเครื่องมือ คือ พุทธปรัชญาแล้วก็จะเป็นการส่งเสริมวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติไปพร้อมกัน การทำให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนแก่คนไทยและประเทศไทยจึงสามารถประสบความสำเร็จได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน

2. เพื่อศึกษาหลักพุทธปรัชญาเถรวาทที่ส่งเสริมวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติ
3. เพื่อบูรณาการการส่งเสริมวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติตามแนวพุทธปรัชญา

เถรวาท

4. เพื่อนำเสนอองค์ความรู้ใหม่เรื่องการส่งเสริมวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

ระเบียบวิธีวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ต่อผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ผู้วิจัยได้แบ่งวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้
2. เครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบเจาะจงกับผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติ ผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธปรัชญาเถรวาทเพื่อการส่งเสริมวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
3. การรวบรวมข้อมูล ทำโดยการสำรวจข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิ (Primary Sources) โดยใช้วิธีการศึกษาค้นคว้าเก็บข้อมูลจากหลักฐานสำคัญ คือ พระไตรปิฎก การรวบรวมเอกสารทุติยภูมิ (Secondary Sources) เป็นการสำรวจเอกสาร (Review Literature) โดยใช้วิธีการศึกษาค้นคว้าเก็บข้อมูลจากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ตำรา งานวิจัย เว็บไซต์ วารสารและงานเขียนที่เกี่ยวข้องที่เป็นที่ยอมรับในวงวิชาการและผู้ทรงความรู้
4. การวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษาค้นคว้าข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิเกี่ยวกับพุทธปรัชญาเถรวาทที่มีส่วนในการส่งเสริมวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติ พร้อมทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อสรุปผลของการค้นคว้าด้านเอกสารและจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อทราบถึงวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และพุทธปรัชญาเถรวาทที่นำมาส่งเสริมวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติ ทั้งนี้ เพื่อบูรณาการข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์เอกสารปฐมภูมิและเอกสารทุติยภูมิ พร้อมทั้งสัมภาษณ์เชิงลึก คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยเลือกจากคุณสมบัติด้านคุณวุฒิของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบไปด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติ ผู้เชี่ยวชาญด้านพุทธปรัชญาเถรวาทเพื่อการส่งเสริมวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้องค์ความรู้ใหม่เสนอแนวทางและสร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับรูปแบบเรื่องการส่งเสริมวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติตามแนว

พุทธปรัชญาเถรวาท จากนั้น นำเสนอบทสรุปและข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยเกี่ยวกับ
บูรณาการการส่งเสริมวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทต่อไป

ผลการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังต่อไปนี้

1. วิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยความมั่นคง (Stable) มั่งคั่ง (Wealthy) ยั่งยืน (Sustainable) เป็นวิสัยทัศน์ที่รัฐบาลกำหนดเป็นนโยบายไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยเริ่มตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2561-2580 เพื่อการพัฒนาประเทศชาติในทุกมิติ ซึ่งทั้ง 3 ด้านต้องเชื่อมโยงกันจึงจะเกิดความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนไปพร้อมกันในหลายมิติ กล่าวโดยสรุปทั้ง 3 ด้าน ดังต่อไปนี้

1) ความมั่นคง สรุปได้ 6 ด้าน ได้แก่ 1) ความมั่นคงปลอดภัยจากภัยและการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในประเทศและภายนอก ซึ่งด้านนี้มุ่งเน้นทั้งระดับประเทศ สังคม ชุมชน ครอบครัว ซึ่งแต่ละคนต้องมีทัศนคติ พฤติกรรมการแสดงออกมีหลักการ เป็นของตน มีความพร้อมไม่ประมาทก็สามารถจะบรรเทาภัยอันจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งจากภายในหรือภายนอกประเทศได้ 2) ความมั่นคงในทางการทหาร ซึ่งประเทศไทยมีความมั่นคงในระดับหนึ่งหากนับเรื่องจำนวนกำลังพล อาวุธยุทโธปกรณ์ จำนวนค่ายทหาร แต่ที่สำคัญประเทศไทยมีความมั่นคงในเรื่องของการรักษาชาติ 3) ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจ ซึ่งในท่ามกลางสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) กำลังแพร่ระบาด จึงกล่าวได้ว่า ยังไม่มั่นคง ค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product; GDP) หรือที่เรียกว่า ความร่ำรวยต่อหัวยังไม่ดีเท่าที่ควร คนในประเทศยังพึ่งพาผู้อื่นในการดำรงชีวิตที่สร้างงานของตนเองที่เรียกว่า วิชากิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium-sized Enterprises; SME) หรือโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน (SML) ยังมีน้อย รัฐบาลจึงควรพัฒนาหรือเอาใจใส่เศรษฐกิจที่เข้าถึงฐานราก เพราะความเหลื่อมล้ำยังสูง คนรวยมีอยู่เป็นกระจุก คนจนกระจายอยู่มาก เศรษฐกิจไทยยังไม่มั่นคง ถ้าตัวเศรษฐกิจดี คนอยู่ดี กินดี ปัญหาด้านการทำผิดศีลธรรมต่าง ๆ ก็จะลดลง เพราะฉะนั้น หากประชาชนในชาติมีความมั่นคงในชีวิต โดยพิจารณาจากหน้าที่การงาน รายได้ที่แสดงให้เห็นความมั่นคงและเพียงพอกับการดำรงชีวิตที่มีอยู่และความปลอดภัย 4) ความมั่นคงทางสังคม เนื่องจากปัจจุบันประเทศไทยมีปัญหาในการใช้สื่อในทางที่ผิด บิดเบือนและใช้สื่อทำลายกันเป็นสงครามไซเบอร์ อีกอย่างหนึ่ง ผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มขึ้น สังคมเริ่มเปลี่ยนแปลงเป็นสังคมเดี่ยว เกิดปัญหาผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง รัฐบาลควรเร่งสร้างความ

เข้มแข็งความมั่นคงทางสังคมในทุกมิติเพื่อให้สังคมมีความสามัคคีปรองดอง ชุมชนมีความเข้มแข็ง ปราศจากยาเสพติด ครอบครัวมีความอบอุ่น มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตัวเอง ควรเน้นปลูกฝังในเรื่องศีลเบื้องต้นให้เด็กและเยาวชนเพื่อให้มีความเกรงกลัวต่อบาปและละอายในการทำบาปหรือทุจริตต่าง ๆ ปัจจุบันคนไทยจำนวนมากยังนับถือพระพุทธศาสนาจึงควรประยุกต์หลักธรรมะใช้ในการดำรงชีวิตอย่างเป็นรูปธรรม 5) ความมั่นคงในทางสิ่งแวดล้อม เช่น ป่าไม้ ภูเขา แม่น้ำลำธาร และสัตว์น้ำนานาชนิดต้องอยู่ร่วมกับยุคพัฒนา กล่าวคือ พัฒนาประเทศชาติอยู่บนพื้นฐานของการไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ไม่เพิ่มจำนวนขยะ ลดจำนวนคนเร่ร่อนหรือสัตว์เร่ร่อน ในอนาคตปัญหาเรื่องเร่งด่วน คือ การขาดแคลนน้ำเป็นเรื่องสำคัญต้องวางแผนรองรับ และ 6) ความมั่นคงในทางการเมือง เป็นอีกด้านหนึ่งที่ยังไม่มั่นคง เพราะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ความมั่นคงในประเทศไทยมีจุดเสี่ยง เช่น การชุมนุมก่อความวุ่นวาย ความแตกแยกทางความคิด ประชาชนขาดความรักความสามัคคี การแบ่งเป็นกลุ่มสีต่าง ๆ เมื่อรัฐบาลไม่มีความมั่นคงจึงเกิดปัญหาต่อแผนพัฒนาประเทศ ความมั่นคงทั้ง 6 ด้านตามที่กล่าวมานี้มีลักษณะเป็นกายภาพเป็นส่วนใหญ่ และความมั่นคงนั้นจุดเริ่มต้นต้องมีความมั่นคงทางด้านจิตใจ มีความมั่นคงทางศีลธรรมที่เป็นลักษณะพื้นฐานแห่งคุณงามความดี ความเป็นปกติของมนุษย์ทั่วไปและข้อห้าม กฎ ระเบียบ กติกาของสังคม เมื่อทุกคนมีศีลก็จะไม่เบียดเบียนคนอื่นและยังสามารถทำดีได้โดยไม่สร้างปัญหาให้เป็นภาระแก่สังคม

2) ความมั่งคั่ง สรุปได้ 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการขยายตัวของเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง หมายความว่า รายได้ของประชากร การลงทุนในด้านต่าง ๆ ของประเทศขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง รัฐบาลมุ่งหวังไว้ที่จะให้คนจนหมด 2) ด้านความเหลื่อมล้ำของการพัฒนาลดลง คนไทยทุกคนต้องได้รับการพัฒนาตามมาตรฐานเดียวกันโดยไม่มีปัญหาความเหลื่อมล้ำหรือความได้เปรียบ 3) ด้านความสามารถในการแข่งขันในเชิงการค้า เศรษฐกิจไทยต้องเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้วยการสร้างรายได้ การสร้างผลิตภัณฑ์หรือนวัตกรรม การสร้างอาชีพ 4) ด้านการสร้างฐานเศรษฐกิจและสังคมแห่งอนาคต คือ การสร้างรากฐานในอนาคตที่ไม่พึ่งพาโลกภายนอกจนเกินไป แต่ต้องสร้างความมั่งคั่งเชิงพึ่งพาตนเองให้มากและสร้างระบบไอทีในการท่องเที่ยว ส่วนความมั่งคั่งเชิงวัฒนธรรม เช่น จิตรกรรม ประติมากรรมในโบราณสถานต่าง ๆ เป็นจุดขายที่สามารถส่งเสริมเศรษฐกิจได้เป็นอย่างดี 5) ด้านความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและการค้าอย่างแน่นแฟ้นกับประเทศในภูมิภาคเอเชีย เป็นอีกด้านที่มีผลต่อความมั่งคั่ง รัฐบาลต้องมีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและการค้าอย่าง

แน่นแฟ้นกับประเทศในภูมิภาคเอเชียเพราะจะมีผลต่อความมั่งคั่งอยู่ดีกินดีของประชาชน สามารถนำไปขายต่อได้ ทั้งคนในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งเป็นเรื่องของการต้องการพัฒนาประสิทธิภาพ การสร้างนวัตกรรมและการใช้ความคิดสร้างสรรค์ใหม่ การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และ 6) ด้านความสมบูรณ์ในทุนที่จะสามารถสร้างการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เป็นดัชนีชี้วัดความมั่งคั่งได้ โดยเฉพาะทุนมนุษย์ที่ได้รับการพัฒนาให้เกิดปัญญา ก็จะเป็นทุนมนุษย์ที่สร้างทุนทางปัญญาและทุนทางสังคมต่อไปได้

3) ความยั่งยืน สรุปได้ 6 ด้าน ได้แก่ 1) การสร้างความเจริญอย่างต่อเนื่อง หมายถึง รัฐบาลต้องสร้างรายได้และพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีความยั่งยืน 2) การผลิตและการบริโภคเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมด้วยการไม่ทำลายสภาพแวดล้อม รวมถึงการบริโภคของประชาชนที่ต้องเอื้อต่อการรักษาทรัพยากรทางธรรมด้วยเช่นเดียวกัน 3) ทรัพยากรธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น สิ่งที่มีอยู่ต้องมีความสมบูรณ์และสืบต่อจากรุ่นสู่รุ่น คือ มีความมั่งคั่งในเงินเนอเรชันต่อไป 4) สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพดีขึ้น เช่น ป่าไม้ ป่าชายทะเล แม่น้ำ ลำคลอง ต้องมีสถานะที่ดีและสิ่งแวดล้อมที่คนสร้างขึ้น เช่น อาคาร สถานที่สำคัญต่าง ๆ ต้องมีความสะอาด เป็นระเบียบ ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ 5) คนมีความรับผิดชอบต่อสังคม คือ ทุกคนต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมไทยโดยไม่เป็นผู้สร้างปัญหาเอง เพราะทุกอย่างเชื่อมโยงกัน หากทุกคนขาดความรับผิดชอบก็จะกระทบถึงความยั่งยืนทางวัฒนธรรมของชาติได้ และ 6) การยึดถือและปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การเป็นประเทศรายได้สูงไม่ได้ขัดกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงยืนอยู่บนความมีเหตุผล ความพอประมาณและการมีภูมิคุ้มกันความเสี่ยง ทั้ง 6 ด้านนี้จะเกิดได้ก็เพราะทุกคนในชาติมีทัศนคติเชิงบวกในการแก้ไขปัญหา การมีค่านิยม ปรัชญาและความต้องการต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นพื้นฐานความยั่งยืนต่อไป ซึ่งก็หมายความว่า ความยั่งยืนที่แท้จริงต้องเริ่มต้นด้วยปัญญาจึงจะนำไปให้เกิดความยั่งยืนได้

2. หลักพุทธปรัชญาเถรวาทที่ส่งเสริมวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติที่ได้วิเคราะห์พบว่ามี

1) ศิล การบูรณาการส่งเสริมวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทด้วยการนำหลักการของศีลซึ่งมีลักษณะความเป็นพื้นฐานบ่อเกิดแห่งคุณงามความดี ลักษณะความเป็นปกติของมนุษย์ธรรมดาทั่วไป ความมั่นคงนี้จำเป็นต้องมีศีลเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นพื้นฐานจึงจะทำให้เกิดความมั่นคงได้อย่างแท้จริง

การบูรณาการศิลปะกับความมั่นคง ต้องเริ่มด้วยการทำให้เด็กและเยาวชนคนรุ่นใหม่รู้จักเรื่องศิลปะ รู้จักประโยชน์ของการมีศิลปะและโทษของการไม่มีศิลปะ รวมถึงให้นำศิลปะไปประยุกต์ในเชิงรูปธรรมและให้มีความกตัญญูทวนเวียนต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และลักษณะเป็นข้อห้าม กฎระเบียบของสังคม ใครฝ่าฝืนก็ต้องได้รับโทษตามสมควรแก่ความผิดที่ตนกระทำ ศิลปะในความหมายนี้ก็สามารถส่งเสริมความมั่นคงได้ กล่าวคือ ถ้าคนมีศิลปะก็เท่ากับมีระเบียบวินัย ไม่ก่อปัญหาให้เกิดขึ้นแก่สังคมประเทศชาติ เป็นการพัฒนาประเทศชาติบ้านเมืองให้มั่นคงด้วยการควบคุมพฤติกรรม การรู้จักพิจารณาเลือกสรรสิ่งที่จะควรจะเป็น บริโภคและใช้สอย ซึ่งจะเห็นว่า เป็นการครอบคลุมพฤติกรรมของมนุษย์ตั้งแต่ขั้นหยาบจนถึงขั้นละเอียด

2) สมาน การบูรณาการส่งเสริมวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทด้วยหลักการของสมาน ซึ่งมีลักษณะความสงบร่มเย็นของจิตใจทำให้สามารถคิดอย่างสร้างสรรค์ กล่าวคือ เมื่อบุคคลมีสมานก็จะเป็นคนที่มีจิตใจอันสงบร่มเย็น ย่อมจะคิดอะไรได้ดีกว่าคนที่จิตใจฟุ้งซ่าน จะรู้เห็นได้ตามเป็นจริง สมเหตุสมผล เกิดกระบวนการทางความคิดที่ว่า ทำอย่างไรบ้าง ทำวิธีใดบ้างจึงจะเกิดมั่งคั่งให้แก่ตนเองและครอบครัว รวมถึงประเทศชาติได้ และมีลักษณะความมุ่งมั่นตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ เมื่อคนไทยมีความมั่นคง แน่วแน่ มุ่งมั่น เด็ดเดี่ยว ชะมักเข้มแข็ง ไม่ท้อถอย ไม่ย่อท้อ เอาจริง การมีเป้าหมายที่แน่นอนในการลงมือปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดผลสำเร็จ ไม่ท้อถอยต่ออุปสรรคที่คอยขวางกั้นทั้งหลายที่จะมาทำลายการพัฒนาเพื่อให้เกิดความมั่งคั่ง ชีวิตก็จะเกิดความมั่งคั่งได้

3) ปัญญา การบูรณาการส่งเสริมวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทด้วยหลักการของปัญญา ซึ่งมีลักษณะเป็นความรอบรู้ในการดำเนินชีวิต รวมถึงความรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงหรือความเสื่อมถอยของสถานการณ์โลก ตามหลักอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ก็แต่สามารถกลับมาพัฒนาใหม่ได้ เช่น กรณีการระเบิดภูเขาให้กลายเป็นหิน ก็พัฒนาเป็นปูนสร้างเป็นอาคารวัตถุให้เกิดความเจริญเติบโตได้ รวมถึงการมีความฉลาดเฉลียวแหลมในหนทางที่จะสร้างความเจริญได้อย่างยั่งยืน กล่าวคือ การเข้าใจในสภาวะต่าง ๆ โดยชัดเจน มองทะลุปรุโปร่ง โดยเฉพาะผู้นำต้องพิจารณาถึงความไม่เที่ยงแท้แน่นอนของสรรพสิ่งแล้วหันหน้ามาช่วยกันพัฒนา สร้างสิ่งที่ดีงามและความเจริญแก่ประเทศชาติบ้านเมือง สร้างอนุสรณ์แห่งความดีให้คนรุ่นต่อไปจึงจะเป็นความยั่งยืนได้อย่างแท้จริง

3. การบูรณาการการส่งเสริมวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท พบว่า

1) การบูรณาการการส่งเสริมวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทด้วยหลักการของศีล ซึ่งศีลเป็นพื้นฐาน กฎ ระเบียบการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม มีการควบคุมพฤติกรรม ทางกาย ทางวาจา เป็นเหตุไม่ให้อุทธรณ์หรือเบียดเบียนตนเองและบุคคลอื่น ไม่เป็นพิษภัยต่อสังคมและคนรอบข้าง ถ้าคนไทยในประเศไทยดำรงอยู่ศีลจนเป็นปกติพร้อมเสมอที่จะทำความดีและพร้อมใจกันปฏิบัติตามศีล ก็จะเกิดระเบียบเดียวกัน มีสติสำรวมระมัดระวังพฤติกรรมของตนให้อยู่ในกรอบกฎ กติกา ระเบียบ วินัย ข้อห้าม เท่ากับเป็นกฎหมายหรือกฎระเบียบกติกาสังคมใครขึ้นทำผิดก็ต้องรับผิได้รับโทษตามสมควรแก่ความผิดที่ตนกระทำ คนมีศีลก็เท่ากับมีระเบียบวินัย ไม่ก่อปัญหาให้เกิดขึ้นแก่สังคม ประเทศชาติก็จะได้รับการพัฒนาให้มั่นคงได้

2) การบูรณาการการส่งเสริมวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทด้วยหลักการของสมาธิ ซึ่งสมาธิเป็นอาการที่จิตใจสงบตั้งมั่น เมื่อบุคคลมีสมาธิมีจิตใจอันสงบ ย่อมคิดอะไรได้ดีกว่าคนที่ไม่มีจิตฟุ้งซ่าน พร้อมในการเอาชนะอุปสรรคปัญหาการทำงานต่าง ๆ ได้ จะเกิดกระบวนการทางความคิดในการแก้ปัญหาและทำให้เกิดแนวคิดสร้างสรรค์ที่จะพัฒนางานหรือองค์กรให้ประสบความสำเร็จ และยังสามารถส่งเสริมในด้านการป้องกันสิ่งที่จะมาขวางกั้นความเจริญพัฒนาของประเทศชาติได้ เช่น การแก้ปัญหาความลำเอียง ความขัดแย้ง ตลอดจนความโลภที่เกิดจากการติดอามิสสินจ้างต่าง ๆ ทำให้คนในชาติเว้นจากการกระทำการทุจริตต่าง ๆ และสมาธิยังมีลักษณะเป็นความมั่นคง แน่วแน่ มุ่งมั่น เด็ดเดี่ยว ชะมักเขม้น ไม่ท้อถอย ไม่ย่อท้อ มีเป้าหมายที่แน่นอนในการลงมือปฏิบัติงานให้เกิดผลสำเร็จ หากหน่วยงานมีหลักคิดหรือหลักการทำงานโดยมีความหนักแน่น ไม่มีจิตใจหวั่นไหวกับการปลุกปั่นการใส่ร้ายป้ายสี การให้สินบน การประทุงษ์ยุยงหรือสิ่งยุยงต่าง ๆ ที่จะเป็เหตุนำไปสู่การกระทำที่จะเป็นการกระทำทุจริต ยึดมั่นในหลักการที่ถูกต้อง มุ่งมั่นเอาจริงในการประกอบอาชีพการงานเพื่อจะดำเนินไปสู่ความมั่นคง ความมั่นคงจะเกิดขึ้นได้

3) การบูรณาการการส่งเสริมวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทด้วยหลักการของปัญญา ซึ่งมีลักษณะที่โดดเด่น คือ ความรอบรู้ในการดำเนินชีวิต รวมถึงความรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลก การรอบรู้ การเข้าใจและมีความชำนาญในระบบงานหน่วยงานที่รับผิดชอบ สามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องและไม่เกิดปัญหาต่อหน่วยงาน สร้างมูลค่าเพิ่มให้สำเร็จโดยไม่บกพร่อง ไม่ทำให้เกิดเป็นภาระปัญหาแก่หน่วยงาน รอบรู้ในระดับพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์โลกทั่วไป ก็จะสมารถนำมาใช้ในการส่งเสริมความยั่งยืนในมิติต่าง ๆ ได้ และมีลักษณะของความฉลาดเฉียบแหลมในการสร้างความเจริญได้อย่างยั่งยืน

หมายความว่า สามารถนำความฉลาดเฉลียวแหลมของปัญญามาแก้ปัญหาหรือการกระทำที่จะนำไปสู่การกระทำทุจริต บุคลากรของชาติที่มีปัญญาย่อมจะมีความเที่ยงธรรม ไม่ลำเอียง สร้างความเจริญมั่นคงก้าวหน้าให้เกิดต่อประเทศชาติส่วนรวมบนพื้นฐานแห่งความถูกต้อง พอดี เหมาะสม พอเพียง ก็จะเกิดความยั่งยืนได้ตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคลจนถึงระดับชาติ และอาจขยายความยั่งยืนเป็นระดับนานาชาติได้

4. การนำเสนอองค์ความรู้ใหม่เรื่องการส่งเสริมวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทพบว่า องค์ความรู้ใหม่ คือ PAU MODEL มาบูรณาการการส่งเสริมวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท เพื่อให้นำไปปรับใช้ตามเหมาะสมในการดำเนินนโยบาย แผนพัฒนาและวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ของชาติ โดยการนำมาส่งเสริมต่อยอดวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ให้เกิดความเจริญมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนแก่ประเทศชาติมากยิ่งขึ้น ดังต่อไปนี้

ประการที่ 1 การส่งเสริมวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงด้วยหลักศีล (Precept) เมื่อนำหลักศีลมาส่งเสริมความมั่นคงจะทำให้สังคมไทยมีรากฐานที่มั่นคง ประชาชนปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ กฎระเบียบของสังคม ไม่กระทำในสิ่งที่เป็นทุจริต เป็นบ่อเกิดของการคิดดี ทำดีและพูดดี ดังนั้น การส่งเสริมวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านความมั่นคงด้วยศีล เป็นการสร้างความมั่นคงทางกายภาพหรือวัตถุ คือ เป็นสังคมแห่งการสุจริต ให้ทุกคนเว้นจากทุจริตคอร์รัปชัน สร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจด้วยหลักการแห่งการไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นให้เดือดร้อน

ประการที่ 2 การส่งเสริมวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่งคั่งด้วยหลักสมาธิ (Attention) ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ได้วิเคราะห์ถึงระดับของการใช้สมาธิในการส่งเสริมจึงได้นิยามแสดงในระดับของการมีความสนใจ จดจ่อกับงานที่ทำหรือยุทธศาสตร์ที่ส่งเสริม ซึ่งตรงกับคำว่า Attention ที่หมายถึง ความสนใจที่เป็นระดับของสมาธิในเบื้องต้น เมื่อนำหลักสมาธิมาวิเคราะห์เพื่อส่งเสริมความมั่งคั่งพบว่า เป็นการป้องกันสิ่งที่จะมาขวางกั้นความเจริญพัฒนาของประเทศชาติ ซึ่งตามหลักของพระพุทธศาสนา คือ นิวรณ์ ซึ่งเสมือนเครื่องกีดกันความเจริญ เช่น การเข้าไปแก้ปัญหาด้วยความลำเอียง ความขัดแย้งตลอดถึงความโลภที่เกิดขึ้นจากการติดอารมณ์สินจ้างต่าง ๆ ดังนั้น เมื่อจิตใจเป็นสมาธิแล้วก็จะเกิดกระบวนการทางความคิดที่ละเอียดรอบคอบ มีสติพิจารณาว่า ทำอย่างไรถึงจะดี ทำวิธีใดบ้างจึงจะเกิดผลที่ดีที่สุดต่องานของตนเอง เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน

ประการที่ 3 การส่งเสริมวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติด้านความยั่งยืนด้วยหลักของปัญญา (Understanding) การศึกษาพบว่า การรู้ในระดับของความรู้ที่ตั้งอยู่

บนพื้นฐานความรู้ระดับที่เข้าใจได้ซึ่งตรงกับคำว่า Understanding เมื่อนำหลักปัญญามาส่งเสริมความยั่งยืนที่มีการสร้างเสริมความรู้ ความเข้าใจและความชำนาญในระบบงานในหน่วยงานที่รับผิดชอบ สามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องและไม่เกิดปัญหา เป็นการใช้ปัญญารอบรู้ในระดับพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ทั่วไป ดังนั้น ปัญญาชี้ให้เห็นถึงการเข้าใจหลักความเป็นจริง ความขัดแย้งก็จะไม่เกิดขึ้น สร้างความเจริญพัฒนาทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศชาติอย่างยั่งยืน

อภิปรายผล

การศึกษาเรื่องนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. วิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติ 3 ด้าน เมื่อสรุปโดยภาพรวมจะเห็นว่า ในด้านความมั่นคงจะเกี่ยวกับปลอดภัยในชีวิตหรือการเมืองการปกครอง รวมถึงเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ส่วนด้านความมั่นคงเกี่ยวกับเศรษฐกิจเป็นหลัก ไม่ว่าจะเป็นความต่อเนื่อง ความเหลื่อมล้ำ การแข่งขัน การสร้างฐานเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและการค้ากับต่างประเทศ และการมีทุนสังคมที่ต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ส่วนด้านความยั่งยืนเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต การผลิตและการบริโภคทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ความรับผิดชอบต่อสังคมและการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประเด็นเหล่านี้จะต้องเชื่อมโยงเข้าด้วยกันจึงจะเกิดความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนอย่างแท้จริงและเกิดพร้อมกันในหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนระดับครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติ ในประเด็นนี้สอดคล้องกับการศึกษาของพระอริการโสภณ ปิยธมโม (กิ่งแก้ว) และคณะ (2564) ที่มองว่า ยุทธศาสตร์ทั้ง 3 คือ ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน สามารถเชื่อมโยงให้ประสบความสำเร็จได้ด้วยการขับเคลื่อนพลังหลักชุมชนคุณธรรมที่เรียกว่า พลังบวร อันประกอบด้วยบ้าน-ชุมชน (บ) วัด-ศาสนสถาน (ว) และโรงเรียน-ราชการ (ร) ด้วยการดำเนินการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ในพื้นที่นั้น ๆ แนวคิดของพระอริการโสภณ ปิยธมโม (กิ่งแก้ว) และคณะ จึงเป็นตัวอย่างของแนวทางการพัฒนาตามยุทธศาสตร์อย่างแท้จริง นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดของพหล สว่างเนตร (2564) ที่ได้มองการพัฒนาสังคมและประเทศชาติอย่างยั่งยืนว่า จะต้องปฏิวัติกรอบแนวคิด (Mindset) ใหม่ในลักษณะบูรณาการตามแนวทางของ STEMS คือ S=Scientific Thinking (การคิดด้วยเหตุผล) T=Thai-international Technology (การค้นคว้าเทคโนโลยีของภูมิปัญญาไทยและสากล) E=English-engineering (การจัด

ระบบงาน-สื่อสารสากล) M=Moral-mathematics (การพิสูจน์ตรรกะ-คุณธรรม) และ S=Socio-geology (การตรวจสอบเหมาะสมกับสภาพภูมิสังคม) แนวทางดังกล่าวนี้เป็นการบูรณาการหลักการสมัยใหม่ให้เกิดการพัฒนาอย่างสมดุลตามยุทธศาสตร์ทั้ง 3 ด้าน โดยเฉพาะการสร้างความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนในระดับสากล อย่างไรก็ตาม ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนที่กล่าวมา เป็นการเน้นการพัฒนาด้านกายภาพหรือวัตถุเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น การพัฒนาที่สร้างความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนอย่างแท้จริงควรเน้นด้านจิตใจด้วยหลักพุทธปรัชญา เช่น การสร้างสังคมแห่งการสุจริต โดยทุกคนเว้นจากการทุจริตคอร์รัปชัน สร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจด้วยหลักการแห่งการไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นให้เดือดร้อน ซึ่งสอดคล้องกับงานของพระทนต์ศักดิ์ ปงกโกโร (ตึนขุนทด) (2554) ที่มองว่า การพัฒนาชีวิตควรมองโลกให้ครบด้าน ทั้งด้านกาย จิตใจ อารมณ์ และสิ่งแวดล้อมภายนอก จึงจะเป็นการเปลี่ยนแปลงในทางที่พึงประสงค์ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ เพราะเมื่อจิตใจสงบเป็นสมาธิแล้วจะเกิดกระบวนการทางความคิดที่ละเอียดรอบคอบ มีสติพิจารณาว่า ทำอย่างไรจึงจะสร้างความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนอย่างแท้จริง ซึ่งหลักของพัฒนาจิตใจสามารถนำหลักอริยมรรคมีองค์ 8 มาประยุกต์ใช้ได้ในทุกภาคส่วนของสังคม ดังงานของศรวิสัย มณีโลกย์ (2557) ซึ่งนำเสนอประเด็นการประยุกต์ใช้หลักอริยมรรคมีองค์ 8 สำหรับการปฏิบัติราชการ และงานของพระรณชัย กิตติราโณ (สงศรี) (2561) ได้นำเสนอการประยุกต์ใช้หลักอริยมรรคมีองค์ 8 สำหรับประชาชนทั่วไปโดยพบว่า แนวทางการประยุกต์ใช้หลักอริยมรรคมีองค์ 8 สามารถแก้ปัญหาของการปฏิบัติราชการให้เกิดสัมมาทิฐิ มีปัญญาเข้าใจหลักความเป็นจริงในการใช้ชีวิตร่วมกัน สร้างความเห็นอกเห็นใจ ลดความขัดแย้ง ความบาดหมาง และพัฒนาให้เกิดความมั่นคงในด้านจิตใจ รวมถึงคุณภาพชีวิตได้เป็นอย่างดี

2. การนำหลักพุทธปรัชญาเถรวาทมาบูรณาการส่งเสริมวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติ ดังนี้ ประการที่ 1) การนำหลักศีลมาส่งเสริมความมั่นคง ซึ่งศีลเป็นพื้นฐานกฎระเบียบข้อห้ามต่าง ๆ ผู้ไม่ทำตามก็ผิดศีล เท่ากับเป็นกฎหมายหรือกฎระเบียบกติกาสังคมใครขึ้นทำผิดก็ต้องรับผิวดังโทษตามสมควรแก่ความผิดที่ตนกระทำ ถ้าคนมีศีลก็เท่ากับมีระเบียบวินัย ไม่ก่อปัญหาให้เกิดขึ้นแก่สังคมประเทศชาติ ดังนั้น หลักการของศีลจึงเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างความมั่นคงทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมให้แก่ประเทศชาติ ประการที่ 2) การนำหลักสมาธิมาส่งเสริมความมั่งคั่ง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของพระศรายุทธ วชิรปัญญา และคณะ (2564); เทพา (Thepa, 2022) ซึ่งการศึกษาทั้ง 2 เรื่อง พบข้อสรุปตรงกันว่า สมาธิมีส่วนในการส่งเสริมความมั่งคั่งและยั่งยืน คือ การมีจิตใจที่สงบจากกิเลสอันขวางกั้นความเจริญ เมื่อบุคคลมีสมาธิ

จิตใจก็จะสงบ คิดอะไรได้ดีกว่าคนที่มึนงงฟุ้งซ่าน เป็นผู้พร้อมที่จะเอาชนะอุปสรรคปัญหาการทำงานได้ นอกจากนั้น สมาธิยังหมายถึง ความมั่นคง แน่วแน่ มุ่งมั่น เด็ดเดี่ยว ชะมักเข้มแข็ง ไม่ท้อถอย ไม่ย่อท้อ การมีเป้าหมายที่แน่นอนในการทำงาน และประการที่ 3) การนำหลักปัญญามาส่งเสริมความยั่งยืน คือ ความรอบรู้ การเข้าใจ เข้าถึงและมีความชำนาญในระบบงานในหน่วยงาน สามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง และไม่เกิดปัญหาต่อหน่วยงาน สอดคล้องกับรายงานการศึกษาของสวานสเบิร์ก (Swansburg, 1968) ที่มองถึงการสร้างมูลค่าเพิ่ม ไม่เกิดเป็นภาระปัญหาให้หน่วยงาน หรือความรู้ความเข้าใจ สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับหน่วยงานได้ เช่น การพิจารณาถึงความไม่เพียงพอที่แน่นอนสิ่งต่าง ๆ ไม่แย่งชิงผลประโยชน์กัน ตั้งอยู่ในฐานแห่งความถูกต้องพอดี เหมาะสม ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น แบ่งปันผลประโยชน์และพัฒนาไปพร้อมกัน ซึ่งความสอดคล้องกับการศึกษาของพีซ (Pace, et al., 1991) ที่พบว่า ปัญหานี้เองเป็นความฉลาดเฉียบแหลมในหนทางที่จะสร้างความเจริญได้อย่างยั่งยืน

3. การบูรณาการการส่งเสริมวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาททั้ง 3 ด้าน สามารถนำมาสังเคราะห์ ดังนี้ ประการที่ 1 การบูรณาการการส่งเสริมวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทด้วยหลักศีล การนำหลักศีลมาส่งเสริมความมั่นคง ศีลมีลักษณะเป็นที่พึ่งเบื้องต้น เป็นมารดา คือ พื้นฐานบ่อเกิดของคุณงามความดีทั้งหลาย โดยการสร้างรากฐาน คือ เยาวชนตลอดจนถึงผู้มียศที่สูงขึ้นตามลำดับกาล ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของพระศรีรัตนนิมิต (2563) ที่การศึกษาเรื่องศีล 5 กับการจัดการเพื่อเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ พบว่า ศีล 5 หากปฏิบัติแล้วย่อมสามารถจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมได้ ซึ่งเสมือนเครื่องมือในการส่งเสริมการดำเนินชีวิตในสังคมได้ และยังสอดคล้องกับแนวคิดของชญาดา เข้มเพชร (2565) พบว่า การมีศีลมีธรรมส่งเสริมมีความมั่นคงในชาติ มีการดำรงชีวิตอยู่แบบปกติมีพฤติกรรมทางกายและวาจา ซึ่งการดำเนินตามหลักศีลนี้ไม่เป็นเหตุให้ถูกรานหรือเบียดเบียนตนเองและบุคคลอื่น ไม่เป็นพิษภัยต่อคนรอบข้างและสังคม และศีลยังเป็นข้อห้าม กฎ ระเบียบ กติกาของสังคมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างผาสุก สภาพที่ปรากฏลักษณะนี้สามารถแทนด้วยหลักของการมีศีล (Precept; P) ประการที่ 2 การบูรณาการการส่งเสริมวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทด้วยหลักสมาธิ การนำหลักสมาธิมาส่งเสริมความมั่นคงโดยส่งเสริมในด้านการป้องกันสิ่งที่จะมาขวางกั้นความเจริญพัฒนาของประเทศชาติ และเมื่อมีจิตเป็นสมาธิก็ย่อมจะเกิดกระบวนการทางความคิดที่จะแสวงหาแนวทางหรือวิธีการที่จะสร้างความมั่นคงได้ อีกความหมายหนึ่ง สมาธิ หมายถึง ความแน่วแน่ มุ่งมั่น มีเป้าหมายที่แน่นอน

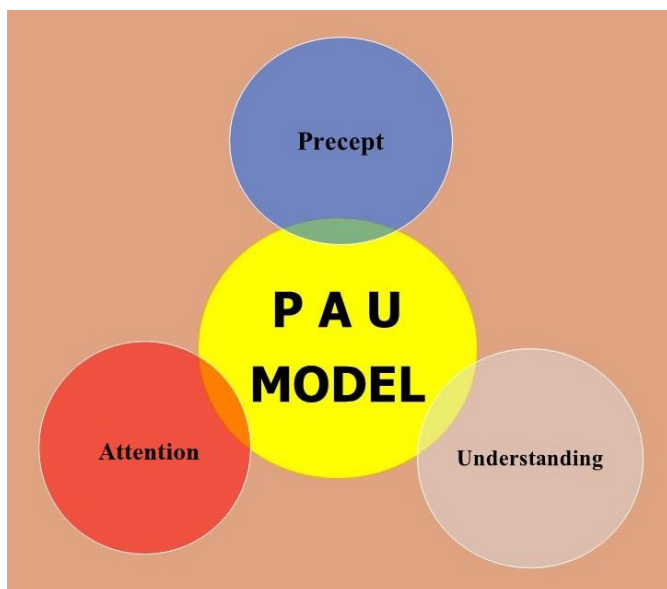
ในการลงมือปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดผลสำเร็จ ไม่ทอดยถ่ต่ออุปสรรคที่คอยขวางกั้นในการแสวงหาทรัพย์เพื่อความมั่งคั่ง เข้มแข็ง ไม่ท้อแท้สิ้นหวัง สภาพที่ปรากฏลักษณะนี้สามารถแทนด้วยหลักของการมีสมาธิ (Attention; A) และประการที่ 3 การบูรณาการการส่งเสริมวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทด้วยหลักปัญญา ซึ่งปัญญาที่จะนำมาส่งเสริมความยั่งยืน คือ ความรู้ ความเข้าใจและมีความชำนาญในระบบงานในหน่วยงานที่รับผิดชอบ สามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องและไม่เกิดปัญหา สร้างมูลค่าเพิ่มได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาเพื่อการบริหารระดับองค์กรด้วยหลักปัญญาและศาสนาโดยการประยุกต์หลักพุทธปรัชญา ได้แก่ หลักไตรสิกขาของประภารณ ภูขาว (2564) ที่ได้แสดงถึงการพัฒนาศักยภาพการบรณฐานความคิดและหลักไตรสิกขาที่มีปัญญาเป็นเครื่องชี้แนะแนวทางการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และยังหมายถึงความรอบรู้ในการดำเนินชีวิต รวมถึงความรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลกและความฉลาดเฉลียวแหลมในหนทางที่จะสร้างความเจริญได้อย่างยั่งยืน สภาพที่ปรากฏลักษณะนี้สามารถแทนด้วยหลักของการมีปัญญา (Understanding; U)

4. การนำเสนอองค์ความรู้ใหม่เรื่องการส่งเสริมวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาทการบูรณาการการส่งเสริมวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาททั้ง 3 ด้าน คือ ความมั่นคง ความมั่งคั่งและความยั่งยืน ได้แนวคิดที่เป็นองค์ความรู้ใหม่ คือ 1) การนำหลักศีลมาส่งเสริมความมั่นคงด้วยการส่งเสริมวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติตามหลักการของศีล (Precept) เมื่อนำหลักศีลมาส่งเสริมความมั่นคง ก็จะทำให้สังคมไทยมีรากฐานที่มั่นคง ประชาชนปฏิบัติตามหลักเกณฑ์กฎระเบียบของสังคม ไม่กระทำในสิ่งที่เบ่ญทุจริต เป็นบ่อเกิดของการคิดดี ทำดีและพูดดี ซึ่งสอดคล้องกับพระทงศ์ศักดิ์ ปภงกโร (ต๋นขุนทด) (2554) ในเรื่อง*การมองโลกตามหลักพุทธปรัชญา* ซึ่งพบว่า การพัฒนาชีวิตตามแนวพุทธปรัชญา หมายถึง การพัฒนามนุษย์ทั้งด้านกายจิตใจอารมณ์และสิ่งแวดล้อมภายนอกให้มีการเปลี่ยนแปลงในทางที่พึงประสงค์ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ ส่วนการที่มนุษย์ประพฤติปฏิบัติตามหลักภาวนา 4 ลักษณะนี้สามารถแทนด้วยคำว่า Precept (P) 2) การนำหลักสมาธิมาส่งเสริมความมั่งคั่ง ลักษณะนี้สามารถแทนด้วยคำว่า Attention (A) เมื่อนำหลักสมาธิมาส่งเสริมความมั่งคั่ง เป็นการป้องกันสิ่งที่จะมาขวางกั้นความเจริญพัฒนาของประเทศชาติ ซึ่งสอดคล้องกับศรวสัย มณีโลกย์ (2557) ในเรื่อง*แนวทางการประยุกต์ใช้หลักอริยมรรคมีองค์ 8 สำหรับการปฏิบัติราชการ* ซึ่งพบว่า แนวทางการประยุกต์ใช้หลักอริยมรรคมีองค์ 8 เพื่อแก้ปัญหาของการปฏิบัติราชการทั้ง 3 ประการ 3) การนำหลักปัญญามา

ส่งเสริมความยั่งยืน ลักษณะนี้สามารถแทนด้วยคำว่า Understanding (U) เมื่อนำหลักปัญญามาส่งเสริมความยั่งยืน หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจและมีความชำนาญในระบบงานในหน่วยงานที่รับผิดชอบ สามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องและไม่เกิดปัญหา สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้ เป็นปัญญารอบรู้ในระดับพื้นฐานอย่างยั่งยืนซึ่งสอดคล้องกับพระรณชัย กิตติราโน (สงฺศรี) (2561) ในเรื่องการประยุกต์หลักใช้อริยมรรคมีองค์ 8 ในการดำเนินชีวิตของประชาชนในตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ซึ่งพบว่า การประยุกต์หลักใช้อริยมรรคมีองค์ 8 ในการดำเนินชีวิตของประชาชนในตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ซึ่งแนวทางการประยุกต์ใช้หลักอริยมรรคมีองค์ 8 เพื่อแก้ปัญหาของการปฏิบัติหน้าที่การงาน

องค์ความรู้จากการวิจัย

การสังเคราะห์และกำหนดเป็นกรอบความคิดขององค์ความรู้ใหม่ คือ PAU MODEL เป็นโมเดลที่แสดงถึงคุณค่าของพุทธปรัชญาเถรวาทที่สามารถนำมาส่งเสริมพฤติกรรมของมนุษย์ที่แสดงออกมาทางกาย ทางวาจาและทางใจ ให้อยู่ในความถูกต้อง สุจริตเป็นไปเพื่อความรักสามัคคี มีส่วนร่วม ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เป็นการนำหลักพุทธปรัชญาเถรวาทมาส่งเสริมเพื่อนำความสุขมาสู่สังคมและประเทศชาติ โดยมีโมเดล ดังนี้

ภาพ 1 โมเดลองค์ความรู้จากการส่งเสริมวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท

ความหมายของ P-A-U ใน PAU MODEL มีดังนี้ 1) P=Precept คือ การเว้นจากการทำผิดทางกายและวาจา การเว้นจากการกระทำการเบียดตนเองและผู้อื่น การเว้นจากการเบียดกันและกัน การเว้นจากการสร้างความเดือดร้อนให้ตนเองและสังคม โดยตั้งอยู่ในกฎเกณฑ์ที่ถูกต้อง การกระทำที่ยึดกฎหมาย กฎเกณฑ์ของสังคม 2) A=Attention คือ ความตั้งใจทำงาน ความเอาใจใส่ในภาระงาน ความจดจ่อในงานที่ทำ การทำงานอย่างมีสติ การตั้งใจทำงาน การทำงานที่ยึดมั่นในความถูกต้อง การสนใจภาระงานของตน การเอาใจใส่ในหน้าที่การงานไม่ให้เกิดพร่อง ทำสิ่งที่ถูกต้อง เต็มกำลัง จิตใจมุ่งมั่นในการทำสุจริต 3) U=Understanding คือ ความรู้ความเข้าใจในงานที่ทำ พัฒนาการะงานที่ทำให้มีความเจริญ เข้าใจสามารถพัฒนาและแก้ปัญหาได้ มีความยุติธรรม การไม่ลำเอียง การไม่รับสินบน

สรุป

จากที่กล่าวมา การศึกษาวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติในเรื่องความมั่นคง ความมั่งคั่งและความยั่งยืนพบว่า ประการแรก ความมั่งคั่งมี 6 ด้าน คือ 1) ความมั่นคงปลอดภัยจากภัยและการเปลี่ยนแปลง 2) ความมั่นคงในทางทหาร 3) ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจ 4) ความมั่นคงทางสังคม 5) ความมั่นคงในทางสิ่งแวดล้อม 6) ความมั่นคงในทางการเมือง ประการที่สอง ความมั่งคั่งมี 6 ด้าน คือ 1) การขยายตัวของเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง 2) ความเหลื่อมล้ำของการพัฒนา 3) ความสามารถในการแข่งขันในเชิงการค้า 4) การสร้างฐานเศรษฐกิจและสังคมแห่งอนาคต 5) ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและการค้าอย่างแน่นแฟ้นกับประเทศในภูมิภาคเอเชีย 6) ความสมบูรณ์ในทุนที่จะสามารถสร้างการพัฒนาต่อเนื่อง ประการที่สาม ความยั่งยืนมี 6 ด้าน คือ 1) การสร้างความเจริญด้านรายได้และคุณภาพชีวิต 2) การผลิตและการบริโภคเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 3) ทรัพยากรธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์ 4) สิ่งแวดล้อมที่มีคุณภาพ 5) ความรับผิดชอบต่อสังคม 6) การยึดถือและปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนหลักพุทธปรัชญาเถรวาทที่ส่งเสริมวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติทั้ง 3 นี้ เป็นการส่งเสริมด้วยศีล สมาธิและปัญญาที่เรียกว่า ไตรสิกขา จึงจะบรรลุความสำเร็จได้อย่างแท้จริง ดังนั้น การนำหลักของไตรสิกขามาส่งเสริมวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ทั้ง 3 ด้าน จึงเป็นการบูรณาการการส่งเสริมวิสัยทัศน์ อันเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ในการประยุกต์ซึ่งพบว่า วิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติที่รัฐบาลกำหนดกรอบไว้จะเน้นในการสร้างและส่งเสริมวัตถุหรือทางกายภาพมากกว่าทางจิตใจ เน้นความมั่นคงปลอดภัยจากภัยและการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศในทุกๆระดับ ด้านความมั่งคั่ง

จะเน้นการขยายตัวของเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องและการเข้าร่วมกับกลุ่มประเทศรายได้สูง ส่วนด้านความยั่งยืนจะเน้นความสามารถในการสร้างความเจริญ การสร้างรายได้ และคุณภาพชีวิตของประชาชนให้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงอาจเกิดปัญหาความสำเร็จตามเป้าหมายของวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติได้ ซึ่งการพัฒนาจิตใจ สติปัญญาให้กับทรัพยากรมนุษย์ในชาติเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องกระทำควบคู่กันไป ดังนั้น จึงได้เสนอองค์ความรู้จากการวิจัยที่เป็นโมเดลของการพัฒนาที่ว่าด้วย PAU MODEL อันหมายถึง 1) P=Precept คือ การเว้นจากการทำผิดทางกายและวาจา 2) A=Attention คือ ความตั้งใจในการทำงาน และ 3) U=Understanding คือ ความรู้ความเข้าใจในงานที่ทำให้เกิดความชำนาญ

เอกสารอ้างอิง

- เกสร เกษมชื่นยศ. (2564). การพัฒนาของไทยตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน. *จันทร์เกษมสาร*. 26 (1), 16-30.
- คณะสงฆ์คณะธรรมยุต. (2560). *พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร, จัดพิมพ์ถวายโดยเสด็จพระราชกุศลในงานพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย.
- ชญาดา เข้มเพชร. (2565). การส่งเสริมความมั่นคงแห่งชาติด้วยพระพุทธศาสนา. *วารสารธรรมวัตร*. 3 (1), 27-38.
- ประภาภรณ์ ภูขาว. (2564). การบริหารสถานศึกษาตามหลักไตรสิกขาในเชิงบูรณาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. *วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์*. 3 (2), 1-14.
- พระทองคำศักดิ์ ปภังกร (ต้นขุนทด). (2554). *การมองโลกตามหลักพุทธปรัชญา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2549). *พุทธวิธีบริหาร*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2540). *การระดมความคิดเรื่องการบริหารแนวพุทธ*. กรุงเทพมหานคร: รมพฤษ.

- พระมหาสุรวุฒิ จันทมโม (แสงมะโน). (2557). *การบริหารจัดการองค์กรตามแนวพุทธศาสนา*. คุษฏีนิพนธ์ปริญญาศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระรณชัย กิตติราโณ. (2561). *การประยุกต์หลักใช้จริยธรรมมอังก์ 8 ในการดำเนินชีวิตของประชาชนในตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระศรีรัตนนิมิต. (2563). ศิล 5 กับการจัดการเพื่อเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*. 4 (2), 85-96.
- พระศรายุทธ วชิรปัญญา และคณะ. (2564). การพัฒนามนุษย์ตามหลักไตรสิกขาเพื่อสร้างสังคมเข้มแข็งอุดมปัญญา. *วารสารธรรมวัตร*. 2 (1), 23-30.
- พระอธิการโสภณ ปิยธมโม (กิ่งแก้ว) และคณะ. (2564). พลังบวร: พลังหลักของชุมชนคุณธรรม. *ปัญญาภิธาน*. 6 (1), 69-80.
- พหล สง่าเนตร. (2564). Star STEMS ปฏิวัติ Mindset ใหม่ นำไทยข้ามวิกฤติ. *วารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ*. 12 (2), 1-8.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม 25*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ศรวิสัย มณีโลกย์. (2557). *แนวทางการประยุกต์ใช้หลักจริยธรรมมอังก์ 8 สำหรับการปฏิบัติราชการ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 (ฉบับประกาศราชกิจจานุเบกษา)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2564). (ร่าง) *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

- Pace, R. W., et al. (1991). *Human Resource Development*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Swansburg, R. C. (1968). *Inservice Education*. New York: G. P. Putnam's Sons.
- Thepa, P. C. A. (2022). Mindfulness: A Buddhism Dialogue of Sustainability Wellbeing. *International Webinar Conference on the World Chinese Religions*. Nanhua University, Taiwan. 04 February. pp. 1-15.
- Watson, T. J. and Zehir, C. (2010). Critical Social Science, Pragmatism, and the Realities of HRM. *International Journal of Human Resource Management*. 21 (6), 915-931.
- Zoller, A. C. (2022). The United Nations and Human Rights. In Ramcharan, B., et al. (eds.). *The Protection Roles of Human Rights NGOs: Essays in Honour of Adrien-Claude Zoller*. (pp. 885-944). Leiden: Brill Nijhoff.

องค์ประกอบและตัวบ่งชี้คุณภาพชีวิตการทำงาน ของอาจารย์มหาวิทยาลัยรัฐ: การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน Quality of Work Life Factors and Indicators of Public University Instructors: Confirmatory Factor Analysis

น้ำเงิน จันทรมณี¹, น้ำผึ้ง อินทะเนตร*²

Namngern Chantaramanee¹, Nampueng Intanate²

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประเมินผลและวิจัยการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Master of Education Program in Educational Evaluation and Research,

Faculty of Education, Chiang Mai University

Corresponding Author, E-mail: nampueng.i@cmu.ac.th*

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันคุณภาพชีวิตการทำงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยรัฐ จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยรัฐจำนวน 820 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือวิจัย คือแบบสอบถามคุณภาพชีวิตการทำงาน อันประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ 16 ตัวบ่งชี้รวมทั้งหมดจำนวน 39 ข้อ โดยข้อคำถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.520-0.806 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.972 จากนั้น วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับขั้นที่สองด้วยโปรแกรม Mplus แล้วนำเสนอผลการศึกษาแบบบรรยาย ตารางและโมเดล

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า โมเดลการวัดคุณภาพชีวิตการทำงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยรัฐมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($X^2=86.727$, $df=68$, $p\text{-value}=0.0625$, $CFI=0.998$, $TLI=0.996$, $RMSEA=0.018$, $SRMR=0.018$) และมีความตรงทางการวัด ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ 16 ตัวบ่งชี้ซึ่งองค์ประกอบด้านสิทธิและความเป็นธรรมในองค์กร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบในรูปคะแนนมาตรฐานสูงที่สุด (0.909 , $R^2=0.827$) และองค์ประกอบด้านสภาพการ

ทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบในรูปคะแนนมาตรฐานน้อยที่สุด (0.765 , $R^2=0.585$) ผลการศึกษาสามารถนำไปใช้ในการวัดและเป็นแนวทางในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยรัฐได้ องค์ความรู้จากการวิจัย คือ โมเดลการวัดคุณภาพชีวิตการทำงานที่มี 8 องค์ประกอบ 16 ตัวบ่งชี้ สามารถเป็นบ่งชี้ทางพฤติกรรมที่ใช้ในการศึกษาคุณลักษณะของคุณภาพชีวิตการทำงานในกลุ่มอาจารย์มหาวิทยาลัยรัฐได้

คำสำคัญ: การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน; โมเดลการวัด; คุณภาพชีวิตการทำงาน; อาจารย์มหาวิทยาลัยรัฐ

Abstract

The purpose of this study is to examine the confirmatory factors of the quality of work life of the instructor groups at public universities. The samples of this research are 820 university instructors. The data collection is selected via multi-stage random sampling. The questionnaire used to collect the data has 8 factors, 16 indicators, and 39 items in total on a 5-point rating scale with discrimination ranging from 0.520 to 0.806 and a reliability of 0.972. The second-order confirmatory factor analysis (2nd CFA) is conducted by using the Mplus program. The study results are presented in descriptive form, tables, and a model.

The results of the confirmatory factors reveals that the model fit the empirical data and accurate measurement ($\chi^2=86.727$, $df=68$, $p\text{-value}=0.0625$, $CFI=0.998$, $TLI=0.996$, $RMSEA=0.018$, $SRMR=0.018$). The quality of work life measurement model consists of 8 factors and 16 indicators. The factors with the highest factor loading are constitutionalism in the work organization (0.909 , $R^2=0.827$). The factors with the lowest factor loading are a safe and healthy working environment (0.765 , $R^2=0.585$). The study findings can be measured and utilized as a guideline to raise the quality of public university instructors' working lives in the future. The body of knowledge indicates that the quality of working life measurement model with 8

factors and 16 indicators can be used as a behavioral indicator to study the characteristics of the quality of working life in public university Instructors.

Keywords: Confirmatory Factor Analysis; Measurement Model; Quality of Work Life; Public University Instructors

บทนำ

การทำงานนับเป็นหนึ่งกิจกรรมที่สำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์วัยทำงาน ซึ่งหากผู้ปฏิบัติงานมีความรู้สึที่ดีในการทำงาน จะส่งผลให้คุณภาพชีวิตของผู้ปฏิบัติดีไปด้วย ดังนั้น คุณภาพชีวิตการทำงานจึงเป็นส่วนสำคัญของชีวิตคนทำงาน หากผู้ปฏิบัติงานมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีก็จะส่งผลให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตการทำงานที่ผ่านมา ผู้วิจัยได้เห็นมุมมองของนักวิชาการที่เหมือนกันและต่างกันไป แต่ทั้งนี้สามารถสรุปความหมายที่สำคัญจำแนกออกได้ 2 มุมมอง คือ มุมมองแรก คุณภาพชีวิตการทำงาน เป็นการดำเนินงานขององค์กรที่จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานพึงพอใจในการทำงานสูงขึ้น (Bluestone, 1977; Bennett & Tibbitts, 1989; Gordon, 1991) ซึ่งอาจพิจารณาจากสิ่งที่มีผลต่อชีวิตการทำงานทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจของผู้ปฏิบัติงาน (Cascio, 2003) โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้สึกเกี่ยวกับผลตอบแทนหรือผลประโยชน์ ความมั่นคง สภาพแวดล้อมในการทำงาน (Shrovan, 1983) ทั้งนี้ การดำเนินการดังกล่าว องค์กรควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติงานทุกระดับที่จะเข้ามา มีบทบาทในการปรับปรุงสภาพการทำงานให้ดีขึ้นด้วย (Bluestone, 1977; Huse & Cummings, 1985; Gordon, 1991) โดยมีเป้าหมายอยู่ 2 ประการ คือ การเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตขององค์กรและการปรับปรุงคุณภาพชีวิตในการทำงานให้ดีขึ้น (Hackman & Suttle, 1977) และมุมมองที่สอง คุณภาพชีวิตการทำงาน เป็นความรู้สึและการรับรู้ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ที่ดีในการทำงาน (Huse & Cummings, 1985; Cascio, 2003) อาจกล่าวได้ว่า เป็นระดับความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงานต่อการทำหน้าที่การงาน สภาพแวดล้อมและสังคมการทำงาน โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้บุคคลมีความสุขและมีความพึงพอใจในการทำงาน นำไปสู่ความผูกพันต่อองค์กรและการบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปความหมายของคุณภาพชีวิตการทำงานได้ว่า คุณภาพชีวิตการทำงาน หมายถึง ลักษณะและบรรยากาศของการทำงานที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการและความพอใจของ

ผู้ปฏิบัติงานในองค์กร จนทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความเป็นอยู่ที่ดี ทำงานได้อย่างมีคุณภาพ และส่งผลให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

อย่างไรก็ตาม การศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยมีนักวิจัยที่ได้้นำแนวคิดคุณภาพชีวิตการทำงานของนักวิชาการในต่างประเทศมาใช้ในการศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของอาจารย์ในประเทศไทยที่สอดคล้องกันเป็นจำนวนมาก ได้แก่ แนวคิดของวัลตัน (Walton, 1973) ที่ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตการทำงาน ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ หลังจากนั้น ฮิวส์และคัมมิงส์ (Huse & Cummings, 1985) ได้ศึกษาแนวคิดของวัลตัน (Walton, 1973) เกี่ยวกับลักษณะคุณภาพชีวิตการทำงานแล้วนำมาประยุกต์ ปรับปรุงให้เหมาะสมมากขึ้น โดยแบ่งองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตการทำงานไว้ 8 องค์ประกอบ ประกอบด้วย การได้รับค่าตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอ สภาพการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน โอกาสในการพัฒนาความสามารถของบุคคล การทำงานร่วมกันและความสัมพันธ์กับบุคคลในที่ทำงาน สิทธิในองค์กร ความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว และการทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ซึ่งงานวิจัยที่ผ่านมาส่วนมากเป็นการวิจัยในลักษณะเชิงสำรวจเพื่อศึกษาระดับและปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของอาจารย์ แต่ในปัจจุบันงานวิจัยที่ศึกษาตัวบ่งชี้ของการวัดคุณภาพชีวิตการทำงานมีจำนวนจำกัดและยังไม่สามารถยืนยันองค์ประกอบได้

การวิเคราะห์องค์ประกอบเป็นวิธีการทางสถิติที่มีบทบาทสำคัญต่อการศึกษาวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ เนื่องจากตัวแปรทางสังคมศาสตร์มีความเป็นนามธรรมและซับซ้อน ทำให้การวิเคราะห์องค์ประกอบเป็นเทคนิคและเครื่องมือที่สำคัญในการช่วยให้เกิดความเข้าใจในตัวแปรที่ต้องการศึกษาได้ชัดเจนมากขึ้น (สุนทรพจน์ ดำรงค์พานิช, 2563) จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า คุณภาพชีวิตการทำงาน ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ 16 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การได้รับค่าตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอ ประกอบด้วย 1.1 ความยุติธรรมของรายได้และสวัสดิการ และ 1.2 ความเพียงพอของรายได้และสวัสดิการ องค์ประกอบที่ 2 สภาพการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ประกอบด้วย 2.1 สถานที่ทำงาน และ 2.2 สภาพแวดล้อมในการทำงาน องค์ประกอบที่ 3 ความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน ประกอบด้วย 3.1 โอกาสในการพัฒนาความก้าวหน้า และ 3.2 ความเชื่อมั่นในหน้าที่การงาน องค์ประกอบที่ 4 โอกาสในการพัฒนาความสามารถของบุคคล ประกอบด้วย 4.1 โอกาสในการพัฒนางาน และ 4.2 การทำงานที่พัฒนาความสามารถ องค์ประกอบที่ 5 การทำงานร่วมกันและความสัมพันธ์กับบุคคลในที่ทำงาน ประกอบด้วย 5.1 สัมพันธภาพในการทำงาน และ 5.2 การยอมรับนับถือ

องค์ประกอบที่ 6 สติและความเป็นธรรมในองค์การ ประกอบด้วย 6.1 การเคารพสิทธิและเสรีภาพ และ 6.2 ความเป็นธรรมและเสมอภาค องค์ประกอบที่ 7 ความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว ประกอบด้วย 7.1 ชีวิตการทำงาน และ 7.2 การจัดสรรเวลา และองค์ประกอบที่ 8 การทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ประกอบด้วย 8.1 การทำงานที่รับผิดชอบต่อสังคม และ 8.2 องค์การที่รับผิดชอบต่อสังคม

นอกจากนี้ จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ดังนั้น ความสำเร็จขององค์การจึงมาจากการปฏิบัติงานของบุคลากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมหาวิทยาลัยรัฐที่มุ่งความเป็นเลิศในทุกพันธกิจ อาจารย์ของสถาบันจึงเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าต่อการบรรลุเป้าหมายของมหาวิทยาลัย การประเมินเพื่อการวางแผนจัดการคุณภาพชีวิตการทำงานจึงมีความสำคัญ ซึ่งงานวิจัยที่ผ่านมาส่วนมากศึกษาระดับและปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของอาจารย์ แต่การศึกษาตัวบ่งชี้ของการวัดคุณภาพชีวิตการทำงานมีจำนวนจำกัดและยังไม่มีที่ยืนยันองค์ประกอบ ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมีจุดประสงค์สำคัญในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันคุณภาพชีวิตการทำงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยรัฐดังกล่าว โดยการกำหนดนิยามมาจากผลการสังเคราะห์นิยามเชิงทฤษฎีร่วมกับการศึกษางานวิจัยที่มีการวัดคุณภาพชีวิตการทำงาน ผลการศึกษาที่ได้สามารถนำไปใช้เป็นข้อสรุปเชิงการวัดและระบุคุณลักษณะสำคัญของคุณภาพชีวิตการทำงาน และสามารถนำไปใช้ในการศึกษาคุณลักษณะของผู้ปฏิบัติงานของสถาบันและวางแผนทางในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานให้มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาจารย์มหาวิทยาลัยที่เป็นกำลังสำคัญในการผลักดันให้การดำเนินงานของมหาวิทยาลัยในบรรลุพันธกิจขององค์การ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของคุณภาพชีวิตการทำงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยรัฐ

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรของงานวิจัยนี้ คือ อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยของรัฐสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และมีระยะเวลาการทำงานที่มหาวิทยาลัยนั้นตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป ยกเว้นอาจารย์มหาวิทยาลัยสงฆ์ และวิทยาลัยชุมชน จำนวน 58,174 คน โดยการกำหนดขนาดตัวอย่างจากสัดส่วนของจำนวนตัวอย่างต่อพารามิเตอร์อิสระในโมเดลสมมติฐาน โดยอาศัยกฎแห่งความชัดเจนที่สามารถกำหนดจำนวนตัวอย่าง 10 คน ต่อค่าพารามิเตอร์อิสระ 1 ตัว (Hoogland &

Boomsma, 1998) ซึ่งการวิจัยนี้มีค่าพารามิเตอร์อิสระทั้งหมด 56 ค่า ทำให้ควรใช้ตัวอย่างการวิจัย ในการวิจัยนี้จะใช้อย่างน้อย 560 คน ซึ่งการรวบรวมข้อมูลได้เกินกว่าจำนวนที่ประมาณการไว้ โดยได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างการวิจัยทั้งหมด 820 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างโดยพัฒนามาจากแนวคิดของวัตสัน (Walton, 1973) กับฮิวส์และคัมมิง (Huse & Cummings, 1985) โดยมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 39 ข้อ เนื้อหาของแบบสอบถามเป็นแบบประเมินคุณภาพชีวิตการทำงาน แบ่งเป็น 8 องค์ประกอบ คือ 1) การได้รับค่าตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอ จำนวน 5 ข้อ 2) สภาพการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ จำนวน 5 ข้อ 3) ความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน จำนวน 5 ข้อ 4) โอกาสในการพัฒนาความสามารถของบุคคล จำนวน 4 ข้อ 5) การทำงานร่วมกันและความสัมพันธ์กับบุคคลในที่ทำงาน จำนวน 5 ข้อ 6) สิทธิและความเป็นธรรมในองค์การ จำนวน 5 ข้อ 7) ความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว จำนวน 5 ข้อ และ 8) การทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม จำนวน 5 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยการตรวจสอบความเที่ยงตรงทางด้านเนื้อหาและความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะที่กำหนดไว้ในงานวิจัย รวมถึงความถูกต้องของการใช้ภาษาและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC; Index of Item Objective Congruence) โดยพบว่าค่า IOC ของข้อคำถามมีค่าอยู่ในช่วง 0.8-1.0 และนำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อความชัดเจนของภาษาที่ใช้ในการสื่อสารและตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วจึงนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับอาจารย์มหาวิทยาลัยที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน พบว่า ทั้งฉบับ ค่าอำนาจจำแนกตามวิธีการหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนของข้อสอบแต่ละข้อกับคะแนนรวม (Item-total Correlation; r_{xy}) มีค่าระหว่าง 0.520-0.806 และการหาอำนาจจำแนกโดยใช้การทดสอบที (t-Test) โดยแบ่งกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำออกเป็นกลุ่มละ 27% ของแต่ละองค์ประกอบและทั้งฉบับ (น้ำผึ้ง อินทะเนตร, 2561) พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ระหว่างกลุ่มสูงกับกลุ่มต่ำ ($t=16.811$) ส่วนค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's Alpha Coefficient) ทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.972 โดยผลการวิเคราะห์ความตรง อำนาจจำแนกและความเชื่อมั่นของแบบสอบถามคุณภาพชีวิตการทำงานแต่ละองค์ประกอบเป็นไปตามตาราง 1 ซึ่งผลการ

ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งฉบับและรายองค์ประกอบผ่านเกณฑ์และมีคุณภาพที่จะนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

องค์ประกอบ (n=100)	IOC	R_{xy}	t-test	Reliability
1. การได้รับค่าตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอ (COMP)	1.0	.637-.739	19.129**	.869
2. สภาพการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ (SAFE)	0.8-1.0	.668-.810	17.517**	.908
3. ความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน (GROW)	0.8-1.0	.592-.758	16.323**	.849
4. โอกาสในการพัฒนาความสามารถของบุคคล (HUMA)	0.8-1.0	.632-.713	16.066**	.833
5. การทำงานร่วมกันและความสัมพันธ์กับบุคคลในที่ทำงาน (INTE)	1.0	.730-.828	15.209**	.915
6. สิทธิและความเป็นธรรมในองค์การ (CONS)	0.8-1.0	.746-.857	14.517**	.926
7. ความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว (LIFE)	0.8-1.0	.505-.856	19.203**	.897
8. การทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม (SOCL)	1.0	.730-.828	18.654**	.915
คุณภาพชีวิตการทำงาน (QWL) ทั้งฉบับ	0.8-1.0	.520-.806	16.811**	.972

หมายเหตุ: **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ความตรง อำนาจจำแนกและความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยนี้ได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เลขที่ CMUREC No. 64/187 ผู้วิจัยรักษาความลับของกลุ่มตัวอย่างและชี้แจงเรื่องการพิทักษ์สิทธิอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร โดยกลุ่มตัวอย่างสามารถยุติการให้ข้อมูลได้ตลอดเวลาหากไม่สะดวกหรือไม่สบายใจในการตอบคำถาม รวมทั้งข้อมูลทั้งหมดในตอบแบบสอบถามจะถูกเก็บไว้เป็นความลับซึ่งจะทำลายเมื่อสิ้นสุดการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลและรายงานผลทั้งหมดเป็นภาพรวมที่ไม่สามารถเชื่อมโยงตัวบุคคล หน่วยงานหรือองค์การ หลังจากผู้วิจัยได้ผลการรับรองด้านจริยธรรมการวิจัยในคนแล้วจึงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยดำเนินการติดต่อทำหนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัยจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และดำเนินการขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากอาจารย์มหาวิทยาลัยไปยังผู้บริหารของแต่ละสถาบัน ติดตามข้อมูลทางโทรศัพท์ จากนั้นดำเนินการเก็บข้อมูลกับมหาวิทยาลัยต่าง ๆ จนได้ข้อมูลที่ครบถ้วนแล้วทำการตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูลในการตอบกลับแบบสอบถามครบ 820 ฉบับ แล้วจึงนำไปวิเคราะห์ผลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยของข้อมูลที่วัดองค์ประกอบเดียวกัน วิเคราะห์ลักษณะการกระจายด้วยสถิติเชิงบรรยาย และการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่าง

องค์ประกอบด้วยการคำนวณสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient; r_{xy}) การตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยเมตริกซ์สหสัมพันธ์ หาค่าสถิติตรวจสอบความสัมพันธ์ของตัวแปร (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy; KMO) ซึ่งใช้ในการประเมินความเหมาะสมของข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมในการวิเคราะห์องค์ประกอบ

2. วิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ของโมเดลสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับขั้นที่สอง (Second-Order Confirmatory Factor Analysis; 2nd CFA) โดยโปรแกรม Mplus (Byrne, 2012) สำหรับการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างโมเดลสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์

สำหรับการพิจารณาความตรงดังกล่าวใช้การพิจารณากลุ่มค่าสถิติที่บ่งบอกความสอดคล้องของโมเดลการวัดกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (สุนทรพจน์ ดำรงค์พานิช, 2563) ประกอบด้วยค่าสถิติไคสแควร์ที่ค่า p-value แสดงผลว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ค่าสถิติไคสแควร์สัมพันธ์ (Relative Chi-Square) หรือสัดส่วนระหว่างค่าสถิติไคสแควร์และองศาอิสระ (Degree of Freedom) ซึ่งควรมีค่าไม่เกิน 2 นอกจากนี้ ยังพิจารณาดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ (Comparative Fit Index; CFI) และค่าดัชนีวัดความสอดคล้องเปรียบเทียบ (Tucker-Lewis Index; TLI) ควรมีค่ามากกว่า 0.95 ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือมาตรฐาน (Standardized Root Mean Square Residual; SRMR) และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของการประมาณค่าความคลาดเคลื่อน (Root Mean Square Error of Approximation; RMSEA) ควรมีค่าน้อยกว่า 0.05 ทั้งนี้ใช้วิธีการประมาณค่าพารามิเตอร์ด้วยภาวะน่าจะเป็นสูงสุด (Maximum Likelihood) เนื่องจากพบว่า การกระจายของข้อมูลโดยรวมมีการแจกแจงแบบโค้งปกติ (Normal Distribution) โดยพิจารณาจากค่าความเบ้ (Skewness) และค่าความโด่ง (Kurtosis) ซึ่งมีค่าอยู่ในช่วง -2 ถึง +2 แสดงว่า การกระจายของข้อมูลมีแนวโน้มเป็นโค้งปกติ (Kim, 2013)

ผลการวิจัย

ผลจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ตัวบ่งชี้คุณภาพชีวิตการทำงาน (QWL) ของอาจารย์มหาวิทยาลัยรัฐจากทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนนำเสนอตัวบ่งชี้กับผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความเหมาะสมพบว่า โมเดลการวัดคุณภาพชีวิตการทำงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยรัฐ ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ 16 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) การได้รับ

ค่าตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอ (COMP) ประกอบด้วยความยุติธรรมของรายได้และสวัสดิการ (COMP1) และความเพียงพอของรายได้และสวัสดิการ (COMP2) 2) สภาพการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ (SAFE) ประกอบด้วยสถานที่ทำงาน (SAFE1) และสภาพแวดล้อมในการทำงาน (SAFE2) 3) ความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน (GROW) ประกอบด้วยโอกาสในการพัฒนาความก้าวหน้า (GROW1) และความเชื่อมั่นในหน้าที่การงาน (GROW2) 4) โอกาสในการพัฒนาความสามารถของบุคคล (HUMA) ประกอบด้วยโอกาสในการพัฒนางาน (HUMA1) และการทำงานที่พัฒนาความสามารถ (HUMA2) 5) การทำงานร่วมกันและความสัมพันธ์กับบุคคลในที่ทำงาน (INTE) ประกอบด้วยสัมพันธภาพในการทำงาน (INTE1) และการยอมรับนับถือ (INTE2) 6) สิทธิและความเป็นธรรมในองค์กร (CONS) ประกอบด้วยการเคารพสิทธิและเสรีภาพ (CONS1) และความเป็นธรรมและเสมอภาค (CONS2) 7) ความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว (LIFE) ประกอบด้วยชีวิตการทำงาน (LIFE1) และการจัดสรรเวลา (LIFE2) และ 8) การทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม (SOCI) ประกอบด้วยการทำงานที่รับผิดชอบต่อสังคม (SOCI1) และองค์กรที่รับผิดชอบต่อสังคม (SOCI2) เมื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากอาจารย์มหาวิทยาลัยรัฐจำนวน 820 ตัวอย่าง มีผลการศึกษา ดังนี้

การตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยเมทริกซ์สหสัมพันธ์ขององค์ประกอบทั้งหมดไม่เป็นเมทริกซ์เอกลักษณะ (Bartlett's test: =7685.751, df=120, $p<.001$) แสดงว่า เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถามแตกต่างจากเมทริกซ์เอกลักษณะ อย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ ตัวแปรตามในการวิเคราะห์ข้อมูลมีความสัมพันธ์กันเพียงพอที่จะใช้สถิติวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบ สำหรับค่าสถิติตรวจสอบความสัมพันธ์ของตัวแปร (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy; KMO) ซึ่งใช้ในการประเมินความเหมาะสมของข้อมูลมีค่าเท่ากับ 0.934 แสดงว่า ข้อมูลมีความเหมาะสมในการวิเคราะห์องค์ประกอบ โดยผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมดมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกคู่ และเป็นความสัมพันธ์ทางบวกทั้งหมด โดยมีขนาดความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ระหว่าง 0.284 ถึง 0.735

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง (Second-order Confirmatory Factor Analysis; 2nd CFA) (ตาราง 2) พบว่า โมเดลการวัดคุณภาพชีวิตการทำงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยรัฐตามโครงสร้างขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ตามสมมติฐานเริ่มต้นก่อนการปรับโมเดลมีค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนี้ $\chi^2 = 413.019$, df = 96, p-value = 0.0000, CFI = 0.958, TLI = 0.948, RMSEA = 0.063,

SRMR = 0.035 ซึ่งมีบางดัชนีที่ไม่ผ่านการพิจารณาความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ หลังจากการปรับโมเดลได้ค่าดัชนีในการพิจารณาความสอดคล้องกลมกลืน ดังนี้ $\chi^2 = 86.727$, $df = 68$, $p\text{-value} = 0.0625$, $CFI = 0.998$, $TLI = 0.996$, $RMSEA = 0.018$, $SRMR = 0.018$ เมื่อพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของตัวแปรกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของโมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของคุณภาพชีวิตการทำงานอาจารย์มหาวิทยาลัยรัฐ เมื่อพิจารณาก่อนการปรับโมเดลพบว่า ยังมีค่าที่ไม่ผ่านเกณฑ์ แต่เมื่อปรับแก้โมเดลแล้วปรากฏว่า ทุกดัชนีผ่านเกณฑ์ที่กำหนด จึงแสดงให้เห็นว่า โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันที่กำหนดมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์และสามารถให้การยอมรับได้

ดัชนี	เกณฑ์การพิจารณา	ก่อนปรับโมเดล		หลังปรับโมเดล	
		ค่า	การพิจารณา	ค่า	การพิจารณา
Chi-Square	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05	$\chi^2 = 413.019$ $p < 0.001$	ไม่ผ่าน	$\chi^2 = 86.727$ $p = 0.0625$	ผ่าน
Relative Chi-Square	ไม่เกิน 2	4.30	ไม่ผ่าน	1.28	ผ่าน
RMSEA	< 0.05	0.063	ไม่ผ่าน	0.018	ผ่าน
CFI	> 0.95	0.958	ผ่าน	0.998	ผ่าน
TLI	> 0.95	0.948	ไม่ผ่าน	0.996	ผ่าน
SRMR	< 0.05	0.035	ผ่าน	0.018	ผ่าน

ตาราง 2 ค่าดัชนีการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลการวัดคุณภาพชีวิตการทำงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยรัฐ

เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตการทำงาน (QWL) พบว่า ผลการประมาณค่าพารามิเตอร์ต่าง ๆ สำหรับองค์ประกอบในภาพรวมพบว่า ตัวบ่งชี้ทุกตัวในทุกองค์ประกอบมีน้ำหนักองค์ประกอบแตกต่างจากศูนย์อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีค่าเป็นบวกในทุกตัวบ่งชี้ และเมื่อพิจารณารายองค์ประกอบพบว่า น้ำหนักองค์ประกอบในรูปคะแนนมาตรฐาน (STDYX) ของตัวบ่งชี้มีผลการวิเคราะห์ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 การได้รับค่าตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอ (COMP) ตัวบ่งชี้ความยุติธรรมของรายได้และสวัสดิการ (COMP1) และความเพียงพอของรายได้และสวัสดิการ (COMP2) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.820 และ 0.825 ตามลำดับ องค์ประกอบที่ 2 สภาพการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ (SAFE) ตัวบ่งชี้สถานที่ทำงาน (SAFE1) และสภาพแวดล้อมในการทำงาน (SAFE2) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ

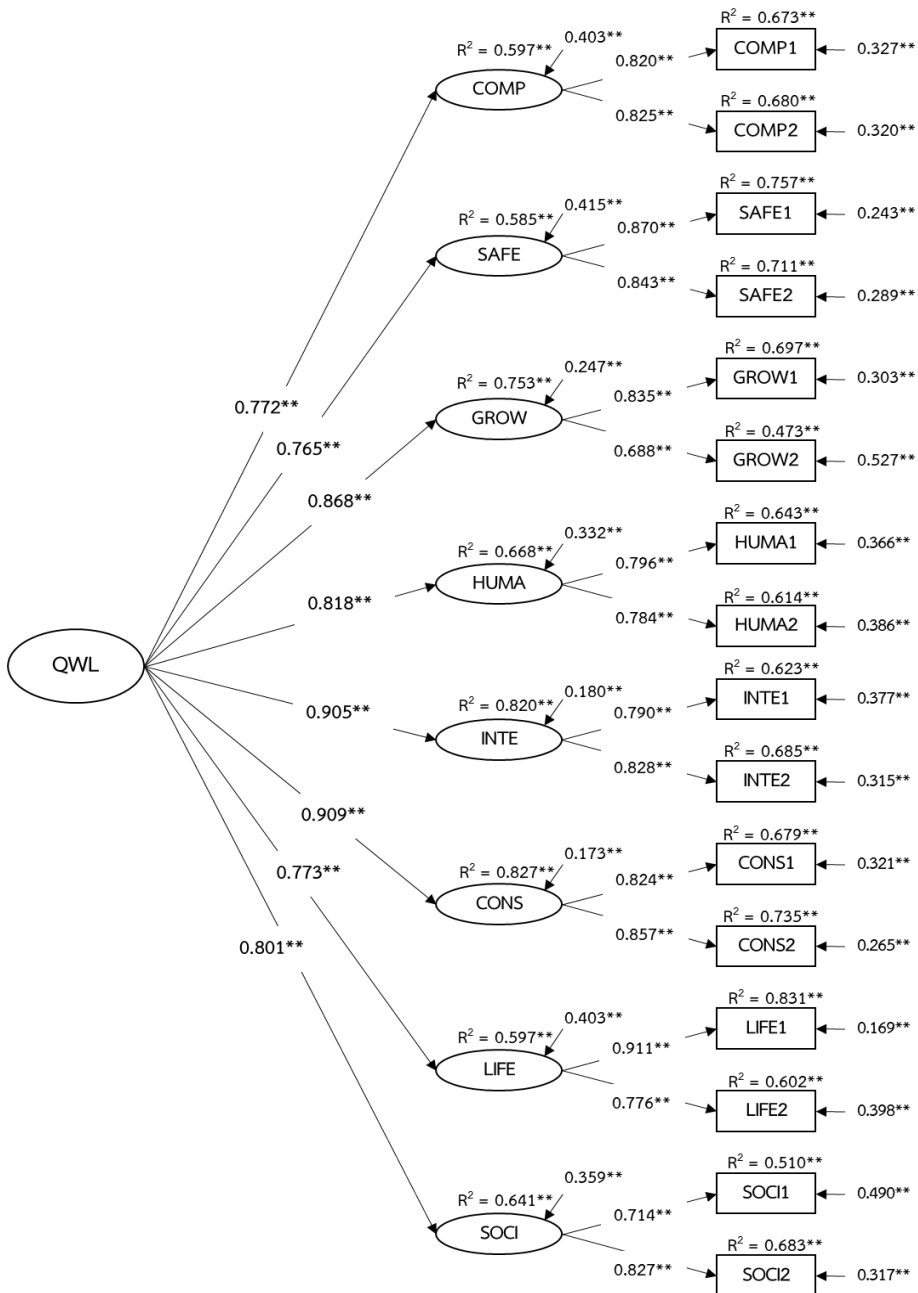
เท่ากับ 0.870 และ 0.843 ตามลำดับ องค์ประกอบที่ 3 ความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน (GROW) ตัวบ่งชี้โอกาสในการพัฒนาความก้าวหน้า (GROW1) และความเชื่อมั่นในหน้าที่การงาน (GROW2) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.835 และ 0.688 ตามลำดับ องค์ประกอบที่ 4 โอกาสในการพัฒนาความสามารถของบุคคล (HUMA) ตัวบ่งชี้โอกาสในการพัฒนางาน (HUMA1) และการทำงานที่พัฒนาความสามารถ (HUMA2) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.797 และ 0.796 ตามลำดับ องค์ประกอบที่ 5 การทำงานร่วมกันและความสัมพันธ์กับบุคคลในที่ทำงาน (INTE) ตัวบ่งชี้สัมพันธภาพในการทำงาน (INTE1) และการยอมรับนับถือ (INTE2) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.790 และ 0.828 ตามลำดับ องค์ประกอบที่ 6 สิทธิและความเป็นธรรมในองค์กร (CONS) ตัวบ่งชี้การเคารพสิทธิและเสรีภาพ (CONS1) และความเป็นธรรมและเสมอภาค (CONS2) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.824 และ 0.857 ตามลำดับ องค์ประกอบที่ 7 ความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว (LIFE) ตัวบ่งชี้ชีวิตการทำงาน (LIFE1) และการจัดสรรเวลา (LIFE2) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.911 และ 0.776 ตามลำดับ และองค์ประกอบที่ 8 การทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม (SOCI) ตัวบ่งชี้การทำงานที่รับผิดชอบต่อสังคม (SOCI1) และองค์การที่รับผิดชอบต่อสังคม (SOCI2) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.714 และ 0.827 ตามลำดับ โดยมีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.473–0.831

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้	b	β	S.E.	Z-value	p-value	R ²
อันดับขั้นที่ 1 (First Order)							
COMP	COMP1	1.000	0.820	0.019	43.116	<0.001	0.673
	COMP2	1.183	0.825	0.019	43.624	<0.001	0.680
SAFE	SAFE1	1.000	0.870	0.016	53.860	<0.001	0.757
	SAFE2	1.015	0.843	0.017	50.617	<0.001	0.711
GROW	GROW1	1.000	0.835	0.020	42.497	<0.001	0.697
	GROW2	0.941	0.688	0.023	29.999	<0.001	0.473
HUMA	HUMA1	1.000	0.796	0.020	39.504	<0.001	0.634
	HUMA2	1.050	0.784	0.021	38.122	<0.001	0.614
INTE	INTE1	1.000	0.790	0.017	45.125	<0.001	0.623
	INTE2	1.092	0.828	0.017	50.047	<0.001	0.685
CONS	CONS1	1.000	0.824	0.015	54.079	<0.001	0.679
	CONS2	1.130	0.857	0.014	60.459	<0.001	0.735
LIFE	LIFE1	1.000	0.911	0.016	55.543	<0.001	0.831
	LIFE2	0.925	0.776	0.019	40.625	<0.001	0.602
SOCI	SOCI1	1.000	0.714	0.023	31.087	<0.001	0.510
	SOCI2	1.148	0.827	0.021	39.720	<0.001	0.683

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้	b	β	S.E.	Z-value	p-value	R ²
อันดับขั้นที่ 2 (Second Order)							
QWL	COMP	1.000	0.772	0.021	36.739	<0.001	0.597
	SAFE	0.985	0.765	0.021	37.044	<0.001	0.585
	GROW	0.891	0.868	0.021	41.836	<0.001	0.753
	HUMA	0.842	0.818	0.022	37.868	<0.001	0.668
	INTE	0.974	0.905	0.015	58.554	<0.001	0.820
	CONS	1.010	0.909	0.014	64.578	<0.001	0.827
	LIFE	1.057	0.773	0.021	37.282	<0.001	0.597
	SOCI	0.734	0.801	0.022	36.125	<0.001	0.641

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับขั้นที่สองของโมเดลการวัดคุณภาพชีวิต
การทำงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ

ในส่วนของการประมาณค่าน้ำหนักสำหรับองค์ประกอบในอันดับขั้นที่ 2 พบว่า
ทุกองค์ประกอบมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบในรูปคะแนนมาตรฐานมีค่าตั้งแต่ 0.772-0.909
โดยองค์ประกอบด้านสิทธิและความเป็นธรรมในองค์กร (CONS) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ
ในรูปคะแนนมาตรฐานสูงที่สุด (0.909, R²=0.827) รองลงมาเป็นองค์ประกอบด้านการ
ทำงานร่วมกันและความสัมพันธ์กับบุคคลในที่ทำงาน (INTE) (0.905, R²=0.827) และ
องค์ประกอบด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน (GROW) (0.868, R²=0.753)
ตามลำดับ ทั้งนี้ องค์ประกอบด้านสภาพการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยและส่งเสริม
สุขภาพ (SAFE) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบในรูปคะแนนมาตรฐานน้อยที่สุด (0.765,
R²=0.585) รายละเอียดผลการประมาณค่าปรากฏดังตาราง 3 และโมเดลการวัดคุณภาพ
ชีวิตการทำงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยรัฐ ดังภาพ 1

$\chi^2=86.727$, $df=68$, $p\text{-value}=0.0625$, $CFI=0.998$, $TLI=0.996$, $RMSEA=0.018$,
 $SRMR=0.018$

หมายเหตุ: **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ภาพ 1 ผลการวิเคราะห์โมเดลการวัดคุณภาพชีวิตการทำงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยรัฐ

อภิปรายผล

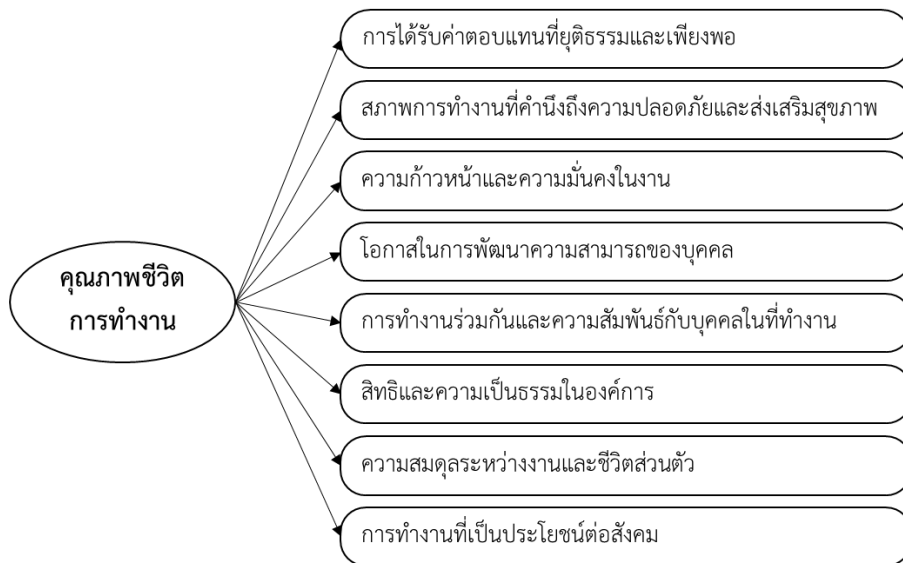
จากผลที่ได้จากการวิจัยโมเดลการวัดคุณภาพชีวิตการทำงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยรัฐพบว่า โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองของคุณภาพชีวิตการทำงานแสดงความเที่ยงตรงเชิงยืนยันอันดับสองว่า คุณภาพชีวิตการทำงานประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 8 องค์ประกอบ ได้แก่ การได้รับค่าตอบแทนที่ยุติธรรม และเพียงพอ สภาพการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน โอกาสในการพัฒนาความสามารถของบุคคล การทำงานร่วมกันและความสัมพันธ์กับบุคคลในที่ทำงาน สิทธิและความเป็นธรรมในองค์การ ความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว และการทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยองค์ประกอบด้านสิทธิและความเป็นธรรมในองค์การ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบในรูปคะแนนมาตรฐานสูงสุด และองค์ประกอบด้านสภาพการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบในรูปคะแนนมาตรฐานน้อยที่สุด ทั้งนี้ ทุกองค์ประกอบมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานมากกว่า 0.7 ทุกองค์ประกอบ ทั้งอันดับขั้นที่ 1 และอันดับที่ 2 แสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบและตัวชี้วัดมีคุณภาพดีและมีความเที่ยงตรงของตัวบ่งชี้ (Hair, et al., 2018)

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันที่ได้ทั้ง 8 องค์ประกอบนี้สอดคล้องกับการศึกษาของวัตตัน (Walton, 1973) ฮิวส์และคัมมิง (Huse & Cumming, 1985) เฟร์เรย์รา และคณะ (Ferreira, et al., 2014) ที่ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตการทำงานประกอบด้วย 8 องค์ประกอบเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ งานวิจัยหลายเรื่องได้นำแนวคิดดังกล่าวไปประยุกต์ในการศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงาน จากการศึกษาค่าน้ำหนักองค์ประกอบด้านสิทธิและความเป็นธรรมในองค์การ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบในรูปคะแนนมาตรฐานสูงสุด แสดงให้เห็นว่า อาจารย์มหาวิทยาลัยรัฐให้ความสำคัญสูงสุดกับด้านสิทธิและความเป็นธรรมในองค์การ นอกจากนี้ เฟร์เรย์รา และคณะ (Ferreira, et al., 2014) ให้รายละเอียดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงานด้านนี้ว่า เป็นการประเมินระดับที่องค์การเคารพสิทธิของพนักงาน โดยให้ความสำคัญในประเด็นของการเคารพกฎหมายและสิทธิแรงงาน สิทธิส่วนตัว เสรีภาพในการแสดงออก มาตรฐานและแนวปฏิบัติที่ชัดเจน การเลือกไม่ปฏิบัติและเท่าเทียมกัน ซึ่งหมายถึง หากองค์การให้ความสำคัญกับประเด็นดังกล่าวอย่างครบถ้วนจะทำให้คุณภาพชีวิตการทำงานของสมาชิกในองค์การมีมากขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาในงานวิจัยนี้ที่พบว่า ตัวบ่งชี้การเคารพสิทธิและเสรีภาพ และตัวบ่งชี้ความเป็นธรรมและเสมอภาค เป็นตัวบ่งชี้คุณภาพ

ชีวิตการทำงานด้านสิทธิและความเป็นธรรมในองค์กร โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ในระดับสูง รวมทั้งการศึกษาของนาวิ อุดร และคณะ (2561) ให้ทัศนะทางด้านนี้ว่า การที่ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรมีสิทธิและสามารถปกป้องสิทธิของตนเองได้ มีแนวปฏิบัติระเบียบวัฒนธรรมในองค์กรที่เอื้อต่อการปกป้องสิทธิส่วนบุคคล การมีความเสมอภาคในกลุ่มพนักงาน การยอมรับในความขัดแย้งทางความคิด รวมทั้งมาตรฐานการให้ผลตอบแทนที่ยุติธรรมแก่พนักงาน และการจัดเตรียมงานให้เกิดความเหมาะสม เป็นการเพิ่มระดับคุณภาพชีวิตการทำงานและเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน รวมทั้งสอดคล้องกับทัศนะของนักทฤษฎีที่ระบุว่า การบริหารงานของผู้บริหารที่มีความยุติธรรมและต่อปฏิบัติต่อสมาชิกในองค์กรอย่างเหมาะสม ได้แก่ การให้สิทธิและความเสมอภาคแก่ผู้ปฏิบัติงานในหลาย ๆ ด้าน การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานและการส่งเสริมบรรยากาศองค์การที่มีความยุติธรรมและเสมอภาค (Umstot, 1984; Huse & Cummings, 1985) การดำเนินงานดังกล่าวมีส่วนสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของผู้ปฏิบัติงาน

องค์ความรู้จากการวิจัย

การสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของโมเดลการวัดคุณภาพชีวิตการทำงาน จากทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีความสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกันที่พบว่า การให้คำนิยามและความหมาย การออกแบบการวัดองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ทุกตัว รวมถึงการออกแบบข้อคำถามในการวัด ทำให้ตัวบ่งชี้มีคุณภาพมากพอที่จะใช้ในการวัดคุณภาพชีวิตการทำงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยรัฐได้อย่างเหมาะสมและครอบคลุมองค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ และข้อคำถามที่พัฒนาขึ้น สามารถเป็นบ่งชี้ทางพฤติกรรมที่ใช้ในการศึกษาคุณลักษณะของคุณภาพชีวิตการทำงานในกลุ่มอาจารย์มหาวิทยาลัยรัฐได้ชัดเจน และเป็นแนวทางในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยรัฐได้อีกด้วย

ภาพ 2 องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตการทำงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยรัฐ

สรุป

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดคุณภาพชีวิตการทำงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยรัฐพบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แสดงความเที่ยงตรงเชิงยืนยันอันดับสองว่า คุณภาพชีวิตการทำงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยรัฐ ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การได้รับค่าตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอ 2) สภาพการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ 3) ความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน 4) โอกาสในการพัฒนาความสามารถของบุคคล 5) การทำงานร่วมกันและความสัมพันธ์กับบุคคลในที่ทำงาน 6) สิทธิและความเป็นธรรมในองค์การ 7) ความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว และ 8) การทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม นอกจากนี้ องค์ประกอบหลักทั้ง 8 องค์ประกอบสามารถรวมกันเป็นองค์ประกอบเดียวในการวิเคราะห์คุณภาพชีวิตการทำงานได้อย่างมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง

เอกสารอ้างอิง

นาวิ อุตร และคณะ. (2561). คุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด*. 12 (1), 213-222.

- น้ำผึ้ง อินทะเนตร. (2561). *เอกสารประกอบการสอนกระบวนวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา สาขาวิชาประเมินผลและวิจัยการศึกษา*. เชียงใหม่: ภาควิชาพื้นฐานและการพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุนทรพจน์ ดำรงค์พานิช. (2563). *โปรแกรม Mplus กับการวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bennett, A. C., and Tibbiitts, S. J. (1989). *Maximizing Quality Performance in Health Care Facilities*. MD: Aspen.
- Bluestone, I. (1977). Implementating Quality-of-worklife Programs. *Management Review*. 6 (9), 43–46.
- Byrne, B. M. (2012). *Structural Equation Modeling with Mplus: Basic Concepts, Applications, and Programming*. New York: Routledge.
- Cascio, C. L. (2003). *Management Human Resource: Productivity Quality of Work life Profits*, 7th ed. New York: McGraw-Hill.
- Ferreira, C., et al. (2014). Quality of Life at Work: The Mental Health Workers Perception of a Public Psychiatric Hospital in Brazil. *Asian Journal of Business and Management Sciences*. 3 (7), 47-57.
- Gordon, J. R. (1991). *A Diagnostic Approach to Organizational Behavior*, 3rd ed. Massachusetts: Allyn & Bacon.
- Hackman, R. J., and Suttle, L. J. (1977). *Improving Life at Work; Behavioral Science Approach to Organization Change*. Santa Monica, CA: Goodyear.
- Hair, J. F., et al. (2018). *Multivariate Data Analysis*, 8th ed. United Kingdom: Annabel Ainscow.
- Hoogland, J. J., and Boomsma, A. (1998). Robustness Studies in Covariance Structure Modeling: An Overview and a Meta-Analysis. *Sociological Methods & Research*. 26 (3), 329–367.
- Huse, E. F., and Cummings, T. G. (1985). *Organization Development and Change*. St. Paul, MN: West Publishing.

- Kim, H.-Y. (2013). Statistical Notes for Clinical Researchers: Assessing Normal Distribution Using Skewness and Kurtosis. *Restorative Dentistry & Endodontics*. 38 (1), 52-54.
- Shrovan, D. J. (1983). *Quality of Work Life: Perspectives for Business*. Massachusetts: The Public Sector.
- Umstot, D. D. (1984). *Understanding Organization Behavior*. Minnesota: West Publishing.
- Walton, R. E. (1973). Quality of Life at Work: What is? *Sloan Management Review, Cambridge Mass*. 15 (1), 11-21.

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนจากทุนภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
ชุมชนเมืองเก่าสบสม-หาดไคร้ ตำบลเวียง อำเภอเชียงของ
จังหวัดเชียงราย

Community Product Development from Cultural Wisdom
Capital, the Old Town Sob Som-Hat Krai Community, Wiang
Sub-district, Chiang Khong District, Chiang Rai Province

ณรงค์ เจนใจ

Narong Jenjai

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Faculty of Social Sciences, Chiangrai Rajabhat University

Corresponding Author, E-mail: narong.jen@crru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองเก่าสบสม-หาดไคร้ ซึ่งมีพื้นฐานมาจากภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชน เก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้สูงอายุ ผู้นำชุมชน นักปราชญ์ ผู้รู้ด้านประวัติศาสตร์และผู้แทนหน่วยงานภาครัฐและเอกชน จำนวน 35 คน เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แนวการสนทนากลุ่ม เวทีการค้นหาพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองเก่าและการฝึกปฏิบัติการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาโดยการสรุปประเด็นสำคัญและการจัดหมวดหมู่ข้อมูล

ผลการวิจัย พบว่า ชุมชนเมืองเก่าสบสม-หาดไคร้มีประวัติศาสตร์ยาวนานและทุนภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่สามารถนำมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน จำนวน 2 ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ 1) การพัฒนายันต์เทียนที่สามารถใช้งานได้สะดวกและคงคติความเชื่อและหลักการเดิม 2) การพัฒนาตุ้งที่มีลวดลายเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนโดยการพัฒนาลวดลายเป็นรูปปลาบึกที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่โดดเด่นของชุมชน องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย คือ การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากทุนภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนที่ยั่งยืนต้องอาศัยหลักการ 4 ประการ ได้แก่ 1) การสร้างการมี

ส่วนร่วม 2) การสร้างความตระหนักรู้ในคุณค่าของภูมิปัญญา 3) การพัฒนาคุณค่าสู่มูลค่า และ 4) ทักษะการผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชน

คำสำคัญ: ผลิตภัณฑ์ชุมชน; ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม; ชุมชนเมืองเก่า;
อำเภอเชียงของ

Abstract

The participatory action research aims to study and develop the product of the old town community, Sob Som-Hat Krai based on their cultural wisdom capital. The data are collected from members of the elderly group, community leaders, historical experts, and representatives from relevant government and private agencies, a total of 35 people. The research tools are in-depth interview, focus group discussion, old town community product forum, and community product workshop. The content data are analyzed by summarizing the main points and categorizing them.

Research results illustrate that the old town community, Sob Som-Hat Krai has a long historical background and cultural wisdom capital with the potential of the community products. Two community products are developed: 1) the practical Yuntian (mystical candle) preserving the belief and principle and 2) the unique giant catfish-patterned Tung (Lanna flag) related to harmony with the way of life and culture. The body of knowledge indicates that product development of sustainable community cultural wisdom capital is required into four principles: 1) participation creation; 2) awareness rising of the wisdom value; 3) development of value into cost; 4) community product skills.

Keywords: Community Product; Cultural Wisdom; Old Town;
Chiang Khong District

บทนำ

จากนโยบายของรัฐบาลในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ที่ได้สนับสนุนแนวทางเรื่องเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) ที่ส่งเสริมการใช้

ความคิดสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการ ซึ่งเป็นแนวคิดในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้ (Knowledge) การสร้างสรรค์งาน (Creativity) และการใช้ทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property) ที่เชื่อมโยงกับพื้นฐานทางวัฒนธรรม เทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่ โดยมุ่งพัฒนาองค์ความรู้และเพิ่มทักษะของผู้ประกอบการในการสร้างสรรค์สินค้าและบริการในรูปแบบใหม่ให้มีจุดเด่นด้วยความคิดและนวัตกรรมซึ่งจะสามารถต่อยอดและเพิ่มมูลค่าได้ (ขวัญกมล ดอนขวา, 2561) รวมทั้งสร้างความได้เปรียบจากเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมและความเป็นชุมชน ดังนั้น การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนจึงต้องมุ่งเน้นการพัฒนาทางด้านผลิตภัณฑ์เชิงวัฒนธรรมที่มีแนวคิดจากท้องถิ่นหรือสินค้าวัฒนธรรม (Local Chic) ที่มีการออกแบบอย่างสร้างสรรค์สอดคล้องกับวิถีชีวิตในปัจจุบัน โดยการออกแบบต้องค้นหาสร้างเอกลักษณ์และความแตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์ (ใจภักดิ์ บุรพเจตนา, 2559)

การส่งเสริมดูแลรักษาทุนทางวัฒนธรรม รวมถึงสร้างสินทรัพย์ทางวัฒนธรรมและการต่อยอดให้มีเกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างเต็มศักยภาพ ส่งผลให้การตระหนักถึงความสำคัญของทุนทางให้เกิดการรับรู้อย่างกว้างขวางและทั่วถึงของคนในพื้นที่ จะส่งผลทำให้การพัฒนาเมืองไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน โดยต้องมีพื้นฐานจากการวางแผนบริหารจัดการพื้นที่ดีและมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ประกอบการสร้างสรรค์ทุนทางวัฒนธรรมที่จะนำไปสู่การต่อยอดการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนพื้นฐานทางวัฒนธรรมที่พัฒนาศักยภาพชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง ตลอดจนชีวิตของคนในพื้นที่และสิ่งแวดล้อมให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น พื้นที่ภาคเหนือตอนบนหรือที่เรียกว่าดินแดนล้านนา ได้เปรียบในด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยชุมชนดั้งเดิมและย่านเก่ายังคงรักษาวิถีชีวิตของความเป็นล้านนาเพื่อเรียนรู้และสัมผัสวิถีล้านนา (อาชว์บาร์มี มณีตระกูลทอง และคณะ, 2561) จากกระแสความขึ้นชอบผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาจากภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยนำทุนทางวัฒนธรรมผนวกกับความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมหรือเทคโนโลยี สร้างสรรค์เป็นสินค้าที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีคุณค่า มูลค่าและตอบโจทย์ความต้องการของลูกค้ามากขึ้น ทำให้วิสาหกิจชุมชนหันมาให้ความสำคัญกับการผลิตผลิตภัณฑ์ที่มาจากภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเองเพิ่มขึ้น ในทางกลับกันยังมีวิสาหกิจชุมชนอีกเป็นจำนวนมากที่ยังมองไม่เห็นความสำคัญของการออกแบบและผลิตผลิตภัณฑ์ที่มาจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและยึดติดกับผลิตภัณฑ์รูปแบบเดิม ปัญหา คือผลิตภัณฑ์ไม่มีความโดดเด่น ไม่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวและเกิดการแข่งขันด้านราคาสูงจากปัญหาดังกล่าวหากต้องการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้มีผลิตภัณฑ์ที่มีความแตกต่างโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรม ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับภูมิปัญญาสากล

สามารถถ่ายทอดเชื่อมโยงคุณค่าของอดีตกับปัจจุบันได้ จำเป็นอย่างยิ่งต้องนำการออกแบบเข้ามาร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีความทันสมัยแต่ยังคงเอกลักษณ์ของตัวเองไว้ และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่ระดับสากลก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้แก่เศรษฐกิจชุมชนที่ยั่งยืน (พรสวรรค์ หมายยอด และคณะ, ม.ป.ป.)

จากการสืบค้นเอกสารชั้นต้นทำให้ทราบว่า อำเภอเชียงของเป็นเมืองเก่าที่มีความสำคัญเมืองหนึ่งในล้านนา เป็นเมืองที่มีความเกี่ยวโยงสัมพันธ์กับแม่น้ำโขง มีประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน จากการสืบค้นพบว่า ในบริเวณบ้านหาดไคร้และบ้านสบสมเป็นที่ตั้งของเขตชุมชนเมืองเก่าที่ปรากฏหลักฐานของการก่อเกิดชุมชนว่า เกิดขึ้นภายหลังจากที่เมืองเชียงของได้ถูกทิ้งร้างไว้หลายร้อยปี รัฐบาลในขณะนั้นได้มอบหมายให้เจ้าจริยะซึ่งเป็นเชื้อสายเจ้านายเมืองเชียงแสนนำไพร่พลมาห้สร้างถางป่าเพื่อบูรณะเมืองเชียงของขึ้นใหม่ ในช่วงระยะเวลาแรกของการเริ่มสร้างเมืองเจ้าจริยะได้ยกไพร่พลมาพำนักอยู่ในเวียงดินที่มีลักษณะเหมือนหมูบ้านแจ่มป่องปัจจุบัน ส่วนไพร่พลบางส่วนได้แยกย้ายกันไปตั้งบ้านเรือนอยู่ในหลายบริเวณ บางส่วนได้ข้ามแม่น้ำโขงไปตั้งบ้านเรือนที่บ้านด่านดินซึ่งปัจจุบันเรียกว่า บ้านด่าน เมื่อเจ้าจริยะพำนักอยู่ที่บริเวณเวียงดินได้ประมาณ 3 ปี จึงได้นำไพร่พลมาตั้งเวียงใหม่ซึ่งในปัจจุบันเรียกว่า บ้านสบสม-หาดไคร้ และได้สั่งการให้ไพร่พลแผ้วถางป่าเพื่อสร้างเมืองเชียงของจนแล้วเสร็จ เมื่อการบูรณะเมืองเชียงของเป็นที่เรียบร้อยแล้วจึงได้นำไพร่พลมาตั้งบ้านเรือนอยู่ในเวียงเชียงของตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา (ภาพเก่าเล่าเรื่องเชียงของ, 2565; สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงราย, ม.ป.ป.) จะเห็นได้ว่า ชุมชนเมืองเก่าสบสม-หาดไคร้เป็นชุมชนเก่าแก่ที่มีประวัติศาสตร์และเป็นพื้นที่ทางเศรษฐกิจมาอย่างยาวนาน มีการค้าขายที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาตั้งแต่อดีต จึงทำให้ชุมชนแห่งนี้มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความสมบูรณ์ในทุนทางสังคม เช่น วิถีชีวิตที่ผูกพันกับแม่น้ำโขงและปลาบึก การคงอยู่ของกลุ่มอาคารโบราณ นอกจากนั้น ยังมีภูมิปัญญาด้านงานฝีมือและการมีประเพณีความเชื่อที่ยังคงแบบแผนดั้งเดิม ซึ่งปัจจุบันยังคงสืบทอดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของชุมชนมาจนถึงปัจจุบัน จากข้อมูลดังกล่าวสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ของกระทรวงวัฒนธรรมที่ได้กำหนดวิสัยทัศน์แผนการพัฒนาไว้ว่า วัฒนธรรมสร้างคนดี สร้างสังคมดี สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ เพื่อเป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน โดยมีพันธกิจที่สำคัญประการหนึ่งในด้านส่งเสริมการพัฒนาและต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การส่งเสริมอุตสาหกรรมวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ (กองยุทธศาสตร์และแผนงาน, ม.ป.ป.) ซึ่งการกำหนดแผนพัฒนาของ

กระทรวงวัฒนธรรมได้มีทิศทางการพัฒนาไปในทิศทางเดียวกันกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาของจังหวัดเชียงรายที่กำหนดแผนงานในการส่งเสริมผู้ประกอบการเพิ่มขีดความสามารถภาคอุตสาหกรรมและการพัฒนาตลาดเชิงสร้างสรรค์ การส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากของจังหวัดเชียงรายมีการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง แม้จะอยู่ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ก็ตาม ดังนั้น จังหวัดเชียงรายจึงให้ความสำคัญแก่การพัฒนาสินค้าที่เป็นของดีของจังหวัดซึ่งถือเป็นโอกาสสำคัญในการพัฒนาและส่งเสริมระบบเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนให้มีความเข้มแข็ง โดยมีการเริ่มต้นจากการพัฒนาผู้ประกอบการในท้องถิ่นเพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิตสินค้าที่จะทำให้ผู้ประกอบการมีความเข้มแข็งมากขึ้นในกระบวนการผลิต พร้อมทั้งทำให้สินค้าเกิดคุณภาพที่จะสามารถต่อยอดการพัฒนาไปสู่การสร้างตราสัญลักษณ์จังหวัดเชียงราย (Branding Academy) โดยประยุกต์ใช้แนวคิดวัฒนธรรมตราสินค้า (Brand Culture) และการสร้างคุณค่าร่วมกับ (Value Co-creation) เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการกำหนดอัตลักษณ์ของจังหวัดเชียงรายให้เป็นรูปแบบเดียวกันทั้งสินค้าการบริการ (คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการจังหวัดเชียงราย, 2565)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะพบว่า ชุมชนเมืองเก่าสบสม-หาดไคร้ เป็นชุมชนเก่าแก่ที่ยังคงความสมบูรณ์ของทุนทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมที่จะมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน และสามารถนำการพัฒนาดังกล่าวไปปรับประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับแผนการพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมทั้งในระดับกระทรวงและระดับจังหวัด ด้วยเหตุผลดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นถึงทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนแห่งนี้ยังคงมีความสมบูรณ์ในหลายด้านโดยเฉพาะทุนภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม รวมถึงความพร้อมและความต้องการของชุมชนในการที่จะพัฒนาชุมชนของตน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงศึกษาเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีพื้นฐานจากภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนเมืองเก่าสบสม-หาดไคร้ เป็นการพัฒนาที่ต้องเกิดจากพื้นฐานที่แข็งแกร่งในการนำทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ จะทำให้ขีดความสามารถในการแข่งขันของเมืองเชียงของเพิ่มสูงขึ้นได้ และพัฒนาคุณค่าและสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ทรัพยากรทางวัฒนธรรมในพื้นที่ชุมชนเมืองเก่าสบสม-หาดไคร้ บนฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์ มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ สืบสานศิลปวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น และส่งเสริมการนำทุนทางวัฒนธรรมพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อสร้างรายได้ให้ชุมชนเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน ขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนด้วยมิติทางวัฒนธรรมและพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมวัฒนธรรมให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลกต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาและพัฒนาผลผลิตภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนเมืองเก่าสบสม-หาดไคร้ ตำบลเวียง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็น การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี ตลอดจน การศึกษาในประเด็นศึกษาทุนทางภูมิปัญญาวัฒนธรรมของชุมชน สถานที่สำคัญ ตำนาน เรื่องเล่าและการศึกษาการพัฒนาผลผลิตภูมิปัญญาที่เกิดจากความ ต้องการและ ศักยภาพของชุมชนเป็นฐานการดำเนินงาน ซึ่งผู้วิจัยมีลำดับขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำแนกได้ดังนี้

1.1 ผู้นำชุมชน นักปราชญ์ ผู้รู้ด้านประวัติศาสตร์ สมาชิกกลุ่มผู้สูงอายุและ กลุ่มแม่บ้านในชุมชนเมืองเก่าสบสม-หาดไคร้ เพื่อให้ข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ องค์ ความรู้และภูมิปัญญาที่เป็นทุนทางวัฒนธรรมของชุมชน รวมถึงการให้ข้อเสนอแนะ และแนวทางในการพัฒนาผลผลิตภูมิปัญญา โดยผู้วิจัยใช้วิธีคัดเลือกบุคคลที่เป็นบุคคล สำคัญ (Key Informant) จำนวน 30 คน/รูป

1.2 ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องหรือสถาบันที่เกี่ยวข้อง กับการพัฒนาและยกระดับผลผลิตภูมิปัญญาที่เป็นผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงานหรือเป็น ผู้ที่มีอำนาจในระดับนโยบาย ได้แก่ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย พัฒนาชุมชน อำเภอเชียงของ สำนักงานเทศบาลตำบลเวียงเชียงของ และสภาวัฒนธรรมอำเภอเชียง ของ จำนวน 5 คน

2. ระยะเวลาดำเนินการวิจัย ตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2565 ถึงมกราคม พ.ศ. 2566

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เป็น เครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย โดยผู้วิจัยได้กำหนดประเด็น คำถามสำหรับการสัมภาษณ์ คือ ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชน ทุนทางภูมิ ปัญญาทางวัฒนธรรมในชุมชน รวมถึงการหาแนวทางในการพัฒนาผลผลิตภูมิปัญญาเพื่อ สอดคล้องกับศักยภาพชุมชน 2) แนวการสนทนากลุ่ม เป็นการนำเสนอข้อมูลจากที่ได้ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก นำมาจัดสนทนากลุ่มเพื่อร่วม แลกเปลี่ยนเรียนรู้และเสนอแนะ จัดทำรูปแบบผลผลิตภูมิปัญญาเพื่อให้เป็นสินค้าทาง

วัฒนธรรมที่มาจากการร่วมคิดและร่วมทำของชุมชนที่อาศัยศักยภาพที่แท้จริงของชุมชนเป็นหลัก โดยใช้หลักการตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์มาเป็นกรอบในการพัฒนาเครื่องมือ และมีการตรวจสอบความเหมาะสมของเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์จำนวน 3 คน และ 3) การฝึกปฏิบัติการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนเนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการร่วมด้วย ดังนั้น เพื่อให้การวิจัยออกมาในรูปแบบที่เป็นรูปธรรม จึงต้องมีการฝึกปฏิบัติจริงในเรื่องของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดทักษะของกลุ่มเป้าหมาย และส่งผลถึงความยั่งยืนในการสร้างอาชีพและก่อรายได้ให้กับชุมชนต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

4.1 การกำหนดพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะพื้นที่ชุมชนเมืองเก่าสบบสม-หาดไคร้ ตำบลเวียง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย เนื่องจากเป็นชุมชนที่มีประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน มีความเข้มแข็งของทุนทางภูมิปัญญา และเป็นพื้นที่นำร่องการพัฒนาเมืองเก่าของสำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรมในปีงบประมาณ 2565

4.2 การศึกษาข้อมูลชุมชนโดยการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ บริบทชุมชน ทุนทางวัฒนธรรมและทุนทางภูมิปัญญา เพื่อการยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชน

4.3 เวทีการค้นหาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองเก่า เป็นการจัดเวทีชุมชนเพื่อรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการคัดเลือกผลิตภัณฑ์ชุมชนจากกลุ่มเป้าหมายที่เป็นตัวแทนในทุกภาคส่วนของชุมชน โดยผู้วิจัยได้นำหลักการวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมชุมชนโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์สวอต (SWOT Analysis) เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง (Strength; S) จุดอ่อน (Weakness; W) โอกาส (Opportunity; O) และอุปสรรค (Threat; T) ที่เป็นปัจจัยแวดล้อมภายในและภายนอกที่มีผลต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน รวมถึงรับฟังข้อคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องในชุมชน

4.4 ขั้นตอนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองเก่าสบบสม-หาดไคร้ ตำบลเวียง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามแนวคิดปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมในชุมชนเมืองเก่าสบบสม-หาดไคร้ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนทั้ง 2 ชุมชนเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และข้อตกลงร่วมกันในการดำเนินการ โดยมีขั้นตอน ดังนี้

4.4.1 ขั้นตอนการร่วมกันสะท้อนปัญหาและความต้องการ คนในชุมชนได้ร่วมกันแสดงแนวทางในทิศทางที่แสดงออกถึงสภาพปัญหาและความต้องการที่จะพัฒนา โดยใช้กระบวนการกลุ่มผ่านการจัดเวทีชุมชนระดมความคิด

(Brainstorming) โดยในขั้นตอนนี้ส่งผลให้บุคคลในชุมชนเข้าใจในศักยภาพที่ตนเองมี อยู่ภายในท้องถิ่นของตนเอง และสามารถที่จะนำเสนอศักยภาพของท้องถิ่นตนเองสู่ การกำหนดรูปแบบผลิตภัณฑ์ชุมชนของตนเอง

4.4.2 ขั้นตอนการร่วมนำเสนอออกแบบผลิตภัณฑ์ชุมชน เป็นขั้นตอน ที่คนในชุมชนร่วมกันแสดงแนวทางในการกำหนดรูปแบบผลิตภัณฑ์ชุมชนที่สะท้อนถึง ทุนทางสังคม ความพร้อมและศักยภาพชุมชน โดยมีผู้วิจัยร่วมสังเกตการณ์และร่วม กระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างกัน

4.4.3 ขั้นตอนการฝึกปฏิบัติและพัฒนาศักยภาพชุมชน การฝึกปฏิบัติ สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยอาศัยความร่วมมือร่วมแรงขององค์กรหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง ช่างฝีมือที่อาศัยอยู่ในชุมชนในการร่วมพัฒนาผลิตภัณฑ์ การพัฒนา ลวดลายและการพัฒนาวิธีการขึ้นรูปผลิตภัณฑ์ ที่ทำให้ชุมชนเข้าใจและวิธีการผลิตที่ใช้ ในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ของตนเองได้

4.4.4 ขั้นตอนการสรุปผล ประเมินผลและการรับรองผลิตภัณฑ์ ร่วมกัน การร่วมกันแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ผลลัพธ์และข้อเสนอแนะที่เกิดขึ้นจาก การร่วมกันพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยอาศัยศักยภาพท้องถิ่นเป็นเสมือนปัจจัยหลักใน การพัฒนาครั้งนี้ รวมถึงโอกาสทิศทางการต่อยอดผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ เพื่อรองรับการ ท่องเที่ยวในชุมชน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ซึ่งผู้วิจัยทำการ วิเคราะห์ข้อมูลทุกกิจกรรมเพื่อหาแนวทางและการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูล รวมถึงแนวคิดและทฤษฎีมาช่วยในการอธิบายและวิเคราะห์เพื่อให้เข้าใจถึงความหมาย และความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์และนำไปสู่การลงมือปฏิบัติในที่สุดแล้วนำผลการ วิเคราะห์ข้อมูลมาเขียนรายงานการวิจัย

ผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้ศึกษาขอเสนอผลการศึกษา ดังนี้

1. ข้อมูลทางวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าสบสม-หาดไคร้ การสืบค้นประวัติการ ตั้งถิ่นฐานของเขตชุมชนเมืองเก่าในบริเวณบ้านสบสมและบ้านหาดไคร้ ปรากฏ หลักฐานของการก่อเกิดชุมชนภายหลังจากที่เมืองเชียงของได้ถูกทิ้งร้างไว้หลายร้อยปี รัฐบาลในขณะนั้นได้มอบหมายให้เจ้าจริยะซึ่งเป็นเชื้อสายเจ้านายเมืองเชียงแสนนำไพร่ พลมาหักร้างถางป่าเพื่อบูรณะเมืองเชียงของขึ้นใหม่ ชุมชนเมืองเก่าสบสม-หาดไคร้ เป็นชุมชนที่เกิดจากการเป็นแหล่งประกอบอาชีพริมน้ำโขงที่แผ่ขยายไปยังพื้นที่เวียง

อีกทั้งยังเป็นชุมชนที่อยู่รอบวัดและมีขนาดใหญ่ ในปัจจุบันพื้นที่ชุมชนเมืองเก่าสบสม-หาดไคร้ จึงเป็นพื้นที่คาบเกี่ยวระหว่างบ้านสบสม หมู่ที่ 3 บางส่วน และบ้านหาดไคร้ หมู่ที่ 7 อยู่ในการดูแลของเทศบาลตำบลเวียงเชียงของ อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย พื้นที่ชุมชนเมืองเก่าสบสม-หาดไคร้ ในอดีตเคยเป็นย่านเศรษฐกิจเนื่องจากเป็นพื้นที่ชายแดนของประเทศ มีการคมนาคมทางน้ำ มีจุดแวะพักสำหรับการล่องเรือในลุ่มน้ำโขง อีกทั้งยังเป็นแหล่งประกอบอาชีพสำคัญ คือ อาชีพด้านการประมง ซึ่งนอกเหนือจากการเป็นพื้นที่ริมชายฝั่งน้ำโขงแล้ว บริเวณบ้านหาดไคร้ยังมีแหล่งพืชที่เป็นอาหารสำคัญในลุ่มน้ำโขงได้แก่ ไก หรือสาหร่ายน้ำโขงซึ่งพบมากในบริเวณอำเภอเชียงของหน้าวัดหาดไคร้และยังเป็นแหล่งอยู่อาศัยของปลาบึก

ชุมชนเมืองเก่าสบสม-หาดไคร้ มีทุนภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่สำคัญ ได้แก่ 1) กลุ่มอาคารโบราณชุมชนเมืองเก่าสบสม-หาดไคร้ ชุมชนเมืองเก่าสบสม-หาดไคร้ เป็นชุมชนที่มีความเก่าแก่ เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2280 ปัจจุบันชุมชนหาดไคร้-สบสม ยังคงมีการอนุรักษ์ไว้อย่างสมบูรณ์ในหลายอาคาร จากการศึกษาสามารถแบ่งกลุ่มอาคารตามลักษณะทางสถาปัตยกรรมได้ 2 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มอาคารที่เป็นรูปแบบของคนจีนที่มาตั้งรกรากค้าขายในบริเวณแห่งนี้ และ (2) กลุ่มบ้านเรือนของคนพื้นถิ่นล้านนาที่ยังคงรูปทรงเอกลักษณ์ล้านนาไว้ครบถ้วน 2) ศาสนสถาน ได้แก่ วัดสบสมและวัดหาดไคร้ ซึ่งเป็นวัดเก่าแก่คู่บ้านของชุมชนสบสม-หาดไคร้ มาตั้งแต่เริ่มก่อตั้งชุมชน เป็นสถานที่เคารพศรัทธาของคนในชุมชน โดยเฉพาะวัดสบสมที่สถานที่ประดิษฐานพระเจ้าศรีสุขสม พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์และเป็นที่ศรัทธาของประชาชนในอำเภอเชียงของ โดยในวันที่ 26 มกราคมของทุกปี วัดสบสมยังเป็นสถานที่จัดประเพณีสืบชะตาหลวงเมืองเชียงของซึ่งประเพณีเก่าแก่ที่ประชาชนอำเภอเชียงของได้ถือปฏิบัติกันมาเป็นประจำทุกปี นอกจากนั้น ภายในชุมชนยังมีพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์อีกหนึ่งสถานที่ ได้แก่ ศาลเจ้าพ่อพญาแก้ว ซึ่งตามประวัติกล่าวว่า พญาแก้วได้เป็นผู้นำราษฎรจำนวนหนึ่ง อพยพมาจากสิบสองปันนา ล่องเรือมาตามลำแม่น้ำโขงแล้วมาขึ้นฝั่งและสร้างบ้านแปงเมืองอยู่บริเวณหมู่บ้านสบสมในปัจจุบันนี้ ต่อมาชาวอำเภอเชียงของได้สร้างศาลเจ้าพ่อพญาแก้วขึ้นเพื่อเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของชุมชน และ 3) ประเพณีการจับปลาบึกจะทำพิธีอยู่บริเวณลานหน้าวัดไคร้ โดยชมรมจับปลาบึกอำเภอเชียงของ เป็นความร่วมมือระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยจะมีพิธีบวงสรวงเจ้าพ่อปลาบึกเป็นประจำทุกปี

2. การค้นหาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนด้วยเทคนิคการวิเคราะห์สวอต (SWOT Analysis) ในการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค โดยมีหลักการ

เก็บรวบรวมข้อมูลการตรวจสอบความเห็นพ้องต้องกันกับผู้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โดยเวทีชุมชนได้นำผลเทคนิคการวิเคราะห์สวอตไปจัดทำเป็นแบบประเมินศักยภาพอย่างมีส่วนร่วม ทำการวิเคราะห์ศักยภาพภายในและภายนอกแบบเมทริกซ์ (Matrix) และการเสนอเอกลักษณ์ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในการนำมาพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนร่วมกัน ซึ่งผลการวิเคราะห์ ดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์โดยเทคนิคการวิเคราะห์สวอต สามารถอธิบายได้ดังนี้ 1) จุดแข็ง ได้แก่ การที่ชุมชนมีผู้นำที่เข้มแข็งมีทุนทางสังคม มีความเป็นพี่น้อง ภูมิปัญญาชาวบ้าน ผู้รู้ด้านต่าง ๆ วัฒนธรรมประเพณีและทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่สามารถพัฒนาและใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อที่ตั้งทางภูมิศาสตร์และทรัพยากร 2) จุดอ่อน ได้แก่ การเตรียมและจัดการสภาพแวดล้อมในชุมชน การจัดสถานที่สำคัญ การแบ่งสัดส่วนการใช้ประโยชน์ของพื้นที่และพื้นที่สาธารณะ การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และการจัดการปัญหาขยะ การจราจร ยาวชน 3) โอกาส ได้แก่ การได้รับงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงแนวโน้มการท่องเที่ยวเมืองเก่าจากต้นทุนทางวัฒนธรรมและภูมินิเวศ เช่น สถานที่ทางประวัติศาสตร์ และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการจัดการท่องเที่ยว และ 4) อุปสรรค ได้แก่ ชุมชนมีข้อจำกัดในการใช้สื่อและการท่องเที่ยวรูปแบบออนไลน์ สภาพเศรษฐกิจ และการระบาดของโรคติดต่อ เช่น ในช่วงสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 รวมถึงการเข้าถึง การรับรู้และการเลือกรับข้อมูลข่าวสารของคนในชุมชนสู่การปรับตัว

2.2 การจัดเวทีค้นหาเอกลักษณ์ชุมชนเมืองเก่าที่อาศัยพื้นฐานภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชน ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเมืองเก่าสหม-หาดไคร้ โดยการจัดเวทีเพื่อวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนและการร่วมกันกำหนดเอกลักษณ์ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่โดดเด่นของชุมชนเพื่อการพัฒนาสู่ผลิตภัณฑ์ชุมชน ในเวทีได้มีการนำเสนอข้อมูลจากชุมชนและภาคีที่เกี่ยวข้อง โดยได้มีมติในการคัดเลือกเอกลักษณ์ชุมชน ดังนี้

2.2.1 ยันต์เทียน ซึ่งเป็นภูมิปัญญาทางความเชื่อของคนในชุมชนที่มีการสืบทอดกันมาอย่างยาวนานและยังปฏิบัติกันอยู่ในปัจจุบัน อีกทั้งชุมชนมีสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่สำคัญ ได้แก่ วัดสบสม วัดหาดไคร้ ศาลเจ้าพ่อพญาแก้ว ซึ่งหากทำยันต์เทียนที่มีความสะดวกในการใช้และคงคติความเชื่อไว้คงเดิม มาวางจำหน่ายให้นักท่องเที่ยวและผู้ศรัทธาจะเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน

2.2.2 การพัฒนาลายตุ้งแอกลักษณะชุมชน เนื่องจากชุมชนแห่งนี้มีวิถีวัฒนธรรมที่เกี่ยวเนื่องกับแม่น้ำโขงและปลาบึก โดยเฉพาะประเพณีที่เกี่ยวข้องกับปลาบึกที่นั่นเท่านั้น ดังนั้น จึงได้ลงความเห็นให้พัฒนาลวดลายเอกลักษณ์เป็นลายปลาบึกและนำมาประกอบเข้ากับตุ้งลำนนาที่ชุมชนสามารถนำผลิตขายและสร้างรายได้ให้กับชุมชน

ภาพ 1 การจัดเวทีเพื่อค้นหาเอกลักษณ์ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าสบสม-หาดไคร้

3. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ย่นต์เทียนชุมชนเมืองเก่าสบสม-หาดไคร้ แนวคิดนี้เป็นภูมิปัญญาด้านความเชื่อที่พัฒนามาจากพื้นที่ทักษะความรู้ที่เป็นวิถีชีวิตของคนในชุมชนอยู่แล้ว ซึ่งแต่เดิมการทำเทียนบูชาจะใช้เวลาและเทียนที่ได้จะเป็นแท่ง สามารถจุดใช้ยาวนานกว่าจะไหม้หมด แต่การพัฒนาเทียนบูชาในครั้งนี้ได้เปลี่ยนแนวคิดการทำเทียนด้วยการใช้วัสดุที่สามารถทำง่ายและนำกลับมาใช้ใหม่ได้เพื่อการคุ้มค่าต้นทุนในการทำ แต่ยังคงความศักดิ์สิทธิ์ขององค์ประกอบการทำเทียนไว้อย่างครบถ้วน โดยการพัฒนาอาศัยหลักการ ดังนี้

3.1 การปรับเปลี่ยนใช้ถ้วยกระเบื้องแทนการปั้นเทียนเป็นเล่มเพราะการนำถ้วยกระเบื้องมาทำในลักษณะนี้จะทำให้เกิดความน่าสนใจและความสวยงามสามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้

3.2 การทำแผ่นยันต์เทียนจากการที่ต้องนำมาเป็นไส้เทียน แต่เปลี่ยนมาเป็นแผ่นกระดาษสาแผ่นเล็ก ๆ และมีการเขียนอักขระยันต์เทียนเข้าไปให้ครบตามหลักพิธีกรรมเพื่อเพิ่มความเป็นสิริมงคล ในครั้งนี้ได้เลือกยันต์เทียนเป็นยันต์กัษะทอนกลับ โดยยันต์ลักษณะนี้มีคติความเชื่อว่า เป็นการสะท้อนสิ่งไม่ดีในตัวผู้บูชาออกไปและป้องกันสิ่งชั่วร้ายเข้าสู่ตัวเอง

3.3 การใช้น้ำมันพืชซึ่งหาได้ง่ายและมีคุณสมบัติการติดไปเช่นเดียวกับขี้ผึ้งลดความยุ่งยากในการทำเทียนเพราะแต่เดิมการทำเทียนต้องเอาแผ่นขี้ผึ้งไปตากแดด

และนำมาปั่นเป็นเทียน แต่การพัฒนารูปแบบใหม่ใช้น้ำมันพืชแทนเพราะหาง่ายและ การทำไม่ยุ่งยากเหมือนการใช้ขี้ผึ้ง นอกจากนั้น หากต้องการให้รูปแบบไม่เปลี่ยนแปลง จากเดิมมากนัก ก็สามารถนำขี้ผึ้งเทลงในถ้วยกระเบื้องเพื่อสะดวกสำหรับผู้ที่ไม่อยาก ยุ่งยากในการต้องนำไปจัดเตรียมเอง และการเทขี้ผึ้งทับลงไปก็จะสะดวกในการพกพา อีกด้วย

ภาพ 2 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนยันต์เทียน

3.4 การใช้ด้ายมาปั่นเป็นเกลียวทำเป็นดินกา และนำมาวางบนแผนยันต์ เทียนที่รองอยู่กันถ้วยเซรามิก จากนั้น ใส่น้ำมันลงไปและอธิษฐานแล้วจุดเทียนรอจน ทั้งหมดไหม้จึงเป็นอันสิ้นสุดการบูชาเทียน

3.5 การออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อให้สะดวกต่อการบูชา สำหรับ นักท่องเที่ยวหรือคนในชุมชนที่ต้องการที่จะนำไปจุดบูชาเองที่บ้านหรือตามโอกาสที่ ตนเองสะดวก ดังนั้น การออกแบบจึงมีแนวคิดที่ว่า สะดวกพกพาและง่ายต่อการนำไป บูชา โดยออกแบบให้อยู่ในถุงซิปลายขนาด 3x5 นิ้ว พร้อมขั้นตอนและวิธีการบูชา โดยมีให้ เลือกบูชา 2 รูปแบบ คือ แบบที่นำไปเติมน้ำมันพืชเองเมื่อต้องการจะจุดบูชา และ แบบที่เทขี้ผึ้งเรียบร้อยแล้วพร้อมที่จะนำไปจุดบูชา

4. การพัฒนาตุ๊กต้ามือเอกลักษณ์เมืองเก่าสบสม-หาดไคร้ แนวคิดการพัฒนา ตุ๊กต้ามือเอกลักษณ์ชุมชนเมืองเก่าสบสม-หาดไคร้ เป็นชุมชนที่มีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับสายน้ำโขง เป็นชุมชนที่ยังคงอารยธรรมล้านนาที่อิงต่อพระพุทธศาสนา จะเห็นได้ว่า ชุมชนแห่งนี้มี ระบบความคิด ความเชื่อที่เกี่ยวข้องเนื่องจากประเพณี 12 เดือนล้านนา และยังคงยึดถือ ปฏิบัติกันมา จากการเก็บรวบรวมข้อมูลในชุมชนพบว่า ชุมชนต้องการสร้างผลิตภัณฑ์ ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน แต่ยังคงความเป็นชุมชนล้านนาไว้เช่นเดิม จากข้อมูล ดังกล่าวจึงปรึกษารื้อฟื้นในการทำตุ๊กต้ามือเป็นสัญลักษณ์หนึ่งของคนล้านนาที่ทำมา

จากผ้าและเปลี่ยนจากผ้าธรรมดาเป็นผ้าในพิธีกรรมของพระพุทธศาสนาในบริบทของล้านนา โดยการประดับตกแต่งให้สวยงามและผ่านกระบวนการทางความเชื่อในพระพุทธศาสนาเพื่อทำให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ ตุงในบริบทของล้านนามีลักษณะและวัสดุที่นำมาทำแตกต่างกันไปตามแต่ละพื้นที่ โดยส่วนประกอบของตุงแบ่งเป็น 4 ส่วนหลัก ดังนี้

4.1 หัวตุง เป็นส่วนที่อยู่ด้านบนสุดของตุง ไว้ใช้สำหรับแขวนตุง

4.2 ตัวตุง เป็นองค์ประกอบหลักของตุงที่ทำมาจากผ้าโดยจะแบ่งช่องตามเลขมงคลและคติความเชื่อ ส่วนมากแบ่งเป็น 5, 7, 9, 12 ช่อง

4.3 หางตุง เป็นส่วนสุดท้ายของตัวตุง ทำจากกระดาษหรือวัสดุที่ร่อนให้สวยงาม โดยหางตุงมีลักษณะเฉพาะและการสื่อความหมายแตกต่างกันออกไป ได้แก่

- ตุง 3 หาง จะแบ่งหางตุงออกเป็น 3 แฉก ตุงชนิดนี้ไว้ใช้สำหรับงานศพเป็นหลัก

- ตุง 2 หาง จะแบ่งหางตุงออกเป็น 2 แฉก ตุงชนิดนี้ไว้ใช้สำหรับอุทิศให้คนตาย

- ตุง 1 หาง จะแบ่งหางตุงออกเป็นแฉกแหลมลงมา ตุงชนิดนี้ไว้ใช้สำหรับงานมงคล การถวายทานเพื่อสร้างอานิสงส์ให้ตนเองหรือถวายเป็นเครื่องสักการะพระพุทธเจ้า

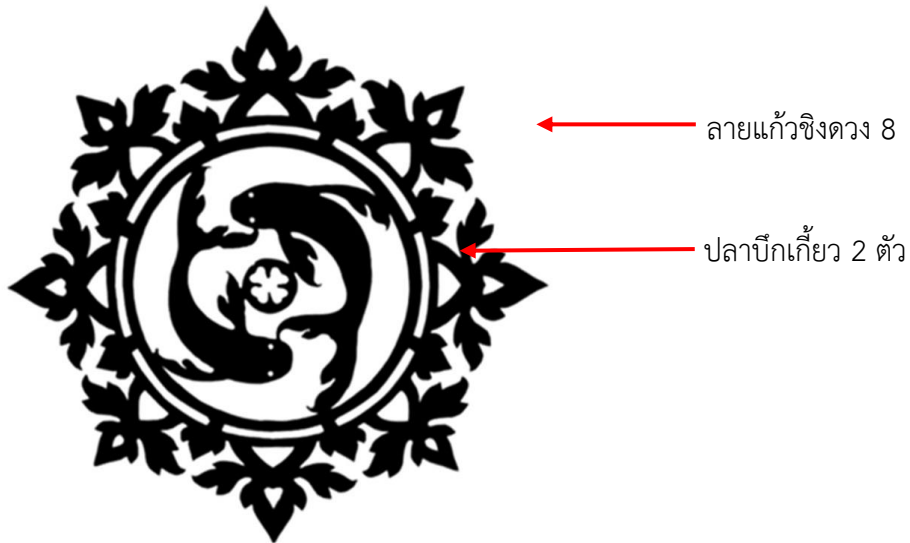
4.4 ตุงตั้ง หรือใบไฮ ทำจากกระดาษแข็ง ตัดเป็นรูปใบไม้ ใช้สำหรับตกแต่งขอบตัวตุง เมื่อประดับแล้วจะมีลักษณะเหมือนตุงตั้งหรือแขนของตุง

5. แนวคิดการพัฒนาลายกระดาษฉลุเมืองเก่าประดับตุง จากการศึกษาข้อมูลของชุมชน รวมถึงการประชุมเพื่อหารือแนวทางการกำหนดผลิตภัณฑ์ ทำให้ได้ข้อสรุปที่จะดำเนินการพัฒนาตุงผ้า โดยออกแบบลวดลายประดับให้เป็นเอกลักษณ์ที่สื่อความหมายถึงชุมชนเมืองเก่าสบบสม-หาดไคร้ ในที่ประชุมจึงกำหนดให้นำปลาบึกซึ่งเป็นปลาแม่น้ำโขงที่มีประวัติศาสตร์และหาได้เฉพาะในบริเวณบ้านสบบสมเท่านั้นมาเป็นสัญลักษณ์ จากข้อมูลเกี่ยวกับปลาบึกที่มีความเกี่ยวเนื่องกับชุมชนมาอย่างช้านานจึงเป็นแนวคิดหลักในการพัฒนาลวดลายเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่มีกลิ่นอายของอารยธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนที่มีความเกี่ยวเนื่องกับปลาบึกพันธุ์นี้ ซึ่งถือเป็นจุดเด่นของชุมชน โดยผู้วิจัยได้ออกแบบเพื่อกำหนดเงื่อนไขของคำไว้ 3 คำ ได้แก่ ปลาบึก ความสามัคคีและวิถีชุมชน ซึ่งได้รับความอนุเคราะห์จากธีรพงษ์ จันตะวงศ์ ศิลปินท้องถิ่นในการช่วยเขียนลาย ซึ่งมีรายละเอียดและองค์ประกอบของลายฉลุ ดังนี้

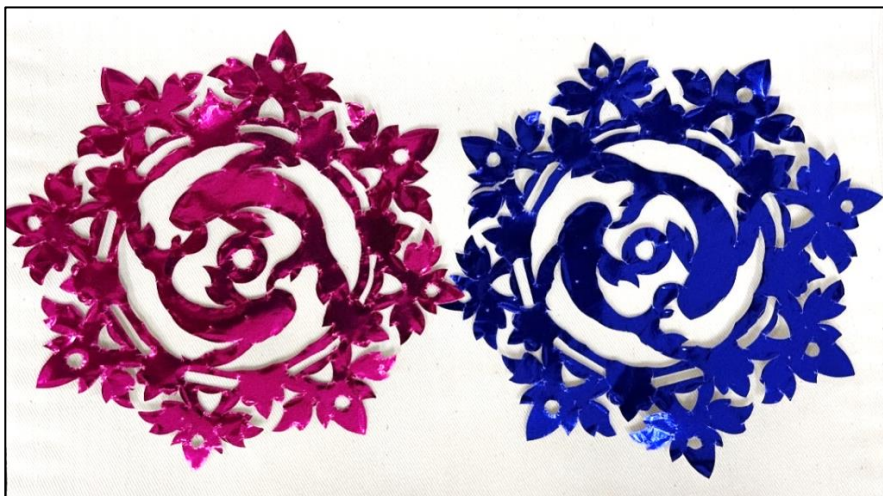
5.1 ลวดลายเป็นการตัดกระดาษซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนล้านนา

5.2 การทำลายแก้วชิงดวง ซึ่งเป็นลายเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของล้านนาที่เป็นลายวงกลมมีแฉก 8 แฉก อันแสดงให้เห็นถึงความเป็นมงคลและการรักษาสามัคคีเป็นหนึ่งเดียวของชุมชน

5.3 ตรงกลางมีรูปปลาบึกเกี่ยวกันจำนวน 2 ตัว อันหมายถึง สายสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมร่วมกัน รวมถึงวิถีลำนํ้าโขงและปลาบึกของ 2 แผ่นดิน ได้แก่ ประเทศไทยและประเทศลาวที่มีความรักใคร่กลมเกลียวกัน

ภาพ 3 ลายฉลุกระดาษเอกลักษณ์ชุมชน

ภาพ 4 กระดาษฉลุลายเพื่อเตรียมประกอบตุ้

6. การส่งเสริมเพื่อต่อยอดผลิตภัณฑ์ชุมชน จากการที่ผู้วิจัยได้พัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีพื้นฐานมาจากศักยภาพ ทักษะและภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนที่ได้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ได้แก่ ยันต์เทียนแบบพุกพา และตุ๊กล้านนาที่มีลวดลายตกแต่งเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ได้แก่ ลายปลาบึกแล้วนั้น เพื่อให้เกิดความยั่งยืนจึงเป็นกระบวนการสุดท้ายที่สำคัญยิ่ง โดยผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อบรรจุในแผนการพัฒนาต่อยอดของหน่วยงานท้องถิ่น ตลอดจนการเสนอการพัฒนาผลิตภัณฑ์ดังกล่าวเข้าบรรจุในหลักสูตรการศึกษาตลอดชีวิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายเพื่อการขับเคลื่อนและการสนับสนุนงบประมาณ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

6.1 การจัดทำเสนอคืนข้อมูลผลงานวิจัยการพัฒนาผลิตภัณฑ์แก่สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดโดยวัฒนธรรมจังหวัดเชียงรายเป็นผู้รับมอบ และเทศบาลตำบลเวียงเชียงของที่เป็นเจ้าของพื้นที่โดยนายอำเภอเชียงของเป็นผู้รับมอบข้อมูลเพื่อนำไปบรรจุในแผนการดำเนินงานของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

ภาพ 5 การนำเสนอและคืนข้อมูลวิจัย ณ เทศบาลตำบลเวียงเชียงของ

ภาพ 6 การนำเสนอและคืนข้อมูลวิจัย ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

6.2 การจัตนำเสนอผลงานการวิจัยผ่านการจัดนิทรรศการในงานเปิดตัวแหล่งท่องเที่ยวเมืองเก่าสบสม-หาดไคร้ ในวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2565 ที่ผ่านมาซึ่งเป็นโครงการความร่วมมือระหว่างกระทรวงวัฒนธรรม จังหวัดเชียงราย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย อำเภอเชียงของ และเทศบาลตำบลเวียงเชียงของ โดยมีปลัดกระทรวงวัฒนธรรมและผู้บริหารกระทรวงมาเป็นผู้เปิดงานและรับฟังการนำเสนอข้อมูลการพัฒนาผลิตภัณฑ์

ภาพ 7 ภาพการจัดนิทรรศการเปิดตัวแหล่งท่องเที่ยวเมืองเก่าสบสม-หาดไคร้

6.3 การนำผลการวิจัยพัฒนาสู่หลักสูตรการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ซึ่งเป็นการพัฒนาหลักสูตรตุงและโคมประดิษฐ์ ซึ่งได้รับการคัดเลือกเป็นหลักสูตรนาร่องและได้รับงบประมาณในการจัดการฝึกอบรมแก่กลุ่มผู้สูงอายุในชุมชนเพื่อเป็นการถ่ายทอดทักษะและการเสริมสร้างทักษะการทำตุงให้กับชุมชน ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างมูลค่าผลิตภัณฑ์ตุงเอกลักษณ์ชุมชนในอนาคต โดยได้มีการจัดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการขึ้นในวันที่ 10-11 ธันวาคม พ.ศ. 2565 ณ อาคารอเนกประสงค์วัดหาดไคร้ โดยในกิจกรรมมีผู้เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 30 คน ซึ่งเป็นตัวแทนมาจากชุมชนบ้านสบสมและชุมชนบ้านหาดไคร้

ภาพ 8 กิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการทำตุงเอกลักษณ์ชุมชนเมืองเก่าสบสม-หาดไคร้

อภิปรายผล

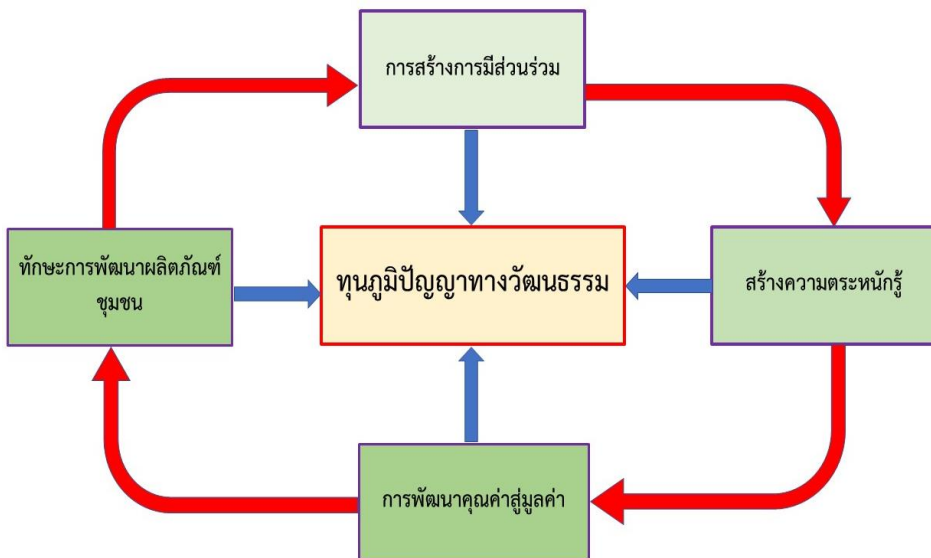
การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยอาศัยศักยภาพของชุมชนในด้านทรัพยากรทางภูมิปัญญาวัฒนธรรม รวมถึงประวัติศาสตร์ ความเชื่อ ประเพณีและวิถีชีวิตของคนในชุมชนในฐานะเมืองเก่าที่กำลังจะพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวเป็นฐานในการพัฒนา นอกจากต้องใช้การมีส่วนร่วมของชุมชนแล้วยังต้องอาศัยการมีส่วนร่วมขององค์กรต่าง ๆ ในท้องถิ่นทั้งภาครัฐและภาคธุรกิจ ในการส่งเสริมให้การพัฒนาเป็นไปอย่างสมบูรณ์และยั่งยืน โดยการวิจัยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนในครั้งนี้ผู้วิจัยได้คำนึงถึงหลักการสร้างคุณค่าของชุมชนเป็นสำคัญ รวมทั้งจากการสัมภาษณ์ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องพบว่า ชุมชนเมืองเก่าสบบม-หาดไคร้ เป็นชุมชนที่มีศักยภาพสำหรับการพัฒนาทั้งในด้านที่ตั้ง ประวัติศาสตร์ ประเพณี และวิถีชีวิต เหมาะกับการพัฒนาเพื่อรองรับการท่องเที่ยวที่จะเติบโตขึ้นในอนาคตซึ่งต้องคำนึงถึงความยั่งยืนและชุมชนพึ่งตนเองได้ ดังนั้น การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนในครั้งนี้จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยศักยภาพของทุนทางวัฒนธรรมและความพร้อมของชุมชน สอดคล้องกับจิราพร มะโนวัง และวาสนา เสภา (2563) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมพื้นบ้านของผู้สูงอายุตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย เพื่อเข้าสู่มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยได้อธิบายถึงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ยึดวัสดุที่ใช้ในการผลิตต้องเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ภายในท้องถิ่นชุมชนเพื่อเป็นการลดต้นทุนในการผลิตและสามารถพึ่งตนเองได้ และได้นำเสนอแนวทางในการพัฒนาโดยคำนึงถึงหลักการ 3 ประการ ได้แก่ 1) ความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นที่สั่งสมและถ่ายทอดสืบต่อกันมาโดยไม่ละทิ้งวัฒนธรรมท้องถิ่นดั้งเดิม 2) ประโยชน์ในการใช้สอยที่ต้องคำนึงถึงทรัพยากรของชุมชนที่จะต้องมีการพัฒนากันอย่างต่อเนื่อง และ 3) ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่เกิดขึ้นต้องมีคุณภาพทางด้านความประณีต เพิ่มเทคนิคให้เกิดความแตกต่างจากผลิตภัณฑ์เดิมหรือรูปทรงเดิม นอกจากนั้น การนำเสนอข้อมูลข้างต้นมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของณิกานต์ ไชยจักร์ และอดิเทพ แจัดนาลาว (2565) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนประเภทของที่ระลึกด้วยศิลปหัตถกรรม โดยให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ดังกล่าวว่า กลุ่มชุมชนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยเป็นตัวแปรสำคัญในการพัฒนาผลงานอย่างยิ่ง ดังนั้น ขั้นตอนการคัดเลือกผู้ที่จะเข้าร่วมโครงการจึงต้องรัดกุมและให้ความสำคัญต่อการค้นหาความต้องการของชุมชนเป็นหลัก นอกจากนั้น การนำผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบแล้วไปสู่การพัฒนาต่อยอดในพื้นที่ที่มีบริบทใกล้เคียงกันก็เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่ทำให้ผลิตภัณฑ์ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ดีและให้เกิดความยั่งยืนให้กับชุมชนในรูปแบบของการเปลี่ยนคุณค่าทางวัฒนธรรมสู่การสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจนั้น ผลิตภัณฑ์ต้องแสดงออกถึงเอกลักษณ์ชุมชนเป็นสำคัญ นอกจากนั้น การที่ชุมชนมีความต้องการและพร้อมที่จะร่วมมือในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของตนก็เป็นสิ่งที่จะละเลยไม่ได้ ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เกิดการเลือกซื้อสินค้าทางวัฒนธรรมของผู้บริโภคโดยมีปัจจัยด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านคุณภาพผลิตภัณฑ์ การสร้างเรื่องราวให้กับผลิตภัณฑ์ที่สะท้อนความเป็นท้องถิ่นและการสร้างคุณค่าทางวัฒนธรรมของชุมชนที่ช่วยให้ผลิตภัณฑ์มีความน่าสนใจ ดังที่จงบญุประชา (2553) ได้เสนอข้อคิดเห็นในด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนประเภทของที่ระลึก โดยการสำรวจความคิดเห็นของผู้ซื้อ ผลิตภัณฑ์ชุมชนในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ รูปแบบที่สวยงามถูกใจ สินค้ามีสีและขนาดที่หลากหลาย การผลิตมีคุณภาพดีคงทน ไม่เส่ง่าย ราคาไม่แพง การลดราคาสินค้าหรือจัดรายการส่งเสริมการขายเป็นประจำ ความแปลกใหม่ของผลิตภัณฑ์ ลักษณะของบรรจุภัณฑ์ สถานที่จัดจำหน่ายสินค้าสะดวกต่อการเดินทาง การเข้าถึงได้ง่าย สินค้ามีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก การได้รับการยกย่องเป็นสินค้าระดับ 3-5 ดาว สินค้ามีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น การสนับสนุนสินค้าที่มาจากภูมิปัญญาท้องถิ่น สืบทอดวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิม ช่วยส่งเสริมธุรกิจของคนไทยและอิทธิพลจากบุคคลหรือสิ่งต่าง ๆ ต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ จากข้อมูลเหล่านี้พบว่า ในการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนประเภทของที่ระลึก ผู้ซื้อสินค้าจะให้ความสำคัญกับปัจจัยการช่วยส่งเสริมธุรกิจคนไทยมากที่สุด รวมถึงปัจจัยความแปลกใหม่ของผลิตภัณฑ์ และปัจจัยการลดราคาสินค้าหรือจัดรายการส่งเสริมการขายเป็นประจำ

องค์ความรู้จากการวิจัย

งานวิจัยนี้ทำให้ทราบถึงเงื่อนไขการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนที่อาศัยพื้นฐานภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและศักยภาพชุมชนที่ส่งผลถึงความยั่งยืนโดยต้องผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม การสร้างความตระหนักรู้ การสร้างคุณค่า และการฝึกทักษะ โดยกระบวนการพัฒนาดังกล่าวสามารถอธิบายได้ ดังนี้ 1) การสร้างการมีส่วนร่วม ในขั้นตอนนี้เป็นการสร้างกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันระหว่างชุมชนเพื่อเป็นการกำหนดแนวทางและการสร้างมิตีร่วมกัน 2) การสร้างความตระหนักรู้ในคุณค่าของภูมิปัญญา เป็นขั้นตอนสำคัญในการสร้างการรับรู้และการวางแผนต่อมรดกทางภูมิปัญญา ประวัติศาสตร์และความเป็นชุมชน ผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนพูดคุยกันระหว่างชุมชน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความเข้าใจในรากเหง้าแห่งวัฒนธรรมของตนและเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์และสืบทอด รวมถึงการภาคภูมิใจในภูมิปัญญาของตน 3) การพัฒนา

คุณค่าสู่มูลค่า มรดกภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญของแต่ละท้องถิ่นและชุมชน ดังนั้น เพื่อให้เกิดการสร้างรายได้ให้กับชุมชน คุณค่านั้นต้องทำให้เกิดรายได้ การปรับเปลี่ยนคุณค่าทางวัฒนธรรมมาเป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจ จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาสินค้า ผลิตภัณฑ์และการบริการให้เกิดขึ้นเพื่อสร้างรายได้และความมั่นคงทางอาชีพให้กับชุมชน และ 4) ทักษะการผลิตภัณฑ์ชุมชน เป็นขั้นตอนสุดท้ายในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน ซึ่งภายหลังจากการคิดค้นรูปแบบผลิตภัณฑ์ขึ้นแล้วเพื่อให้เกิดความยั่งยืนจึงต้องมีการถ่ายทอดและการฝึกทักษะการผลิตให้กับชุมชนเพื่อให้เกิดความชำนาญและการผลิตซ้ำเพื่อการพัฒนาในลำดับต่อไป จากกระบวนการเรียนรู้ที่ได้จากงานวิจัยในครั้งนี้สามารถสรุปได้ตามแผนภาพดังต่อไปนี้

ภาพ 9 กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนจากภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม
ชุมชนเมืองเก่าสบบสม-หาดไคร้

สรุป

1. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางความเชื่อที่มีฐานคิดจากการเปลี่ยนคุณค่า เป็นมูลค่าที่มีพื้นฐานจากความเชื่อด้านโหราศาสตร์มาพัฒนาเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมที่ทำให้เกิดความทันสมัย แต่ยังคงระบบคิดและความเชื่อดั้งเดิมไว้ โดยพัฒนามาจากพื้นฐานทักษะความรู้ที่เป็นวิถีชีวิตของคนในชุมชน ซึ่งแต่เดิมการทำเทียนบูชาเพื่อทำให้เกิดความเป็นสิริมงคลแต่ใช้เวลาทำนาน โดยจะทำเทียนเป็นแท่งและจุดได้นาน ซึ่งการพัฒนาเทียน

บูชาในครั้งนี้ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบและวิธีการเดิมโดยใช้วัสดุที่สามารถพกพาสะดวก ประหยัดเวลาและนำกลับมาใช้ใหม่ได้ ทั้งนี้ ยังคงความเชื่อ พิธีการและองค์ประกอบ การทำเทียนไว้อย่างครบถ้วน

2. การพัฒนาตุงเอกลักษณ์ชุมชนเมืองเก่าสบสม-หาดไคร้ ที่มีฐานคิดจากการ ที่ชุมชนมีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับสายน้ำโขง เป็นชุมชนที่ยังคงอารยธรรมล้านนาที่อิงต่อ พระพุทธศาสนา ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับประเพณี 12 เดือนล้านนา และยังคงยึดถือ วิถีปฏิบัติกันมาจนถึงปัจจุบัน จากการเก็บรวบรวมข้อมูลในชุมชนพบว่า ชุมชนต้องการ การสร้างผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน แต่ยังคงความเป็นชุมชนล้านนาไว้ เช่นเดิม จากข้อมูลดังกล่าวจึงได้ปรึกษาหารือกันเพื่อทำตุงที่เป็นสัญลักษณ์หนึ่งของคน ล้านนาที่ทำมาจากผ้าแต่เปลี่ยนผ่านจากผ้าธรรมดาเป็นผ้าในพิธีกรรมของ พระพุทธศาสนา โดยการประดับตกแต่งให้สวยงามและส่งต่อสู่ความเชื่อใน พระพุทธศาสนาเพื่อทำให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ ตุงในบริบทของล้านนาจะมีลักษณะและ วัสดุในการผลิตที่แตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ และลักษณะการใช้ก็จะแตกต่างกัน ออกไป นอกจากนั้น ยังพัฒนาตลาดระดับตุงโดยนำลักษณะเด่นของชุมชนมาสร้าง เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมด้วยการนำปลาบึกมาออกแบบให้มีกลิ่นอายของอารยธรรม และวิถีชีวิตของชุมชน โดยผู้วิจัยได้ออกแบบภายใต้เงื่อนไข 3 คำ คือ ปลาบึก ความ สามัคคีและวิถีล้านนา

เอกสารอ้างอิง

- กองยุทธศาสตร์และแผนงาน. (ม.ป.ป.). *วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์ เป้าประสงค์*. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2566, จาก <https://policy-m-culture.go.th/th/vision-2>
- ขวัญกมล ดอนขวา. (2561). แบบจำลองเศรษฐกิจสร้างสรรค์และพฤติกรรมเชิง สร้างสรรค์มีผลต่อยุทธศาสตร์ระยะยาวการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ของประเทศไทย. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*. 38 (1), 207-232.
- คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการจังหวัดเชียงราย. (2565). *แผนพัฒนา จังหวัดเชียงราย พ.ศ. 2566-2570 (ฉบับทบทวน 2565)*. เชียงราย: สำนักงาน จังหวัดเชียงราย.
- จง บุญประชา. (2553). *แนวทางการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนประเภทของ ที่ระลึก*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

- จิราพร มะโนวัง และวาสนา เสภา (2563). การพัฒนาภูมิปัญญาด้านหัตถกรรม
พื้นบ้านของผู้สูงอายุเพื่อเข้าสู่มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ตำบลเวียงเหนือ
อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย. *วารสารการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน (มนุษย
ศาสตร์และสังคมศาสตร์)*. 13 (1), 128-140.
- ใจภักดิ์ บุรพเจตนา. (2559). การประยุกต์ลวดลายจากอัตลักษณ์ผ้าทอตีนจกแม่แจ่ม
เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอเชิงวัฒนธรรมประเภทของตกแต่งบ้าน. *Veridian
E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์
สังคมศาสตร์และศิลปะ*. 9 (3), 1720-1738.
- ณิกานต์ ไชยจักร และอติเทพ แจ้दनาลาว. (2565). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน
ประเภทของที่ระลึกด้วยศิลปะทวารวดี. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*. 42 (4),
15-28.
- พรสวรรค์ หมายยอด และคณะ. (ม.ป.ป.). *กิจกรรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนด้วยทุน
ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาสากล*. เชียงใหม่: ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาค
ที่ 1 กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม.
- ภาพเก่าเล่าเรื่องเชียงของ. (3 มิถุนายน 2565). *เอกสารบ้านสบสมและบ้านหาดไคร้
เมืองเก่าของเมืองเชียงของมาก่อน*. สืบค้นเมื่อ 16 ธันวาคม 2565, จาก
<https://www.facebook.com/photo?fbid=3639010666223263&set=pcb.3639030306221299>
- สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงราย. (ม.ป.ป.). *วัดหลวงหรือวัดไชยสถาน*.
สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2565, จาก <https://www.cots.go.th/travelview/detail.php?id=204>
- อาชว์บาร์มี มณีตระกูลทอง และคณะ. (2561). *การพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิง
ประเพณีและวิถีชีวิตเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในเส้นทางอารยธรรมล้านนา*. เชียงใหม่:
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยห้องเรียนกลับด้าน
ร่วมกับสื่อสังคมตามกระบวนการเรียนแบบปัญหาเป็นฐาน
เพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรี
The Development of Flipped Classroom Learning Model
with Social Media Based on Problem-based Learning to
Enhance Media Literacy of Undergraduate Students

อารยา ปุ่เกตุแก้ว¹, กอบสุข คงมนัส^{2*}, กิตติพงษ์ พุ่มพวง³
Araya Puketkaew¹, Kobsook Kongmanus², Kittipong Phumpuang³

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

Doctor of Philosophy Program in Educational Technology and Communications,

Faculty of Education, Naresuan University

Corresponding Author, E-mail: kobsookk@nu.ac.th*

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยห้องเรียนกลับด้านร่วมกับสื่อสังคมตามกระบวนการเรียนแบบปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรี 2) เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบฯ และ 3) เพื่อรับรองรูปแบบฯ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา จำนวน 30 รูป/คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือวิจัย ได้แก่ รูปแบบการเรียนรู้ด้วยห้องเรียนกลับด้านร่วมกับสื่อสังคมตามกระบวนการเรียนแบบปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรี แผนการเรียนรู้ด้วยห้องเรียนกลับด้านร่วมกับสื่อสังคมตามกระบวนการเรียนแบบปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรี แบบทดสอบการรู้เท่าทันสื่อ แบบสังเกตพฤติกรรม แบบประเมินการรู้เท่าทันสื่อด้วยตนเอง แบบประเมินผลงานแบบสอบถามความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐาน การทดสอบที่แบบกลุ่มไม่อิสระและค่าประสิทธิภาพของรูปแบบ (E1/E2) ตามเกณฑ์ 80/80

ผลการวิจัย พบว่า 1) การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยห้องเรียนกลับด้านร่วมกับสื่อสังคมตามกระบวนการเรียนแบบปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรี ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) หลักการ (2) วัตถุประสงค์ (3) เนื้อหา (4) บทบาทผู้เรียน/ผู้สอน (5) สื่อการเรียนรู้ (6) กระบวนการจัดการเรียนการสอน และ (7) การวัดและประเมินผล มีขั้นตอนการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ขั้นศึกษาปัญหา (2) ขั้นทำความเข้าใจปัญหา (3) ขั้นศึกษาค้นคว้า (4) ขั้นสังเคราะห์ปัญหา (5) ขั้นสรุปการเรียนรู้ (6) ขั้นนำเสนอผลงาน 2) ผลการใช้รูปแบบฯ มีดังนี้ (1) ผู้เรียนมีผลการทดสอบการรู้เท่าทันสื่อหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (2) พฤติกรรมการรู้เท่าทันสื่อจากการใช้สื่อสังคมมีระดับการปฏิบัติคิดเป็นร้อยละ 88.21 ผ่านเกณฑ์ 80% (3) ผลการทดลองใช้รูปแบบกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อทดสอบประสิทธิภาพกระบวนการและผลลัพธ์ E1/E2 เท่ากับ 80.58/83.50 (4) ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบฯ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) การรับรองรูปแบบฯ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก องค์ความรู้จากการวิจัย คือ การได้รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้ห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการใช้สื่อสังคมตามกระบวนการเรียนแบบปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อที่เรียกว่า SUSBSP Model ซึ่งสามารถส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อได้

คำสำคัญ: รูปแบบการเรียนรู้; ห้องเรียนกลับด้าน; สื่อสังคม; การเรียนแบบปัญหาเป็นฐาน; การรู้เท่าทันสื่อ

Abstract

The objectives of this research are 1) to develop the learning model using flipped classroom with social media based on problem-based learning to enhance media literacy of undergraduate students; 2) to study the results of using the learning model using flipped classroom with social media based on problem-based learning to enhance media literacy of undergraduate students; and 3) to verify the learning model. The sample consists of 30 students who registered at Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phayao Campus by using

purposive sampling technique. The research instruments are the learning model using flipped classroom with social media based on problem-based learning to enhance media literacy of undergraduate students, the learning model using flipped classroom with social media based on problem-based learning to enhance media literacy of undergraduate students plan, the understanding of media literacy test, online observation form of media literacy knowledge, the assessment of self-learning in media literacy, the assessment of output of learning in media literacy, and the satisfaction form. The data are analyzed by using percentage, mean, standard deviation, dependent sample t-Test and the efficiency of Learning Model at 80/80 criterion standard.

The results of research are as follows: 1) the development of the learning model using flipped classroom with social media based on problem-based learning to enhance media literacy of undergraduate students consists of 7 components which are (1) principles, (2) objectives, (3) contents, (4) learners/teachers' roles, (5) learning media, (6) instructional process, and (7) measurement and evaluation. The learning process has 6 steps: (1) self-study (S), (2) understanding of problem (U), (3) searching data (S), (4) brainstorm (B), (5) summary (S), and (6) presentation (P). 2) The results of using the learning model are that (1) the post-test of media literacy learning of learners is higher than the pre-test which is statistically significant at .01, (2) the behavior of understanding of media literacy which has performance level at 88.21 percent and pass the criteria of 80 percent. (3) The results of experiments with similar samples show that the efficiency of the process test and the efficiency of the outcome test of E1/E2 equal 82.80/86.20, (4) the learners satisfy with learning model in highest level. 3) The verification of learning model is appropriate at the high level. The body of knowledge indicates that a learning model using flipped classroom with social media based on problem-based learning to enhance media

literacy is found as “SUSBSP Model” and able to encourage increased media literacy from studying with the learning model.

Keywords: Instructional Model; Flipped Classroom; Social Media; Problem-based Learning; Media Literacy

บทนำ

ปัจจุบันการเข้าถึงสื่อเป็นไปอย่างขึ้น เนื่องจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยี โดยเฉพาะการเข้าถึงสื่อออนไลน์ประเภทต่าง ๆ ที่มีจำนวนมากขึ้น รวมถึงสื่อดั้งเดิมต่าง ๆ เช่น วิทยุโทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ ได้ปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล ด้วยการนำเสนอเนื้อหาผ่านรูปแบบของสื่อออนไลน์ ซึ่งจากรายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยปี พ.ศ. 2565 มีจำนวนผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตในประเทศไทยประมาณ 61.21 ล้านคน คิดเป็น 85.3% จากจำนวนประชากรทั้งหมดประมาณ 71.6 ล้านคน และ 52.25 ล้านคน ใช้งานโซเชียลมีเดีย (Social Media) โดยในกลุ่มเจนแซด (Gen Z) คือ ผู้ที่เกิดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 ขึ้นไป หรืออายุต่ำกว่า 22 ปี (ช่วงอายุโดยเฉลี่ยของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี) มีจำนวนการใช้งานเฉลี่ยต่อวันที่ 8.24 ชั่วโมง และวัตถุประสงค์ในการใช้งานอินเทอร์เน็ตในกลุ่มเจนแซดจะการใช้การติดต่อสื่อสาร กิจกรรมเพื่อความบันเทิงต่าง ๆ การซื้อขายสินค้าออนไลน์ และการทำธุรกรรมทางการเงิน ในส่วนของโซเชียลมีเดียที่นิยมใช้กัน ได้แก่ ยูทูบ (YouTube) รองลงมา คือ เฟซบุ๊ก (Facebook) และติ๊กต็อก (TikTok) (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2565; We Are Social and Hootsuite, 2022) เมื่อวิถีชีวิตและกิจกรรมประจำวันที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้ข้อมูลข่าวสารมากมายเกิดขึ้นและผ่านไปอย่างรวดเร็ว การรู้เท่าทันสื่อจึงเป็นทักษะที่สำคัญมากสำหรับการใช้ชีวิตในยุคดิจิทัล การรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) เป็นกระบวนการที่จะช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจด้านการใช้สื่อ ซึ่งผู้รับสารจะต้องรู้และเข้าใจในคุณลักษณะของสื่อแต่ละประเภท เข้าใจในกระบวนการผลิต การเผยแพร่ รวมทั้งอิทธิพลหรือผลของสื่อในทางที่ดีและไม่ดี และเลือกรับสารที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองได้อย่างเหมาะสม ซึ่งทักษะการรู้เท่าทันสื่อนี้จะช่วยให้เกิดการใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์และเข้าใจ จะช่วยลดปัญหาและผลกระทบต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้สื่ออย่างไม่รู้เท่าทันของเยาวชนและกลุ่มคนต่าง ๆ ได้ จากช่วงวิกฤตโรคระบาดที่ผ่านมา รูปแบบการเรียนรู้ได้ถูกปรับเปลี่ยนและพัฒนาในลักษณะรูปแบบการเรียนออนไลน์มากยิ่งขึ้น แต่การเรียนแบบออนไลน์ 100% ยังไม่เหมาะสมกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็กไทย รูปแบบการเรียนแบบ

ผสมผสานออนไลน์และในชั้นเรียนจึงยังเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่น่าสนใจ การเรียนแบบห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เนื้อหาด้วยตนเองนอกห้องเรียน และกลับเข้าชั้นเรียนเพื่อทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบต่อยอดความรู้ได้ด้วยตนเอง และเกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้กับเพื่อน ๆ ด้วยกิจกรรมกลุ่มร่วมกันในชั้นเรียน ค้นคว้าแบ่งปันข้อมูล อภิปรายและสรุปร่วมกัน เพื่อให้ได้คำตอบหรือวิธีการที่เหมาะสมกับประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะประเด็นปัญหาหรือกรณีศึกษาที่เกิดขึ้น ณ ช่วงเวลานั้น ๆ จะมีกระบวนการคิดและเงื่อนไขสำหรับเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา การเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning; PBL) เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่มีการฝึกกระบวนการคิดและปฏิบัติอย่างเป็นลำดับขั้นตอน ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการแก้ปัญหาจากสถานการณ์จริง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ วิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ รู้จักการคิดแตกประเด็น ค้นหาข้อมูลประกอบเพิ่มเติมก่อนการตัดสินใจรับสารหรือส่งต่อข้อมูล (Center for Media Literacy, n.d.; Savery, 2006; โทมัส อภิวันทนากร, 2562; อุษา บิ๊กกันส์, 2555; สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, ม.ป.ป.)

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาและเลือกนำทฤษฎีการเรียนรู้ที่สอดคล้องกันเพื่อนำมาออกแบบรูปแบบการเรียนรู้ด้วยห้องเรียนกลับด้านร่วมกับสื่อสังคมตามกระบวนการเรียนแบบปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรี เพื่อเป็นการพัฒนาทักษะในส่วนของการรู้เท่าทันสื่อในยุคของดิจิทัล เพื่อให้เกิดการตระหนักรู้อย่างรู้เท่าทันข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ รวมถึงสามารถวิเคราะห์ข้อมูลเท็จจริงต่าง ๆ หรือแยกแยะแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ก่อนการนำไปใช้หรือเผยแพร่ส่งต่อ ทักษะการรู้เท่าทันสื่อจึงเป็นทักษะหนึ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการดำรงชีวิตในยุคของสังคมดิจิทัล รวมถึงการเข้าสู่ตลาดแรงงานในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยห้องเรียนกลับด้านร่วมกับสื่อสังคมตามกระบวนการเรียนแบบปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรี
2. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้ด้วยห้องเรียนกลับด้านร่วมกับสื่อสังคมตามกระบวนการเรียนแบบปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรี

3. เพื่อรับรองรูปแบบการเรียนรู้ด้วยห้องเรียนกลับด้านร่วมกับสื่อสังคมตามกระบวนการเรียนแบบปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรี

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบวิจัยและพัฒนา (Research and Development Research) ดำเนินการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 พัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยห้องเรียนกลับด้านร่วมกับสื่อสังคมตามกระบวนการเรียนแบบปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรี

1.1 การศึกษาองค์ความรู้ หลักการ แนวคิดทฤษฎีจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยห้องเรียนกลับด้านร่วมกับสื่อสังคมตามกระบวนการเรียนแบบปัญหาเป็นฐาน

1.2 การสร้างร่างรูปแบบการเรียนรู้ด้วยห้องเรียนกลับด้านร่วมกับสื่อสังคมตามกระบวนการเรียนแบบปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรี

1.3 การตรวจสอบคุณภาพของร่างรูปแบบการเรียนรู้ด้วยห้องเรียนกลับด้านร่วมกับสื่อสังคมตามกระบวนการเรียนแบบปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรี โดยผู้เชี่ยวชาญ

1.3.1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจงประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา จำนวน 3 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลทางการศึกษา จำนวน 2 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของร่างรูปแบบการเรียนรู้ด้วยห้องเรียนกลับด้านร่วมกับสื่อสังคมตามกระบวนการเรียนแบบปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรี

1.3.2 เครื่องมือวิจัยและการสร้างเครื่องมือวิจัย ได้แก่ 1) ร่างและองค์ประกอบรูปแบบการเรียนรู้ด้วยห้องเรียนกลับด้านร่วมกับสื่อสังคมตามกระบวนการเรียนแบบปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรี 2) แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบรูปแบบการเรียนรู้ด้วยห้องเรียนกลับด้านร่วมกับสื่อสังคมฯ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ระดับ 5 หมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด (4.51–5.00)

ระดับ 4 หมายถึง มีความเหมาะสมมาก (3.51–4.50) ระดับ 3 หมายถึง มีความเหมาะสมปานกลาง (2.51–3.50) ระดับ 2 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อย (1.51–2.50) ระดับ 1 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อยที่สุด (1.00–1.50) เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินตรวจสอบคุณภาพของร่างและองค์ประกอบรูปแบบฯ

1.4 การนำผลการประเมินคุณภาพของร่างและองค์ประกอบรูปแบบฯ ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญในข้อ 1.3 มาสร้างรูปแบบฯ และเครื่องมือประกอบตามรูปแบบฯ โดยมีวิธีการสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือตามรูปแบบฯ ดังนี้

(1) แผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบฯ มีระดับคุณภาพการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ 7 คน ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$)=4.61

(2) บทเรียนการรู้เท่าทันสื่อบนเครือข่ายร่วมกับสื่อสังคมตามกระบวนการเรียนแบบปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อของนิสิตปริญญาตรี

(3) แบบทดสอบการรู้เท่าทันสื่อก่อนเรียนและหลังเรียน เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก หาค่าความตรงเชิงเนื้อหาด้วย IOC (Index of Item-objective Congruence) จากผู้เชี่ยวชาญ 7 คน ได้ค่าดัชนีความเหมาะสมอยู่ระหว่าง 0.60–0.80

(4) แบบสังเกตพฤติกรรมการรู้เท่าทันสื่อจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้เรียนเป็นแบบรูบริค หาค่าความตรงเชิงเนื้อหาประเด็นการประเมินพฤติกรรมด้วยค่า IOC จากผู้เชี่ยวชาญ 7 คน ได้ค่าดัชนีความเหมาะสมอยู่ระหว่าง 0.60–0.80

(5) แบบประเมินการรู้เท่าทันสื่อด้วยตนเอง เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ หาค่าความตรงเชิงเนื้อหาด้วยค่า IOC จากผู้เชี่ยวชาญ 7 คน ได้ค่าดัชนีความเหมาะสมอยู่ระหว่าง 0.60–0.80

(6) แบบประเมินผลงานการรู้เท่าทันสื่อของผู้เรียนเป็นแบบรูบริค หาค่าความตรงเชิงเนื้อหาประเด็นการประเมินด้วยค่า IOC จากผู้เชี่ยวชาญ 7 คน ได้ค่าดัชนีความเหมาะสมอยู่ระหว่าง 0.60–0.80

(7) แบบสอบถามความพึงพอใจการใช้รูปแบบฯ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ หาค่าความตรงเชิงเนื้อหาด้วยค่า IOC จากผู้เชี่ยวชาญ 7 คน ได้ค่าดัชนีความเหมาะสมอยู่ระหว่าง 0.60–0.80

1.5 การหาประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนรู้ด้วยห้องเรียนกลับด้านร่วมกับสื่อสังคมตามกระบวนการเรียนแบบปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรี โดยทดลอง (Try out) รูปแบบการเรียนรู้ด้วยห้องเรียนกลับด้านร่วมกับสื่อสังคมตามกระบวนการเรียนแบบปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรี ที่ผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญกับนิสิต/พระนิสิต

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 รูป/คน และหาค่าดัชนีประสิทธิภาพ (E1/E2) ตามเกณฑ์ 80/80

ตอนที่ 2 การศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้ด้วยห้องเรียนกลับด้านร่วมกับสื่อสังคมตามกระบวนการเรียนแบบปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรี ดำเนินการวิจัย ดังนี้

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ นิสิตระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและมหาวิทยาลัยสงฆ์ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นิสิต/พระนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 30 รูป/คน มีคุณสมบัติ ดังนี้ 1. เป็นนิสิต/พระนิสิต สังกัดคณะครุศาสตร์ที่เรียนในรายวิชาคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีดิจิทัล 2. สามารถใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ได้ด้วยตนเอง 3. มีอุปกรณ์สื่อสารที่สามารถเชื่อมต่อสัญญาณอินเทอร์เน็ตได้

2.2 เครื่องมือวิจัย ได้แก่ 1) รูปแบบการเรียนรู้ด้วยห้องเรียนกลับด้านร่วมกับสื่อสังคมตามกระบวนการเรียนแบบปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรี 2) แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยห้องเรียนกลับด้านร่วมกับสื่อสังคมตามกระบวนการเรียนแบบปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรี 3) แบบทดสอบการรู้เท่าทันสื่อ 4) แบบสังเกตพฤติกรรมการรู้เท่าทันสื่อจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์ 5) แบบประเมินการรู้เท่าทันสื่อด้วยตนเอง 6) แบบประเมินผลงานการรู้เท่าทันสื่อ และ 7) แบบสอบถามความพึงพอใจการใช้รูปแบบการเรียนรู้ด้วยห้องเรียนกลับด้านร่วมกับสื่อสังคมตามกระบวนการเรียนแบบปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรี

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ 1) การทดสอบก่อนเรียนกับผู้เรียนด้วยแบบวัดการรู้เท่าทันสื่อ 2) การดำเนินการทดลองใช้รูปแบบฯ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง รวม 4 สัปดาห์ 3) การสังเกตพฤติกรรมการรู้เท่าทันสื่อจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของผู้เรียนโดยผู้สอน/ผู้วิจัยแล้วบันทึกด้วยแบบสังเกตพฤติกรรมฯ 4) ผู้เรียนสร้างผลงานการรู้เท่าทันสื่อและผู้สอน/ผู้วิจัยประเมินผลงานการรู้เท่าทันสื่อด้วยแบบประเมินผลงานการรู้เท่าทันสื่อ 5) ผู้เรียนประเมินการรู้เท่าทันสื่อด้วยแบบประเมินการรู้เท่าทันสื่อด้วยตนเอง 6) การทดสอบหลังเรียนกับผู้เรียนด้วยแบบวัดการรู้เท่าทันสื่อชุดเดียวกับการทดสอบก่อนเรียน และ 7) การสอบถามความพึงพอใจใน

การใช้รูปแบบฯ จากผู้เรียนด้วยแบบสอบถามความพึงพอใจในการใช้รูปแบบฯ 8) การนำข้อมูลที่เก็บจากผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์รายงานผล

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ ดังนี้ 1) การเปรียบเทียบผลคะแนนการทดสอบวัดการรู้เท่าทันสื่อก่อนเรียนและหลังเรียน โดยการทดสอบค่าที (t-Test Dependent) 2) หาค่าร้อยละ (%) และค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) จากแบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้เท่าทันสื่อจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์และแบบประเมินผลงานการเรียนรู้เท่าทันสื่อ 3) การหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จากแบบประเมินการเรียนรู้เท่าทันสื่อด้วยตนเองและแบบสอบถามความพึงพอใจในการใช้รูปแบบการเรียนรู้ด้วยห้องเรียนกลับด้านร่วมกับสื่อสังคมตามกระบวนการเรียนแบบปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรี และหาค่าประสิทธิภาพของรูปแบบ (E1/E2) ตามเกณฑ์ 80/80

ตอนที่ 3 การรับรองรูปแบบการเรียนรู้ด้วยห้องเรียนกลับด้านร่วมกับสื่อสังคมตามกระบวนการเรียนแบบปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรี ดำเนินการวิจัย ดังนี้

3.1 การนำข้อมูลผลการทดลองใช้รูปแบบฯ ตามตอนที่ 2 มาปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการเรียนรู้ด้วยห้องเรียนกลับด้านร่วมกับสื่อสังคมฯ ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3.2 การสร้างแบบรับรองรูปแบบฯ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ

3.3 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง มีคุณสมบัติ ดังนี้ 1) เป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา มีประสบการณ์ในการวิจัยที่เกี่ยวข้องไม่ต่ำกว่า 5 เรื่อง จำนวน 3 คน 2) เป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรและการสอน มีประสบการณ์ในการวิจัยที่เกี่ยวข้องไม่ต่ำกว่า 5 เรื่อง จำนวน 1 คน และ 3) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวัดและประเมินผลทางการศึกษา มีประสบการณ์ในการวิจัยที่เกี่ยวข้องไม่ต่ำกว่า 5 เรื่อง จำนวน 1 คน

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำแบบรับรองรูปแบบฯ ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ประเมินรับรองรูปแบบฯ โดยมีค่าเฉลี่ยมากกว่า 4.00 ถือว่า ผ่านเกณฑ์การรับรองรูปแบบ และจัดทำรูปแบบฯ ที่สมบูรณ์

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบรับรองรูปแบบฯ โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยห้องเรียนกลับด้านร่วมกับสื่อสังคมตามกระบวนการเรียนแบบปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรี ดังนี้

1.1 รูปแบบการเรียนรู้ด้วยห้องเรียนกลับด้านร่วมกับสื่อสังคมตามกระบวนการเรียนแบบปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรี มีองค์ประกอบหลัก 7 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 หลักการ กำหนดจุดมุ่งหมายการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การเรียนรู้ด้วยห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) ผ่านทางออนไลน์ที่ผู้สอนจัดเตรียมไว้ในรูปแบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (e-Document) ติดต่อกับสื่อระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนผู้สอนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ทำกิจกรรมร่วมกันแก้ไขปัญหาหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ผ่านกระบวนการเรียนแบบปัญหาเป็นฐาน (PBL) แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นและค้นหาแนวทางในการแก้ปัญหาพร้อมกัน

องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ เพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรีด้วยห้องเรียนกลับด้านร่วมกับสื่อสังคมตามกระบวนการเรียนแบบปัญหาเป็นฐาน

องค์ประกอบที่ 3 เนื้อหา กำหนดบทเรียนที่เกี่ยวข้องกับการรู้เท่าทันสื่อจำนวน 4 บทเรียน ได้แก่ 1) รู้เท่าทันสื่อใหม่และสื่อสังคมออนไลน์ 2) การวิเคราะห์สื่ออย่างรู้เท่าทัน 3) ข่าวลวง (Fake News) และการระรานทางไซเบอร์ (Cyberbullying) 4) สร้างสื่อสร้างสรรค์ สอดคล้องกับเนื้อหารายวิชาคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีดิจิทัล

องค์ประกอบที่ 4 บทบาทผู้เรียน/ผู้สอน มีการกำหนดบทบาทผู้เรียน ผู้สอนต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบ ดังนี้ 1) บทบาทผู้เรียน เรียนรู้และเข้าร่วมกิจกรรมตามกระบวนการเรียนรู้ฯ ศึกษาเนื้อหา ค้นข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งข้อมูลบนเครือข่ายออนไลน์ด้วยตนเอง ทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกันในชั้นเรียนอภิปราย วิเคราะห์ แลกเปลี่ยนข้อมูล และหาข้อสรุปในประเด็นปัญหาต่าง ๆ สร้างสรรค์ผลงานที่สะท้อนถึงการรู้เท่าทันสื่อเพื่อเผยแพร่ได้ 2) บทบาทผู้สอน กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ สร้างเนื้อหาบทเรียนและกิจกรรม วัดและประเมินผล ช่วยเหลือ กระตุ้นผู้เรียนตามกระบวนการของรูปแบบฯ สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้เท่าทันสื่อของผู้เรียนในระหว่างการเรียนรู้ในและนอกชั้นเรียนผ่านเครือข่าย ประเมินและวัดผลการเรียนรู้ระหว่างเรียน

องค์ประกอบที่ 5 สื่อการเรียนรู้ ได้แก่ 1) เครื่องมือจัดการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายด้วยโปรแกรมห้องเรียนออนไลน์กูเกิลคลาสรูม (Google Classroom) สำหรับบทเรียนการเรียนรู้เท่าทันสื่อในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ไฟล์ 2) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาและเผยแพร่ข้อมูลในลักษณะวีดิทัศน์ทางเว็บไซต์ของยูทูบ 3) เครื่องมือจัดการเรียนรู้การสนทนาผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ทางเว็บไซต์ของเฟซบุ๊ก และ 4) แหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อสำหรับประเด็นปัจจุบัน โจทย์ปัญหา ข่าวสาร ผ่านเว็บไซต์ข่าว เว็บไซต์หน่วยงาน/การศึกษาที่เชื่อถือได้

องค์ประกอบที่ 6 กระบวนการจัดการเรียนการสอน กระบวนการเรียนแบบปัญหาเป็นฐานด้วยห้องเรียนกลับด้านร่วมกับสื่อสังคมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อมี 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นศึกษาปัญหา 2) ขั้นทำความเข้าใจปัญหา 3) ขั้นศึกษาค้นคว้า 4) ขั้นสังเคราะห์ข้อมูล 5) ขั้นสรุปการเรียนรู้ และ 6) ขั้นนำเสนอผลงาน (ในครั้งแรกจะเตรียมความพร้อมผู้เรียนและทำแบบทดสอบก่อนเรียน)

องค์ประกอบที่ 7 การวัดและประเมินผล กำหนดหลักเกณฑ์ในการประเมินการเรียนรู้เท่าทันสื่อของผู้เรียนตามองค์ประกอบของการรู้เท่าทันสื่อ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การเข้าถึง (Access) 2) การวิเคราะห์ตีความ (Analysis) 3) การประเมิน (Evaluation) และ 4) การสร้างสรรค์ (Creation) แบ่งการวัดผลเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะก่อนเรียน ระยะระหว่างเรียน และระยะหลังเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผล ประกอบด้วย 1) แบบทดสอบการเรียนรู้เท่าทันสื่อก่อนเรียนและหลังเรียน 2) แบบประเมินการเรียนรู้เท่าทันสื่อด้วยตนเอง 3) แบบประเมินการเรียนรู้เท่าทันสื่อจากผลงาน 4) แบบสังเกตพฤติกรรมการรู้เท่าทันสื่อจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์ 5) แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อรูปแบบการเรียนรู้ด้วยห้องเรียนกลับด้านร่วมกับสื่อสังคมตามกระบวนการเรียนแบบปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรี

1.2 ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบรูปแบบฯ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรี แสดงผลตามตาราง 1

องค์ประกอบ	n=7		ระดับความเหมาะสม
	$\bar{X}$	S.D.	
1. หลักการ	4.71	0.46	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์	4.64	0.50	มากที่สุด
3. เนื้อหา	4.62	0.49	มากที่สุด
4. บทบาทผู้เรียน/ผู้สอน	4.61	0.50	มากที่สุด

องค์ประกอบ	n=7		ระดับ ความเหมาะสม
	$\bar{X}$	S.D.	
5. สื่อการเรียนรู้	4.29	0.64	มาก
6. กระบวนการจัดการเรียนการสอน	4.51	0.58	มากที่สุด
7. การวัดและประเมินผล	4.46	0.55	มาก
เฉลี่ยรวม	4.55	0.61	มากที่สุด

ตาราง 1 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบรูปแบบฯ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรี

จากตาราง 1 พบว่า การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบรูปแบบการเรียนรู้ด้วยห้องเรียนกลับด้านร่วมกับสื่อสังคมตามกระบวนการเรียนแบบปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรี จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน ในภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.55$; S.D.=0.61)

2. การศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้ด้วยห้องเรียนกลับด้านร่วมกับสื่อสังคมตามกระบวนการเรียนแบบปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรี ดังนี้

2.1 การเปรียบเทียบการเรียนรู้เท่าทันสื่อก่อนเรียนและหลังเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยรูปแบบฯ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรี แสดงผลตามตาราง 2

คะแนนสอบ	n = 30		
	$\bar{X}$	S.D.	Sig.
ก่อนเรียน	19.70	3.79	<0.001**
หลังเรียน	35.80	2.88	

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 2 แสดงผลการเปรียบเทียบการเรียนรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรีด้วยรูปแบบฯ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรี

จากตาราง 2 พบว่า คะแนนการเรียนรู้เท่าทันสื่อของผู้เรียนหลังเรียน ด้วยรูปแบบฯ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรีสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 ผลการประเมินจากแบบสังเกตพฤติกรรมการรู้เท่าทันสื่อจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เรียนด้วยรูปแบบฯ เพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรี แสดงผลตามตาราง 3

รายการประเมิน	n=30		ระดับการปฏิบัติ
	$\bar{X}$	%	
1. ด้านการเข้าถึง (Access)	3.47	86.67	ผ่าน
2. ด้านการวิเคราะห์ตีความ (Analysis)	3.48	86.90	ผ่าน
3. ด้านการประเมิน (Evaluation)	3.66	91.39	ผ่าน
4. ด้านการสร้างสรรค์ (Creation)	3.56	88.89	ผ่าน
เฉลี่ยรวม	3.53	88.21	ผ่าน

ตาราง 3 แสดงการประเมินจากแบบสังเกตพฤติกรรมการรู้เท่าทันสื่อจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เรียนด้วยรูปแบบฯ เพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรี

จากตาราง 3 พบว่า ผู้เรียนมีพฤติกรรมการรู้เท่าทันสื่อจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เรียนด้วยรูปแบบฯ เพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรี ผ่านเกณฑ์การปฏิบัติในภาพรวม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =3.53) คิดเป็นร้อยละ 88.21 ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ตามที่ตั้งไว้

2.3 ผลการประเมินการรู้เท่าทันสื่อจากผลงานของผู้เรียนที่เรียนด้วยรูปแบบฯ เพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรี แสดงผลตามตาราง 4

รายการประเมิน	n=30		ระดับการปฏิบัติ
	$\bar{X}$	%	
1. ด้านการออกแบบผลงาน	3.50	94.33	ผ่าน
2. ด้านภาษาในการสื่อสาร	3.54	88.61	ผ่าน
3. ด้านเนื้อหา	3.67	92.00	ผ่าน
เฉลี่ยรวม	3.68	92.12	ผ่าน

ตาราง 4 แสดงการประเมินการรู้เท่าทันสื่อจากผลงานของผู้เรียนที่เรียนด้วยรูปแบบฯ เพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรี

จากตาราง 4 พบว่า การรู้เท่าทันสื่อจากผลงานของผู้เรียนในภาพรวม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =3.68) คิดเป็นร้อยละ 92.12 ผ่านเกณฑ์การปฏิบัติร้อยละ 80 ตามที่ตั้งไว้

2.4 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการเรียนด้วยรูปแบบฯ เพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรี แสดงผลตามตาราง 5

รายการประเมิน	n=30		ระดับความพึงพอใจ
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านเนื้อหาในการเรียนรู้	4.61	0.55	มากที่สุด
2. ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบฯ			
2.1 การเรียนรู้ในห้องเรียน	4.64	0.51	มากที่สุด
2.2 การเรียนรู้ในห้องเรียน	4.55	0.54	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.60	0.54	มากที่สุด

ตาราง 5 แสดงผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการเรียนด้วยรูปแบบฯ เพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรี

จากตาราง 5 พบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการเรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้ด้วยห้องเรียนกลับด้านร่วมกับสื่อสังคมตามกระบวนการเรียนแบบปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรี ในภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.60$; S.D.=0.54)

3. ผลการประเมินรับรองรูปแบบฯ เพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรี แสดงผลตามตาราง 6

องค์ประกอบ	n=5		ระดับความเหมาะสม
	$\bar{X}$	S.D.	
1. หลักการ	4.70	0.47	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์	4.50	0.53	มาก
3. เนื้อหา	4.50	0.51	มาก
4. บทบาทผู้เรียน/ผู้สอน	4.45	0.51	มาก
5. สื่อการเรียนรู้	4.53	0.52	มากที่สุด
6. กระบวนการจัดการเรียนการสอน	4.51	0.56	มากที่สุด
7. การวัดและประเมินผล	4.60	0.50	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.49	0.51	มาก

ตาราง 6 แสดงผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการเรียนด้วยรูปแบบฯ เพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรี

จากตาราง 6 พบว่า ผลการประเมินเพื่อรับรองรูปแบบฯ เพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรี จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ให้การรับรองรูปแบบและในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.49$; S.D.=0.51)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย พบประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการพัฒนาแบบแผนการเรียนรู้ด้วยห้องเรียนกลับด้านร่วมกับสื่อสังคมตามกระบวนการเรียนแบบปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรีมี 7 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) บทบาทผู้เรียน/ผู้สอน 5) สื่อการเรียนรู้ 6) กระบวนการจัดการเรียนการสอน 7) การวัดและประเมินผล พัฒนาขึ้นโดยการศึกษาหลักการแนวคิดของการออกแบบรูปแบบการเรียนการสอน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องและกำหนดค่าความถี่ของข้อมูล จากนั้น สังเคราะห์ข้อมูลได้องค์ประกอบที่เหมาะสม สอดคล้องกับจอยส์และวิล (Joyce & Weil, 2000) ที่กำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอน ประกอบด้วยหลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม บทบาทหน้าที่ ขั้นตอนกระบวนการในการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบที่พัฒนาและการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดของวสันต์ ศรีหิรัญ (2561) ที่พัฒนารูปแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับห้องเรียนแบบกลับด้านที่ส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักศึกษาวิชาชีพรู กำหนดองค์ประกอบหลัก 7 องค์ประกอบที่ครอบคลุมกระบวนการเรียนการสอนด้วยห้องเรียนกลับด้าน และยังสอดคล้องกับแนวคิดของพันทิพา อมรฤทธิ์ และคณะ (2564) ที่พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ซึ่งมีองค์ประกอบหลัก 7 องค์ประกอบเช่นกัน จากองค์ประกอบดังกล่าว สามารถกำหนดรายละเอียดเนื้อหาบทเรียน บทบาทหน้าที่ของผู้เรียนผู้สอน สื่อในการเรียนรู้ ขั้นตอนกระบวนการเรียนรู้ และกำหนดการวัดและประเมินผลการรู้เท่าทันสื่อได้อย่างชัดเจน

2. ผลการศึกษาการใช้รูปแบบการเรียนรู้ด้วยห้องเรียนกลับด้านร่วมกับสื่อสังคมตามกระบวนการเรียนแบบปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรี

- 2.1 ผลการทดสอบการรู้เท่าทันสื่อของผู้เรียนที่เรียนด้วยรูปแบบฯ เพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรี ทดสอบด้วยแบบทดสอบการรู้เท่า

หนังสือที่อิงจากเนื้อหาบทเรียนที่ผู้สอนกำหนดในรูปแบบข้อสอบปรนัย 4 ตัวเลือก พบว่า ผลคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนด้วยรูปแบบฯ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากผลการวิจัยสามารถพัฒนาความรู้ด้านการรู้เท่าทันสื่อให้เพิ่มมากขึ้นได้จากการวัดผลด้วยแบบทดสอบการรู้เท่าทันสื่อ ทั้งนี้ เป็นเพราะรูปแบบฯ ดังกล่าวเป็นการเรียนรู้เนื้อหาบทเรียนได้อย่างอิสระตามความต้องการผ่านระบบจัดการการเรียนการสอนออนไลน์บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ประกอบด้วยไฟล์เอกสาร รูปภาพและวีดิทัศน์ออนไลน์ และสามารถทำแบบฝึกหัดท้ายบทด้วยตัวเองก่อนเข้าชั้นเรียนเพื่อทำกิจกรรมตามประเด็นปัญหาที่ได้รับมอบหมายในลักษณะกิจกรรมกลุ่มตามขั้นตอนการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นศึกษาปัญหา (Self-study; S) 2) ขั้นทำความเข้าใจปัญหา (Understanding of Problem; U) 3) ขั้นการศึกษาค้นคว้า (Searching Data; S) 4) ขั้นสังเคราะห์ข้อมูล (Brainstorm; B) 5) ขั้นสรุปการเรียนรู้ (Summary; S) และ 6) ขั้นนำเสนอผลงาน (Presentation; P) อีกทั้งฝึกการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาด้วยเทคนิคการคิดวิเคราะห์ 5W1H (Who, What, When, Where, Why และ How) จากนั้น สืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงของเนื้อหาที่ได้รับจากสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นบนสื่อสังคมออนไลน์ สอดคล้องกับแนวคิดของกรวรรณ สืบสม และนพรัตน์ หิมพลัด (2560) ที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านด้วยการบูรณาการการเรียนการสอนรายวิชาเทคโนโลยีมีเดียผ่านกูเกิลคลาสรูม พบว่า รูปแบบการเรียนดังกล่าวช่วยเพิ่มความสามารถในการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของจิตติโสภณ บุญเชิด และวาสนา กิรติจำเริญ (2563) ที่ศึกษาความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานพบว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 และมีความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 ผลการประเมินการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้เท่าทันสื่อจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เรียนด้วยรูปแบบฯ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรีพบว่า ผู้เรียนสามารถแสดงพฤติกรรมการเรียนรู้เท่าทันสื่อผ่านการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (เฟซบุ๊ก) ทั้งการโพสต์ข้อความในชีวิตประจำวันที่สามารถเลือกใช้ถ้อยคำที่เหมาะสมตามสถานการณ์ สามารถแสดงความคิดเห็นตอบคำถามในประเด็นที่กำหนดได้ เนื่องด้วยการเรียนเนื้อหาและทำแบบฝึกหัดจากประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นกระแสนั้น ๆ ทำให้ดึงดูดความสนใจของผู้เรียนได้และมีอารมณ์ร่วมกับเหตุการณ์ อีก

ทั้งยังสามารถเลือกรับข้อมูลข่าวสาร ประเมินคุณค่าเนื้อหาที่ได้รับว่า น่าเชื่อถือเพียงใด รวมถึงตระหนักถึงเกี่ยวกับข่าวลวงและการระรานทางไซเบอร์ในรูปแบบต่าง ๆ โดยผู้สอนกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริค ประเมินการรู้เท่าทันสื่อของผู้เรียนตามองค์ประกอบของการรู้เท่าทันสื่อ 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การเข้าถึง คือ การเลือกรับสื่อจากแหล่งที่มาที่เชื่อถือได้ 2) การวิเคราะห์ คือ การวิเคราะห์ตีความเนื้อหาของสื่อที่ได้รับ 3) การประเมิน คือ การประเมินเนื้อหาของสื่อจากการวิเคราะห์ว่า สื่อนั้นมีคุณค่ามากน้อยเพียงใด 4) การสร้างสรรค์ คือ การสร้างสรรค์หรือส่งต่อเผยแพร่เนื้อหาในรูปแบบของตนเองผ่านช่องทางต่าง ๆ โดยเฉพาะทางสื่อออนไลน์ กำหนดผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของรินทรลักษ์ เกตุวิระพงศ์ (2564) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์การรู้เท่าทันสื่อและการตระหนักรู้การกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการรู้เท่าทันสื่อกับการตระหนักรู้การกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ ทั้งสองตัวแปรมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 แสดงให้เห็นว่า หากกลุ่มตัวอย่างไม่มีความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อ เช่น การโพสต์ข้อความ รูปภาพหรือการส่งต่อข้อมูลในสื่อสังคมออนไลน์ที่ไม่ถูกต้อง จะส่งผลกระทบในด้านลบต่อตนเองและผู้อื่น และสอดคล้องกับแนวคิดของเสาวนีย์ วรรณประภา และคณะ (2562) ซึ่งศึกษาการรู้เท่าทันสื่อออนไลน์และพฤติกรรมการใช้สื่อของนักศึกษาหลักสูตรสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ที่ระบุว่า การรู้เท่าทันสื่อเป็นพื้นฐานสำคัญ ผู้ที่สามารถคิดวิเคราะห์ เข้าใจธรรมชาติของสื่อจะสามารถวางแผนจัดการสื่อได้อย่างเหมาะสม การพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเป็นพลเมืองดิจิทัลได้อย่างรู้เท่าทัน การนำสื่อสังคมออนไลน์มาใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้จึงเป็นการฝึกปฏิบัติได้อย่างชัดเจน

2.3 การรู้เท่าทันสื่อจากผลงานของผู้เรียนที่เรียนรู้ด้วยรูปแบบฯ เพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรีพบว่า ผลงานการรู้เท่าทันสื่อจากผู้เรียนมีการออกแบบตามแนวคิดของตนเอง และส่วนกิจกรรมกลุ่มมีการร่วมกันวางแผน ออกแบบและสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบที่หลากหลายตามความคิดเห็นของกลุ่มและตรงตามโจทย์ที่กำหนด อีกทั้งยังสามารถกำหนดวัตถุประสงค์และกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการส่งสาร ค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมที่เป็นความจริง เชื่อถือได้ รวมถึงสามารถผลิตสื่อเพื่อเผยแพร่ด้วยเทคนิคการออกแบบภาพ เสียงประกอบ การใช้สีและการเลือกใช้ประโยคในการสื่อสารได้ โดยเลือกใช้เครื่องมือในการพัฒนาสื่อด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ทั้งการผลิตสื่อข้อมูลภาพอินโฟกราฟิกส์ (Infographics) การผลิต

สื่อวีดิทัศน์ และสามารถเผยแพร่สื่อเหล่านี้ผ่านเว็บไซต์ต่าง ๆ เช่น การเผยแพร่ผลงานประเภทวีดิทัศน์ทางยูทูป การนำเสนอผลงานประเภทภาพและบทความทางเฟซบุ๊ก โดยมีการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริค ประเมินการรู้เท่าทันสื่อของผู้เรียนตามองค์ประกอบของการรู้เท่าทันสื่อ 4 องค์ประกอบหลัก ดังข้อที่ 2.2 ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของมารีซา สุจิตวนิช และเยาวภา บัวเวช (2563) ที่ได้ศึกษาการรู้เท่าทันสื่อ ประโยชน์และการนำไปใช้ กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมพบว่า นักศึกษานำหลักการรู้เท่าทันสื่อไปใช้ในการออกแบบผลงาน ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา กลุ่มเป้าหมาย วัตถุประสงค์และวิธีการนำเสนอ รวมถึงแสวงหาแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ มีการใช้ภาพและเสียงเพื่อสื่ออารมณ์และความหมายให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

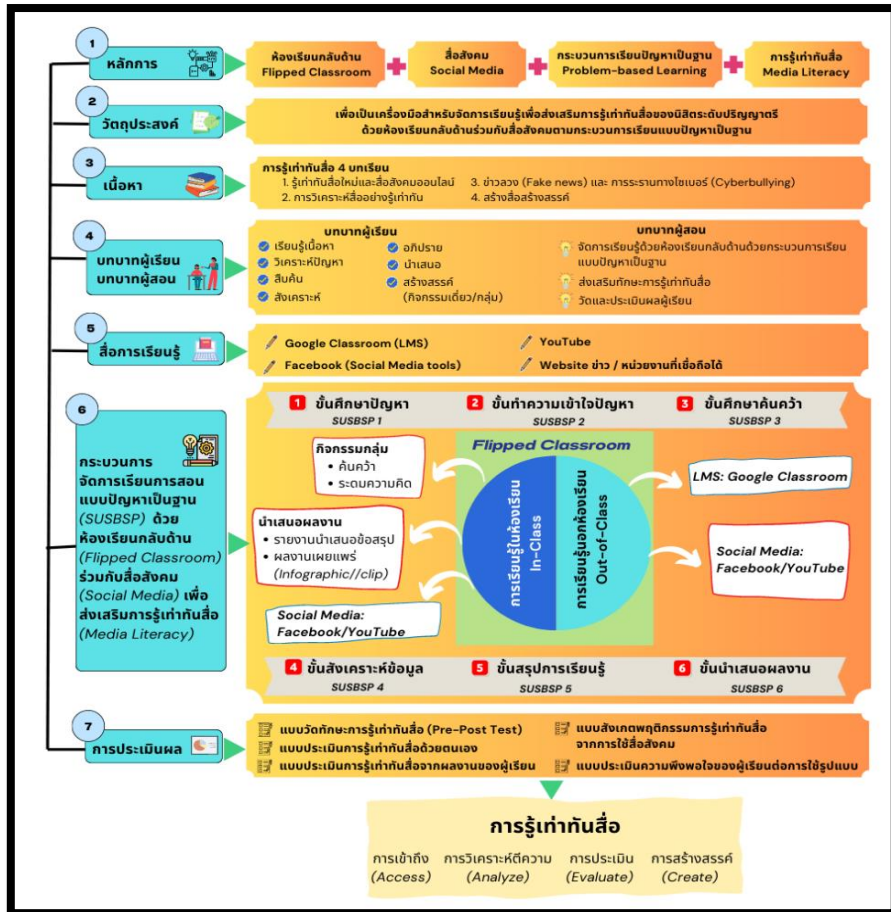
2.4 ความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการเรียนด้วยรูปแบบฯ เพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรี ในภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องด้วยรูปแบบมีองค์ประกอบที่ครอบคลุมส่วนที่สำคัญและจำเป็นสำหรับการเรียนการสอน ทั้งรูปแบบห้องเรียนกลับด้านที่เป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับการเรียนรู้ทุกที่ทุกเวลาไม่จำกัดแต่เพียงในห้องเรียนและการกลับเข้าชั้นเรียนเพื่อทำกิจกรรมสามารถสร้างความน่าสนใจให้กับผู้เรียนได้เป็นอย่างดีด้วยรูปแบบกิจกรรมที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละบทเรียน รวมถึงขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบปัญหาเป็นฐาน 6 ขั้นตอน ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติอย่างเป็นลำดับขั้นตอน ซึ่งผู้เรียนสามารถใช้ความรู้ที่ได้รับนี้ประยุกต์ใช้ในการทำงานหรือเกิดกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ รวมถึงกิจกรรมกลุ่มในห้องเรียนเป็นการฝึกการทำงานเป็นทีม ผู้เรียนสามารถอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเสนอแนะข้อคิดเห็นในประเด็นที่เห็นต่างได้ สอดคล้องกับแนวคิดของกิตติศักดิ์ ใจอ่อน และกตัญญูตา บางโท (2565) ที่ศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษา โดยผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ฯ อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากการใช้ปัญหาเป็นหลักในการจัดกิจกรรมโดยออกแบบสถานการณ์ปัญหาที่อยู่ในชีวิตประจำวันของผู้เรียนเพื่อกระตุ้นและดึงดูดความสนใจให้อยากรู้ มีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดแก้ปัญหาได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เน้นการทำงานร่วมกันเป็นทีม

3. การรับรองรูปแบบฯ เพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรี ผู้ทรงคุณวุฒิรับรองรูปแบบตามองค์ประกอบและขั้นตอนของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ซึ่งรูปแบบดังกล่าวสามารถส่งเสริมความรู้ใน

ด้านการรู้เท่าทันสื่อของผู้เรียนในระดับปริญญาตรีได้สูงขึ้น การเรียนรู้ร่วมกันในการทำงานเป็นทีม สามารถแก้ปัญหาจากสถานการณ์ ประเด็นที่กำหนดได้อย่างมีหลักการ และมีเหตุผลรองรับ มีความน่าเชื่อถือ สามารถเผยแพร่ส่งต่อข้อมูลในรูปแบบที่หลากหลายได้ กระบวนการดังกล่าวสอดคล้องกับทักษะของอุทิศ บำรุงชีพ (2563) ที่เห็นว่า รูปแบบห้องเรียนกลับทางผ่านระบบเครือข่ายร่วมกับสื่อสังคมบนดิจิทัล แพลตฟอร์มที่เข้าถึงง่ายและประเด็นคำถามจากสื่อออนไลน์ที่ทันเหตุการณ์ทำให้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นำไปสู่การพัฒนาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง สามารถพัฒนากระบวนการการอ่านและวิเคราะห์จับใจความ ประเมินสถานการณ์เพื่อจัดการกับโจทย์ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับทักษะของสุวดี อุปินใจ และพูนชัย ยาวีราช (2562) ที่ศึกษาการจัดการชั้นเรียนยุคดิจิทัล ซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ตลอดชีวิต และสอดคล้องกับทักษะของมงคล จิตรโสภิต (2565) ที่พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงานผ่านภูเกิลคลาสรูมพบว่า ทำให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้จากภายในสั่งสมเป็นประสบการณ์ด้วยตนเอง โดยใช้ช่องทางของเฟซบุ๊กเป็นสื่อสังคมออนไลน์ทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการติดต่อพูดคุย แลกเปลี่ยนข้อมูล แสดงความคิดเห็นและเผยแพร่ผลงานที่สร้างสรรค์ขึ้นด้วยตนเองเกิดเป็นความรู้ที่ครอบคลุมการรู้เท่าทันสื่อครบทุกด้าน

องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้ คือ รูปแบบการเรียนการสอนดังกล่าวที่พัฒนาขึ้นตามหลักการและทฤษฎีที่มีความสอดคล้องกัน ทั้งขั้นตอนการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน วิธีการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน และการนำสื่อสังคมมาเป็นเครื่องมือสื่อการเรียนรู้ ทำให้การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้กับผู้เรียนกลุ่มเป้าหมายมีประสิทธิภาพ และสามารถเพิ่มความรู้ในเรื่องการรู้เท่าทันสื่อได้เป็นอย่างดี โดยมีภาพรวมของกระบวนการเรียนรู้ด้วยรูปแบบฯ ดังภาพ 1

ภาพ 1 รูปแบบการเรียนรู้ด้วยห้องเรียนกลับด้านร่วมกับสื่อสังคมตามกระบวนการเรียนแบบปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรี

สรุป

รูปแบบการเรียนรู้ด้วยห้องเรียนกลับด้านร่วมกับสื่อสังคมตามกระบวนการเรียนแบบปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อของนิสิตระดับปริญญาตรี พัฒนาจากหลักการเรียนรู้ด้วยห้องเรียนกลับด้าน มีลักษณะการเรียนรู้เนื้อหาในห้องเรียนด้วยตัวผู้เรียนเองและกลับเข้าชั้นเรียนเพื่อทำกิจกรรมตามโจทย์ที่ได้รับมอบหมายในลักษณะกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน โดยผสานขั้นของกระบวนการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน 6 ขั้น ได้แก่ 1) ขั้นศึกษาปัญหา (S) 2) ขั้นทำความเข้าใจปัญหา (U) 3) ขั้นศึกษาค้นคว้า (S) 4) ขั้นสังเคราะห์ปัญหา (B) 5) ขั้นสรุปการเรียนรู้ (S) 6) ขั้นนำเสนอผลงาน (P) โดยในงานวิจัยนี้จะใช้ตัวอักษรแรกของแต่ละขั้นตอนกำหนดเป็นชื่อรูปแบบว่า

SUSBSP Model และมีเครื่องมือเป็นสื่อในการเรียนรู้ ได้แก่ 1) เครื่องมือจัดการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายด้วยโปรแกรมกูเกิลคลาสรูม สำหรับบทเรียนการรู้เท่าทันสื่อในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ไฟล์ 2) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาและเผยแพร่ข้อมูลในลักษณะวีดิทัศน์เลือกใช้โปรแกรมยูทูป 3) เครื่องมือจัดการเรียนรู้ในการสนทนาผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์โดยใช้โปรแกรมเฟซบุ๊ก 4) แหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อสำหรับประเด็นปัจจุบัน โจทย์ปัญหา ข่าวสารผ่านเว็บไซต์ข่าว เว็บไซต์หน่วยงาน/การศึกษาที่เชื่อถือได้

ในส่วนการวัดและประเมินผลมีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการประเมินการรู้เท่าทันสื่อของผู้เรียนตามองค์ประกอบของการรู้เท่าทันสื่อ 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การเข้าถึง 2) การวิเคราะห์ตีความ 3) การประเมิน และ 4) การสร้างสรรค์ การวัดและประเมินผลแบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียน โดยรูปแบบการเรียนรู้นี้จะส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการตระหนักรู้และสามารถดำเนินชีวิตตามวิถีดิจิทัลได้อย่างสร้างสรรค์และปลอดภัย

เอกสารอ้างอิง

- กรวรรณ สืบสม และนพรัตน์ หมีพลัด. (2560). การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) ด้วยการบูรณาการการเรียนการสอนรายวิชาเทคโนโลยีมีลิตมีเดียผ่าน Google Classroom. *วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี*. 6 (2), 118-127.
- กิตติศักดิ์ ใจอ่อน และกตัญญูตา บางโท. (2565). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*. 24 (1), 99-109.
- จิตต์ไศภิน บุญเชิด และวาสนา กิรติจำเริญ. (2563). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาและความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน. *วารสารชุมชนวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*. 14 (4), 251-263.
- โตมร อภิวันทนการ. (2562). *คู่มือจัดกระบวนการและกิจกรรมเพื่อพัฒนาเยาวชนรู้เท่าทันสื่อ*, พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ปิโนโต พับลิชชิง.

- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร*. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- พันทิพา อมรฤทธิ์ และคณะ. (2564). *การศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี*. รายงานการวิจัย. วิจัยสถาบัน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- มงคล จิตรโสภณ. (2565). *การพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงานผ่าน Google Classroom รายวิชาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้*. *Journal of Modern Learning Development*. 7 (2), 242-259.
- มาริษา สุจิตวนิช และเยาวภา บัวเวช. (2563). *การรู้เท่าทันสื่อ ประโยชน์และการนำไปใช้ กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม*. *วารสารวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม*. 7 (2), 216-229.
- รินทร์ภัส เกตุวีระพงศ์. (2564). *พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์การรู้เท่าทันสื่อและการตระหนักรู้การกลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่*. *พินเนศวร์สาร*. 17 (2), 143-160.
- วสันต์ ศรีหิรัญ. (2561). *การพัฒนาารูปแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์สำหรับห้องเรียนแบบกลับด้านที่ส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู*. คุษณินพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (ม.ป.ป.). *การรู้ดิจิทัล (Digital Literacy)*. สืบค้นเมื่อ 21 มีนาคม 2564, จาก <https://shorturl.asia/X387O>
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2565). *รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2565*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์.
- สุวดี อุปปินใจ และพูนชัย ยาวีราช. (2562). *การจัดการชั้นเรียนยุคดิจิทัล*. *วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย*. 1 (4), 51-65.
- เสาวนีย์ วรรณประภา และคณะ. (2562). *การรู้เท่าทันสื่อออนไลน์และพฤติกรรมการใช้สื่อของนักศึกษาหลักสูตรสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี*. *การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 3 "Graduate School Conference 2019"*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. วันที่ 15 พฤศจิกายน. หน้า 684-693.

- อุทิศ บำรุงชีพ. (2563). การพัฒนารูปแบบห้องเรียนกลับทางผ่านภูเก็ลคลาวด์ คอมพิวเตอร์และสื่อสังคมเพื่อส่งเสริมทักษะวิธีแห่งการคิดในศตวรรษที่ 21 สำหรับนิสิตครู. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร.* 8 (4), 1552-1566.
- อุษา ปักกินส์. (2555). การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ. *วารสารสุทธิปริทัศน์.* 26 (80), 147-161.
- Center for Media Literacy. (n.d.). *Five Key Questions of Media Literacy*. Retrieved June 29, 2020, from http://www.medialit.org/sites/default/files/14B_CCKQPoster+5essays.pdf
- Joyce, B. and Weil, M. (2000). *Model of Teaching*, 6th ed. New Jersey: Prentice Hall.
- Savery, J. R. (2006). Overview of Problem-based Learning: Definitions and Distinctions. *Interdisciplinary Journal of Problem-based Learning*. 1 (1), 9-20. DOI:10.7771/1541-5015.1002
- We Are Social and Hootsuite. (15 February 2022). *DIGITAL 2022: THAILAND*. Retrieved March 23, 2023, from <https://datareportal.com/reports/digital-2022-thailand>

กลยุทธ์การบริหารการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่ ของวิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรี

Strategies for Dual Vocational Education System of New Normal Management of Phetchaburi Technical College

พรทิwa นามทิพย์^{*1}, กาญจนา บุญสง²

Pohntiwa Namthip¹, Kanchana Boonsong²

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

Master of Education Program in Educational Administration,

Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University

Corresponding Author, E-mail: pohntiwa.2204@gmail.com*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่ของวิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรี 2. เพื่อสร้างกลยุทธ์การบริหารการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่ของวิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรี เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรี จำนวน 155 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ คือ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความสำคัญของความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัย 1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่ของวิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรีพบว่า ผลการศึกษาของสภาพที่พึงประสงค์สูงกว่าสภาพปัจจุบันทุกด้าน 2. กลยุทธ์การบริหารการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่ของวิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรีมี 6 กลยุทธ์ ดังนี้ 1) การเสริมสร้างเครือข่ายในการจัดการศึกษาทวิภาคีแบบปกติใหม่ 2) การสร้างความเข้าใจการศึกษาทวิภาคีแบบปกติใหม่ 3) การพัฒนาแผนการเรียนและเพิ่ม

ประสิทธิภาพการเรียนการสอนระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่ 4) การเตรียมความพร้อม และเพิ่มขีดความสามารถการผลิตกำลังคนมีคุณภาพแบบปกติใหม่ 5) การปรับปรุง และพัฒนาการนิเทศการศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่ 6) การพัฒนาและเพิ่มขีด ความสามารถระบบประเมินผลการศึกษาทวิภาคีแบบปกติใหม่ องค์ความรู้จากการวิจัย คือ 1. การเพิ่มโอกาสให้สถานประกอบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบเทคโนโลยี สารสนเทศ 2. การนิเทศการศึกษาทวิภาคีมีศักยภาพสูงขึ้น 3. การวัดผลประเมินผล สอดคล้องกับสมรรถนะอาชีพ 4. ผู้เรียนมีทักษะอาชีพตรงตามความต้องการของ ตลาดแรงงาน

คำสำคัญ: กลยุทธ์การบริหาร; การอาชีวศึกษา; ระบบทวิภาคี; ความปกติใหม่; วิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรี

Abstract

The research article consists of the following objectives: 1. to study the current condition and desirable condition of Dual Vocational Education System of New Normal Management of Phetchaburi Technical College, 2. to create the strategies for Dual Vocational Education System of New Normal Management of Phetchaburi Technical College. It is a mixed methods research. A sample group is 155 persons of Dual Vocational Education System of Phetchaburi Technical College which is collected by using purposive sampling technique. The research instruments are an interview form and questionnaire. The statistics used are frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, and priority needs index, including content analysis.

The results of the research reveal that 1) the current condition and desirable condition of Dual Vocational Education System of New Normal Management of Phetchaburi Technical College are found as follows: the results of desirable condition of Dual Vocational Education System of New Normal Management of Phetchaburi Technical College is higher than the results of current condition of Dual Vocational Education System of New Normal Management of Phetchaburi Technical College. 2) There are 6 aspects to the components of Dual Vocational Education

System of New Normal Management of Phetchaburi Technical College which are (1) the strengthening cooperation connection of Dual Vocational Education System of New Normal Management, (2) the understanding of Dual Vocational Education System of New Normal Management, (3) development of learning plan and optimization of Dual Vocational Education System of New Normal, (4) preparation and empowerment of manpower production of Dual Vocational Education System of New Normal, (5) supervision reform and supervision development of Dual Vocational Education System of New Normal, and (6) evaluation development and empowerment of Dual Vocational Education System of New Normal. The body of knowledge indicates that 1) chances for organization to participate in the creation of information technology systems are increasable, 2) semester systematic supervision is greater, 3) the evaluation outcomes are in line with professional competencies, and 4) learners have professional skills that suit the labor market's expectations.

Keywords: Strategic Management; Vocational Education; Dual System; New Normal; Phetchaburi Technical College

บทนำ

การอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี (Dual Vocational Education; DVE) เป็นการศึกษาโดยอาศัยความร่วมมือกันของสถานประกอบการและสถานศึกษาในการฝึกผู้เรียนให้มีทักษะในสาขาอาชีพและสำเร็จการศึกษาอย่างมีคุณภาพ โดยสถานประกอบการเน้นการฝึกทักษะอาชีพและสถานศึกษาเน้นการเรียนด้านทฤษฎี โดยมีวัตถุประสงค์ของการดำเนินการเพื่อ 1) จัดเตรียมกำลังคนทางด้านอาชีวศึกษาเข้าสู่ตลาดแรงงาน 2) ผลิตช่างฝีมือผู้มีความชำนาญงานเพียงพอทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ 3) ผลิตกำลังคนที่ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ 4) จัดการสร้างระบบการจัดการศึกษาวิชาชีพและเป็นการให้โอกาสในการศึกษาวิชาชีพแก่เยาวชน 5) เปิดโอกาสให้บุคคลในวัยเรียนและวัยทำงานพัฒนาตนเองทางด้านวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง 6) เป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับสถานศึกษาในการเข้าสู่ระบบการปฏิรูปทางการศึกษา 7) เป็นการลดปัญหาเรื่องงบประมาณในการจัดการศึกษา

ทางด้านอาชีวศึกษา 8) ให้นักเรียนได้เรียนรู้การปฏิบัติโดยแท้จริงและมีเนื้อหาที่ทันต่อเทคโนโลยี และ 9) ส่งเสริมให้มีการประกอบอาชีพ การจ้างงานและอาชีพอิสระ (ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี, 2556)

การอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีจะประสบผลตามความมุ่งหมายได้ต้องอาศัยกลยุทธ์การบริหารซึ่งเป็นแผนการหรือแนวทางที่ทำให้เกิดการกระทำที่นำไปสู่จุดมุ่งหมายหรือความสำเร็จที่ตั้งไว้ โดยกลยุทธ์การบริหารจะเป็นการตัดสินใจในการดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย ด้วยการจัดสรรทรัพยากรภายในองค์กรและความสามารถหลักขององค์กรให้สอดคล้องกับโอกาสหรืออุปสรรคจากสภาพแวดล้อม (Coulter, 2008) นอกจากนั้น รอบบินส์และเคาเตอร์ (Robbins & Coulter, 2012) ได้กล่าวถึงความสำคัญของกลยุทธ์การบริหารไว้ว่า ช่วยทำให้การกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และทิศทางในการดำเนินงานขององค์กรมีความชัดเจนสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น การดำเนินงานทุกส่วนภายในองค์กรเป็นไปอย่างมีเอกภาพและมุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน ผู้เกี่ยวข้องทุกระดับมีส่วนร่วมในการริเริ่มสร้างสรรค์และพัฒนาองค์กรให้มีความก้าวหน้า รวมทั้งทำให้องค์กรสามารถคาดคะเนปัญหาที่จะเกิดขึ้นและเสาะหาเทคนิควิธีในการเปลี่ยนแปลงปัญหาให้เป็นโอกาส เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่นและบรรลุผลสำเร็จ ทำให้ผู้บริหารทุกระดับมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน สามารถตัดสินใจได้อย่างรอบคอบและลดความเสี่ยงในการดำเนินงานได้

ในช่วงเวลาที่ผ่านมา การบริหารการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีประสบปัญหาอย่างรุนแรง เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Coronavirus Disease 2019; COVID-19) ส่งผลกระทบในวงกว้าง ภาคอุตสาหกรรมและสถานประกอบการที่มีการขยายการผลิตที่ต่ำอยู่แล้วใน พ.ศ. 2562 กล่าวคือ การขยายตัวทั้งปีเป็นศูนย์ และเมื่อเกิดการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา-2019 ต่อเนื่องในปี พ.ศ. 2563 จึงส่งผลให้ภาคอุตสาหกรรมและสถานประกอบการมีการขยายตัวตลอดทั้งปีลดลงไปถึง 5.9% (ยงยุทธ แฉล้มวงษ์ และคณะ, 2564)

วิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรีเป็นสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับสถานประกอบการ เนื่องจากเป็นสถานศึกษาที่เปิดทำการเรียนการสอนให้กับนักเรียนสายอาชีพซึ่งต้องมีการส่งผู้เรียนเข้ารับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานประกอบการทุกปีการศึกษา โดยหลักสูตรการฝึกประสบการณ์ทางวิชาชีพที่เรียกว่า การอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ซึ่งผู้เรียนของวิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรีจะสำเร็จการศึกษาได้ ก็ต่อเมื่อได้เข้ารับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานประกอบการไม่น้อยกว่า 1 ภาคเรียน อันเป็นลักษณะของการจัดการ

เรียนรู้ระบบหนึ่งที่คุณเรียนได้รับการศึกษาในสถานศึกษาและมีการประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมในสถานประกอบการ (วิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรี, 2563) แต่เนื่องด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ยังคงทวีความรุนแรงและมีแนวโน้มที่จำนวนผู้ติดเชื้อจะสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ผู้เรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรู้สึกถึงความไม่สะดวกและปลอดภัยในการเข้ารับการฝึกงานในสถานประกอบการ เพราะการปฏิบัติตัวในสถานประกอบการจะต้องคำนึงถึงความปลอดภัยโดยการปฏิบัติตามมาตรการการดำรงชีวิตแบบปกติใหม่ (New Normal) การอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่คุณเรียนจะต้องเข้ารับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในช่วงเวลาที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ยังไม่คลี่คลายลงนั้น การดำรงชีวิตแบบปกติใหม่ในสถานประกอบการจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยผู้เรียน ครูฝึก รวมถึงอาจารย์นิเทศ ต้องมีการดำเนินการจัดการเรียนการสอนแบบปกติใหม่เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายการฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการได้อย่างปลอดภัย

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการนำกลยุทธ์การบริหารการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีมาประยุกต์ใช้ในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่ของวิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรี เนื่องจากเป็นกระบวนการที่มีแนวทางที่ชัดเจนและช่วยให้การฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการของคุณเรียนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุตามวัตถุประสงค์และก่อให้เกิดประโยชน์แก่การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่ของวิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรี
2. เพื่อสร้างกลยุทธ์การบริหารการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่ของวิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรี

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่ของวิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรี และเพื่อสร้างกลยุทธ์การบริหารการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่ของวิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรี
2. กลุ่มเป้าหมายของงานวิจัย ได้แก่ ผู้มีเกี่ยวข้องกับอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรี ในปีการศึกษา 2564 ประกอบด้วยคณะผู้บริหาร

วิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรี หัวหน้างานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี หัวหน้าแผนก ครูนิเทศ การฝึกงาน และครูฝึกในสถานประกอบการ รวมจำนวนทั้งสิ้น 155 คน โดยใช้เทคนิค การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

3. เครื่องมือในการวิจัยที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์กึ่ง โครงสร้าง เรื่องกลยุทธ์การบริหารการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่ รายละเอียดของแบบสัมภาษณ์แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้ สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 ประเด็นในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารการ อาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่ ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ และ 2) แบบสอบถามเรื่องสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่ของวิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรี รายละเอียดของแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้แบบ ตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วยเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ระยะเวลาในการทำงาน ตอนที่ 2 สอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของ การบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่ของวิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรี โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ใช้คำตอบ แบบตอบสนองคู่ (Dual Responses) ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับสภาพ ปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบ ปกติใหม่ของวิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรี โดยมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

4. วิธีการสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือการเก็บรวบรวม ข้อมูล โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์การบริหารการ อาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่ กำหนดขอบเขตและโครงสร้างของ แบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการ อาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่ของวิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรี และให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และความ ชัดเจนของภาษาของแบบสอบถาม โดยคำถามข้อใดที่มีค่าเฉลี่ยความเที่ยงตรงของ เนื้อหาน้อยกว่า 0.5 ผู้วิจัยจะปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยโดยขอความร่วมมือ ในการตอบแบบสอบถามจากผู้มีความเกี่ยวข้องกับอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของ วิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรี ในปีการศึกษา 2564 และการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม ทั้งหมดที่ได้รับกลับมา จำนวน 150 ชุด แล้วนำมาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้มาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามทุกฉบับ ซึ่งแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ แบบสอบถามตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเพศ อายุ วุฒิการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งปัจจุบัน ระยะเวลาในการทำงาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่ และร้อยละ ส่วนแบบสอบถามตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่ของวิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรี วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วบรรยายผล โดยแบ่งช่วงของค่าตัวกลางเลขคณิต 5 ระดับ ในการแปลความหมาย ดังนี้ 1.00-1.49 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อยที่สุด 1.50-2.49 หมายถึง ระดับน้อย 2.50-3.49 หมายถึง ระดับปานกลาง 3.50-4.49 หมายถึง ระดับมาก 4.50-5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด การประเมินความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่ของวิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรี โดยนำข้อมูลจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการหาดัชนีความสำคัญของความจำเป็น ($PNI_{modified}$) เพื่อนำไปวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis) ของการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่ของวิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรีแล้วบรรยายผล

ผลการวิจัย

1. ผลจากการวิเคราะห์แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่ของวิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรี มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 สภาพปัจจุบันของการบริหารการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่ของวิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรี

1.1.1 จำแนกตามองค์ประกอบการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือสถานประกอบการและชุมชนในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่ (ด้านที่ 1) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.96$; S.D.=0.47) เมื่อจำแนกตามรายองค์ประกอบพบว่า การใช้เทคโนโลยีเข้ามาเป็นตัวช่วยในการสื่อสาร อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.59$; S.D.=0.55)

1.1.2 จำแนกตามองค์ประกอบการสร้างความรู้ความเข้าใจอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแก่สถานประกอบการและผู้ปกครองของนักเรียน นักศึกษา

แบบปกติใหม่ (ด้านที่ 2) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.14$; S.D.=0.52) เมื่อจำแนกตามรายองค์ประกอบพบว่า การใช้ช่องทางและสื่อที่หลากหลายกับสถานประกอบการ เช่น สื่อภาพ สื่อเสียง ($\bar{X}=4.57$; S.D.=0.59) อยู่ในระดับมากที่สุด และการประชาสัมพันธ์ในการจัดการเรียนการสอนผ่านทุกช่องทาง เช่น เพจเฟซบุ๊ก เว็บไซต์ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ($\bar{X}=4.49$; S.D.=0.60) อยู่ในระดับมาก

1.1.3 จำแนกตามองค์ประกอบการพัฒนาแผนการเรียน แผนการฝึกอาชีพ และเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคีร่วมกับสถานประกอบการแบบปกติใหม่ (ด้านที่ 3) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.88$; S.D.=0.59) เมื่อจำแนกตามรายองค์ประกอบพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

1.1.4 จำแนกตามองค์ประกอบการเตรียมความพร้อมและเพิ่มขีดความสามารถการผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้มีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงานแบบปกติใหม่ (ด้านที่ 4) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.93$; S.D.=0.54) เมื่อจำแนกตามรายองค์ประกอบพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

1.1.5 จำแนกตามองค์ประกอบการปรับปรุงและพัฒนาการนิเทศการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้มีประสิทธิภาพด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัยแบบปกติใหม่ (ด้านที่ 5) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.19$; S.D.=0.49) เมื่อจำแนกตามรายองค์ประกอบพบว่า การผสมผสานระหว่างออนไลน์และออฟไลน์ในการนิเทศติดตาม ($\bar{X}=4.55$; S.D.=0.60) การนิเทศด้วยสื่อเทคโนโลยีดิจิทัล ($\bar{X}=4.51$; S.D.=0.58) และ การใช้สื่อเทคโนโลยีในการนิเทศติดตาม ($\bar{X}=4.50$; S.D.=0.62) อยู่ในระดับมากที่สุด

1.1.6 จำแนกตามองค์ประกอบการพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถระบบติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีด้วยวิธีการที่หลากหลายให้มีประสิทธิภาพแบบปกติใหม่ (ด้านที่ 6) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.97$; S.D.=0.49) เมื่อจำแนกตามรายองค์ประกอบพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังตาราง 1 ต่อไปนี้

การบริหารการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่ของวิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรี	สภาพปัจจุบัน			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. การเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือสถานประกอบการและชุมชนในการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่	3.96	0.47	มาก	4

การบริหารการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติ ใหม่ของวิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรี	สภาพปัจจุบัน			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
2. สร้างความรู้ความเข้าใจอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี แก่สถานประกอบการและผู้ปกครองของนักเรียน นักศึกษาแบบปกติใหม่	4.14	0.52	มาก	2
3. การพัฒนาแผนการเรียน แผนการฝึกอาชีพ และ เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนระบบทวิ ภาคีแบบปกติใหม่	3.88	0.59	มาก	6
4. การเตรียมความพร้อมและเพิ่มขีดความสามารถ การผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาระบบทวิ ภาคีให้มีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพแบบปกติใหม่	3.93	0.54	มาก	5
5. การปรับปรุงและพัฒนาการนิเทศการศึกษา อาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้มีประสิทธิภาพด้วย เทคโนโลยีที่ทันสมัยแบบปกติใหม่	4.19	0.49	มาก	1
6. การพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถระบบ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนการ จัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีด้วยวิธีการที่ หลากหลายให้มีประสิทธิภาพแบบปกติใหม่	3.97	0.49	มาก	3
รวม	4.01	0.52	มาก	

ตาราง 1 สภาพปัจจุบันของการบริหารการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่
ของวิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรี

1.2 สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติ ใหม่ของวิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรี

1.2.1 จำแนกตามองค์ประกอบการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือ
สถานประกอบการและชุมชนในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่
(ด้านที่ 1) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.99$; S.D.=0.12) เมื่อจำแนกตามราย
องค์ประกอบพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

1.2.2 จำแนกตามองค์ประกอบการสร้างความรู้ความเข้าใจ
อาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแก่สถานประกอบการและผู้ปกครองของนักเรียน นักศึกษา
แบบปกติใหม่ (ด้านที่ 2) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.98$; S.D.=0.14) เมื่อ
จำแนกตามรายองค์ประกอบพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

1.2.3 จำแนกตามองค์ประกอบการพัฒนาแผนการเรียน แผนการฝึกอาชีพ และเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคีร่วมกับสถานประกอบการแบบปกติใหม่ (ด้านที่ 3) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.96$; S.D.=0.22) เมื่อจำแนกตามรายองค์ประกอบพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

1.2.4 จำแนกตามองค์ประกอบการเตรียมความพร้อมและเพิ่มขีดความสามารถการผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้มีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงานแบบปกติใหม่ (ด้านที่ 4) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.97$; S.D.=0.22) เมื่อจำแนกตามรายองค์ประกอบพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

1.2.5 จำแนกตามองค์ประกอบการปรับปรุงและพัฒนาการนิเทศการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้มีประสิทธิภาพด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัยแบบปกติใหม่ (ด้านที่ 5) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.98$; S.D.=0.13) เมื่อจำแนกตามรายองค์ประกอบพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

1.2.6 จำแนกตามองค์ประกอบการพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถระบบติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีด้วยวิธีการที่หลากหลายให้มีประสิทธิภาพแบบปกติใหม่ (ด้านที่ 6) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.98$; S.D.=0.13) เมื่อจำแนกตามรายองค์ประกอบพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

การบริหารการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่ของวิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรี	สภาพที่พึงประสงค์			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. การเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือสถานประกอบการและชุมชนในการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่	4.99	0.12	มากที่สุด	1
2. สร้างความรู้ความเข้าใจอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแก่สถานประกอบการและผู้ปกครองของนักเรียนนักศึกษาแบบปกติใหม่	4.98	0.14	มากที่สุด	2
3. การพัฒนาแผนการเรียน แผนการฝึกอาชีพ และเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่	4.96	0.22	มากที่สุด	6
4. การเตรียมความพร้อมและเพิ่มขีดความสามารถการผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้มีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพแบบปกติใหม่	4.97	0.22	มากที่สุด	5

การบริหารการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่ ของวิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรี	สภาพที่พึงประสงค์			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
5. การปรับปรุงและพัฒนาการนิเทศการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้มีประสิทธิภาพด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัยแบบปกติใหม่	4.98	0.13	มากที่สุด	2
6. การพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถระบบติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีด้วยวิธีการที่หลากหลายให้มีประสิทธิภาพแบบปกติใหม่	4.98	0.13	มากที่สุด	2
รวม	4.98	0.16	มากที่สุด	

ตาราง 2 สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่
ของวิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรี

1.3 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่ของวิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรีพบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยรวมของสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่ของวิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรี ($\bar{X}=4.98$; S.D.=0.16) สูงกว่าสภาพปัจจุบันของการบริหารการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่ของวิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรี ($\bar{X}=4.01$; S.D.=0.52)

การบริหารการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่ของวิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรี	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. การเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือสถานประกอบการและชุมชนในการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่	3.96	0.47	มาก	4	4.99	0.12	มากที่สุด	1
2. สร้างความรู้ความเข้าใจอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแก่สถานประกอบการและผู้ปกครองของนักเรียนนักศึกษาแบบปกติใหม่	4.14	0.52	มาก	2	4.98	0.14	มากที่สุด	2
3. การพัฒนาแผนการเรียนแผนการฝึกอาชีพ และเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่	3.88	0.59	มาก	6	4.96	0.22	มากที่สุด	6

การบริหารการอาชีวศึกษาระบบ ทวิภาคีแบบปกติใหม่ของ วิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรี	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
4. การเตรียมความพร้อมและเพิ่มขีดความสามารถการผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้มีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพแบบปกติใหม่	3.93	0.54	มาก	5	4.97	0.22	มากที่สุด	5
5. การปรับปรุงและพัฒนาการนิเทศการศึกษาระบบทวิภาคีให้มีประสิทธิภาพด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัยแบบปกติใหม่	4.19	0.49	มาก	1	4.98	0.13	มากที่สุด	2
6. การพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถระบบติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีด้วยวิธีการที่หลากหลายให้มีประสิทธิภาพแบบปกติใหม่	3.97	0.49	มาก	3	4.98	0.13	มากที่สุด	2
รวม	4.01	0.52	มาก		4.98	0.16	มากที่สุด	

ตาราง 3 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่ของวิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรี

2. จากการวิเคราะห์แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่ของวิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรีนั้น นำมาสร้างกลยุทธ์การบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่ของวิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรี โดยประกอบไปด้วย 6 กลยุทธ์ ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 การเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือสถานประกอบการและชุมชนในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่

กลยุทธ์ที่ 2 การสร้างความรู้ความเข้าใจอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแก่สถานประกอบการและผู้ปกครองของนักเรียน นักศึกษาแบบปกติใหม่

กลยุทธ์ที่ 3 การพัฒนาแผนการเรียน แผนการฝึกอาชีพและเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคีร่วมกับสถานประกอบการแบบปกติใหม่

กลยุทธ์ที่ 4 การเตรียมความพร้อมและเพิ่มขีดความสามารถการผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้มีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงานแบบปกติใหม่

กลยุทธ์ที่ 5 การปรับปรุงและพัฒนาการนิเทศการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้มีประสิทธิภาพด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัยแบบปกติใหม่

กลยุทธ์ที่ 6 การพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถระบบติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีด้วยวิธีการที่หลากหลายให้มีประสิทธิภาพแบบปกติใหม่

อภิปรายผล

ในการวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยดำเนินการอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ของการบริหารการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่ของวิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรีพบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่ของวิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรีโดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า ผลการศึกษาของสภาพที่พึงประสงค์สูงกว่าสภาพปัจจุบันทุกด้าน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะปัจจุบันสถานศึกษาและสถานประกอบการต้องการการเพิ่มประสิทธิภาพและความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของวชิรวิชัย ผาดำ และวิเชียร รุ้ยนิยง (2564) ได้กล่าวถึงแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรมในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครพนมพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม ในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครพนมสูงกว่าสภาพปัจจุบันทุกด้าน เป็นเพราะปัจจุบันบุคลากรผู้เกี่ยวข้องขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เช่นเดียวกับสุระชัย ลาพิมพ์ และกาญจน์ เรืองมนตรี (2563) พบว่า การพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศของวิทยาลัยสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานีมีสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศอยู่ในระดับมาก ซึ่งสูงกว่าสภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศที่อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเกิดจากการประสานงานระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการมีแนวทางในการปฏิบัติที่ไม่ชัดเจน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคี ซึ่งแตกต่างกับงานวิจัยของเมื่องสุวรรณแสนทวี และคณะ (2563) ได้พบว่า การบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยใช้หลักอิทธิบาท 4 มีสภาพที่พึงประสงค์และสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลางเหมือนกัน

เพราะการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีจะบรรลุตามเป้าหมายได้นั้น ผู้บริหารต้องเป็นผู้รับผิดชอบบริหารการศึกษาให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพโดยอาศัยหลักการบริหารต่าง ๆ ตามบริบทของสถานศึกษา

2. กลยุทธ์การบริหารการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่ของวิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรีมี 6 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 1 การเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือสถานประกอบการและชุมชนในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่ กลยุทธ์ที่ 2 การสร้างความรู้ความเข้าใจอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแก่สถานประกอบการและผู้ปกครองของนักเรียน นักศึกษาแบบปกติใหม่ กลยุทธ์ที่ 3 การพัฒนาแผนการเรียน แผนการฝึกอาชีพและเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคีร่วมกับสถานประกอบการแบบปกติใหม่ กลยุทธ์ที่ 4 การเตรียมความพร้อมและเพิ่มขีดความสามารถการผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้มีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงานแบบปกติใหม่ กลยุทธ์ที่ 5 การปรับปรุงและพัฒนาการนิเทศการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้มีประสิทธิภาพด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัยแบบปกติใหม่ และกลยุทธ์ที่ 6 การพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถระบบติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีด้วยวิธีการที่หลากหลายให้มีประสิทธิภาพแบบปกติใหม่ ซึ่งกลยุทธ์ทั้ง 6 กลยุทธ์นี้เป็นแนวคิดที่มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวิทย์ สวัสดิ์ และชัยยุทธ ศิริสุทธิ์ (2564) ได้กล่าวว่า กลยุทธ์การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษานั้น ประกอบด้วยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือและการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ การเพิ่มประสิทธิภาพการนิเทศการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคี และการส่งเสริมพัฒนากระบวนการวัดผลประเมินผล เช่นเดียวกับงานวิจัยของเพชรโยธิน ราษฎร์เจริญ (2564) ที่พบว่า กลยุทธ์การบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามกรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษา วิทยาลัยเทคนิคธัญบุรี ประกอบด้วยการพัฒนาแผนการเรียน แผนการฝึกอาชีพและแผนการนิเทศร่วมกับสถานประกอบการ การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีตามกรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษา การสร้างเสริมเครือข่ายความร่วมมือกับสถานประกอบการและชุมชนในการพัฒนาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี การปรับปรุงและพัฒนาการนิเทศการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้มีประสิทธิภาพ และการเพิ่มขีดความสามารถในการวัดผลและประเมินผลการเรียนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีด้วยวิธีการที่หลากหลาย

และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของนิมิต ศรียาภัย (2565) ที่พบว่า กลยุทธ์การบริหารจัดการการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีร่วมกับสถานประกอบการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนวิทยาลัยการอาชีพบางสะพานนั้น ประกอบด้วยการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษา การเตรียมความพร้อมพัฒนาผู้เรียนก่อนฝึกอาชีพในสถานประกอบการ การเสริมสร้างสมรรถนะครูนิเทศ ครูฝึกและผู้ประสานงานในสถานประกอบการ และการสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีร่วมกับสถานประกอบการ

องค์ความรู้จากการวิจัย

การบริหารจัดการการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรีนั้นประสบปัญหา เนื่องจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้ผู้เรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรู้สึกถึงความไม่สะดวกและปลอดภัยในการเข้ารับการฝึกงานในสถานประกอบการ ดังนั้น การนำกลยุทธ์การบริหารจัดการการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่ของวิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรีทั้ง 6 กลยุทธ์ มาใช้ในการให้คำปรึกษาสถานประกอบการและครูผู้สอนเกี่ยวกับการฝึกปฏิบัติงานเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จริง จะช่วยให้เกิดผลลัพธ์ ดังนี้

1. การเพิ่มโอกาสให้สถานประกอบการและสถานศึกษามีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และจัดทำข้อมูลพื้นฐานของอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

2. การนิเทศการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีผ่านระบบออนไลน์มีศักยภาพสูงขึ้น และสอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

3. สถานศึกษาและสถานประกอบการมีการกำหนดการวัดผลประเมินผลร่วมกัน เพื่อให้สอดคล้องกับสมรรถนะอาชีพและสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

4. การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีมีรูปแบบที่ความสอดคล้องกับตลาดแรงงานและผู้เรียนมีทักษะวิชาชีพตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ

กลยุทธ์ทั้ง 6 กลยุทธ์นี้จะเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาและขับเคลื่อนการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรีให้การฝึกปฏิบัติการในสถานประกอบการของผู้เรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป

ผลจากการวิเคราะห์แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่ของวิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรีพบว่า ค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่ของวิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรีสูงกว่าสภาพปัจจุบันของการบริหารการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่ของวิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรีทุกด้าน โดยกลยุทธ์การบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่ของวิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรี ประกอบด้วย การเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือสถานประกอบการและชุมชนในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบปกติใหม่ การสร้างความรู้ความเข้าใจอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแก่สถานประกอบการและผู้ปกครองของนักเรียน นักศึกษาแบบปกติใหม่ การพัฒนาแผนการเรียน แผนการฝึกอาชีพและเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคีร่วมกับสถานประกอบการแบบปกติใหม่ การเตรียมความพร้อมและเพิ่มขีดความสามารถการผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้มีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงานแบบปกติใหม่ การปรับปรุงและพัฒนาการนิเทศการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้มีประสิทธิภาพด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัยแบบปกติใหม่ และการพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถระบบติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีด้วยวิธีการที่หลากหลายให้มีประสิทธิภาพแบบปกติใหม่

เอกสารอ้างอิง

- นิมิต ศรียาภัย. (2565). กลยุทธ์การบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีร่วมกับสถานประกอบการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนวิทยาลัยการอาชีพบางสะพาน. *การประชุมวิชาการ วิจัยและนวัตกรรม ระดับชาติครั้งที่ 2 เรื่อง เทคโนโลยีและนวัตกรรมอาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรม*. สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4. วันที่ 9-10 มิถุนายน. หน้า 1-10.
- เพชรโยธิน ราชภู่เจริญ. (2564). กลยุทธ์การบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามกรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาวิทยาลัยเทคนิคชัยภูมิ. *e-Journal of Education Studies, Burapha University*. 3 (3), 19-37.

- เมือง สุวรรณแสนทวี และคณะ. (2563). การบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยใช้หลักอิทธิบาท 4. *วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์*. 4 (2), 33-43.
- ยงยุทธ แฉล้มวงษ์ และคณะ. (29 เมษายน 2564). *ผลกระทบ COVID-19 ระบาดรอบ 2 ต่อเนื่องรอบ 3 กับทิศทางตลาดแรงงานไทย*. สืบค้นเมื่อ 21 มิถุนายน 2566, จาก <https://tdri.or.th/2021/04/covid-19-2-3-affected-thai-labor-market/>
- วชิรวิชัย ผาดำ และวิเชียร รุ้ยนียง. (2564). แนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรมในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครพนม. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. 11 (3), 38-50.
- วิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรี. (2563). *คู่มือนักเรียน นักศึกษาและผู้ปกครอง ปี 2563*. เพชรบุรี: เพชรภูมิการพิมพ์.
- ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี. (2556). *แนวทางปฏิบัติการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี*. กรุงเทพมหานคร: จามจุรีโปรดักส์.
- สุระชัย ลาพิมพ์ และกาญจน์ เรืองมนตรี. (2563). การพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศ ของวิทยาลัยสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*. 8 (30), 137-147.
- สุวิทย์ สวัสดิ์ และชัยยุทธ ศิริสุทธ์. (2564). กลยุทธ์การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*. 9 (1), 139-151.
- Coulter, M. (2008). *Strategic Management in Action*, 4th ed. New Jersey: Person Education, Inc.
- Robbins, S. P. and Coulter, M. (2012). *Management*, 11th ed. Boston: Pearson.

การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ของชุมชนลุ่มน้ำปาย ตำบลเวียงเหนือ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

Creative Area Development of Pai Watershed Community in
Wiang Nuea Sub-district, Pai District, Mae Hong Son Province

อาทิตยา บุญมาดำ¹, สหัทธยา วิเศษ^{*2}, ทิพาภรณ์ เยสุวรรณ์³,
พระมหากิตติพงษ์ กิตติญาโณ⁴

Arthitaya Bunmadam¹, Sahathaya Wiset², Tipaporn Yesuwan³,
Phramaha Kittipong Kitatiyāṇo⁴

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่^{1, 3}, วิทยาเขตพะเยา^{2, 4}

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Chiang Mai Campus^{1, 3},

Phayao Campus^{2, 4}

Corresponding Author, E-mail: sahathaya.wis@mcu.ac.th*

บทคัดย่อ

งานวิจัยเชิงคุณภาพมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ลุ่มน้ำปาย และนำเสนอรูปแบบการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์พื้นที่ลุ่มน้ำปาย พื้นที่ศึกษา ได้แก่ บ้านตาลเจ็ดต้น ตำบลเวียงเหนือ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้คัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 28 คน ประกอบด้วยกลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยวและกลุ่มหน่วยงานภาครัฐ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์และสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและนำเสนอผลการวิจัยเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า 1) การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ลุ่มน้ำปาย อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นพื้นที่ที่มีคนตั้งถิ่นฐานมาก่อนประวัติศาสตร์ ในยุคประวัติศาสตร์บริเวณที่ตั้งเมืองปายเป็นเมืองสำคัญของล้านนา สภาพพื้นที่มีป่าต้นน้ำที่อุดมสมบูรณ์ แม่น้ำปายเป็นแม่น้ำสายหลัก ผู้คนหลายกลุ่มชาติพันธุ์อพยพเข้ามาอาศัยตั้งถิ่นฐาน จึงมีความหลากหลายของทุนทางวัฒนธรรมและทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ ในการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ชุมชนลุ่มน้ำปาย บ้านตาลเจ็ดต้น ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลบริบทชุมชน ขั้นตอนที่ 2 คัดเลือกกิจกรรมการพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ ขั้นตอนที่ 3 ปฏิบัติการพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ ขั้นตอนที่ 4 ต่อยอดและขยายผลการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ และ 2) รูปแบบการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์พื้นที่ลุ่มน้ำปาย ได้แก่ (1) การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น (2) การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ด้วยการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ (3) การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ด้วยเศรษฐกิจท้องถิ่น องค์ความรู้จากการวิจัยพบว่า การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ชุมชนลุ่มน้ำปายเกิดจากการที่คนในชุมชนมีความรู้ความสามารถในการผสมผสานทุนทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและศักยภาพของผู้นำชุมชนที่มาพัฒนาเป็นกิจกรรมด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน

คำสำคัญ: การพัฒนาพื้นที่; พื้นที่สร้างสรรค์; ชุมชนลุ่มน้ำปาย

Abstract

This qualitative research aims to study the development of creative areas in Pai Watershed and to present a creative area development model in the Pai Watershed. Research area is at Tal Jed Ton Village, Wiang Nuea Sub-district, Pai District, Mae Hong Son Province. The 28 key informants are purposively selected, including the community leader group, the tourism entrepreneur group, and government officer group. This research is conducted by studying documents, in-depth interview, and focus group discussion. The data analysis is used by content analysis, and then summarized and presented in descriptive writing.

The results show that 1) the development of the creative areas in Pai Watershed, Pai District, Mae Hong Son Province is where the prehistoric settlers has located. In the historical period, the present Pai area is the former important city of Lanna. The area is abundant watershed forest. A Pai river is the main one being attractive to many ethnic groups to settle down for living. Pai watershed is composed of the diversities of ethnic cultural capital and natural resources. The process of developing creative areas for communities in the Pai

Watershed is operated on 4 stages. Step 1 is to study and analyze contextual information. Step 2 is to select activities in creative area development. Step 3 is to perform the creative area development with the communal participation of people. Step 4 is to extend the activities for creative area development. 2) The model of the creative area development of Pai Watershed community were: (1) The creative area development having done by local wisdom, (2) The creative area development through conservation and restoration of natural resources, and (3) The creative area development is done with local economy. The body of knowledge of this research shows that the creative area development of Pai Watershed community based on knowledge and abilities of community people integrated with social capital, cultural capital, natural resource capital and the potential of community leader through the activities by people participation.

Keywords: Area Development; Creative Area; Pai Watershed Community

บทนำ

การพัฒนาประเทศไทยภายใต้การเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่นั้น จะต้องให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้มแข็งจากฐานรากของชุมชน ในวาระการพัฒนาที่ยั่งยืนปี พ.ศ. 2573 ของสหประชาชาติมุ่งเน้นการให้ความสำคัญกับการปรับสมดุลทั้ง 3 มิติ ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมในรูปแบบบูรณาการ และการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยรัฐบาลได้จัดตั้งคณะกรรมการระดับชาติขึ้นมาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน มีกรรมการจากภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคการศึกษา และภาคประชาสังคม มีเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เป็นเลขานุการ ซึ่งให้เห็นว่ารัฐบาลมีความพยายามที่จะให้เกิดการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งในระดับจุลภาคและระดับมหภาค (Open Development Thailand, 2561) เพื่อขับเคลื่อนทิศทางการพัฒนาให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่กำหนดยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนประเทศโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ตามหลักปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียงด้วยการยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา (หทัยชนก คะตะสมบุรณ์, 2563)

ดังนั้น การพัฒนาชุมชนภายใต้พลวัตการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ที่ผ่านมา จึงมุ่งเน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจและการพัฒนาไปสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรม ทำให้อัตลักษณ์ชุมชนที่หลากหลายได้ถูกพัฒนาให้มีมาตรฐานเดียวกัน และถูกครอบงำโดยทฤษฎีการพัฒนาแบบตะวันตก ส่งผลให้ค่านิยมของคนในสังคมชนบทเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก คุณค่าวัฒนธรรมท้องถิ่นถูกแทนที่ด้วยค่านิยมใหม่ที่มุ่งเน้นวัตถุนิยม ชุมชนมีอัตราการสูญเสียป่า มีการทำลายสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เกิดภาวะมลพิษทางน้ำ และอากาศ รวมถึงชุมชนไม่สามารถรับมือกับแรงกดดันของการขยายตัวทางเศรษฐกิจ จึงนำไปสู่การพัฒนาชนบทที่ล้มเหลว นอกจากนี้ ปัจจุบันกระแสการอนุรักษ์ความเป็นท้องถิ่นและกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลกสามารถเป็นไปในทิศทางเดียวกันและสอดคล้องกันด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของกลุ่มประชาชนผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ซึ่งมีความเป็นเจ้าของพื้นที่และสะท้อนลักษณะของท้องถิ่นออกมา รวมถึงความเป็นตัวตนของสังคมได้กลายเป็นเมืองที่มีอัตลักษณ์ชัดเจนมากขึ้น ซึ่งปัจจัยที่สัมพันธ์กับเมืองสร้างสรรค์ คือ คน สถานที่และอัตลักษณ์ โดยปัจจัยที่สัมพันธ์กับเมืองสร้างสรรค์ นำไปสู่การพัฒนาแนวคิดชุมชนเมืองสร้างสรรค์ การสร้างสภาพแวดล้อมและกิจกรรมสาธารณะที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของคนในพื้นที่ ๆ อาศัย (นันทนิษฐ์ สมคิด และพระสุธีรัตนบัณฑิต, 2562)

จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นจังหวัดหนึ่งในเขตภาคเหนือ เนื้อที่ประมาณ 9,700,000 ไร่ เป็นจังหวัดใหญ่ลำดับที่ 8 ของประเทศ แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 7 อำเภอ ได้แก่ อำเภอปาย ปางมะผ้า เมืองแม่ฮ่องสอน ขุนยวม แม่ลาน้อย แม่สะเรียง และสบเมย ประชากรมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ประกอบด้วยคนไทใหญ่ เมือง (ล้านนา) ลีซู กะเหรี่ยง (โปว์ ปากะญอ) ยูนนาน ปะโอ ละว้าหรือลัวะ ลาหู่ ม้ง มีคนไทใหญ่เป็นกลุ่มประชากรส่วนใหญ่ ส่วนประชากรบนพื้นที่สูง คือ กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง นอกจากนี้ ยังมีประชากรผู้หนีภัยการสู้รบและผู้อพยพชาวพม่าที่อาศัยอยู่ในเขตศูนย์พักพิงชั่วคราว จังหวัดแม่ฮ่องสอนอีกด้วย (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2565) จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นจังหวัดที่อยู่ห่างไกลจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ 924 กิโลเมตร เมื่อพิจารณาจากลักษณะภูมิประเทศ เศรษฐกิจ สังคมและประชากรของจังหวัดแม่ฮ่องสอนพบว่า มีปัจจัยหลากหลายมิติที่เป็นโอกาสที่สามารถเอื้อต่อการพัฒนาพื้นที่ ในขณะที่ยังมีปัจจัยที่เป็นอุปสรรคหรือข้อจำกัดที่ท้าทายต่อการแก้ไขและพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมจากภาครัฐบาล

ภาคเอกชน ภาคประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (ศิวาพร มหาทำนุโชค และนิพนธ์ คำพา, 2564)

บ้านตาลเจ็ดต้น ตำบลเวียงเหนือ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นหมู่บ้านที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชนควบคู่ไปกับการก่อตั้งเมืองปาย ในอดีตเป็นพื้นที่หนึ่งที่มีความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ คนในชุมชนได้ตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนใกล้ริมฝั่งแม่น้ำปายและบริเวณเชิงเขา ชาวบ้านประกอบอาชีพด้านการเกษตรเป็นหลัก ต่อมาเมื่อมีคนจากต่างถิ่นทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่มากขึ้น เป็นผลมาจากการเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญแห่งหนึ่งของอำเภอปาย ประกอบกับการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อขยายพื้นที่ทำการเกษตร การก่อสร้างรีสอร์ทเกสต์เฮาส์ริมแม่น้ำปาย การขุดลอกแม่น้ำปาย ทำให้สภาพแวดล้อมเปลี่ยนไป สัตว์น้ำไม่มีที่อยู่ ส่งผลให้ความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้และแม่น้ำปายลดลง ในส่วนของภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเฉพาะการถักไฟใบตองตึงมุงหลังคาที่เป็นวิถีชุมชนที่มีมายาวนานเริ่มหายไป

จากสภาพปัญหาดังกล่าว คนในชุมชนตาลเจ็ดต้นและองค์กรท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในพัฒนาหมู่บ้าน ได้แก่ การจัดการป่าชุมชน การจัดทำเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำในแม่น้ำปาย โดยมีกฎระเบียบชุมชนในการควบคุม ดูแลและทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง นำมาสู่การพัฒนาท่าแพหรือซุ้มวังปลา ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวชุมชน การพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็น เป็นสุข” ผู้นำหมู่บ้านส่งเสริมให้ประชาชนเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพภายในหมู่บ้านเพื่อพัฒนาทักษะการประกอบอาชีพและทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น มีการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาถ่ายทอดผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น การผลิตปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ การถักไฟใบตองตึง การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วังปลาบริเวณท่าแพ การออมทรัพย์ ทั้งนี้ บ้านตาลเจ็ดต้นได้พัฒนาชุมชนจนกลายเป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยวท้องถิ่น สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลเวียงเหนือ (คณะกรรมการหมู่บ้านตาลเจ็ดต้น, 2561)

จากศักยภาพของชุมชนตาลเจ็ดต้นด้านทุนทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรมและทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ มีการดำเนินกิจกรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาอาชีพ ประเพณีวัฒนธรรม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ได้แก่ แม่น้ำปาย วังปลา ท่าแพในแม่น้ำปาย คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ชุมชนลุ่มน้ำปายและนำเสนอรูปแบบการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ชุมชนลุ่มน้ำปาย ผลจากการศึกษาจะได้

องค์ความรู้และรูปแบบการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและ
เป็นต้นแบบให้กับพื้นที่ที่ใกล้เคียงในจังหวัดแม่ฮ่องสอนและจังหวัดอื่นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ของชุมชนลุ่มน้ำปาย ตำบลเวียงเหนือ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน
2. เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ชุมชนลุ่มน้ำปาย อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ระเบียบวิธีวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือ บทความ ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ของชุมชนลุ่มน้ำปาย นอกจากนี้ ยังได้ศึกษาภาคสนามโดยเน้นบทบาทของตัวผู้วิจัยในการลงพื้นที่ด้วยตนเอง เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ชุมชนลุ่มน้ำปาย

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้คัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ประกอบด้วยกลุ่มแกนนำชุมชนบ้านตาลเจ็ดต้น จำนวน 15 คน กลุ่มผู้ประกอบการการท่องเที่ยว ธุรกิจเอกชน และร้านค้าอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 5 คน และกลุ่มหน่วยงานภาครัฐ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นท้องถิ่นที่ จำนวน 8 คน รวมจำนวน 28 คน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้ 1) เป็นกลุ่มแกนนำหลักที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาพื้นที่ของชุมชนบ้านตาลเจ็ดต้น 2) เป็นกลุ่มที่สนับสนุนการดำเนินกิจกรรมพัฒนาพื้นที่ของชุมชนบ้านตาลเจ็ดต้น 3) เป็นกลุ่มที่ได้รับประโยชน์จากการดำเนินกิจกรรมพัฒนาพื้นที่ของชุมชนบ้านตาลเจ็ดต้น

3. พื้นที่การวิจัย ได้แก่ บ้านตาลเจ็ดต้น ตำบลเวียงเหนือ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยคณะผู้วิจัยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกพื้นที่ คือ 1) เป็นพื้นที่ชุมชนที่ตั้งอยู่ในลุ่มน้ำปายมีการพัฒนาพื้นที่โดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน 2) เป็นหมู่บ้านที่มีการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวในแม่น้ำปายในรูปแบบของท่าแพและพัฒนาเป็นชุมชนวังปลาท่าแพแห่งเดียวในอำเภอปาย ทำให้คนในชุมชนมีรายได้เสริมช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว 3) เป็นหมู่บ้านที่มีการทำกิจกรรมด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การกำหนดเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำวังปลา การจัดการป่าชุมชน ทำฝายกั้นน้ำ ประเพณีบวชป่า สืบชะตาแม่น้ำ บวชปลา 4) เป็นหมู่บ้านที่มีการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการถักไฟใบตองดึ่งที่เหลือหมู่บ้านเดียวในอำเภอปาย 5) เป็น

หมู่บ้านที่มีการพัฒนาหมู่บ้านตามหลักเกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็น เป็นสุข”

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและแบบไม่มีโครงสร้างเพื่อสัมภาษณ์แกนนำ คนในชุมชนผู้ประกอบการร้านค้าและการท่องเที่ยวบ้านตาลเจ็ดต้น 2) แบบสนทนากลุ่ม เป็นแนวคำถามที่ไม่มีโครงสร้างเพื่อสัมภาษณ์แกนนำ เช่น นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเวียงเหนือ กำนันตำบลเวียงเหนือ ผู้ใหญ่บ้านบ้านตาลเจ็ดต้น ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนตำบลเวียงเหนือ ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยว

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ การศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากหนังสือ บทความ ตำรา เอกสารต่าง ๆ รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ของชุมชนและการพัฒนาในกลุ่มน้ำปาย และการลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนาม คณะผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและจัดเวทีสนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

6. การวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และจัดเวทีสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ใช้วิธีตีความสร้างข้อสรุปข้อมูล แยกเป็นประเด็นที่ค้นพบออกเป็นส่วนตัวต่าง ๆ ซึ่งจะดำเนินการไปพร้อมกับการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้ใช้แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับชุมชนสร้างสรรค์ พื้นที่สร้างสรรค์และข้อมูลกลุ่มน้ำปาย รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นกรอบในการวิเคราะห์

ผลการวิจัย

1. การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ของชุมชนกลุ่มน้ำปาย อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

1.1 บริบทกลุ่มน้ำปายและบ้านตาลเจ็ดต้น กลุ่มน้ำปายตั้งอยู่ทางทิศเหนือของประเทศไทย แม่น้ำปายเป็นแม่น้ำที่มีขนาดใหญ่และมีความยาวที่สุดของจังหวัดแม่ฮ่องสอน เกิดจากทิวเขาถนนธงชัยและทิวเขาแดนลาวในเขตอำเภอปายไหลผ่าน 3 อำเภอในจังหวัดเดียว คือ อำเภอปาย อำเภอปางมะผ้าและอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ก่อนจะไหลลงสู่แม่น้ำสาละวิน กลุ่มน้ำปายส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงสลับซับซ้อน มีที่ราบอยู่น้อย เป็นที่อยู่อาศัยของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เช่น ไทใหญ่ มูเซอ ลีซอ จีนฮ่อหรือจีนยูนนาน กะเหรี่ยง ตองซู่ พื้นที่ชุมชนกลุ่มน้ำปาย จึงเป็นพื้นที่ที่มีทุนทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรมและทุนทางทรัพยากรธรรมชาติหลายแห่งที่มีความ

เหมาะสมในการท่องเที่ยวของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (องค์การบริหารส่วนตำบลเวียงเหนือ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2558)

บ้านตาลเจ็ดต้น ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ตำบลเวียงเหนือ อำเภอปาย ตั้งขึ้นหลังจากชาวบ้านเวียงเหนือซึ่งแต่เดิมตั้งอยู่ที่ราบลุ่มแม่น้ำปายได้ย้ายสถานที่อยู่ใหม่ เนื่องจากฤดูน้ำหลากมักจะถูกแม่น้ำปายท่วม กัดเซาะตลิ่งริมฝั่งแม่น้ำปายเสียหาย เมื่อปี พ.ศ. 2507 ชาวบ้านจึงย้ายไปอยู่ทางทิศตะวันออก ห่างจากที่เดิมประมาณ 300 เมตร เป็นที่ราบเชิงเขาอยู่สูงกว่าเดิม ส่วนที่อยู่เดิมนั้นชาวบ้านใช้เป็นที่ทำกิน ชื่อของบ้านตาลเจ็ดต้น ตั้งตามชื่อต้นตาลที่อยู่ใกล้เคียงบริเวณหมู่บ้าน มีจุดเด่น คือ แม่น้ำปาย ท่าแพตาลเจ็ดต้นและเขตอนุรักษ์พันธุ์ปลาที่มีการจัดการโดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน นอกจากนี้ บ้านตาลเจ็ดต้นมีการพัฒนาหมู่บ้านตามหลักเกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง “อยู่เย็น เป็นสุข” ผู้นำชุมชนได้ส่งเสริมให้ประชาชนเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพเพื่อพัฒนาทักษะการประกอบอาชีพและทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น โดยมีภาคีเครือข่ายต่าง ๆ เข้ามาทำกิจกรรม เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอปาย สำนักงานเกษตรอำเภอปาย สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตำบลเวียงเหนือ และศูนย์ประสานงานกิจการพลเรือน กองพลพัฒนาที่ 3 ชุดปฏิบัติการกิจการพลเรือนที่ 312 (คณะกรรมการหมู่บ้านตาลเจ็ดต้น, 2561)

1.2 การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ชุมชนลุ่มน้ำปาย บ้านตาลเจ็ดต้น มีกระบวนการพัฒนา ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลบริบทชุมชน บ้านตาลเจ็ดต้นในอดีตเป็นชุมชนที่มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่า สัตว์ป่าของป่า ไม่ใช่สอย สัตว์น้ำประเภทต่าง ๆ คนในชุมชนได้พึ่งพาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในการดำเนินชีวิต ต่อมาทรัพยากรธรรมชาติเริ่มเสื่อมโทรมจากการที่มีคนเข้ามาตั้งถิ่นฐานเพิ่มมากขึ้นจากการท่องเที่ยว มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ส่งผลให้ป่าต้นน้ำเสื่อมโทรม การบุกรุกแผ้วถางป่า การขุดลอกแม่น้ำ การจับสัตว์น้ำโดยขาดการอนุรักษ์ ทำให้ระบบนิเวศป่าต้นน้ำ และแม่น้ำปายเปลี่ยนไปจากเดิม ปลาและสัตว์น้ำหลายชนิดลดจำนวนลง ในชุมชนตาลเจ็ดต้นมีการเกิดขึ้นของรีสอร์ทและเกสเฮ้าส์มากขึ้นเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการอยู่กับธรรมชาติ

สภาพปัญหาดังกล่าว ผู้นำและคนในชุมชนจึงมีแนวคิดในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากร ธรรมชาติโดยทำกิจกรรม ได้แก่ การอนุรักษ์ป่าชุมชน การให้

ความรู้เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การวางแผนและดำเนินกิจกรรมการอนุรักษ์ โดยมีกฎระเบียบในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งคนในชุมชน ผู้นำหมู่บ้านตาลเจ็ดต้นได้จัดประชุมเพื่อจัดทำกฎระเบียบชุมชนและบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ผู้ที่ฝ่าฝืนจะต้องถูกส่งดำเนินคดีตามกฎหมาย โดยกฎระเบียบและข้อตกลงของชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่าไม้ (คณะกรรมการหมู่บ้านตาลเจ็ดต้น, 2561) ดังนี้ ข้อ 1 ห้ามบุคคลใดกระทำการแผ้วถางป่าในเขตต้นน้ำเพื่อทำการเพาะปลูก นอกเหนือจากเอกสารสิทธิ์ในที่ดินทำกินที่ทางราชการออกให้เท่านั้น ข้อ 2 ห้ามบุคคลใดกระทำการลักลอบตัดไม้ในป่าทุกชนิดเพื่อการค้าให้ผู้ประกอบการและกลุ่มนายทุนเพื่อประโยชน์ของตนเอง ข้อ 3 ห้ามบุคคลใดในหมู่บ้านชักชวนบุคคลนอกเขตพื้นที่ของหมู่บ้านมาทำการลักลอบตัดไม้ในป่าทุกชนิด พร้อมนำทรัพยากรธรรมชาติทุกชนิดไปทำการค้าขายเพื่อประโยชน์ของตนเอง และบุคคลอื่น ผู้ใดฝ่าฝืนมีโทษปรับตั้งแต่ 1,000 บาท แต่ไม่เกิน 5,000 บาท หรือส่งดำเนินคดีตามกฎหมาย ข้อ 4 ห้ามคนนอกพื้นที่และบุคคลต่างด้าวมาใช้ทรัพยากรธรรมชาติของหมู่บ้าน เช่น การตัดไม้ การจับปลา การหาของป่า การล่าสัตว์ การเก็บเห็ด หน่อไม้ ผู้ใดฝ่าฝืนมีโทษปรับตั้งแต่ 1,000 บาท แต่ไม่เกิน 5,000 บาท หรือส่งดำเนินคดีตามกฎหมาย ข้อ 5 ห้ามจับสัตว์น้ำ โดยใช้ไฟฟ้าขอร์ด วัดลูกระเบิดหรือยาเบื่อ ผู้ใดฝ่าฝืนมีโทษปรับตัวละ 5,000 บาท หรือส่งดำเนินคดีตามกฎหมาย ข้อ 6 ห้ามทิ้งขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลลงในแหล่งน้ำ ที่สาธารณะ และบริเวณสองข้างทางถนนภายในหมู่บ้าน ผู้ใดฝ่าฝืนมีโทษปรับ 500-1,000 บาท ข้อ 7 ห้ามบุกรุกที่สาธารณะ ป่าสงวนและป่าชุมชน ผู้ใดฝ่าฝืนจะต้องส่งดำเนินคดีตามกฎหมาย ข้อ 8 ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ายึดไม้ของกลางในพื้นที่หมู่บ้าน ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐแจ้งคณะกรรมการหมู่บ้านก่อนจะนำไม้ของกลางออกจากพื้นที่ ข้อ 9 ห้ามซื้อขายหรือโอนสิทธิ์ถือครองที่ดินให้แก่รายทุน หรือผู้ประกอบการรีสอร์ทเกสต์เฮาส์ในเขตบริเวณตั้งแต่ฝายแม่เมืองหลวงจนถึงฝายห้วยม่วง และในบริเวณแม่น้ำปายตั้งแต่ท่าวัดน้ำขึ้นไปตลอดสายน้ำปาย ถ้ามีการฝ่าฝืนจะแจ้งให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการยึดที่ดินคืนให้เป็นพื้นที่สาธารณะต่อไป

จากการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยการกำหนดกฎระเบียบและการมีส่วนร่วมของชุมชน ส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติส่วนหนึ่งเกิดการฟื้นฟู คนในชุมชนได้ใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตและสร้างเสริมรายได้ให้แก่คนในชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 การคัดเลือกกิจกรรมการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ถึงแม่หมู่บ้านตาลเจ็ดต้นจะมีกฎระเบียบห้ามจับปลาโดยใช้เครื่องมือที่ผิดกฎหมาย แต่ยังมีการลักลอบจับปลาโดยใช้ไฟฟ้าชอร์ต วัตถุระเบิด หรือยาเบื่อ ทำให้พันธุ์ปลาธรรมชาติในแม่น้ำปาย เช่น ปลาพุง ปลาเพี้ย ปลาตุ๊ก ปลาตะเพียนลดลงเป็นอย่างมาก ในปี พ.ศ. 2555 คณะกรรมการหมู่บ้านได้จัดทำเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำในแม่น้ำปายประมาณ 2 กิโลเมตร มีการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์พันธุ์ปลาในแม่น้ำปาย โดยมีสำนักงานประมงจังหวัดแม่ฮ่องสอนสนับสนุนการทำป้ายเขตอนุรักษ์พันธุ์ปลาและอาหารปลา

ทั้งนี้ ในการดำเนินงานอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำแม่น้ำปายได้ขอความอนุเคราะห์จากองค์การบริหารส่วนตำบลเวียงเหนือสนับสนุนการพัฒนาปรับพื้นที่และทำฝายกั้นน้ำในพื้นที่ให้เป็นวังปลาเพื่อให้ปลามีที่อยู่อาศัย นำมาสู่การเป็นจุดให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมปลาและให้อาหารปลา นอกจากนี้ ทางหมู่บ้านยังได้จัดให้มีกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมแม่น้ำปายร่วมกับหน่วยงานภายนอก ได้แก่ การเก็บเศษขยะตามแม่น้ำปาย การปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ของจุดชมปลาและบริเวณท่าแพ

อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำแม่น้ำปาย ในช่วงแรกไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากยังมีการลักลอบจับปลา ชาวบ้านเสนอให้มีการจัดตั้งศาลเจ้าที่ใช้ความเชื่อเพื่อดูแลวังปลา จึงมีการทำศาลเจ้าที่และการเลี้ยงผีเจ้าที่ทำแพเป็นประจำทุกปี นอกจากการทำกิจกรรมเลี้ยงผีเจ้าที่ทำแพแล้วคณะกรรมการหมู่บ้านตาลเจ็ดต้นได้เสนอให้มีพิธีบวชปลา สืบชะตาน้ำแม่น้ำปาย โดยขอความอนุเคราะห์งบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบลเวียงเหนือเพื่อสมทบร่วมกับคนในชุมชน

ส่วนพิธีบวชปลาได้นำแนวคิดมาจากการบวชป่า เป็นกุศโลบายทางพระพุทธศาสนาเพื่อสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์และป้องกันไม่ให้คนมาจับปลาในเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ (วังปลา) โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ประยุกต์ประเพณีทางพระพุทธศาสนาและการมีส่วนร่วมของชุมชนควบคู่กับการใช้ความเชื่อเรื่องผีเจ้าที่ทำแพ แนวคิดการบวชปลามีที่มาจากความต้องการป้องกันการลักลอบจับปลาในเขตอนุรักษ์เพื่อให้วังปลาเป็นเขตอภัยทาน การบวชปลาเป็นการประยุกต์ประเพณีทางพระพุทธศาสนาเพื่อสร้างจิตสำนึกแก่คนในชุมชน จากการสัมภาษณ์จันทร์คำ จันทร์ตา (2566) กล่าวว่า

“...เมื่อก่อนมีคนไปจับปลา ถึงแม้จะเป็นเขตอนุรักษ์พันธุ์ปลา จึงต้องทำพิธีบวชปลา บวชน้ำ ให้ป่า แม่น้ำ และสัตว์น้ำต่าง ๆ มีความอุดมสมบูรณ์เหมือนเดิม มีการทำพิธีสืบทอดน้ำ การทำพิธีบวชปลาเพื่อทำให้คนที่จับปลาในเขตอนุรักษ์นั้นเกิดความกลัวที่จะมาจับปลา แต่ถ้านอกเขตอนุรักษ์ใครจะจับปลาหรือหาสัตว์น้ำได้ เพราะยังมีชาวบ้านบางส่วนยังต้องหากินกับแม่น้ำ...”

ขั้นตอนที่ 3 ปฏิบัติการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ กิจกรรมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่หมู่บ้านตาลเจ็ดต้นจัดทำขึ้นเป็นประจำทุกปี คือโครงการบวชปลา สืบทอดแม่น้ำปาย เพื่อให้เด็ก เยาวชนและคนในหมู่บ้านได้เกิดความตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์พันธุ์ปลาพื้นถิ่น และการรักษาสภาพแวดล้อมของแม่น้ำปายให้มีความอุดมสมบูรณ์ และสามารถใช้อย่างยั่งยืน

ก่อนที่จะมีการดำเนินงานบวชปลา สืบทอดแม่น้ำปาย ได้มีการวางแผนและเตรียมงานทำกิจกรรม โดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลเวียงเหนือ โดยประสานงานส่วนราชการอำเภอปาย เพื่อให้เข้าร่วมในกิจกรรมบวชปลา และสืบทอดแม่น้ำปาย พิธีกรรมในการสืบทอดแม่น้ำปาย นิมนต์พระสงฆ์มาทำพิธีในงาน รวมไปถึงสืบทอดคน ในพิธีจะมีพ่ออาจารย์นำสวดในพิธี มีไม้ค้ำสามอัน มีโตะหมู่บูชา อาสนะที่นั่งพระสงฆ์เหมือนงานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ และงานสืบทอดทั่วไป เชิญนายอำเภอมาเปิดพิธี โดยมีชาวบ้านตาลเจ็ดต้น ชาวบ้านในตำบลเวียงเหนือ และตำบลข้างเคียงในอำเภอปายมาร่วมงานจากการสัมภาษณ์ สำเร็จ ดังกุล (2566) กล่าวว่า

“...การบวชปลา สืบทอดน้ำ เป็นกิจกรรมหนึ่งที่เป็นกุศโลบาย การบวชปลาเป็นความเชื่อของชุมชน ว่าการบวชปลาคักดีลัทธิ บางคนเห็นการบวชปลา เห็นพิธีก็ไม่กล้าไปยุ่ง ไม่ไปกินปลาที่มีการบวช ถ้าเราไม่มีกุศโลบายตรงนี้จะไม่มีการเกรงกลัว ยิ่งคนสมัยนี้ไม่กลัวบาปกรรมแต่จะมีการเล่าขานกันว่า ถ้าใครไปกินปลาตรงที่อนุรักษ์จะปวดท้องจะมีอันเป็นไป คนที่จะจับปลาก็ไม่กล้า นี่คือ กุศโลบายมันเป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวบ้าน...”

การดำเนินงานบวชปลาและสืบทอดน้ำ ปี พ.ศ. 2558 นายอำเภอปาย นำหัวหน้าส่วนราชการอำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบลเวียงเหนือ และ

ประชาชนในพื้นที่หมู่บ้านตาลเจ็ดต้น ได้ทำพิธีเปิดจุดพักร้อนชมปลา และฝายชะลอน้ำ พร้อมประกอบพิธีบวชปลาสืบชะตาแม่น้ำปาย บริเวณท่าแพแม่น้ำปาย การบวชปลา สืบชะตาแม่น้ำปาย และการสืบชะตาบ้านของประชาชนบ้านตาลเจ็ดต้นเป็นประเพณีท้องถิ่นที่ทางหมู่บ้านได้จัดทำขึ้นเป็นประจำทุกปี เพื่อการอนุรักษ์พันธุ์ปลาพื้นถิ่น และการปลูกจิตสำนึกให้เด็ก เยาวชน และประชาชนในหมู่บ้านรวมทั้งนักท่องเที่ยว และประชาชนทั่วไปได้ร่วมกันอนุรักษ์และฟื้นฟูแม่น้ำปาย จากการสัมภาษณ์จันทร์คำ จันทร์ตา (2566) กล่าวว่า

“...การสืบชะตานี้จะเหมือนการสืบชะตาคนทุกอย่าง การบวชปลาเนี่ย เพิ่งเริ่มทำตอนที่มาอนุรักษ์พันธุ์ปลา ซึ่งไม่ใช่ประเพณีดั้งเดิมการอนุรักษ์ปลาเนี่ยเป็นการสนับสนุนจากหลายฝ่ายทั้งทางอำเภอ อบต. อยากให้ชุมชนมีการอนุรักษ์พันธุ์ปลาในแม่น้ำปายไว้ บวชปลา สืบชะตาน้ำเป็นการสร้างจิตสำนึกในกับคนในชุมชน ในการรักษารักษาปลา เพราะถ้าไม่มีการอนุรักษ์พันธุ์ปลาไว้ ปลาปุ่นนี้ก็สูญพันธุ์...”

จากการทำเขตอนุรักษ์พันธุ์ปลาในแม่น้ำปาย การทำฝายในแม่น้ำปายเพื่อจัดการน้ำในช่วงหน้าแล้ง นำมาสู่การทำซุ้มวังปลาท่าแพในแม่น้ำปายเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจโดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน จากการสัมภาษณ์นรินทร์ ชัยกุล (2566) กล่าวว่า

“...การทำท่าแพของชาวบ้านตาลเจ็ดต้นไม่มีนายทุน เป็นการทำกิจกรรมโดยคนในชุมชนร่วมมือ...การทำสถานที่ท่องเที่ยวท่าแพเนี่ยเป็นการทำชั่วคราว สิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ จะเป็นวัสดุธรรมชาติ บางซุ้มที่สามารถเก็บไว้ใช้ในปีถัดไป จะมีการรื้อถอนก่อนจะถึงฤดูฝน อบต. เวียงเหนือสนับสนุนการปรับปรุงพื้นที่ท่าแพ ได้มีการประสานกับการท่องเที่ยวเพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ส่วนการดูแลรักษาความสงบจะมีเจ้าหน้าที่ อปพร. มาดูแล ในช่วงระยะเวลา 3 เดือนที่ทำท่าแพเป็นแหล่งท่องเที่ยว...”

หากหมดช่วงเทศกาลชาวบ้านที่เป็นเจ้าของซุ้มจะรื้อถอนซุ้มและเก็บไว้ที่บ้านของตนเพื่อนำมาใช้ใหม่ในปีหน้า ทำให้ไม่สิ้นเปลืองทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ไม้ตองติงที่นำมาลงหลังคาซุ้ม สามารถนำมาใช้ต่อได้อีกปีหน้า จากการสัมภาษณ์สำเร็จ ดังกุล (2566) กล่าวว่า

“...ทางหมู่บ้านได้ตั้งคณะกรรมการชี้แจงชาวบ้านให้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำท่าแพของบ้านตาลเจ็ดต้น ให้ชาวบ้านทำซุ้มท่าแพหลังคาละ 2 ซุ้ม แล้วแต่ใครจะเข้ากลุ่มท่าแพของบ้านตาลเจ็ดต้น ชาวบ้านได้มีส่วนร่วมในการช่วยกันพัฒนาวังปลา ขุดลอกทราย ทำซุ้มท่าแพมาบริหารจัดการเงินปันผลและเฉลี่ยแต่ละหลังหารกันเป็นหลัง ส่วน 3% เข้าวัด ในการดำเนินงานได้รับการสนับสนุนจากการศึกษาออกระบบ อำเภอบาย ออกระบบบริหารส่วนตำบลเวียงเหนือ ตำรวจภูธร บาย อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน สาธารณสุขอำเภอ ชมรมการท่องเที่ยวอำเภอบาย...”

ปัจจุบัน ท่าแพถือเป็นการท่องเที่ยวที่สำคัญของบ้านตาลเจ็ดต้น เป็นแหล่งอนุรักษ์พันธุ์ปลา สถานที่นั่งเล่น มีร้านอาหาร ร้านขายของ เป็นรูปแบบการบริหารจัดการและดูแลของคณะกรรมการ โดยการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลเวียงเหนือ

ขั้นตอนที่ 4 การต่อยอดและขยายผลการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ จุดเด่นของหมู่บ้านตาลเจ็ดต้นอีกประเด็น คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีฐานมาจากการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในป่าชุมชน คือ ใบตองตึง โดยชาวบ้านจะเก็บใบตองตึงมาไฟคา (สานหรือถัก) เพื่อมุงหลังคาบ้านและกระท่อมในไร่นาสวน ปัจจุบันหลายครัวเรือนได้ใช้หลังคาสังกะสีและกระเบื้องมาแทนที่หลังคาใบตองตึง เพราะมีความคงทนถาวรมากกว่า แต่คนในชุมชนยังมีการถักไฟคาใบตองตึงเพื่อมุงกระท่อมในไร่นาสวนและจำหน่ายให้แก่ผู้ประกอบการรีสอร์ทเพื่อมุงบ้านพักให้มีความเป็นธรรมชาติ เพราะเป็นที่ชื่นชอบของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ จากการสัมภาษณ์อนงค์ อุ่นนะคำ (2566) กล่าวว่า

“...ตองตึงเป็นภูมิปัญญาดั้งเดิม แต่ก่อนรุ่นปู่ ย่า ตาทวด ถ้าชาวบ้านจะปลูกบ้านต้องไปเอาใบตองตึงมาไฟ เอาไม้ไผ่มาสับเป็นฟาก หรือเอามาทำพื้นบ้านทำฝาผนังบ้าน คนไปเก็บใบตองตึงมา จะเก็บเองและไฟเอง การเก็บใบตองตึงมาไฟมีผลดี คือ จะทำให้ใบไม้แห้งในป่าลดลง แล้วมีโอกาสที่ไฟจะไหม้น้อย เพราะไม่มีใบไม้แห้งเยอะ ถ้าใบไม้ทับถมกันหนา ถ้าเกิดไฟมา จะทำให้ไฟไหม้ลุกลามและไวมาก การที่เราไปเก็บใบตองตึงจากป่าชุมชน มาสานใบตองตึงเหมือนช่วยป่าชุมชนอีกทางหนึ่ง...”

จากข้อเสนอแนวทางการต่อยอดและขยายผลการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ คณะผู้วิจัยได้จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์จากใบทองตอง โดยมีกลุ่มเยาวชนของหมู่บ้านที่อยู่ในครอบครัวที่มีการปลูกใบทองตองได้เข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งผู้เข้าร่วมได้มีส่วนร่วมในการออกแบบผลิตภัณฑ์จากใบทองตองในรูปแบบโมบายทองตอง ใบโพธิ์พระสิงห์ปายสำหรับห้อยหน้ารถและนาฬิกาแขวนติดผนังจากจานใบทองตอง ซึ่งเป็นการสร้างสรรค์ใบทองตองให้เป็นผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นบนฐานของทุนเดิมของชุมชน อันจะเป็นแนวทางไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในอนาคต จากการสัมภาษณ์ผู้สื ข้ามะเร็ง (2566) กล่าวว่า

“...ใบทองตองถือว่าเป็นอัตลักษณ์ของคนतालजेढतन ซึ่งสามารถเอามาประยุกต์ทำได้หลาย ๆ รูปแบบ นอกจากจะนำมาอัดเครื่องทำเป็นจานแล้ว สามารถสร้างสรรค์ในหลาย ๆ รูปแบบ เช่น โมเดลซุ้มท่าแพจากใบทองตองใส่ในขวดแก้ว หรือโหลแก้ว หรือนำมาใส่ในกล่องกระดาษ สามารถนำไปจำหน่ายที่ทำแพในช่วงเทศกาลได้ นอกจากนี้ ใบทองตองยังมีสีที่แตกต่างกัน สามารถนำมาทำลวดลายได้ สีสันที่สวยงามแตกต่างกัน หรือการนำมาเป็นส่วนประกอบของโมบายประดับบ้าน หรือโคมไฟพับได้ ซึ่งทำจากกระดาษสาและทำเป็นลายจากใบทองตอง ซึ่งเป็นทางเลือกในการเพิ่มรายได้ให้กับคนในชุมชน...”

จากการสัมภาษณ์ภรรยา บัญมาด้า (2566) ตัวแทนเยาวชนที่มีส่วนร่วมในการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์จากใบทองตองกล่าวว่า

“...ใบทองตองทำให้คนในชุมชนมีรายได้เสริม จากรุ่นปู่ย่าตายายที่ผ่าน มาเอามาไฟคา เพื่อมองหลังคาปัจจุบันก็ยังทำอยู่ แต่ลดน้อยลงมาก เยาวชนคนรุ่นใหม่ก็ไม่มีใครสนใจสืบสานการไฟคาจากปู่ย่าตายาย ส่วนของการทำโมบายทองตองในครั้งนี้ ถือเป็นกิจกรรมยามว่างให้กับ เยาวชน ถ้าทำดี ๆ จะสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนได้อีกส่วนหนึ่ง...”

2. รูปแบบการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์พื้นที่ลุ่มน้ำปาย

2.1 การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น หมู่บ้านतालजेढतन มีการสั่งสมและถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาในทุกด้านจากรุ่นสู่รุ่น โดยมีปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้ถ่ายทอด ทั้งนี้ ภูมิปัญญาที่โดดเด่น เช่น การทำถั่วเน่าแผ่น การผลิตข้าวเกรียบฟักทอง การจักสาน ตะกร้า สุ่มไก่ ข้องสำหรับใส่ปลา การทำปุ๋ยหมักและน้ำ

หมักชีวภาพ นอกจากนี้ ยังมีการถักไฟใบตองตึงซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีอยู่ในป่าชุมชน มีปราชญ์ชาวบ้านผู้ซึ่งมีความรู้ความสามารถในการนำใบตองตึงมาถักเพื่อมุงหลังคาบ้านเรือนและที่พักอาศัย รวมทั้งซุ้มของนักท่องเที่ยวบริเวณท่าแพแม่น้ำปายและนำไปจำหน่ายภายนอกชุมชน

2.2 การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ด้วยการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ โดยการวางแผนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และมีกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การกำหนดกฎระเบียบการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การประยุกต์หลักพระพุทธศาสนาและใช้กุศโลบายด้านความเชื่อเรื่องผีของคนในชุมชนกำกับการอนุรักษ์

2.3 การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ด้วยเศรษฐกิจท้องถิ่นหรือเศรษฐกิจฐานราก โดยดำเนินกิจกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วังปลาหรือท่าแพ ซึ่งเป็นการใช้ประโยชน์จากแม่น้ำปายที่ไหลผ่านหมู่บ้านให้เกิดประโยชน์ด้วยการจัดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวในช่วงเทศกาลวันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ ส่งผลให้คนในชุมชนมีรายได้เสริมในช่วงฤดูที่เว้นว่างจากการทำการเกษตร ในการดำเนินงานส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วังปลา ชุมชนได้มีการรวมกลุ่มกันในรูปแบบวิสาหกิจ มีคณะกรรมการแบ่งปันผลประโยชน์จากรายได้ที่เกิดขึ้นให้แก่สมาชิก และอีกส่วนหนึ่งใช้เป็นสาธารณประโยชน์

อภิปรายผล

1. พื้นที่ชุมชนลุ่มน้ำปาย เป็นพื้นที่ที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมายาวนาน มีทุนมนุษย์ ทุนทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรมและทุนทางทรัพยากรธรรมชาติหลายแห่งที่มีความเหมาะสมในการท่องเที่ยวของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ทั้งคนพื้นเมือง ไทใหญ่ ลีซอ มูเซอ จีนยูนนานหรือจีนฮ่อ รวมทั้งการเกิดขึ้นของร้านอาหาร ร้านกาแฟ ที่พัก รีสอร์ทริมแม่น้ำปาย และถนนคนเดินเมืองปายที่มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวจำนวนมาก โดยเฉพาะในช่วงฤดูหนาวสอดคล้องกับผลการวิจัยของลภัสรดา สหัสสพาศน์ และนรินทร์ สังข์รักษา (2561) พบว่า จังหวัดเพชรบุรีมีศักยภาพที่โดดเด่นในด้านการท่องเที่ยวและด้านเกษตรกรรม ส่วนด้านสังคม มีทุนทางสังคมสูงเช่น ภูมิปัญญา องค์ความรู้และประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ ในพื้นที่ ผนวกกับจุดแข็งในด้านความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวจังหวัดเพชรบุรี การมีทรัพยากรธรรมชาติ

ดังกล่าวทั้งในอำเภอบาย จังหวัดแม่ฮ่องสอนและจังหวัดเพชรบูรณ์ทำให้เกิดแนวความคิดการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ในการพัฒนาสินค้าและบริการที่มีความโดดเด่นจากทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่เอื้ออำนวยต่อการเป็นแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจของแหล่งท่องเที่ยวในสองจังหวัดนี้

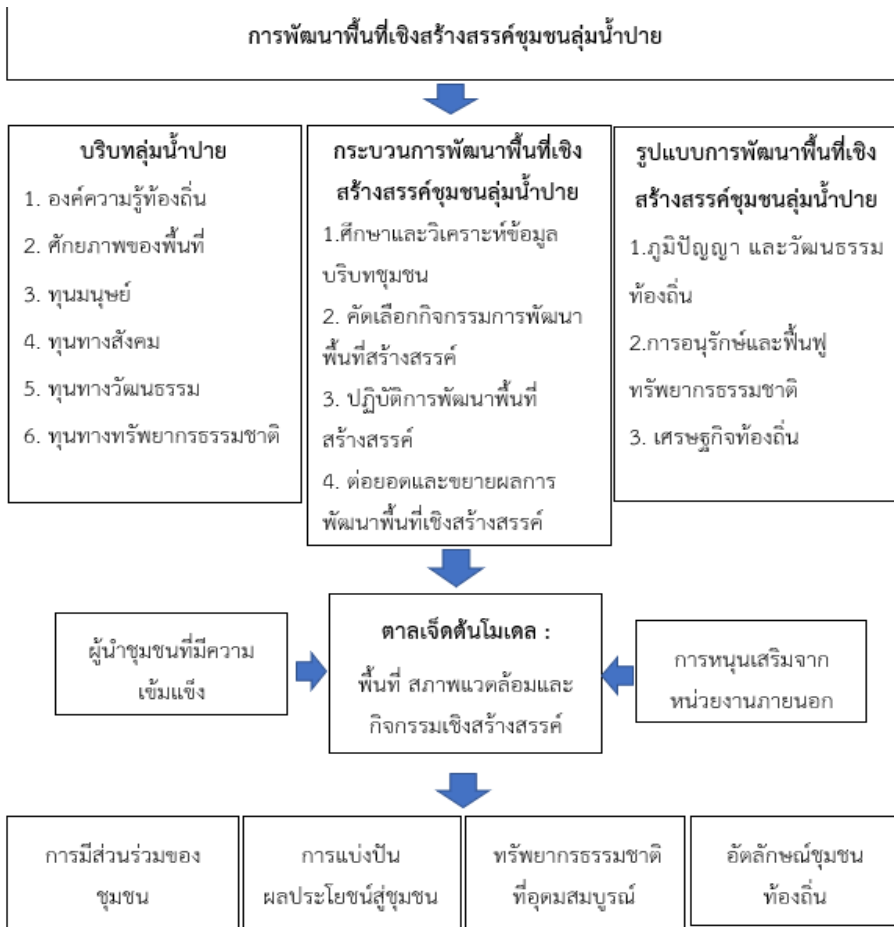
ในการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ชุมชนลุ่มน้ำบายได้มีกระบวนการพัฒนา 4 ขั้นตอน ประกอบด้วยขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลบริบทและทุนเดิมของชุมชนเพื่อให้ทราบถึงสภาพปัญหาและการแก้ไขปัญหาของคนในชุมชน ขั้นตอนที่ 2 การคัดเลือกกิจกรรมการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ โดยนำทุนมนุษย์ ทุนทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรมและทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ ขั้นตอนที่ 3 การปฏิบัติการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์โดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและหน่วยงานภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ขั้นตอนที่ 4 การต่อยอดและขยายผลการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ สอดคล้องกับผลการวิจัยของพระมหากฤษฎา กิตติโสภโณ และคณะ (2564) ในประเด็นการออกแบบอนาคตชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วยขั้นที่ 1 การพัฒนาความคิดในตัวเอง ขั้นที่ 2 การพัฒนากระบวนการคิด ตระหนักในความคิด พัฒนาความคิดสร้างสรรค์สู่การทดลองปฏิบัติ ขั้นที่ 3 การเสียสละ บำเพ็ญประโยชน์ แสดงออกต่อชุมชนส่วนรวมภายใต้กรอบสร้างสรรค์ เป็นประโยชน์สอดคล้องกับช่วงวัยและความรู้ความสามารถ อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของวิทยา ทองดี และคณะ (2564) ในประเด็นการค้นพบสภาพความเป็นจริง ได้แก่ การปลูกจิตสำนึก รักบ้านเกิด มีความภาคภูมิใจในชุมชนของตน การสะท้อนความเป็นอัตลักษณ์คนขอนแก่น ผ่านการตัดสินใจเลือกวิธีปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสม ผ่านกิจกรรมการประชุม เสวนา หาข้อตกลงร่วมกัน โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

2. รูปแบบการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์พื้นที่ลุ่มน้ำบายพบว่า 1) การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นที่โดดเด่น คือ การถักไฟใบตองตึง ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีอยู่ในหมู่บ้านและมีปราชญ์ชาวบ้านในการถักไฟใบตองตึงเพื่อนำไปใช้และจำหน่ายภายนอกชุมชน 2) การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ด้วยการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติด้วยการจัดกิจกรรมการอนุรักษ์ป่าชุมชนและบวชป่า การสืบชะตาปลาและสืบชะตาแม่น้ำ การกำหนดกฎระเบียบการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 3) การพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ด้วยเศรษฐกิจท้องถิ่นด้วยการจัดกิจกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วังปลา การจัดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวในช่วงเทศกาลปีใหม่และสงกรานต์ ทำให้คนในชุมชนมีรายได้เสริมในช่วงที่เว้นว่างจากการทำการเกษตร สอดคล้องกับผลการวิจัยของนันท์นิษฐ์ สมคิด และพระสุธีรัตนบัณฑิต

(2562) ในประเด็นชุมชนสร้างสรรค์ที่มีการพัฒนาโดยเน้นระบบเศรษฐกิจที่ผสมผสานทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับองค์ความรู้ที่ครอบคลุมทั้งด้านเทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์เพื่อผลิตสินค้าและบริการที่มีคุณลักษณะโดดเด่นเฉพาะตัว ซึ่งเป็นการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ ยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชน มีวัฒนธรรมเป็นสิ่งยึดโยงคนในสังคมให้ตระหนักถึงรากเหง้าของตนเอง ทำให้เกิดความหวงแหน อนุรักษ์ ฟื้นฟู พัฒนาและต่อยอดเพื่อประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยพระวโรกาส วิโรโส (2561) ในประเด็นองค์ประกอบชุมชนสร้างสรรค์ 4 ด้าน คือ 1) ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ชุมชนสามารถสร้างความยั่งยืนในชุมชน 2) ด้านสังคม โดยชุมชนมีความไว้วางใจและช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชน มีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ให้แก่ชุมชนและสานความสัมพันธ์กันในชุมชน 3) ด้านวัฒนธรรม ชุมชนได้มีการร่วมกันส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ใช้วัฒนธรรมในการอยู่ร่วมกัน 4) ด้านทรัพยากร ชุมชนได้นำทรัพยากรมาใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า ชุมชนได้มีการพัฒนาและร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการดำเนินงานการพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ชุมชนลุ่มน้ำปายพบว่า พื้นที่สร้างสรรค์ คือ พื้นที่และสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างรายได้ให้แก่กลุ่มคนในพื้นที่นั้น ๆ รวมถึงการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันให้กับเศรษฐกิจของชุมชนและวัฒนธรรมท้องถิ่น ทำให้เกิดพลวัตขึ้นในสังคม ดังนั้น นโยบายการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ชุมชนลุ่มน้ำปาย เกิดจากการที่คนในชุมชนมีศักยภาพมาผสมผสานกับทุนมนุษย์ ทุนทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ และสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ คือ ท่าแพแม่น้ำปาย และผู้นำชุมชนที่นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมารังสรรค์เป็นกิจกรรมด้วยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ทั้งนี้ ชุมชนได้เชื่อมโยงภูมิปัญญา วัฒนธรรมท้องถิ่น การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและเศรษฐกิจท้องถิ่นเข้าด้วยกัน เกิดเป็นตาลเจ็ดด้นโมเดลการสร้างให้เกิดพื้นที่สร้างสรรค์ของชุมชนในลุ่มน้ำปาย ประกอบด้วยพื้นที่ สภาพแวดล้อมและกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นต้นแบบให้ชุมชนอื่นนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชนของตนเองได้ในอนาคต องค์ความรู้การพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ชุมชนลุ่มน้ำปาย ดังแสดงในแผนภาพ 1 ต่อไปนี้

แผนภาพ 1 องค์ความรู้การพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ชุมชนลุ่มน้ำปาย

สรุป

การพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ชุมชนลุ่มน้ำปาย เป็นการใช้พื้นที่ของชุมชน คือ ทำแพแม่ น้ำปายและเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำที่มีอยู่ ได้มีการรังสรรค์และคิดนอกรอบเป็นกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์และทำให้มีประโยชน์ในเชิงของการท่องเที่ยวชุมชนและพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นบนฐานทรัพยากรธรรมชาติ ด้วยการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสร้างสรรค์ให้เป็นพื้นที่ที่น่าอยู่อาศัย น่าท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นและแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของชุมชน ปัจจัยสำคัญของความสำเร็จในการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์นั้น เกิดขึ้นมาจากการมีส่วนร่วมของชุมชน ความเข้มแข็งของผู้นำชุมชน การพัฒนาชุมชนบนฐานทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่น

การยึดโยงภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็นกุศโลบายในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ
การได้รับการสนับสนุนจากภาคส่วนต่าง ๆ ในอำเภอปาย

เอกสารอ้างอิง

กรกานต์ บุญมาดำ. (2566). เยาวชนบ้านตาลเจ็ดต้น ตำบลเวียงเหนือ อำเภอปาย
จังหวัดแม่ฮ่องสอน. *สัปดาห์*. 20 เมษายน.

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2565). *รายงานสถานการณ์ทาง
สังคมจังหวัดแม่ฮ่องสอน ประจำปี 2565*. แม่ฮ่องสอน: สำนักงานพัฒนาสังคม
และความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดแม่ฮ่องสอน.

คณะกรรมการหมู่บ้านตาลเจ็ดต้น. (2561). *เอกสารข้อมูลประกอบการบรรยายสรุป
ข้อมูลการประกวดกิจกรรมพัฒนาชุมชนประจำปี 2561*. แม่ฮ่องสอน:
สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอปาย.

จันทร์คำ จันทร์ตา. (2566). ปราชญ์ชาวบ้านผู้ประกอบพิธีกรรม ตำบลเวียงเหนือ
อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน. *สัปดาห์*. 30 เมษายน.

นันทนิษฐ์ สมคิด และพระสุธีรัตนบัณฑิต. (2562). แนวทางการพัฒนาชุมชน
สร้างสรรค์ในเขตพื้นที่จังหวัดจันทบุรี. *วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. 6 (ฉบับ
พิเศษ), 318-333.

นิรันดร์ ชัยกุล. (2566). นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเวียงเหนือ อำเภอปาย จังหวัด
แม่ฮ่องสอน. *สัปดาห์*. 30 เมษายน.

ผุสดี ชำมะเรียง. (2566). ครูอาสา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนตำบลเวียงเหนือ อำเภอ
ปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน. *สัปดาห์*. 24 กุมภาพันธ์.

พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ และคณะ. (2564). การพัฒนาศักยภาพและโอกาสของ
คนรุ่นใหม่ในการออกแบบอนาคตชุมชนเชิงสร้างสรรค์. *วารสาร มจร
สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*. 10 (1), 1-13.

พระวิระเทพ วีรวโส. (2561). *ชุมชนสร้างสรรค์: องค์ประกอบและกระบวนการ
เสริมสร้างความยั่งยืน อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา*. วิทยานิพนธ์ปริญญา
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ลักสรดา สหัสสพาศน์ และนรินทร์ สังข์รักษา. (2561). รูปแบบและกลยุทธ์การจัดการ
พื้นที่สร้างสรรค์จังหวัดเพชรบุรี ตามบริบทสังคมประเทศไทย 4.0. *Veridian
E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์
สังคมศาสตร์ และศิลปะ*. 11 (2), 1056-1072.

- วิทยา ทองดี และคณะ. (2564). รูปแบบการพัฒนาชุมชนสร้างสรรค์ด้วยกระบวนการทางเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม สุขภาวะ ศิลปะ และการออกแบบเมืองขอนแก่น. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์*. 8 (3), 259-276.
- ศิวาพร มหาทำนุโชค และนิพนธ์ คำพา. (2564). แม่ฮ่องสอนเมืองชายแดนภาคเหนือ ด้านตะวันตก: ความท้าทายต่อการพัฒนาเป็นพื้นที่พิเศษส่วนกิจการชายแดน และผู้อพยพ. *พินเนศวร์สาร*. 17 (2), 29-42.
- สำเร็จ ตั้งกุลลา. (2566). กำนันตำบลเวียงเหนือ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน. *สัมภาษณ์*. 8 เมษายน.
- หทัยชนก คะตะสมบุรณ์. (2563). การพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาตำบลเนินศาลา อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*. 8 (2), 474-488.
- องค์การบริหารส่วนตำบลเวียงเหนือ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน. (2558). *โครงการบวชป่า สืบชะตาน้ำตำบลเวียงเหนือ ประจำปี พ.ศ. 2558*. (อัดสำเนา).
- อนงค์ อุ่นนะคำ. (2566). ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขตำบลเวียงเหนือ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน. *สัมภาษณ์*. 29 เมษายน.
- Open Development Thailand. (9 กรกฎาคม 2561). *เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน*. สืบค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2565, จาก <https://thailand.opendevlopmentmekong.net/th/topics/sustainable-development-goals/>

ปัญหาการใช้คำสะกดผิดของร้านค้ารอบมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

The Problem with Using the Misspelled Words from the Stores around Loei Rajabhat University

วิชชุพงศ์ วรศาสตร์กุล

Vitchupong Worasatkul

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

Faculty of Humanities and Social Sciences, Loei Rajabhat University

Corresponding Author, E-mail: pov11196@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มุ่งนำเสนอปัญหาการใช้คำสะกดผิดของร้านค้ารอบมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัญหาการใช้คำสะกดผิดของร้านค้ารอบมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย โดยนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา วิเคราะห์ จากผลการศึกษาปัญหาการใช้คำผิดของร้านค้ารอบมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ในครั้งนี้รวบรวมเฉพาะคำที่เขียนผิดบ่อจากร้านค้า 152 แห่ง โดยพบว่า ร้านค้าที่เขียนคำผิดมีทั้งหมด 21 คำ คือ 1. ลำไย 2. ใบกะเพรา 3. ผัดไทย 4. ราดหน้า 5. แกงบวด 6. เกม 7. แท็กซี่ 8. เว็บไซต์ 9. ออฟฟิศ 10. อีเมล 11. แอปพลิเคชัน 12. คลินิก 13. เต็นท์ 14. สำอาน 15. เฉาก๊วย 16. สาธารณะ 17. บริเวณนี้ 18. ปลาหมึกย่าง 19. เต็ดขาด 20. ซี้ว 21. บันได การใช้ภาษาไทยในการดำเนินชีวิตหรือการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารที่ไม่ถูกต้องทำให้เกิดปัญหาในการสื่อสารและภาษาไทยวิบัติ ผู้ใช้ภาษาต้องใช้ให้ถูกต้องและเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้อื่นต่อไป องค์ความรู้ใหม่จากบทความนี้มี 2 ประเด็น คือ 1. การเขียนเลียนแบบสื่อสมัยใหม่ 2. การเขียนเลียนแบบสื่อจากร้านค้าทั่วไป ทั้งสองประเด็นนี้ทำให้คนในยุคปัจจุบันเขียนคำผิดจนถึงทุกวันนี้

คำสำคัญ: ปัญหาการใช้คำ; คำผิด; ร้านค้า; มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

Abstract

This academic article aims to present the problem of using misspelled words from the stores around the Loei Rajabhat University. The purpose of this study is to analyze the problem of using misspelled words from the stores around Loei Rajabhat University. Descriptive analytical data are presented from the problem with using the misspelled words from the stores around the Loei Rajabhat University. It is only collected from 21 shops, out of 152 shops, which are as follows: 1) Basil Leaves, 2) Pad Thai, 3) Topping, 4) Curry, 5) Game, 6) Taxi, 7) Website, 8) Office, 9) Email, 10) Application, 11) Clinic, 12) Tent, 13) Make up, 14) Grass Jelly, 15) Longan, 16) Public, 17) This Area, 18) Grilled Squid, 19) Decidedly, 20) Soy Sauce, and 21) Ladder. If using of the Thai language in everyday life or for communication is incorrect, it will cause communication problems and Thai language disaster. The word writer has to be careful to ensure accuracy and continue to be a good example to others. The body of knowledge from this article can be divided into 2 main issues: 1) copywriting from modern media and 2) writing imitating the media from general stores. In these two issues, they still cause people in present to write the wrong words.

Keywords: Word Problem; Misspelled Word; Shop; Loei Rajabhat University

บทนำ

มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่ต้องสื่อสารตลอดชีวิต เนื่องจากมนุษย์อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน การฟัง การพูด การเขียนและการอ่าน คือ กระบวนการที่เกิดขึ้นตามปกติวิสัยของมนุษย์ทุกคนและมีความเกี่ยวข้องถึงบุคคลอื่น อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ มนุษย์จะแสดงพฤติกรรมการเขียนตลอดชีวิต ซึ่งพฤติกรรมที่แสดงออกอาจเป็นไปโดยไม่เข้าใจความหมายหรือโดยอัตโนมัติ บุคคลส่วนมากมักจะละเลยไม่ค่อยเอาใจใส่ในการสื่อสารของตัวเองว่า ทำอย่างไรการสื่อสารจึงจะมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการสื่อสารด้วยภาษาเขียน สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะไม่เห็น

ความสำคัญของการเขียนที่ถูกต้อง ซึ่งความจริงแล้วการเขียนมีความสำคัญมาก ไม่ว่าจะเป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้ การถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด จินตนาการ สภาพความเป็นอยู่ร่วมกันในสังคม รวมถึงประสบการณ์ ประวัติศาสตร์เรื่องราวต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้บุคคลจึงจำเป็นต้องศึกษาให้มีทักษะและสมรรถภาพในการเขียนที่ถูกต้อง ดังที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงมีกระแสพระราชดำรัสที่สะท้อนถึงความห่วงใยเกี่ยวกับภาษาไทย โดยทรงชี้แนะพสกนิกรให้ตระหนักถึงความสำคัญของภาษาและการช่วยกันธำรงรักษาวัฒนธรรมทางภาษาที่ดั้งเดิมของชาติไว้มิให้เสื่อมสูญ ดังความตอนหนึ่งว่า “ชาติไทยเรามีภาษาของเราใช้เอง เป็นสิ่งอันประเสริฐอยู่แล้ว เป็นมรดกอันมีค่า ตกทอดมาถึงเรา ทุกคนจึงมีหน้าที่ต้องรักษาไว้” (สนธิ สัตโยภาส, 2545: 16) เนื่องจากภาษาไทยเป็นเครื่องมือสื่อสารในชีวิตประจำวันของคนไทย ตั้งแต่ต้นนอนจนกระทั่งหลับ คนไทยเป็นผู้โชคดีที่บรรพบุรุษมีความชาญฉลาด สามารถประดิษฐ์คิดค้นภาษาของตนเองขึ้นใช้ทั้งภาษาเขียนและภาษาพูด ภาษาไทยจึงเป็นมรดกอันล้ำค่าที่บรรพบุรุษได้สร้างไว้และถ่ายทอดสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน จึงถือได้ว่า ภาษาเป็นหัวใจของการสื่อสารอย่างแท้จริง ฉะนั้น ปัญหาการใช้คำสะกดผิดของร้านค้ารอบมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ซึ่งเป็นการสื่อสารอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญที่จำเป็นต้องสะท้อนให้ร้านค้าเหล่านั้นตระหนักถึงปัญหาการเขียนภาษาไทยที่ผิด ทั้งนี้ เพื่อให้เขียนให้ถูกต้องตามหลักภาษาไทยและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เยาวชนหรือผู้ใช้บริการได้เห็นการเขียนที่ถูกต้องแล้วนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งในประเด็นนี้ พรทิพย์ พุกผาสุก (2556: 230-254) ได้กล่าวถึงปัญหาการใช้ภาษาไทยว่า อาจเกิดจากปัญหาด้านต่าง ๆ เช่น การออกเสียงพยัญชนะ สระและวรรณยุกต์ผิด การเลือกคำมาใช้ผิดจึงทำให้เกิดปัญหาในการสื่อสาร และการใช้สำนวนจะต้องใช้ให้ถูกต้องตามความหมายและใช้ตามสำนวนที่มีมาแต่เดิมโดยไม่เปลี่ยนแปลงถ้อยคำ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของนิตยา กาญจนะวรรณ (2525: 7-8) ที่กล่าวว่า ปัญหาการใช้ภาษาไทยอาจเกิดจากหลายเรื่อง เช่น การออกเสียง การเขียนคำ การอ่านคำ การเลือกใช้คำ ผู้ใช้ภาษาควรต้องใช้ให้เหมาะสมกับผู้พูด โอกาสและสถานการณ์ในแต่ละครั้ง

อย่างไรก็ตาม จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลร้านค้ารอบมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย โดยการสัมภาษณ์ การสอบถามและการสังเกตได้พบร้านค้าที่เขียนคำผิดในรายการอาหารค่อนข้างมาก จึงทำให้เห็นปัญหาการเขียนเพื่อการสื่อสารที่ไม่ถูกต้องตามหลักภาษาไทยและทำให้เด็กหรือเยาวชนนำไปใช้ในชีวิตประจำวันอย่างผิดพลาดได้ ปัญหาการใช้คำสะกดผิดของร้านค้าเหล่านี้เกิดจากการจดจำมาจากโซเชียลมีเดีย (Social Media)

เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook) ทวิตเตอร์ (Twitter) การรับส่งข้อความสั้น (SMS) การส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) ไลน์ (LINE) เว็บไซต์ (Website) ดิกต็อก (TikTok) ฯลฯ บางครั้งเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันเหล่านี้มีคำที่เขียนผิดให้ทำคนหรือร้านค้าจำไปใช้โดยขาดการตรวจสอบคำที่ถูกต้อง เจ้าของร้านค้าบางร้านเป็นคนชรา ไม่เก่งภาษาเขียนจึงให้ลูกหลานช่วยเขียนรายการอาหารภายในร้าน แต่ก็ยังเขียนผิดเช่นกัน เนื่องจากลูกหลานเองก็ใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารที่ผิดพลาดและจดจำมาผิดเหมือนกัน จึงทำให้สื่อสารไปยังผู้รับสารหรือผู้อ่านผิดพลาดไปด้วย ฉะนั้น การเขียนภาษาไทยให้ถูกต้อง ไม่เกิดความคลาดเคลื่อน จะต้องส่งเสริมให้ผู้ใช้ภาษามีทักษะการใช้ภาษาอย่างถูกต้อง ซึ่งจะทำให้ผู้ใช้ภาษามีบุคลิกภาพที่ดีไปด้วย ดังที่สุจิต เพียรชอบ (2556: 8) กล่าวว่า ผู้ที่สามารถใช้ภาษาได้อย่างแจ่มชัดและสละสลวยทำให้มีบุคลิกภาพดีและเป็นการพัฒนาตนเองได้ทางหนึ่ง ซึ่งหากใช้ภาษาผิดพลาดก็อาจเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ภาษาไทยวิบัติได้ ผู้เขียนจึงตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าวและต้องการให้เขียนภาษาไทยอย่างถูกต้อง ทางร้านค้ารอบมหาวิทยาลัยราชภัฏเลยจึงควรเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก เยาวชนและบุคคลทั่วไปที่เข้ามาใช้บริการในร้านค้าเพื่อปลูกฝังนิสัยรักการอ่านและการเขียนที่ถูกต้อง อันเป็นการอนุรักษ์ภาษาไทยที่เป็นวัฒนธรรมของชาติและเป็นเอกลักษณ์ที่สืบทอดต่อกันมาเป็นเวลานานให้อยู่คู่กับชาติไทยต่อไป

เนื้อเรื่อง

จากการศึกษาปัญหาการใช้คำสะกดผิดของร้านค้ารอบมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ รวมถึงการลงพื้นที่สังเกตการณ์ การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการแล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ ทำให้พบปัญหาการใช้คำสะกดผิดของร้านค้าต่าง ๆ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้เขียนต้องการตระหนักและทำให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องเพื่อนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสม ตรงประเด็นในการเขียนเพื่อการสื่อสาร และไม่เกิดอุปสรรคหรือปัญหาตามมา ในทางตรงกันข้ามถ้าผู้เขียนไม่เข้าใจความหมายของคำ ไม่ศึกษาหรือตรวจสอบคำที่ถูกต้อง และนำไปใช้ในทางที่เขียนผิด ก็อาจทำให้ผู้รับสารเข้าใจคำที่ผิดไปด้วย เช่น คำว่า กะเพรา ร้านค้ามักเขียนผิดเป็น กระเพรา หรือคำว่า ผัดไทย ร้านค้ามักเขียนผิดเป็น ผัดไท เป็นต้น ฉะนั้น ปัญหาการใช้คำผิดในการสื่อสารจึงมีความสำคัญมาก ผู้ใช้ภาษาจะต้องเข้าใจการใช้คำและความหมายอย่างถูกต้องเพื่อให้ผู้รับสารเข้าใจความหมายของคำที่ตรงกัน เนื่องจากภาษาไทยเป็นศักดิ์ศรีที่คนไทยทุกคนควรภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่งที่มีภาษาไทย

เป็นภาษาประจำชาติและใช้สื่อสารกันทั้งประเทศ อันเป็นมรดกของบรรพบุรุษที่ส่งมอบให้แก่ลูกหลาน ผู้ใช้ภาษาจึงต้องคำนึงถึงความชัดเจนและความถูกต้องของความหมายของคำเพื่อการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ให้เกิดความผิดพลาดน้อยที่สุด โดยเฉพาะการเขียนที่ต้องตรวจสอบความถูกต้อง ดังนั้น เด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ซึ่งเป็นกลุ่มที่มักเขียนภาษาไทยผิดจะต้องได้รับการปลูกฝังการใช้ภาษาให้ถูกต้อง เพราะแม้แต่บางคำที่ไม่น่าจะเขียนผิด แต่เพราะความเคยชินทำให้เขียนผิดอย่างมาก บางครั้งอาจไม่ได้ตั้งใจเขียนผิด แต่เห็นตัวอย่างการใช้คำตามเว็บไซต์ (Website) ร้านค้า ป้ายประกาศตามสถานที่ต่าง ๆ จนคุ้นเคยและเข้าใจว่า คำดังกล่าวเขียนถูกต้อง จึงจดจำคำผิดโดยไม่รู้ตัวและเขียนผิดมาโดยตลอด

ฉะนั้น จากการลงพื้นที่และสังเกตการณ์ด้วยการรับประทานอาหารในร้านค้ารอบมหาวิทยาลัยราชภัฏเลยได้พบปัญหาการเขียนเพื่อการสื่อสารเป็นจำนวนมาก จึงทำให้ผู้เขียนสนใจที่จะสะท้อนปัญหาการใช้คำสะกดผิดของร้านค้าว่า การเขียนแต่ละครั้ง ควรตรวจสอบก่อนทุกครั้งเพื่อให้การใช้ภาษาไทยในการสื่อสารไม่เกิดปัญหาการใช้คำสะกดผิดและให้เกิดความงดงามในการใช้ภาษา ดังที่จิรวรรณ เพชรรัตน์ (2560: 50) ได้กล่าวว่า การใช้ภาษาไทยให้ถูกต้อง งดงามและมีประสิทธิภาพ จัดเป็นศิลปะอย่างหนึ่งที่ผู้ใช้อย่อมภาคภูมิใจ การที่บุคคลจะมีทักษะในการใช้ภาษาได้ดีจะต้องอาศัยเวลาและการฝึกฝนอย่างเพียงพอ เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่บ่มเพาะ พัฒนา ทักษะและความสามารถในการใช้ภาษาให้มีประสิทธิภาพ ทั้งทำให้ผู้อ่านได้รับความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา สามารถนำไปใช้ในชีวิตได้ถูกต้องและเหมาะสม การเขียนคำภาษาไทยให้ถูกต้องตรงตามแบบแผนจึงจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นการแสดงถึงความเข้าใจภาษาอย่างลึกซึ้ง อย่างไรก็ดีตาม วิวัฒนาการการใช้ภาษาเขียนในปัจจุบันเป็นไปอย่างกว้างขวาง จึงทำให้เกิดความสับสนหรือข้อผิดพลาดมากขึ้น โดยเฉพาะการสะกดคำผิดบ่อย ๆ ที่เกิดจากการสื่อสารทางโซเชียลมีเดีย ผู้เขียนเล็งเห็นความจำเป็นที่ควรรวบรวมคำที่มักเขียนผิดจากร้านค้ารอบมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ซึ่งเป็นคำที่คุ้นเคยในการเขียน การฟังและพูด แต่มักจะละเลย ไม่ค่อยใส่ใจในการเขียน การรวบรวมคำที่มักเขียนผิดในครั้งนี้เกิดจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูล โดยได้ค้นหาความหมายและอธิบายให้เข้าใจการใช้คำนั้น ๆ เพื่อให้ง่ายต่อการศึกษาและเกิดประโยชน์มากที่สุด แต่อย่างไรก็ตาม การรวบรวมคำที่มักเขียนผิดในครั้งนี้ได้ศึกษาจากร้านค้าทั้งหมด 152 ร้าน ซึ่งพบว่า ร้านค้าที่เขียนคำผิดบ่อยมีทั้งหมด 21 คำ จะได้เสนอ ดังนี้

1. คำว่า ใบกะเพรา (Basil Leaves) เป็นคำหนึ่งที่ผู้เขียนพบการเขียนผิดบ่อยในร้านค้ารอบมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย และยังพบว่า ร้านค้าส่วนหนึ่งในเมืองก็เขียนผิด

โดยมักเขียนคำสะกดผิดเป็น ไบกระเพรา จากการสัมภาษณ์พบว่า เจ้าของร้านค้าเขียนผิด เพราะเป็นการเขียนตามการออกเขียนที่ตนเองได้ยิน และจดจำมาจากร้านอื่นที่ได้พบมา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสุริวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2542: 290-311) ที่ระบุว่าสาเหตุของการเขียนหนังสือผิด เพราะเขียนตามการออกเสียงที่ผิด เช่น เครื่องราง เขียนผิดเป็น เครื่องราง จัญไร เขียนผิดเป็น จังไร ทั้งนี้ ยังสอดคล้องกับทัศนะของสมพร มั่นตะสูตร (2535: 89-90) ซึ่งกล่าวถึงสาเหตุการเขียนภาษาไทยผิดพลาด เพราะเกิดจากสาเหตุ 2 ประเด็น ดังนี้

1. ข้อผิดพลาดในระบบการเขียน ส่วนใหญ่เกิดจากการขาดความเอาใจใส่ในกฎเกณฑ์ทางภาษา ลักษณะของข้อผิดพลาด ได้แก่ การสะกดการันต์ การใช้อักษรย่อ การใช้เครื่องหมายต่าง ๆ การเว้นวรรคตอน การแยกคำหรือการฉีกคำ การใช้คำภาษาต่างประเทศ

2. ข้อผิดพลาดในระบบการใช้ภาษาเกิดจากความเคยชินในการใช้คำและสำนวน ข้อผิดพลาดในการใช้คำสุภาพหรือคำราชาศัพท์ ข้อผิดพลาดในด้านโครงสร้างของประโยคและการเรียบเรียงเนื้อความ

อย่างไรก็ตาม ร้านค้ามักไม่ตรวจสอบการสะกดคำก่อนว่า ถูกต้องหรือไม่ จึงเป็นปัญหาอย่างหนึ่งของการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารให้ถูกต้องตามความหมายและให้ผู้รับสารเข้าใจตรงกัน

ภาพ 1 รูปภาพผัดไทยที่เขียนผิด

2. คำว่า ผัดไทย (Pad Thai) เป็นอีกคำหนึ่งที่ร้านค้านิยมเขียนผิดบ่อย โดยเขียนเป็นคำผิดว่า ผัดไท จากการไปลงพื้นที่และการสัมภาษณ์พบว่า เจ้าของร้านค้าค้นหามาจากอินเทอร์เน็ตและจากร้านค้าอื่น ๆ และนำไปเทียบกับคำว่า คนไท ซึ่งเป็น

คำในอดีตที่เคยใช้และได้ยิน จึงทำให้เกิดการเขียนผิด ดังที่สุนันทา โสรัจจ์ (2528) ได้กล่าวว่า การเขียนผิดมักเกิดจากการเขียนเทียบกับคำคุ้นเคยและตามที่เคยเห็นมา ดังนั้น การเขียนที่ไม่ได้ตรวจสอบความหมายของคำเป็นปัญหาของการเขียนในการสื่อสารได้เสมอ ซึ่งคำว่า ผัดไทย ราชบัณฑิตยสถานได้กำหนดให้เขียนว่า ไทย เพื่อให้การเขียนมีความถูกต้องจึงควรนำมาเทียบกับคำว่า คนไทย จึงจะถูก

3. คำว่า ราดหน้า (Topping) คือ กว๋ยเตี๋ยราดหน้าชนิดหนึ่ง มักเขียนผิดเป็น ลาดหน้า โดยมากร้านค้าจะจดจำจากอินเทอร์เน็ตและนำไปเทียบกับคำว่า ถนนลาดยาง หรือคำว่า ปลาสดอาสนะ เนื่องจากเจ้าของร้านค้าอาหารตามสั่งเป็นคนชรา จึงให้ลูกหลานเขียนรายการอาหารในร้าน แต่ลูกหลานก็เขียนผิดเพราะขาดการตรวจ จากข้อมูลของกันทิมา วัฒนประเสริฐ (2542: 37) ได้กล่าวว่า การพิจารณาสาเหตุของการเขียนผิด คือ ใช้แนวเทียบผิด เช่น อนุญาต (มักเขียนผิดเป็น อนุญาติ เพราะเทียบกับ คำว่า ญาติ) ดังนั้น การใช้แนวเทียบผิดและค้นจากอินเทอร์เน็ตที่ผิดย่อมเป็นปัญหาของการเขียนเพื่อการสื่อสาร ผู้เขียนควรตระหนักในการเขียนให้มาก

4. คำว่า แกงบวด (Curry) คือ ของหวานที่ใช้ผลไม้ เผือก มัน ฟักทอง เป็นต้น ต้มกับน้ำตาลและกะทิ ร้านค้ามักเขียนผิดเป็น แกงบวด ทางร้านได้นำคำไปเทียบกับคำว่า งานบวช ซึ่งเป็นประเพณีอย่างหนึ่งในสังคมไทย จึงเกิดความเคยชินในการเขียน โดยเฉพาะคำว่า บวช เป็นคำพื้นฐานที่คนไทยรู้จักในวิถีชีวิต แต่ขาดการตรวจสอบในการนำไปใช้ให้ถูกต้อง จึงเป็นคำที่เขียนผิดอยู่บ่อย ดังนั้น เมื่อจะสื่อสารสิ่งใดจึงควรใช้วิจารณ์ญาณและใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคมต่อไป

5. คำว่า เกม (Game) แปลว่า การแข่งขันการละเล่นเพื่อความสนุก การแข่งขันจบลงครั้งหนึ่ง ๆ ซึ่งร้านค้ามักเขียนผิดเป็นคำว่า เกมส์ ในทางภาษาไทยไม่ปรากฏความหมายที่ชัดเจน โดยมากจะนิยมนำไปใช้เป็นชื่อคนมากกว่า แต่ถ้าจะให้ความหมายในภาษาไทยต้องเขียนว่า เกม เพราะมาจากคำว่า Game ในภาษาอังกฤษ ซึ่งมีความหมายถึง การแข่งขันหรือการแข่งขันที่มีกติกากำหนด การละเล่นเพื่อความสนุก ฉะนั้น การใช้คำควรใช้ถูกต้องตามหลักภาษาไทย จึงทำให้ภาษาไทยไม่วิบัติ

6. คำว่า แท็กซี่ (Taxi) แปลว่า รถยนต์รับจ้างสาธารณะ โดยสารได้ไม่เกิน 7 คน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ร้านค้ามักเขียนผิดเป็นคำว่า แท็กซี่ จากการสอบถามข้อมูลทางร้านค้าพบว่า ผู้เขียนเป็นลูกสาวแล้วนำไปติดสติ๊กเกอร์เพื่อติดรถยนต์ ซึ่งเป็นความเข้าใจผิดในเรื่องของการสะกดวรรณยุกต์ ดังที่เอกฉัตร จารุเมธีชน (2539: 120) ได้กล่าวถึงการสะกดผิดพลาดในการเขียนไว้ ดังนี้

1. สะกดผิดที่พบบ่อย ได้แก่ พยัญชนะผิด สระผิด วรรณยุกต์ผิดและตัวสะกดผิด

2. สะกดไม่เหมือนกันในข้อเขียนเดียวกัน บางคำเขียนคำถูกต้องได้หลายอย่างตามพจนานุกรม ดังนั้น เมื่อเขียนในงานเขียนเดียวกัน ควรใช้แบบใดแบบหนึ่งเพียงแบบเดียว

ดังนั้น คำว่า แท็กซี คือ รถยนต์รับจ้างสาธารณะ การใช้ให้ถูกต้องตามความหมายเพื่อจะได้สื่อสารที่ถูกต้องและผู้รับสารจะได้เข้าใจ ผู้เขียนต้องใส่ใจในการเขียนให้มาก

7. คำว่า เว็บไซต์ (Website) คำนี้มาจากภาษาอังกฤษคำว่า Web แปลว่า ไยแมงมุม ตาข่าย และ Site แปลว่า กำหนดสถานที่ตั้ง ตั้งอยู่ รวมกันเป็นคำว่า Website คำนี้มีศัพท์บัญญัติว่า ที่อยู่เว็บ หมายถึง ชื่อเว็บที่เป็นแหล่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นข้อมูลของหน่วยงานทั้งราชการ เอกชนหรือบุคคล โดยรวมเก็บไว้ในเครื่องแม่ข่ายซึ่งต่อเข้ากับเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เมื่อต้องการศึกษาหรือค้นหาข้อมูลต้องใช้คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือไปค้นที่ชื่อเว็บไซต์ที่ต้องการ เช่น เมื่อต้องการค้นข้อมูลของราชบัณฑิตยสถาน ต้องใช้โปรแกรมค้นดูเว็บไซต์แล้วพิมพ์ชื่อเว็บว่า legacy.orst.go.th เว็บไซต์ดังกล่าวประกอบด้วยหน้าของเว็บไซต์ที่เรียกว่า เว็บเพจ หลายเว็บเพจที่เชื่อมโยงกัน เว็บเพจแรกที่พบเรียกว่า โฮมเพจหรือหน้าหลัก ในหน้าหลักจะมีหัวข้อของข้อมูลในเว็บไซต์ จึงเปรียบเหมือนสารบัญที่ใช้ค้นหาข้อมูลต่อไป (บทวิทยุรายการ “รู้ รัก ภาษาไทย” ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ. 2554) ร้านมักเขียนผิดเป็นคำว่า เวบไซต์ หรือเว็บไซต์ เพราะได้เลียนแบบมาจากการเล่นแชท (Chat) และจดจำมาจากเว็บไซต์ เช่น เว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับเกมที่เล่นผ่านคอมพิวเตอร์ ฉะนั้น การใช้คำควรใช้ถูกต้องตามความหมาย จึงทำให้ภาษาไทยไม่วิบัติ

8. คำว่า ออฟฟิศ (Office) เป็นอีกคำหนึ่งที่ร้านคำเขียนผิดหลายร้าน ซึ่งคำนี้แปลว่า ที่ทำการ สำนักงาน ร้านมักเขียนผิดเป็นคำว่า ออฟฟิส ออฟฟิต หรือออฟฟัก คำนี้มาจากภาษาอังกฤษคำว่า Office แต่เมื่อมาเป็นภาษาไทยได้ใช้ ศ สะกด แต่กลับเขียนตัวสะกดเป็นตัวอักษร ส ต ก ซึ่งจากการลงพื้นที่ได้สอบถามเจ้าของร้านพบว่า ได้นำไปเทียบกับคำว่า ฟิตเนส จึงมีบางร้านค้นหาคำศัพท์จากอินเทอร์เน็ตโดยไม่ได้ตรวจสอบและจดจำจากร้านทั่วไป ทำให้เขียนปะปนกัน ดังนั้น การใช้คำควรตรวจสอบความหมายให้ชัดเจนเสียก่อน

9. คำว่า อีเมล (Email) คือ การสื่อสารด้วยจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ หรือเรียกว่า ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ เป็นอีกคำหนึ่งที่พบการเขียนผิดบ่อย ไม่ว่าจะเป็นร้านรอบมหาวิทยาลัยราชภัฏเลยหรือผู้เขียนทั่วไป คำที่มักเขียนผิด คือ คำว่า อีเมล หรือ อีเมลล์ ซึ่งมี ล การันต์ จากการลงพื้นที่สอบถามและสังเกต ผู้ใช้จะจดจำจากอินเทอร์เน็ตและนำมาใช้เขียนโดยไม่สนใจว่า เขียนถูกต้องหรือไม่ ฉะนั้น การใช้คำใดควรตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของการใช้คำด้วย

10. คำว่า แอปพลิเคชัน (Application) คือ โปรแกรมการสื่อสาร หรือเรียกอีกอย่างว่า กลุ่มของโปรแกรม ซึ่งถูกสร้างขึ้นมาเพื่อใช้ในอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์แบบพกพา เช่น แท็บเล็ต โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ ฯลฯ คำนี้ร้านค้าและคนอื่นมักเขียนผิดเป็นคำว่า แอปพลีเคชั่น แอปพลีเคชั่น แอปพลีเคชั่น จากข้อมูลที่ได้สนทนากับเจ้าของร้านพบว่า เขียนตามที่เคยพบในสื่อสิ่งพิมพ์และทางอินเทอร์เน็ต จึงทำให้สะกดผิดต่อ ๆ กันมา

11. คำว่า คลินิก (Clinic) คือ สถานรักษาพยาบาล โดยมากเป็นของเอกชน ไม่รับผู้ป่วยให้พักรักษาตัวประจำ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 228) เป็นคำที่ร้านมักเขียนผิดเป็นคำว่า คลินิก คลินิก คลินิก คำนี้เขียนกันหลากหลายรูปแบบ แต่ที่ถูกต้องเป็นเสียงสั้น ใช้สระอิ และสะกดด้วย ก จากการลงพื้นที่ได้พบว่า คำนี้มีร้านที่เขียนผิดมาก โดยทางร้านได้จดจำมาจากการใช้คอมพิวเตอร์และการจำจากร้านอื่นที่เคยพบมา จึงให้เขียนผิด

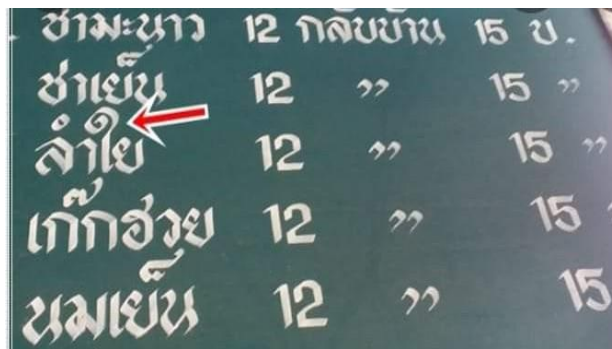
12. คำว่า เต็นท์ (Tent) คือ ที่พักชั่วคราว โดยมากจะทำมาจากผ้าใบ สามารถนำไปผูกกับต้นเสาหรือหลัก ร้านค้ามักเขียนผิดเป็นคำว่า เต็นท์ ซึ่งจากข้อมูลที่สอบถามและลงพื้นที่ส่วนมากคนที่เขียนคำนี้จะตอบเหมือนกัน คือ การจดจำจากงานอื่น ๆ และขาดการตรวจสอบ จึงทำให้เขียนผิด

13. คำว่า สำอาง (Make up) คือ เครื่องสำอางแต่ง ในภาษาไทยเรียกเครื่องแต่งเครื่องแต่งหน้า เช่น แป้ง ลิปสติก รูจทาแก้ม เครื่องสำอาง ฯลฯ และคำว่า สำอาง ไม่มีตัวการันต์ (บทวิทยุรายการ “รู้ รัก ภาษาไทย” ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2550) บางร้านเขียนผิดเป็นคำว่า สำอางค์ จากข้อมูลที่ได้ลงพื้นที่และสอบถามเจ้าของร้านค้าพบว่า การเขียนเลียนแบบจากการใช้อินเทอร์เน็ตและจดจำจากสื่อบ้าง

ภาพ 2 รูปภาพเจาก้วยที่เขียนผิด

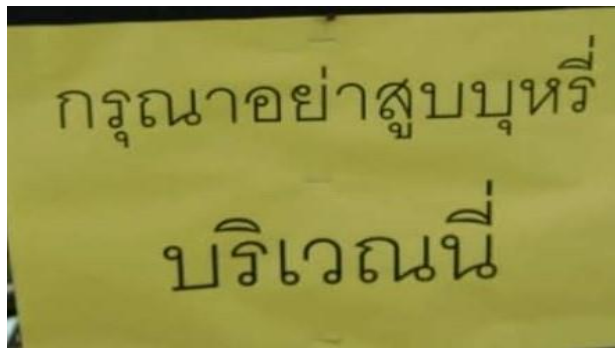
14. คำว่า เจาก้วย หรือเฒ่าก้วย (Grass Jelly) คือ อาหารหวานชนิดหนึ่งมีสีดำที่ทำจากเมือกที่ได้จากการต้มเคี่ยวพรรณไม้ชนิดหนึ่ง โดยการใส่แป้งผสม กวนให้เข้ากัน ทิ้งไว้ให้เย็น นิยมนำมาทำของหวาน ถือเป็นอาหารหวานระดับพื้นบ้าน จำหน่ายทั่วไปในชุมชน จากการลงพื้นที่ร้านค้าพบว่า ทางร้านได้เขียนผิดเป็นคำว่า เจาก้วย เพราะนำคำนี้ไปเทียบกับคำว่า ก้วยเตี่ยว โดยเฉพาะคำว่า ก้วย นำมาเขียนต่อจากคำว่า เฒ่า จึงเขียนผิดเป็น เจาก้วย

ภาพ 3 รูปภาพลำไยที่เขียนผิด

15. คำว่า ลำไย (Longan) เป็นไม้ต้น มีผลออกเป็นพวง เปลือกสีน้ำตาล เหลือง มีรสหวานจัด จากการลงพื้นที่ร้านค้าพบว่า ทางร้านได้เขียนผิดเป็นคำว่า ลำไย โดยเขียนเลียนแบบจากการใช้อินเทอร์เน็ตและจดจำจากร้านอื่นที่ได้พบมา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวิชชุพงศ์ วรศาสตร์กุล (2562:114) ได้กล่าวว่า การเขียนผิดบ่อยเกิดจากการจดจำคำผิดมา จึงทำให้เขียนผิดพลาด ทั้งนี้ เป็นเพราะการไม่ได้ตรวจสอบการเขียนคำที่ถูกต้องของทางร้านนั่นเอง

16. คำว่า สาธารณะ (Public) หมายถึง ทัวไป หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า เพื่อคนส่วนรวม เช่น ห้องน้ำสาธารณะ สวนสาธารณะ สำหรับคำนี้ได้พบว่า ทางร้านได้เขียนผิดเป็นคำว่า สาธารณะ ซึ่งพบคำนี้เขียนผิดบ่อย โดยทางร้านเขียนตามความเข้าใจ ไม่สนใจหลักภาษาไทย จากการสัมภาษณ์ทางร้านที่เขียนผิดเกิดจากความประมาทในการเขียน ไม่ได้ตรวจสอบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวิชชุพงศ์ วรรณศาสตร์กุล (2562:121) ที่กล่าวว่า จากการพบคำที่เขียนผิดบ่อย เป็นเพราะเกิดจากความประมาทในการเขียน จึงทำให้การเขียนเพื่อสื่อสารไม่ถูกต้อง

ภาพ 4 รูปภาพบริเวณนี้ที่เขียนผิด

17. คำว่า บริเวณนี้ (This Area) คือ เนื้อที่ภายในขอบเขตที่กำหนดไว้ หรือพื้นที่ที่กำหนดไว้ เช่น บริเวณหน้าอำเภอเมือง บริเวณสนามหลวง บริเวณวัด บริเวณโบสถ์ บริเวณบ้าน จากข้อมูลที่ได้ลงพื้นที่พบว่า คำนี้ทางร้านเขียนตามการออกเสียงเป็นบริเวณนี้ โดยเฉพาะคำว่า นี้ ทางร้านเขียนผิด ความจริงต้องเขียนเป็นคำว่า บริเวณนี้ ตามหลักแล้วคำว่า นี้ และคำว่า นี่ มีความหมายที่แตกต่างกันออกไป คำว่า นี้ หมายถึง คำใช้ประกอบนามหรือข้อความที่อยู่ใกล้ที่สุดหรือชี้เฉพาะ เช่น วางรองเท้าตรงนี้ โต๊ะตัวนี้ ส่วนคำว่า นี่ หมายถึง คำใช้แทนนามที่อ้างถึงบุคคลหรือสิ่งที่อยู่ใกล้ เช่น นี่อะไร นี่ของใคร หรือถ้าใช้เป็นคำวิเศษ คำใช้ประกอบคำนามหรือกริยาให้รู้ว่า อยู่ใกล้หรือชี้เฉพาะ เช่น อยู่ที่นี่ มานี่ ขนมนี้อร่อย หนังสือนี้แต่งดี

ปลาหมึก	
ปลาหมึกเผา	100
ปลาหมึกผัดผงกระหรี่	200
ปลาหมึกผัดพริกเผา	100
ปลาหมึกผัดกระเพรา	100
ปลาหมึกทอดกระเทียม	100
ปลาหมึกย่างมะนาว	150
ปลาหมึกย่าง	100
ปลาหมึกต้มยำ น้ำซันน้ำใส	150
ปลาหมึกผัดผงกระหรี่	250
ปลาหมึกผัดพริกเผา	150
ปลาหมึกผัดกระเพรา	150

ภาพ 5 รูปภาพปลาหมึกย่างที่เขียนผิด

18. คำว่า ปลาหมึกย่าง (Grilled Squid) หมายถึง เป็นสัตว์น้ำชนิดหนึ่งที่ไม่มีกระดูกสันหลังประเภทหนึ่ง จากข้อมูลที่ได้ลงพื้นที่รอบมหาวิทยาลัยพบว่า ทางร้านเขียนเป็นคำผิดว่า ย่า ซึ่งเข้าใจว่า ทางร้านพิมพ์หรือเขียนตกหล่น แต่จากการสัมภาษณ์ทางร้านได้กล่าวว่า เกิดจากความประมาทในการเขียน ไม่ได้ตรวจสอบและเกิดจากการจดจำผิด จึงทำให้เขียนผิดไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวิชุงพงศ์ วรศาสตร์กุล (2562: 91) ซึ่งกล่าวถึงการเขียนสะกดคำผิดว่า การสะกดผิดไปจากคำเดิม จะทำให้การสื่อความหมายเปลี่ยนไปหรือคำนั้นจะไม่มี ความหมาย ทำให้ผู้อ่านไม่เข้าใจ และเกิดการสื่อสารที่คลาดเคลื่อนได้

19. คำว่า เด็ดขาด (Decidedly) มีความหมายว่า เด็ดขาด หรือเป็นอันขาด จากการลงพื้นที่พบว่า เป็นอีกคำหนึ่งที่เขียนผิด โดยเขียนเป็นคำว่า เด็ดขาด ซึ่งเกิดจากการออกเสียงผิดและขาดการเอาใจใส่ตรวจสอบการเขียน ดังที่สุวิงค์ พงศ์ไพบุลย์ (2542: 290-311) ได้กล่าวว่า สาเหตุของการเขียนหนังสือผิดอย่างหนึ่ง คือ การออกเสียงผิด เช่น เครื่องราง เขียนผิดเป็นคำว่า เครื่องราง จัญไร เขียนผิดเป็นคำว่า จังไร ซึ่งการเขียนหนังสือผิดเป็นเพราะมีประสบการณ์ผิด อันเนื่องมาจากการเคยเห็น เคยชินกับคำที่เขียนผิด และสอดคล้องกับแนวคิดของสมพร มั่นตะสูตร (2535: 89-90) ซึ่งกล่าวถึงสาเหตุการเขียนภาษาไทยผิดพลาดไว้ว่า ส่วนใหญ่เกิดจากการขาดความเอาใจใส่ในกฎเกณฑ์ทางภาษา เช่น การสะกดการันต์ การใช้อักษรย่อ การใช้เครื่องหมาย การเว้นวรรคตอน การแยกคำหรือการฉีกคำ การใช้คำภาษาต่างประเทศ

20. คำว่า ซีอิ้ว หรือซีอิ้ว (Soy Sauce) มีความหมายว่า เครื่องปรุงรสชนิดหนึ่ง มีลักษณะคล้ายน้ำปลาทำด้วยถั่วเหลืองต้มสุกหมักกับเชื้อราและเกลือ มีทั้งของจีนและญี่ปุ่น มีทั้งซีอิ้วขาว ซีอิ้วดำ ซีอิ้วหวาน จากการลงพื้นที่และสัมภาษณ์ทางร้านได้กล่าวว่า ได้จดจำมาจากอินเทอร์เน็ตและร้านอื่นที่เคยพบ จึงได้นำมาเขียนตามโดยไม่ได้ตรวจสอบ จึงเขียนผิดเป็นคำว่า ซีอิ้ว ซึ่งสอดคล้องกับมุมมองของเอกฉัต จารุเมธิชน (2539: 120) ที่เห็นว่า การสะกดผิดพลาดที่พบบ่อย ได้แก่ พยัญชนะผิด สระผิด วรรณยุกต์ผิดและตัวสะกดผิด เช่น คำว่า ช้าง เขียนผิดเป็นคำว่า ช่าง หรือ เกลือ เขียนผิดเป็นคำว่า เกีย ฯลฯ นอกจากนี้ พิมล แจ่มจ่าง (2542: 20-21) ยังกล่าวว่า การไม่รู้จักหลักเกณฑ์ทางภาษา รวมถึงการใช้คำและการเห็นคำที่ผิดแล้วนำมาเขียนมีความสำคัญอย่างมาก เพราะอาจเขียนผิดตามได้ ดังนั้น ในการสื่อสารด้วยวิธีเขียนจะต้องเพิ่มทักษะในการเขียนเป็นประจำ เพื่อไม่ให้เขียนผิดพลาดหรือเกิดปัญหาตามมา

21. คำว่า บันได (Ladder) เป็นสิ่งที่มนุษย์ทำเป็นขั้น ๆ ตามแนวนอน วางไว้สำหรับก้าวขึ้นลง จากลงพื้นที่ในร้านต่าง ๆ พบว่า บางร้านเขียนคำว่า บันได เป็นบรรทัด โดยไม่ได้ตรวจสอบคำ จึงเกิดการเขียนผิดพลาด เป็นคำที่เขียนผิดเป็นประจำ เพราะการเลียนแบบคำจากอินเทอร์เน็ตหรือสื่อต่าง ๆ และทางร้านเขียนผิดเพราะไม่รู้หลักภาษาไทย ดังที่สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2542: 290-311) เห็นว่า สาเหตุของการเขียนหนังสือผิด เพราะไม่รู้หลักภาษา ได้แก่ การขาดความรู้เรื่องหลักการประวิสรรชนีย์ หลักการใช้ ศ ษ ส หลักการใช้ บรร-บัน หลักการใช้ ณ น หลักการใช้ ไอ ไอ อัย ไอย หลักการใช้ไม้ไต่คู้ หลักการใช้ อา อัม หลักการใช้เครื่องหมายทัณฑฆาต หลักการใช้ไม้ยมก

จากที่ได้ศึกษาปัญหาการใช้คำสะกดผิดของร้านค้ารอบมหาวิทยาลัยราชภัฏเลยทั้งหมด 152 ร้าน พบว่า คำที่ร้านค้ามักเขียนผิดบ่อยมีจำนวน 21 คำ ซึ่งการเขียนเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ใช้ในการสื่อสารระหว่างมนุษย์ หากผู้เขียนมีความเข้าใจในหลักภาษาไทยและตรวจสอบการเขียนทุกครั้งจะไม่เกิดปัญหาในการเขียน ดังที่บุญงค์ เกศเทศ (2539: 1) ได้กล่าวว่า การผลิตงานเขียนที่ดีขึ้นได้ต้องมีพื้นฐานในการใช้ภาษาที่ดีมาก่อน และการเขียนกับการใช้ภาษานั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้น และดวงใจ ไทยอุบลู (2543: 7) ได้กล่าวว่า ปัญหาในการเขียน คือ การใช้ภาษาผิดและใช้ภาษาบกพร่องในการเขียน ในด้านการเขียนสะกดการันต์ผิด การวางรูปวรรณยุกต์ผิดที่ การผันวรรณยุกต์ไม่ถูกต้อง จะเห็นได้ว่า หลักภาษาไทยเป็นสิ่งที่สำคัญมาก ผู้เขียนจะต้องยึดหลักเกณฑ์ในการเขียน ไม่ใช่เขียนตามการจดจำที่เคยชิน เพราะอาจเป็นคำที่จำผิด

มาก็ได้ โดยเฉพาะการเขียนคำในร้านค้าต่าง ๆ จะต้องตระหนักถึงการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง เพราะเป็นแหล่งพบปะผู้คนเป็นประจำอาจทำให้เกิดการจดจำหรือสื่อสารผิด และทำให้ภาษาวิบัติได้ ดังนั้น ทุกคนจึงมีหน้าที่ในการรักษาความถูกต้องและความงดงามทางภาษาอันเป็นมรดกของชาติร่วมกัน ดังพระบรมราโชวาทในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม พ.ศ. 2512 ความว่า “ในปัจจุบันนี้ปรากฏว่า ได้มีการใช้คำออกจะฟุ่มเฟือย และไม่ตรงกับความหมายอันแท้จริงอยู่เนือง ๆ ทั้งออกเสียงก็ไม่ถูกต้องตามอักขรวิธี ถ้าปล่อยให้เป็นไปดังนี้ ภาษาของเราก็มีแต่จะทรุดโทรม ชาติไทยเรามีภาษาของเราใช้เองเป็นสิ่งอันประเสริฐอยู่แล้ว เป็นมรดกอันมีค่าตกทอดมาถึงเราทุกคน จึงมีหน้าที่จะต้องรักษาไว้...” จากพระบรมราโชวาทนี้ หากทุกคนเข้าใจหลักภาษาไทยได้ถูกต้องก็จะเป็นการรักษาสมบัติอันล้ำค่าของชาติต่อไปได้

องค์ความรู้ใหม่

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า ปัญหาการใช้คำสะกดผิดของร้านค้ารอบมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย เป็นปัญหาการสื่อสารอย่างหนึ่งที่มีผลกระทบการใช้ภาษาไทยจากอดีตมาสู่ในปัจจุบันนี้ ฉะนั้น การใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องและมีประสิทธิภาพจะช่วยให้ไม่เกิดปัญหาในการเขียนเพื่อการสื่อสาร ทั้งยังเป็นการรักษาภาษาไทยที่ถูกต้องให้อยู่คู่กับประเทศชาติ อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาภาคทฤษฎีและการลงพื้นที่เก็บข้อมูลของร้านค้ารอบมหาวิทยาลัยราชภัฏเลยพบการเขียนคำผิดบ่อยทั้งหมด 21 คำ ผู้เขียนสามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ 2 ประเด็นหลัก คือ 1) การเขียนเลียนแบบสื่อสมัยใหม่ 2) การเขียนเลียนแบบสื่อจากร้านค้าทั่วไป

ประเด็นที่ 1 การเขียนปัญหาการใช้คำสะกดผิดของร้านค้ารอบมหาวิทยาลัยราชภัฏเลยเป็นการสื่อสารในรูปแบบหนึ่งที่ทำให้การเขียนผิดที่ยังปรากฏอยู่ทุกวันนี้ ก็คือ การเขียนเลียนแบบสื่อสมัยใหม่ คือ การเขียนที่ร้านค้าเลียนแบบการเขียนมาจากเว็บไซต์ต่าง ๆ เช่น <https://www.google.com> และโปรแกรมทางอินเทอร์เน็ตต่าง ๆ เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook) ไลน์ (LINE) ทวิตเตอร์ (Twitter) ดิกต็อก (TikTok) อินสตาแกรม (Instagram) สื่อออนไลน์อื่น ๆ เช่น คำว่า เกม ซึ่งร้านค้าโดยมากมักเขียนผิดเป็นคำว่า เกมส์ หรือคำว่า แอปพลิเคชัน มักเขียนผิดเป็นคำว่า แอปพลีเคชั่น แอฟพลีเคชั่น แอปพลิเคชัน จากข้อมูลที่ได้สนทนากับร้านได้ทราบว่า เขียนตามที่เคยพบในสื่อสิ่งพิมพ์และทางอินเทอร์เน็ต รวมถึงคำว่า อีเมล มักเขียนผิดเป็นคำว่า อีเมล์ หรือ

อีเมลล์ ตัวอย่างของคำเหล่านี้เกิดจากการเขียนโดยที่ไม่ใส่ใจในการตรวจสอบ จึงทำให้เขียนผิดพลาดจนถึงทุกวันนี้

ประเด็นที่ 2 การเขียนเลียนแบบสื่อจากร้านค้าทั่วไป คือ การเขียนที่เกิดจากการจดจำจากร้านค้าอื่น ๆ แล้วนำมาเขียนในร้านค้าของตนเอง โดยมากจะเป็นร้านค้าอาหารตามสั่ง ขาดการตรวจสอบ จึงทำให้เขียนผิด เช่น คำว่า ใบกะเพรา ผู้เขียนพบการเขียนผิดพลาดมาก ซึ่งมักเขียนผิดเป็นคำว่า ใบกระเพรา จากการสัมภาษณ์พบว่าร้านค้าเขียนผิดเพราะเขียนตามการออกเขียนที่ตนเองได้ยินและจดจำจากร้านค้าร้านอื่น ๆ และคำว่า ผัดไทย เขียนผิดเป็นคำว่า ผัดไท จากการไปลงพื้นที่และการสัมภาษณ์พบว่า ส่วนหนึ่งเกิดจากการเทียบเคียงกับคำว่า คนไท ซึ่งเป็นคำในอดีตที่เคยใช้และได้ยิน หรือคำว่า ลำไย เขียนผิดเป็นคำว่า ลำไย ซึ่งทางร้านเขียนเลียนแบบจากการจดจำจากร้านอื่น

องค์ความรู้ที่กล่าวมานี้ ทำให้ร้านค้าต้องตระหนักในการเขียนคำเพื่อการสื่อสารที่ถูกต้องตามหลักภาษาไทย โดยทางร้านค้าต้องตรวจสอบการเขียนก่อนทุกครั้ง เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในการสื่อสารต่อผู้รับสารและเป็นการอนุรักษ์ภาษาไทยให้คงอยู่คู่ชาวไทยสืบไป

สรุป

จากที่กล่าวมาข้างต้นเป็นคำที่ทางร้านค้าเขียนผิดพลาด ซึ่งยังเป็นปัญหาของการเขียนเพื่อการสื่อสารในปัจจุบันนี้ เพราะเกิดจากการเลียนแบบจากร้านค้าอื่นและการจดจำจากสื่อต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม สื่อถือเป็นส่วนหนึ่งที่เด็ก เยาวชนและบุคคลทั่วไปใช้ตลอดเวลา จึงทำให้เกิดปัญหาการใช้ภาษาไทย โดยเฉพาะการเขียนที่เลียนแบบจากอินเทอร์เน็ต สื่อจึงควรมีจิตสำนึกและตระหนักว่า ตนมีความสำคัญต่อสังคมและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเด็ก เยาวชนและบุคคลทั่วไป แม้กระทั่งการใช้ภาษาเขียนที่ถูกต้องเอง หากสื่อจำเป็นต้องใช้คำแปลกใหม่บ้างเพื่อเป็นสีสันของข่าวและดึงดูดผู้ชมหรือผู้ฟัง ก็ไม่ควรใช้มากเกินไปเพราะจะทำให้เกิดปัญหาการใช้ภาษาไทยได้ ดังนั้น เมื่อจะสื่อสารสิ่งใดควรมีวิจารณญาณและใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคมต่อไป การฝึกฝนหรือสอนให้เด็กพูด อ่านและเขียนภาษาไทยให้ถูกต้องคงง่ายขึ้น หากทุกคนปลูกฝังให้เด็กรู้สึกหวงแหนภาษาไทยที่เป็นมรดกของชาติที่สามารถแสดงเอกลักษณ์ความเป็นไทยได้อย่างภาคภูมิใจ

ปัญหาการใช้คำสะกดผิดของร้านค้ารอบมหาวิทยาลัยราชภัฏเลยเหล่านี้แพร่หลายอย่างมากในสังคมยุคโซเชียล รวมถึงการจดจำคำสะกดผิดจากสื่ออื่น ๆ โดย

ที่ผู้ใช้ไม่คำนึงถึงการทำลายภาษาไทยโดยทางอ้อม เพราะหลายคนนำคำเหล่านี้มาใช้ในชีวิตประจำวัน ดังจะเห็นได้ว่า บางร้านนำภาษาเหล่านี้มาใช้ในการเขียนจนแพร่หลาย หรืออาจจะกล่าวได้ว่า เป็นความมก่ง่ายและไม่ใส่ใจ ซึ่งอาจนำความเสียหายมาสู่วงการภาษาไทยได้ เพราะการใช้ภาษาที่เขียนผิดบ่อยจะทำให้การสื่อสารมีปัญหา เกิดการเข้าใจคลาดเคลื่อนได้ ดังนั้น จึงควรปลูกฝังจิตสำนึกและความตระหนักรู้ในการเขียนอย่างถูกต้องตามกฎเกณฑ์ของหลักภาษาด้วยการตรวจสอบก่อนเขียนทุกครั้งเพื่อสร้างจิตสำนึกในการเขียนที่ดีและไม่ให้เป็นการทำลายสมบัติด้านภาษาที่เป็นมรดกของชาติ

เอกสารอ้างอิง

- กันทิมา วัฒนประเสริฐ. (2542). *สืสันกับสำนวน*. พิมพ์ในอนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพของกันทิมา วัฒนประเสริฐ. กรุงเทพมหานคร: แชนพอร์.
- จิรวัดน์ เพชรรัตน์. (2560). ความสามารถในการใช้ภาษาไทยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. *วารสารมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร*. 14 (3), 49-62.
- ดวงใจ ไทยอุบุญ. (2543). *ทักษะการเขียนภาษาไทย*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิตยา กาญจนะวรรณ. (2525). *พุดจาผู้บริหาร*, พิมพ์ครั้งที่ 4. สงขลา: วิทยาลัยสงขลา.
- บุญยงค์ เกตเทศ. (2539). *เขียนไทย*, พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- พรทิพย์ พุกผาสุข. (2556). ปัญหาการใช้ภาษาไทย. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสารหน่วยที่ 1-7*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พิมล แจ่มแจ้ง. (2542). *การสร้างชุดฝึกซ่อมเสริมการเขียนสะกดคำสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- วิชชุพงศ์ วรศาสตร์กุล. (2562). การสื่อสารภาษาไทย: คำที่มักเขียนผิดของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 38 (3), 110-123.

- สนธิ สัตโยภาส. (2545). *ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารและการสืบค้น*. กรุงเทพมหานคร: 21 เซ็นจูรี.
- สมพร มั่นตะสูตร. (2535). *การสอนภาษาไทย*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- สุจิตต์ เพียรชอบ. (2556). การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการสอนภาษาไทยหน่วยที่ 9-15*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. (2542). *หลักภาษาไทย*, พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุนันทา โสรัจจ์. (2528). *การสำรวจความสามารถทางการเขียนสะกดการันต์ การศึกษามูลเหตุแห่งการเขียนผิดและแนวทางในการแก้ปัญหาเรื่องการเขียนสะกดการันต์ผิดของนิสิต นักศึกษาในมหาวิทยาลัย*. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เอกฉัท จารุเมธิชน. (2539). *การใช้ภาษาไทย*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

การทำแท้ง: มุมมองด้านกฎหมายและศีลธรรมตามแนวพุทธ Abortion: Legal Perspective and Moral Principle of Buddhism

พระชลญาณมุนี¹, เสาร์คำ ใส่แก้ว*²

Phrachonyanmuni¹, Saokum Saikaew²

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Chonburi Buddhist College

Corresponding Author, E-mail: saokum.sai@mcu.ac.th*

บทคัดย่อ

บทความนี้ต้องการกล่าวถึงการทำแท้งบาปหรือไม่ กฎหมายกับศีลธรรมควรเลือกอะไร ในทัศนะทางพระพุทธศาสนา หากมีการตั้งครรภ์เกิดขึ้น ไม่ว่าอายุครรภ์เพียง 1 วัน หรือ 1 เดือน ไม่ว่าเหตุผลหรือปัจจัยแวดล้อมใดก็ตาม การทำแท้งถือเป็นบาป และใช้ข้อบังคับแห่งปาณาติบาตนั้นเป็นเกณฑ์ แม้แพทย์ผู้ให้บริการก็พึงรวมอยู่ในเกณฑ์ดังกล่าว ส่วนประเด็นที่ว่า จะบาปมากหรือน้อย ถือเอาเจตนาและความพยายามในการกระทำเป็นสำคัญ เมื่อศีลธรรมกำหนดว่า การทำแท้งเป็นตราบาปแก่สตรีที่เลือกจะยุติการตั้งครรภ์ จึงขัดกับหลักกฎหมายอาญามาตรา 301-305 ที่เห็นถึงความสำคัญของสิทธิเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของสตรี โดยกำหนดให้การทำแท้งถูกกฎหมายตามเกณฑ์ที่กำหนดในกฎหมาย จึงนำมาสู่ข้อถกเถียงที่ว่า ชีวิตควรเป็นของใคร กฎหมายกับศีลธรรมควรเลือกอะไร แน่นอนว่า ทางศีลธรรมไม่สนับสนุนการทำแท้งทุกรูปแบบ และทางหลักกฎหมายก็ยอมรับว่า การทำแท้งเป็นสิทธิที่สตรีพึงจะได้รับอย่างถูกต้องและปลอดภัย ซึ่งเป็นไปไม่ได้ที่แนวคิดทั้ง 2 อย่างจะยืนอยู่บนจุดมุ่งหมายเดียวกัน ดังนั้น องค์ความรู้ใหม่ คือ เมื่อไม่สามารถหยุดการทำแท้งที่เกิดขึ้นในสังคมได้ ควรสนับสนุนและให้ความรู้เกี่ยวกับการทำแท้งที่ปลอดภัยเพื่อลดอันตรายที่จะเกิดขึ้น โดยการให้คำปรึกษาและรับบริการจากแพทย์เฉพาะทางเพื่อเป็นการส่งเสริมสิทธิในชีวิตและร่างกายของสตรี รวมถึงทำให้ทางเลือกที่มีอยู่นั้นตั้งอยู่บนความปลอดภัยและถูกกฎหมาย เป็นที่ยอมรับของสังคมต่อไป

คำสำคัญ: การทำแท้ง; สิทธิสตรี; ตราบาป

Abstract

This article would like to discuss, ‘Does abortion commit a sin or not? Should be applied either law or morality? In Buddhist view, a case of pregnancy, even if gestational age has just only 1 day or 1 month, and whatever the reason or the condition is, abortion is still considered as sin and the criterion of the first precept should be considered as a criterion, including doctors who terminates the pregnancy. For the point that how much of a sin is, it depends on intention as the first priority. When the moral principle becomes guilt for women who decide to terminate their pregnancy, this can be considered a violation the criminal code articles of 301 to 305 which mention about liberty in women’s body by determining the legal criteria of abortion. This leads to the argument that whose life should be and what should be applied, law or morality. Certainly, the moral principle denies all kinds of pregnancy termination. On the other hands, according to the law, abortion is a women’s right to get the safe termination. Consequently, it is impossible that these two ways can be applied for the same propose. Therefore, a body of knowledge is that if it cannot control pregnancy termination in our society, it should promote and educate people about safe pregnancy termination for minimizing any danger from abortion by getting advices and services from specialized doctors. It is for promoting the rights to the body of women and making the options for their safety and legality to be accepted by society.

Keywords: Abortion; Women's Rights; Stigma

คำนำ

การตั้งครรภ์และการให้กำเนิดบุตรเป็นสิ่งที่ธรรมชาติมอบให้แก่สตรี เป็นสิ่งที่นำมาซึ่งความชื่นชมยินดีและความสุขแก่สตรี รวมทั้งบุคคลใกล้ชิดรอบตัวนับตั้งแต่สามี บิดามารดา เครือญาติและเพื่อนฝูง แต่เมื่อการตั้งครรภ์เกิดขึ้นขณะที่สตรีไม่พร้อม ทั้ง

ด้านร่างกาย จิตใจหรือด้านเศรษฐกิจและสังคม จึงทำให้การตั้งครรภ์กลายเป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาและส่งผลให้เกิดปัญหาตามมาให้กับหญิงตั้งครรภ์ในหลาย ๆ ด้าน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม จนนำมาสู่การทำแท้ง ซึ่งไม่ว่าจะเป็นไปตามระเบียบกฎหมายหรือผิดกฎหมาย โดยประการสำคัญอาจส่งผลกระทบต่อศีลธรรม ค่านิยมและจริยธรรมของสังคม ถึงแม้ว่าการทำแท้งจะเป็นเรื่องที่ขัดต่อหลักค่านิยมและจริยธรรม แต่สาเหตุที่แท้จริงของการทำแท้งมีมิติที่หลากหลายเกินกว่าที่จะนำจริยธรรมมาเป็นกรอบวัดว่า ควรหรือไม่ควรทำแท้ง โดยส่วนใหญ่สาเหตุอาจมาจากด้านปัญหาสุขภาพเด็กในครรภ์ รวมถึงมารดาผู้ตั้งครรภ์ สาเหตุทางครอบครัว อันเนื่องมาจากความสัมพันธ์ภาพของคู่รักไม่ดี หรือเป็นการตั้งครรภ์นอกสมรส สาเหตุทางสังคมหรือเศรษฐกิจ อันเนื่องมาจากการถูกข่มขืน หน้าที่การงานและการศึกษาที่ไม่เอื้อต่อการมีบุตรจนนำมาสู่การทำแท้ง

การทำแท้งเกิดขึ้นจากการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ของผู้หญิงก่อนวัยอันควร หรือในสถานะสังคมที่ไม่พร้อมจะมีบุตร โดยจำแนกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ (วิสูตร พงศิริไพบูลย์, 2551: 114-115) คือ 1) กลุ่มวัยรุ่นหรือกลุ่มที่ขาดความรู้ โดยไม่ทราบข้อมูลการมีเพศสัมพันธ์กับการตั้งครรภ์ การไม่สามารถควบคุมตนเองหรือยับยั้งชั่งใจ การอยากทดลองประสบการณ์ รวมถึงความต้องการให้ตั้งครรภ์เพื่อผูกมัดความสัมพันธ์ 2) กลุ่มผู้ใหญ่มีชีวิตครอบครัวแล้ว อาจต้องการตั้งครรภ์โดยเจตนา แต่มีเหตุให้ต้องยุติความสัมพันธ์ทางครอบครัวลง สตรีที่ประกอบอาชีพให้บริการทางเพศ (Sex Worker) และพเลิงพลาดจนตั้งครรภ์ ความไม่สมบูรณ์ของการคุมกำเนิด รวมไปถึงอาชีพที่เป็นอุปสรรคและการเตรียมตัวไม่ทันสำหรับการตั้งครรภ์ ด้วยปัจจัยเชิงสาเหตุที่กล่าวมาจึงนำมาสู่การทำแท้ง ทั้งในลักษณะที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย ซึ่งในปัจจุบันมีทั้งการทำแท้งโดยใช้ยา (Medical Abortion) การทำแท้งโดยใช้เครื่องมือ (Surgical Abortion) การขูดมดลูก (Curettage) รวมถึงการเร่งคลอด ส่วนด้านจริยธรรมในบริบทของสังคมไทย ไม่ว่าการทำแท้งจะเกิดขึ้นด้วยสาเหตุใดก็ตาม แนวคิดนี้ยังไม่เป็นที่ยอมรับในสังคมมากนัก ในทางอาชญาวิทยา (ปกรณ มณีปกรณ, 2555: 258) ถือว่าการทำแท้งเป็นอาชญากรรมที่เกิดจากข้อบกพร่องของระเบียบสังคมที่ไม่อาจควบคุมพฤติกรรมให้เป็นไปตามระเบียบค่านิยมที่ดีของสังคม เนื่องจากสมาชิกในสังคมมีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทำให้กฎระเบียบของสังคมเปลี่ยนไปด้วย เช่น ทศนคติ ค่านิยม ความเชื่อเรื่องบาป บุญ จนการกระทำที่เกิดขึ้นเป็นความผิดต่อสังคม และในทางสังคมวิทยายังมองว่า การทำแท้งมีมาตั้งแต่อดีตกาลและอาจมีอยู่ต่อไป หากมีการปล่อยการทำแท้งโดยชอบด้วยกฎหมาย อาจอนุญาตให้มีการฆ่าคนพิการ คนแก่

หรือบุคคลที่ไม่มีความจำเป็นต่อสังคม ตลอดจนถึงบิดามารดาของตนเอง และในทัศนะทางพระพุทธศาสนาแทบไม่เหลือพื้นที่ให้ถกเถียงว่า บาปหรือไม่บาป ควรหรือไม่ควร เพราะพระพุทธศาสนาเชื่อว่า ชีวิตเกิดขึ้นเมื่อมีการปฏิสนธิจิตเกิดขึ้น หากกล่าวตามแนวคิดนี้การตั้งครรภ์เกิดขึ้นไม่ว่าอายุครรภ์เพียง 1 วันหรือ 1 เดือน และไม่ว่าเหตุผลหรือปัจจัยแวดล้อมใดก็ตาม การทำแท้งถือเป็นการละเมิดศีลปาณาติบาตเสมอ เพราะชีวิตได้ถือกำเนิดขึ้นแล้ว ส่วนประเด็นที่ว่า จะมีบาปมากหรือน้อย ถือเอาเจตนาในการกระทำนั้นเป็นสำคัญ และเมื่อศีลธรรมเปลี่ยนสภาพเป็นตราบาปสำหรับสตรีที่เลือกจะยุติการตั้งครรภ์ จึงขัดกันกับหลักการเสรีภาพของบุคคลในเนื้อตัวและร่างกาย ซึ่งท้ายที่สุดแล้วจึงนำมาสู่ข้อถกเถียงที่ว่า ชีวิตควรเป็นของใคร บาปหรือไม่บาป ควรหรือไม่ควร และเป็นสิ่งที่ผู้หญิงต้องตัดสินใจ ไม่ใช่คนอื่น

คำว่า บาปหรือไม่บาป ส่วนใหญ่เป็นการพูดจากคนที่ไม่ได้ตั้งท้องและไม่ได้ทำแท้งเอง วลีดังกล่าวจึงเกิดจากคนนอกและเป็นแง่มุมของการประณามการกระทำและตีตราสตรีผู้ยุติการตั้งครรภ์ ความคิดในเรื่องการทำแท้งนั้นยังเป็นเรื่องที่ถกเถียงกันอยู่ รวมทั้งยังหาข้อยุติไม่ได้ว่า ควรเป็นอย่างไร ใครเป็นคนผิด รัฐควรจัดการกับปัญหาการทำแท้งอย่างไร ในยุคสมัยที่มนุษย์ยังเข้าไม่ถึงการศึกษาและศาสนา การทำแท้งถือว่าเป็นเรื่องธรรมชาติ หากการกระทำนั้นเกิดขึ้นด้วยความเต็มใจของฝ่ายมารดาปราศจากการถูกบังคับ ซึ่งโดยหลักของธรรมชาติของสิ่งมีชีวิตย่อมหาทางปกป้องและยืดชีวิตของตนเองให้ยืนยาวเท่าที่จะทำได้ แม้จะต้องสูญเสียบางสิ่งบางอย่างที่จำเป็นไปก็ตาม แต่เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไปมนุษย์เลือกจะดำเนินชีวิตตามความเหมาะสมสอดคล้องกับระดับการศึกษาที่ดีกว่าอดีต และยังมีศาสนาเป็นกรอบในการดำเนินชีวิตทั้งในระดับจริยธรรมและศีลธรรม แต่กลับปล่อยให้มีการทำแท้งเกิดขึ้นมากมาย ในบทความนี้ผู้เขียนเสนอความเข้าใจเกี่ยวกับการทำแท้ง ทั้งในส่วนของแง่มุมที่ตั้งแต่อุดมจนถึงปัจจุบัน รวมถึงแสดงทัศนะทางพระพุทธศาสนาเพื่อเป็นพื้นฐานความเข้าใจร่วมกันแล้วนำเสนอทวิเคราะห์ความแตกต่างกันของจริยธรรมและหลักกฎหมายเพื่อให้เกิดแนวทางการแก้ไขที่ดีต่อไป

เนื้อเรื่อง

ความหมายของการทำแท้ง

การทำแท้งมาจากคำกริยาว่า แท้ง ตรงกับภาษาอังกฤษใช้คำว่า Abort หรือภาษาลาตินว่า Aboriri แปลว่า แท้งลูก ริดลูก เกิดก่อนกำหนด บังคับให้ออก ยกเลิก หรือหยุดการดำเนินการที่กำลังดำเนินไปตามกระบวนการของมัน ส่วนพจนานุกรม

ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายของคำว่า การทำแท้ง หมายถึง การ ริดลูก มีเจตนาทำให้ทารกออกจากครรภ์ก่อนถึงกำหนดการตาย (จรวยพร เหมรังษี, 2564: 486) ไพฑูรย์ สอนมะไฟ และอุทัย สติมัน (2560: 158) ได้ให้ความหมาย เกี่ยวกับการทำแท้งว่า เป็นการทำให้ตัวอ่อนในครรภ์มารดาต้องออกมาก่อนกำหนด หรือก่อนที่จะเป็นตัวครบสมบูรณ์ตามกระบวนการออกมาจากครรภ์ตามธรรมชาติ ซึ่ง หากพิจารณาตามหลักชีววิทยาแล้ว ตัวอ่อนที่ถือปฏิสนธิในครรภ์มารดา คือ ชีวิตมนุษย์ ชีวิตหนึ่ง ซึ่งกำลังเจริญเติบโตตามสภาวะโดยธรรมชาติ หากเป็นไปตามธรรมชาติแล้ว ตัวอ่อนนั้นต้องคลอดออกมาเป็นมนุษย์คนหนึ่งเหมือนกับผู้ที่กำเนิดเช่นกัน และชีวิตที่ คลอดออกจากครรภ์นั้นจะดำเนินต่อไปจนกว่าจะดับสิ้นไปตามอายุขัย ส่วนในทาง พระพุทธศาสนา คำว่า แท้ง ในภาษาบาลี ใช้คำว่า คพภปาดน แปลว่า การยังครรภ์ให้ ตกไป (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2559) โดยความหมาย คือ การทำแท้ง อันเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นโดยเจตนาของบุคคล ซึ่งใช้วิธีการโดยตรงหรือโดยอ้อม ทำให้การตั้งครรภ์สิ้นสุดลง โดยทารกในครรภ์ต้องถูกทำลาย เป็นการกระทำอันแสดงถึง ความจงใจที่จะทำให้ทารกในครรภ์สิ้นชีวิตหรือเรียกว่า การริดลูก ที่ใช้เรียกขานกัน ใน สังคม

ความพร้อมหรือไม่พร้อมส่งผลกระทบต่อการทำแท้ง

การทำแท้งอยู่คู่กับประวัติศาสตร์มายาวนาน เดิมประเทศไทยไม่มีบทบัญญัติ ความผิดฐานทำให้แท้งลูกโดยตรง สำหรับต่างประเทศได้กล่าวถึงการทำให้แท้งว่า เป็นการกระทำเพื่อปกป้องตนเองเท่านั้น เช่น เพื่อรักษาหน้าตาของผู้กระทำได้ เพื่อ ปกป้องความอยู่รอดของผู้กระทำ แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ทุกการกระทำ คือ การลงมือฆ่า ชีวิตมนุษย์ทั้งสิ้น โดยเฉพาะประวัติศาสตร์แห่งการทำแท้งได้มีวิธีการต่าง ๆ ทั้งการใช้ สมุนไพร ของมีคม วิธีทางกายภาพ ในขณะที่แพทย์แผนปัจจุบันนิยมการทำแท้งด้วยยา หรือศัลยกรรม เช่น การดูดมดลูก การผ่าตัดมดลูกเอาตัวอ่อนออก โดยลักษณะของการ ทำแท้ง ตามหลักวิชาการในปัจจุบันสามารถสรุปได้ ดังนี้ (ชฎาภรณ์ วัฒนวิไล, 2558: 34)

1. การทำแท้งโดยใช้ยา (Medical Abortion) ซึ่งเป็นยาที่ไม่มีวางขายตาม ร้านขายยาทั่วไปเนื่องจากเป็นยาควบคุมพิเศษ ได้แก่ ยาเมโทเทรกเซท (Methotrexate) มีฤทธิ์ทำให้ตัวอ่อนหยุดการเจริญเติบโตและสามารถฝ่อไปได้เอง ยา ไมโสพรอสตอล (Misoprostol) มีฤทธิ์รักษาภาวะตกเลือดหลังคลอดหรือช่วยเร่งการ คลอด ยามิฟิพริสโตน (Mifepristone) มีฤทธิ์ทำให้มดลูกบีบตัวและเกิดการทำให้แท้ง รวมถึงในการขับรกและตัวอ่อนออก

2. การทำแท้งโดยใช้เครื่องมือ (Surgical Abortion) คือ การปรับประจำเดือน (Menstrual Regulation) เป็นวิธีการดูดเอาเนื้อเยื่อภายในมดลูกออก ซึ่งใช้สำหรับหญิงที่ไม่มีประจำเดือนมาแล้ว 29-42 วัน นับจากวันแรกของการมีประจำเดือนครั้งสุดท้ายหรือมีอายุครรภ์ไม่เกิน 6 สัปดาห์ การขูดมดลูก (Curettage) การรักษาในกรณีทำแท้งแบบถูกกฎหมายหรือเมื่อมารดาเกิดการแท้งบุตรต้องมีการขูดมดลูกเพื่อให้แน่ใจว่า ไม่มีเนื้อเยื่อใด ๆ ตกค้างอยู่ และการเร่งคลอด (Induction of Labor) การทำให้เกิดการเจ็บครรภ์คลอดโดยการอาศัยเทคนิคหรือวิธีการต่าง ๆ ในขณะที่มารดายังไม่พร้อมจะคลอดเองตามธรรมชาติ

3. การแท้งโดยธรรมชาติ (Spontaneous Abortion) หมายถึง การแท้งโดยไม่ตั้งใจของหญิงตั้งครรภ์อันเกิดจากสาเหตุต่าง ๆ เช่น การหกล้มหรือการเกิดอุบัติเหตุต่าง ๆ จนเป็นสาเหตุให้เกิดการสิ้นสุดการตั้งครรภ์ การถูกทำร้ายร่างกายหรือการใช้ยาที่มีผลต่อการตั้งครรภ์ โดยไม่มีเจตนาที่จะขับทารกออกมา

จากกรณีดังกล่าวจะพบว่า การทำแท้งของสตรี ไม่เพียงแต่สตรีเท่านั้นที่มีส่วนในการกระทำดังกล่าว แต่ยังรวมถึงบุคคลอื่นที่มีส่วนในการทำแท้งด้วย ต่อมาจึงมีการพัฒนาบทลงโทษผู้ที่ทำให้หญิงแท้งลูก แต่ไม่ครอบคลุมการที่หญิงทำให้ตนเองแท้งลูกแต่อย่างใด เจตนารมณ์ของการมีกฎหมาย คือ การมุ่งเน้นการคุ้มครองชีวิตที่จะเกิดมาเป็นสำคัญ บริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย กฎหมายจึงได้ยกเว้นเรื่องเหตุผลทางการแพทย์เพื่อสุขภาพและชีวิตของหญิงตั้งครรภ์ ต่อมาเมื่อผู้หญิงตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทางเพศเพิ่มสูงขึ้น กฎหมายจึงได้เพิ่มเติมการทำแท้งจากความผิดทางเพศ คือ สารสำคัญของประมวลกฎหมายอาญาที่ใช้กันมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2499 จนถึงปัจจุบัน

การทำแท้งเป็นบาปหรือไม่

หลายครั้งอาจมีข้อถกเถียงกันว่า การทำแท้งเป็นบาปหรือไม่ อย่างไรก็ตามเรียกว่าบาป และอาจนำมาซึ่งคำถามต่อไปว่า การทำแท้งผิดศีลข้อปาณาติบาต คือ ทำลายชีวิตหรือไม่ แล้วจะได้รับผลมากนักน้อยแตกต่างจากสัตว์อื่นอย่างไร ในประเด็นนี้ผู้เขียนขอกล่าวถึงการกำหนดความเป็นชีวิตของมนุษย์ว่า เริ่มตั้งแต่ตอนไหน องค์ประกอบของการฆ่าสมบูรณ์เพราะอะไร การจะได้รับบาปมากหรือน้อยมีอะไรเป็นเกณฑ์กำหนดเพื่อเป็นการสร้างองค์ความรู้เบื้องต้นให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจต่อไป

การกำเนิดของชีวิตมนุษย์ตามทัศนะทางพระพุทธศาสนาเกิดโดยอาศัยกระบวนการที่สืบเนื่องกัน คือ การอาศัยเหตุปัจจัยเชื่อมโยงกันโดยไม่ขาดสาย ในพระสูตรต้นตปิฎก มัชฌิมนิกาย มูลปณณาสก์ ได้ระบุประเภทกำเนิดของสัตว์ไว้ 4 ประการ

คือ (1) สัตว์ที่เกิดจากเปลือกฟองไข่ เรียกว่า อัณฑชะ (2) สัตว์ที่เกิดจากครรภ์ เรียกว่า ชลาพุชะ (3) สัตว์ที่เกิดในถ้ำโคล เรียกว่า สังเสทชะ (4) สัตว์ที่เกิดผุดขึ้นเต็มตัว เช่น เทวดา สัตว์นรก เรียกว่า โอปปาติกะ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2559: 134) ส่วนการเกิดในโลกของมนุษย์ เช่น การเกิดของคนและสัตว์ต้องอาศัยพ่อแม่เป็นเชื้อให้ด้วยการผสมพันธุ์ อาศัยธรรมชาติ อาหาร การเกิดเป็นมนุษย์เริ่มตั้งแต่มีปฏิสนธิวิญญาน ซึ่งเกิดขึ้นต่อจากจุดจิตในมรณสนวิถิ อันเป็นดวงจิตสุดท้ายต่อจากชาติก่อน ตายจากชาติก่อนแล้วเกิดทันที ไม่มีระหว่างคั่น ปฏิสนธิจิตจึงเป็นส่วนหนึ่งในการเริ่มต้นของชีวิต

ในพระสูตรตันตปิฎก มัชฌิมนิคาย มูลปณณาสกั พระรณนาถึงกระบวนการกำเนิดมนุษย์มีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ (1) มารดาบิดาร่วมเสพสังวาสกัน (2) มารดามีระดู คือ มีไข่สุกในระยะพร้อมที่จะผสม (3) มีคันธัพพะ คือ ปฏิสนธิวิญญานเข้ามาปรากฏเฉพาะหน้า (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 12 ข้อ 408: 443-444) ดังนั้นเมื่อองค์ประกอบทั้ง 3 ครบแล้วถือว่า เป็นชีวิตมนุษย์ที่สมบูรณ์แล้ว สอดคล้องกับอาบัติปาราชิกข้อ 3 ที่บัญญัติว่า “ภิกษุใดจงใจพรากกายมนุษย์จากชีวิต หรือแสวงหา ศัสตรา อันจะพรากกายมนุษย์นั้น แม้ภิกษุนี้ก็เป็นปาราชิก หาสังวาสมิได้” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 1 ข้อ 162-167: 134-139) ในพระบัญญัตินี้หมายเอากายมนุษย์ตั้งแต่จิตแรกเกิดขึ้น คือ ปฐมวิญญานปรากฏขึ้นในท้องแห่งมารดาตราบเท่าถึงกาลเป็นที่ตาย ส่วนกระบวนการเจริญเติบโตของมนุษย์ในครรภ์พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในพระสูตรตันตปิฎก สังยุตตนิกาย สคาถวรรค อินทกสูตร ความว่า “รูปนี้เป็นกลละก่อน จากกลละเกิดเป็นอัมพุทะ จากอัมพุทะเกิดเป็นเปสิ (ชิ้นเนื้อเล็ก) จากเปสิเกิดเป็นขณะ (เป็นก้อน) จากขณะเกิดเป็นปุม 5 ปุม ต่อจากนั้น ผม ขนและเล็บ จึงเกิดขึ้น” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 15 ข้อ 235: 337-338) พุทธพจน์นี้พระอรรถกถาจารย์อธิบายไว้ในคัมภีร์สารัตถปกาสินีว่า เป็นกลละอยู่ 7 วัน ครั้นแก่ขึ้นขึ้นเปลี่ยนภาวะนั้นเกิดเป็นอัมพุทะ (อัมพุทะ) เป็นอัมพุทะอยู่ 7 วัน แก่ขึ้นขึ้นเปลี่ยนภาวะนั้นเกิดเป็นเปสิ เป็นเปสิอยู่ 7 วัน ครั้นแก่ขึ้นขึ้นเปลี่ยนภาวะนั้นเกิดเป็นขณะ ในสัปดาห์ที่ 5 เกิดเป็นปุมขึ้น 5 แห่งผมเป็นต้นเหล่านั้น ย่อมเกิดใน 42 สัปดาห์” (พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล เล่ม 15: 348-350) ข้อความเหล่านี้ผู้เขียนสรุปใจความได้ว่า ร่างกายมนุษย์เบื้องต้นจะเริ่มจากกลละ (รูปเริ่มแรกที่ปฏิสนธิในครรภ์มารดา) ก่อนที่จะมีการพัฒนาจากกลละเกิดเป็นอัมพุทะ (ลูกในครรภ์ที่พึ่งปฏิสนธิได้สองอาทิตย์) ในสัปดาห์ต่อมา กลายเป็นเปสิ (ชิ้นเนื้อเล็ก อายุครรภ์ประมาณสามอาทิตย์) และพัฒนาเป็นขณะ (กลุ่มก้อนของร่างกาย อายุครรภ์ประมาณสี่อาทิตย์) และสุดท้ายจากขณะก็แปลงสภาพเป็น

ปัญญาสาข (กิ่งทั้ง 5 ของร่างกาย ได้แก่ ขา 2 แขน 2 ศีรษะ 1) จากนั้น ก็จะพัฒนาไปสู่ การเป็นรูปร่างจนมีผม ขน เล็บ เป็นต้น ในทัศนะของพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2538: 6-7) เห็นว่า ความเป็นมนุษย์เกิดขึ้นตั้งแต่ยังเป็นกลละเป็นต้นไป ไม่ได้ นับตั้งแต่คลอดออกมาแล้วรอดชีวิตตามหลักกฎหมายอย่างที่เราเข้าใจกัน จึงหมายความว่า ถ้าบุคคลลงใจทำแท้งให้สตรีตั้งแต่เด็กในท้องยังเป็นเพียงกลละเท่านั้นก็เป็นอันทำ ปาณาติบาต คือ ฆ่ามนุษย์ แม้ถ้าเป็นพระภิกษุก็เป็นปาราชิกทันที

อย่างไรก็ตาม คำว่า ปาณาติบาต (การทำสัตว์มีลมหายใจให้ตายลง) มีเกณฑ์ ในการตัดสินว่า เป็นการฆ่าหรือไม่ โดยพิจารณาจากองค์ประกอบทั้ง 5 ดังที่ปรากฏใน คัมภีร์สัทธัมมปกาสนี ดังนี้ 1) สัตว์ (ทารก) ยังมีชีวิต (ปาโณ) 2) ผู้กระทำย่อมรู้ว่า สัตว์ (ทารก) นั้นยังมีชีวิต (ปาณสณฺญิตา) 3) ผู้กระทำมีเจตนาจะให้ตาย (วธกจิตฺตํ) 4) มีการ ลงมือกระทำ (อุปุกกโม) 5) ทารกนั้นตายด้วยการกระทำนั้น (เตน มรณํ) (พระไตรปิฎก และอรรถกถาแปล เล่ม 68: 408) ดังนั้น การทำแท้งที่สตรีตั้งครรรค์ทราบว่า ทารกยังมี ชีวิต ตั้งใจจะยุติการตั้งครรรค์ ไม่ว่าจะโดยการใช้ยาหรือโดยประการต่าง ๆ หากทารก ตายเพราะผลแห่งความพยายามนั้นจึงมีองค์ประกอบครบที่จะเป็นปาณาติบาตอย่าง ชัดเจน ซึ่งในสมันตปาสาทิกา อรรถกถาพระวินัย (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2552: 536) พระอรรถกถาจารย์ได้กล่าวถึงประเภทของพฤติกรรมการฆ่าไว้ 6 ประเภท ได้แก่ (1) การกระทำการฆ่าด้วยตนเอง (2) การใช้ให้ผู้อื่นฆ่าหรือใช้วาจาทำการฆ่า เช่น การจ้าง วาน หรือพูดชักชวนให้ฆ่าตัวตาย (3) บุคคลผู้มีความประสงค์จะฆ่าคนที่อยู่ในที่ไกล เช่น ปีน ธนู (4) บุคคลผู้มีความประสงค์จะฆ่าด้วยเครื่องมือที่เคลื่อนที่ไม่ได้ เช่น กับดัก (5) การร้ายเวทย์เพื่อจะให้เขาตาย เช่น การใช้คุณไสย เวทมนตร์ (6) การประกอบพฤติกรรม อันเกิดแต่ผลแห่งกรรม

ดังนั้น เมื่อการทำแท้งหรือการทำแท้งเท่ากับการฆ่ามนุษย์ จึงมีข้อสงสัยต่อไป ว่า การกระทำดังกล่าวจะมีผลที่เรียกว่า บาป ที่แตกต่างจากการฆ่าสัตว์อื่นอย่างไร ผล ของการกระทำจะให้ผลมากหรือน้อยใช้อะไรเป็นบรรทัดฐานในการวัดผล ทาง พระพุทธศาสนาจึงมีหลักเกณฑ์ที่ควรพิจารณา ดังนี้ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2538: 25-26)

1. สิ่งมีชีวิตนั้นมีคุณมากหรือน้อย มีโทษมากหรือโทษน้อย หากมีคุณ ความเป็นมา เช่น บิดา มารดา เมื่อฆ่าก็มีโทษมาก ผู้ใดมีคุณประโยชน์ต่อสังคมมาก มี คุณธรรมมาก การฆ่าก็เป็นบาปมาก หากฆ่ามนุษย์ซึ่งเป็นสัตว์ที่มีศักยภาพในการทำ ความเป็นมาก็เป็นบาปมากกว่าฆ่าสัตว์เดรัจฉาน ซึ่งเป็นสัตว์ที่มีศักยภาพในการทำ ความดีได้น้อยหรือเป็นสัตว์ที่มีโทษ การฆ่าก็เป็นบาปน้อย แต่ไม่ว่าในกรณีใด ก็ถือว่า

เป็นการทำลายชีวิตทั้งนั้น จึงต้องยอมรับในขั้นแรกว่า มีการฆ่าเกิดขึ้น แต่แยกพิจารณาในขั้นต่อมาว่า เป็นบาปมากหรือน้อย

2. เจตนาของผู้กระทำ ซึ่งทำด้วยเจตนาหรือความรู้สึกอย่างไร ถ้าทำด้วยกิเลสแรง มีความรู้สึกเกลียดชัง เคียดแค้น มุ่งร้าย มุ่งทำลาย กลั่นแกล้ง รังแก ช่มเหง เปียดเบียน ย่อมถือว่า เป็นบาปมากมีโทษมาก แต่ถ้ามีเจตนาไม่รุนแรง หรือมีเจตนาในทางที่ดี ย่อมถือว่า มีโทษน้อย เช่นในกรณีของคนที่ป้องกันตัวเป็นต้น ซึ่งไม่ได้มีเจตนามุ่งร้ายทำลายใคร ไม่ได้ทำด้วยเจตนาที่จะเบียดเบียนคนอื่น

3. ความพยายามเป็นเครื่องบ่งชี้การกระทำ ถ้ามีการเตรียมการ มีการวางแผนการอย่างจริงจัง ทำด้วยความหมายมั่นอย่างรุนแรง จ้องล้างจ้องผลาญเต็มที่ไม่ยอมหยุด ไม่ยอมเลิกสักทีบาปมาก แต่ถ้าทำด้วยอารมณ์ชั่ววูบ แม้จะมีกิเลสมาก เช่น โกรธรุนแรงก็บาปเบากว่า

จากเหตุผลดังจะเห็นได้ว่า การฆ่าที่บ่งบอกว่า ได้รับบาปมากหรือน้อยนั้น มีเกณฑ์ตัดสินทางจริยธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นเกณฑ์ในการตัดสิน การฆ่าที่ได้รับบาปมาก ไม่ได้วัดจากขนาดหรือประเภทของสิ่งมีชีวิต แต่หมายเอาคุณธรรมที่อยู่ในตัวสัตว์ เจตนาของผู้ฆ่าและความพยายามในการฆ่าเป็นสำคัญ ดังนั้น หากสัตว์มีคุณธรรมมาก มีเจตนาในการฆ่า และความพยายามสูง ก็ถือว่า การฆ่านั้นมีบาปที่ต้องได้รับสูงตามเช่นเดียวกัน ส่วนการทำแท้งนั้นหากเกิดขึ้นด้วยความไม่ตั้งใจหรืออุบัติเหตุสุดวิสัย ก็นับว่า บาปน้อย เพราะขาดเจตนาและความพยายาม

การทำแท้งผิดกฎหมายหรือไม่

สิ่งที่ยังเป็นข้อถกเถียงกัน คือ การที่หญิงตั้งครรภ์มีความจำเป็นหลายด้านที่อาจต้องการทำแท้ง เนื่องจากปัญหาครอบครัว สังคม เศรษฐกิจและความคาดหวังต่อชีวิตในอนาคต ซึ่งในส่วนนี้ผู้เขียนจะกล่าวถึงสาระสำคัญของพระราชบัญญัติ 3 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พุทธศักราช 2499 พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาคารตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พุทธศักราช 2559 และพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 28) พุทธศักราช 2564 ซึ่งผู้เขียนได้สรุปสาระสำคัญ ดังนี้

1. พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พุทธศักราช 2499 กรณีที่หญิงมีอายุครรภ์เกิน 12 สัปดาห์ ซึ่งได้กระทำแท้งด้วยตนเอง หรือยินยอมให้ผู้อื่นกระทำ จะถือว่า มีความผิด ในขณะที่บุคคลผู้กระทำให้หญิงนั้นแท้ง ถึงแม้ว่าหญิงนั้นจะยินยอมหรือไม่ยินยอม ให้กระทำการนั้นก็ตาม ถือว่า มีความผิด และหากหญิงนั้นได้รับอันตรายสาหัสอย่างอื่นหรือเสียชีวิตจากการกระทำครั้งนั้น ผู้กระทำย่อมมีโทษที่

สูงขึ้นด้วย หากว่าบุคคลเพียงแค่ว่าพยายามจะกระทำการทำแท้ง แต่ความผิดยังมิได้เกิดขึ้น จะไม่ต้องรับโทษแต่อย่างใด แต่ในกรณีการทำแท้งเกิดขึ้น เพราะต้องการจะรักษาสุขภาพของหญิงตั้งครรภ์นั้น หรือหญิงนั้นตั้งครรภ์จากการถูกระทำความผิดทางอาญา เช่น การถูกข่มขืนกระทำชำเรา แพทย์ผู้กระทำการหัตถการนั้น ไม่มีความผิด (พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พุทธศักราช 2499, 2499)

2. พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พุทธศักราช 2559 เป็นจุดเริ่มต้นของแนวคิดการทำแท้งที่ถูกกฎหมาย มุ่งหวังให้การทำแท้งทางเลือกสุดท้ายของสตรีอยู่บนความปลอดภัยและได้รับการอำนวยความสะดวกจากภาครัฐ เพื่อให้สตรีที่ยุติการตั้งครรภ์สามารถกลับมาใช้ชีวิตได้อย่างคนปกติ โดยสาระสำคัญ ประกอบด้วยสถานศึกษาต้องจัดให้มีการสอนเพศวิถีศึกษาอย่างเหมาะสม ให้คำปรึกษาช่วยเหลือและคุ้มครองวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ให้ได้รับการดูแลรักษาอย่างต่อเนื่องเหมาะสม สถานบริการสุขภาพต้องให้ข้อมูลความรู้ด้านการตั้งครรภ์และการป้องกันที่ถูกต้องจัดบริการอนามัยเจริญพันธุ์ สถานประกอบกิจการต้องให้ข้อมูลข่าวสารและความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นแก่ลูกจ้าง ซึ่งเป็นวัยรุ่นอย่างถูกต้อง ครบถ้วนและเพียงพอ รวมถึงจัดหรือสนับสนุนให้ลูกจ้างซึ่งเป็นวัยรุ่นเข้าถึงบริการให้คำปรึกษาและบริการอนามัยการเจริญพันธุ์ หน่วยงานสวัสดิการสังคมต้องส่งเสริมสนับสนุนให้สภาเด็กและเยาวชนระดับจังหวัดและระดับอำเภอสร้างเครือข่ายเด็กและเยาวชนในพื้นที่ ส่งเสริมสนับสนุนให้หน่วยงานของรัฐและหน่วยงานของเอกชนที่เกี่ยวข้องทำหน้าที่ประสานงาน เฝ้าระวังและให้ความช่วยเหลือแก่วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์และครอบครัว จัดให้มีการฝึกอาชีพตามความสนใจและความถนัดแก่วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ก่อนและหลังคลอดที่ประสงค์จะเข้ารับฝึกอาชีพ และประสานงานเพื่อจัดหางานให้ได้ประกอบอาชีพตามความเหมาะสม จัดหาครอบครัวทดแทนในกรณีที่วัยรุ่นไม่สามารถเลี้ยงดูบุตรด้วยตนเองได้ การจัดสวัสดิการสังคมในด้านอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ส่วนราชการท้องถิ่นให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจในการออกข้อบัญญัติท้องถิ่นเพื่อคุ้มครองสิทธิของวัยรุ่น (พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พุทธศักราช 2559, 2559)

3. พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 28) พุทธศักราช 2564 โดยบทบัญญัติที่สำคัญ คือ มาตรา 305 การกระทำของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมและตามหลักเกณฑ์ของแพทยสภาในกรณีดังต่อไปนี้ ผู้กระทำการหัตถการนั้นไม่มีความผิด คือ (1) จำเป็นต้องกระทำเนื่องจากหากหญิงตั้งครรภ์ต่อไป

จะเสี่ยงต่อการได้รับอันตรายต่อสุขภาพทางกายหรือจิตใจของหญิงนั้น (2) จำเป็นต้องกระทำเนื่องจากมีความเสี่ยงอย่างมากหรือมีเหตุผลทางการแพทย์อันควรเชื่อได้ว่า หากทารกคลอดออกมาจะมีความผิดปกติถึงขนาดทุพพลภาพอย่างร้ายแรง (3) หญิงยืนยันต่อผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมว่า ตนมีครรภ์ เนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ (4) หญิงซึ่งมีอายุครรภ์ไม่เกินสิบสองสัปดาห์ยืนยันที่จะยุติการตั้งครรภ์ (5) หญิงซึ่งมีอายุครรภ์เกินสิบสองสัปดาห์ แต่ไม่เกินยี่สิบสัปดาห์ ยืนยันที่จะยุติการตั้งครรภ์ภายหลังการตรวจและรับคำปรึกษาทางเลือกจากผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม และผู้ประกอบวิชาชีพอื่นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของแพทยสภาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น (พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พุทธศักราช 2559, 2559) จุดประสงค์สำคัญก็เพื่อให้การทำแท้งจากเดิมที่เป็นสิ่งผิดกฎหมาย รัฐก็พยายามที่จะทำให้กลายเป็นสิ่งที่ถูกกฎหมาย ให้ความสำคัญกับการตัดสินใจของสตรีและทำให้การตัดสินใจนั้นอยู่บนความปลอดภัยภายใต้การกำกับดูแลจากภาครัฐ

จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พุทธศักราช 2499 จึงเป็นกฎหมายที่ไม่ยุติธรรมและไม่เป็นธรรมกับผู้หญิง โดยเฉพาะมาตรา 301 ตัวกฎหมายเอาผิดกับผู้หญิงฝ่ายเดียวทั้ง ๆ ที่ฝ่ายชายก็มีส่วนในการตั้งครรภ์ ส่งผลให้หญิงผู้ตั้งครรภ์ไม่กล้าปรึกษาขอความช่วยเหลือจนกระทั่งพึ่งพาการทำแท้งเถื่อน ทั้งซ้ำเติมผู้หญิงในช่วงตั้งครรภ์ให้เลวร้ายลง จึงได้เกิดพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พุทธศักราช 2559 ให้สิทธิของหญิงตั้งครรภ์สามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเองได้รับการรักษาความลับและความเป็นส่วนตัว ได้รับการบริการอนามัยการเจริญพันธุ์ ได้รับข้อมูล ข่าวสารและความรู้ และได้รับสวัสดิการสังคมอย่างเสมอภาคไม่เลือกปฏิบัติ และต่อมาทำให้เกิดพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 28) พุทธศักราช 2564 ความผิดฐานทำให้แท้งลูกมีเจตนาฆาตกรรม และคุณธรรมทางกฎหมายที่ต้องการคุ้มครองชีวิตของทารกในครรภ์ โดยเห็นถึงความสำคัญและคุณค่าของชีวิตมนุษย์ที่กำลังจะเกิดมา แต่เนื่องจากรากฐานของสังคมไม่ได้ขึ้นอยู่กับความเห็นคุณค่าของชีวิตมนุษย์เพียงเท่านั้น แต่ยังมีปัจจัยอื่นที่สำคัญเป็นรากฐานของสังคมประกอบด้วย เช่นเดียวกับการคุ้มครองสิทธิในการมีชีวิตของทารกในครรภ์ หากมุ่งคุ้มครองสิทธิของทารกในครรภ์เพียงอย่างเดียว โดยมิได้พิจารณาการคุ้มครองสิทธิของหญิงผู้ตั้งครรภ์อันมีมาก่อนสิทธิของทารกในครรภ์เป็นสิ่งที่อาจส่งผลกระทบให้หญิงไม่ได้รับความเป็นธรรมและถูกกลั่นแกล้งหรือจำกัดสิทธิในเนื้อตัว

ร่างกายของหญิงซึ่งเป็นสิทธิตามธรรมชาติ อันเป็นสิทธิพื้นฐานของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะกระทำการใดหรือไม่กระทำการใดต่อชีวิตและร่างกายของตนได้ ตราบเท่าที่การกระทำนั้นไม่ไปรบกวนหรือล่วงล้ำเข้าไปในสิทธิหรือเสรีภาพของผู้อื่น การคุ้มครองสิทธิของทารกในครรภ์และสิทธิของหญิงตั้งครรภ์ต้องให้เกิดความสมดุลกัน โดยอาจต้องนำช่วงระยะเวลาการตั้งครรภ์มาเป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณาการปฏิเสธสิทธิของหญิงโดยปราศจากการกำหนดเงื่อนไขหรือเงื่อนไขที่เหมาะสม

ศีลธรรมเรื่องการทำแท้งเหมือนหรือต่างจากกฎหมายอย่างไร

จุดมุ่งหมายของเนื้อความในส่วนนี้ผู้เขียนจะพรรณนาถึงความเหมือนและความแตกต่างกันระหว่างแนวคิดทางพระพุทธศาสนากับแง่ของกฎหมาย อันจะวิเคราะห์ให้เห็นถึงจุดมุ่งหมาย การให้นิยามของชีวิตตามที่คณะที่หลากหลาย อิทธิพลของปิตาธิปไตยที่มีอิทธิพลต่อการตีตราความผิดสำหรับการทำแท้ง

1. แนวคิดของพระพุทธศาสนาต่อการทำแท้งเป็นจุดยืนแบบอนุรักษ์นิยม พระพุทธศาสนาไม่สนับสนุนการทำแท้ง ไม่ว่าเงื่อนไขจะเป็นอย่างไร พระพุทธศาสนากล่าวถึงการเริ่มต้นแห่งชีวิตมนุษย์ตั้งแต่ลงสู่ครรภ์อย่างชัดเจน ทั้งตำหนิการฆ่าทารกในครรภ์อันเป็นความผิดในระดับเดียวกันกับการฆ่าชีวิตมนุษย์อื่น ๆ ย่อมก่อให้เกิดวิบากแห่งกรรมที่เหมาะสม เหตุผลสำคัญ คือ ชีวิตมนุษย์ถือเป็นโอกาสที่มีค่าสำหรับการได้มาเกิดในโลกนี้ การทำลายตัวอ่อนในครรภ์ที่มามีปฏิสนธิในครรภ์มารดานับเป็นการทำลายโอกาสที่หาได้ยากสำหรับชีวิตที่มีค่า ส่วนกรณีชีวิตของสตรีตกอยู่ในอันตรายเนื่องจากมีลูกอ่อนอยู่ในครรภ์ พระพุทธศาสนาอนุญาตให้สตรีรักษาตนเองตามอาการด้วยยา ไม่ใช่เงื่อนไขที่ว่า ให้อยู่ติการตั้งครรภ์ (ประเวศ อินทองปาน, 2548: 75) ซึ่งเป็นความไม่ถูกต้องทางศีลธรรมที่จะใช้วิธีการทำแท้งไม่ว่าเหตุผลจะเป็นอย่างไร ในขณะที่กฎหมายกลับไม่เป็นเช่นนั้น โดยให้ความสำคัญและคุณค่าของชีวิตมารดาในช่วงก่อน 20 สัปดาห์ มีสิทธิที่จะเลือกเก็บทารกไว้หรือทำแท้ง ซึ่งหลังจากนั้นจะให้ความสำคัญแก่ทารกที่กำลังจะเกิดมาโดยไม่สามารถทำแท้งได้ แต่รากฐานของสังคมไม่ได้ขึ้นอยู่กับการเห็นคุณค่าของชีวิตมนุษย์เพียงอย่างเดียว ยังมีปัจจัยอื่นที่สำคัญเป็นรากฐานของสังคมประกอบด้วย ซึ่งการคุ้มครองสิทธิในการมีชีวิตของทารกในครรภ์ หากมุ่งคุ้มครองสิทธิของทารกในครรภ์เพียงอย่างเดียว โดยมิได้พิจารณาการคุ้มครองสิทธิของหญิงตั้งครรภ์ที่เกิดก่อนสิทธิทารกในครรภ์ อาจส่งผลกระทบให้หญิงไม่ได้รับความเป็นธรรม และถูกกลั่นแกล้งหรือจำกัดสิทธิในเนื้อตัวร่างกาย ซึ่งเป็นสิทธิตามธรรมชาติ เป็นสิทธิพื้นฐานของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่

จะกระทำการใดหรือไม่กระทำการใดต่อชีวิตและร่างกายของตนได้ โดยที่การกระทำนั้นไม่ไปรบกวนสิทธิหรือเสรีภาพของผู้อื่น รวมทั้งยังส่งผลกระทบถึงสิทธิในการกำหนดเจตจำนงของหญิงตั้งครรภ์ที่ครอบคลุมไปถึงสิทธิในการตัดสินใจของหญิงว่า จะยุติการตั้งครรภ์หรือตั้งครรภ์ต่อไปหรือไม่

2. ความหมายของชีวิตในบทความนี้ต้องการจะกล่าวถึงบริบทของการเริ่มต้นชีวิตที่แตกต่างกันออกไป โดยทัศนะของพระพุทธศาสนา เมื่อชีวิตเริ่มต้นเป็นกลลະ การกระทำที่ทำให้สิ่งมีชีวิตนั้นตายลงจึงได้ชื่อว่า ปาณาติบาต ส่วนประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 15 ระบุว่า สภาพบุคคลย่อมเริ่มแต่เมื่อคลอดแล้วอยู่รอดเป็นทารกและสิ้นสุดลงเมื่อตาย รวมถึงทารกในครรภ์มารดาก็สามารถมีสิทธิต่าง ๆ ได้ หากว่าภายหลังคลอดแล้วอยู่รอดเป็นทารก (พระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติบรรพ 1 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวชำระใหม่ พุทธศักราช 2535, 2535) ดังนั้น สภาพบุคคลที่จะได้รับสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายจะเริ่มต้นขึ้นต่อเมื่อคลอด หรืออยู่ในครรภ์ และอยู่รอดเป็นทารกเมื่อคลอดแล้วเท่านั้น กฎหมายจึงจะคุ้มครอง ส่วนพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 28) พุทธศักราช 2564 กล่าวถึงจุดเริ่มต้นของชีวิตไว้ว่า ทารกที่อายุในครรภ์มากกว่า 20 สัปดาห์ จึงได้รับสิทธิในการคลอดโดยที่มารดาไม่อาจทำการทำแท้งได้ โดยทางการแพทย์ถือว่า สามารถจะรับรู้ถึงความรู้สึกเจ็บปวดได้แล้วนั้น จึงถือว่า ชีวิตนั้นถูกคุ้มครองโดยกฎหมาย ซึ่งหากอายุครรภ์ไม่ถึง 20 สัปดาห์ มารดาสามารถยุติการตั้งครรภ์ได้โดยไม่ผิดกฎหมาย (พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 28) พุทธศักราช 2564, 2564)

3. การตีตราความผิด ทัศนะทางพระพุทธศาสนาสำหรับการตีตราความผิดอาจกล่าวได้ว่า บุคคลจะกระทำด้วยตนเอง สั่งบังคับหรือว่าจ้างให้ผู้อื่นกระทำ ย่อมถูกตีตราว่า เป็นผู้กระทำความผิด ดังนั้น สตรีผู้ทำแท้ง จึงเป็นผู้ได้รับการตีสตรานั้น ส่วนบิดามีส่วนในการตั้งครรภ์จึงมิได้มีความผิดหรือบาป หากไม่ได้ว่าจ้างให้หญิงนั้นกระทำแท้ง ในส่วนของแพทย์ผู้กระทำการทำแท้งให้หญิงนั้น ถึงแม้ว่าในทางกฎหมายจะไม่ได้รับโทษ แต่ทางศีลธรรม ก็ถูกตีตราว่า เป็นคนบาป เนื่องจากมีอาชีพที่ประกอบปาณาติบาต มีชะตากรรมและกรรมไม่ต่างจากหญิงผู้ทำแท้ง เพราะ 1) ตลอดการทำหัตถกรรมแพทย์รู้ว่า เด็กมีชีวิต (นอกจากทารกจะตายก่อนที่จะถึงมือแพทย์) 2) แพทย์รู้ว่า การทำแท้ง คือ การฆ่าทารกในครรภ์ 3) มีจิตคิดจะฆ่า เพราะหากการฆ่าไม่เกิดขึ้นการทำแท้งจะไม่สำเร็จ 4) แน่ใจว่า แพทย์ต้องพยายามทำแท้งอย่างตั้งใจ เพื่อป้องกันความผิดพลาดขณะทำหัตถกรรม 5) ทารกตายเพราะหัตถกรรมนั้น ใน

ขณะเดียวกันพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 28) พุทธศักราช 2564 มีการกำหนดโทษให้แก่ผู้ตั้งครุฑ รวมถึงผู้ให้การทำแท้งแบบ ผิดกฎหมายนั้น จึงจะได้รับโทษ แต่ไม่ได้กล่าวถึงฝ่ายบิดาผู้มีส่วนในการตั้งครุฑด้วย ทำให้ฝ่ายบิดาไม่ต้องถูกตีตราว่า เป็นผู้กระทำความผิด ไม่ว่าทางศาสนาหรือหลักกฎหมาย

4. อิทธิพลของบิดาธิปไตย (Patriarchy) หมายถึง ผู้ชาย คือ ศูนย์กลางของสังคมมนุษย์ ผู้ชายเป็นเพศที่เข้มแข็งมีเหตุผล เป็นผู้นำ ส่วนผู้หญิงเป็นเพศที่อ่อนแอไร้อารมณ์ การเลี้ยงลูกเป็นหน้าที่เฉพาะของผู้หญิง จึงต้องตกเป็นรองและถูกจำกัดบทบาทเอาไว้ตามที่ต้องการ (ไกล์ริง ภู่ออนโสม และรัชชานีย์ ศรีสมาน, 2563: 45) ซึ่งแน่นอนว่า ตามแนวคิดนี้เรื่องของทารกเป็นภาระของสตรี เมื่อกล่าวถึงการทำแท้งจะมีเพียงฝ่ายหญิงเท่านั้นที่ถูกตีตราว่า คนบาป ในขณะที่ฝ่ายชายผู้มีส่วนในการตั้งครุฑกลับลอยอยู่เหนือการตีตราทั้งปวง ทศนะทางพระพุทธศาสนา ก็กล่าวเพียงว่า ผู้ลงมือกระทำหรือผู้ว่าจ้างเท่านั้นที่ได้รับโทษ แต่กรณีการทำแท้งนั้น หากฝ่ายชายละทิ้งความรับผิดชอบ เท่ากับว่าฝ่ายหญิงเท่านั้นที่ต้องเผชิญกับโทษเพียงลำพัง และความเชื่อส่วนบุคคลอีกมากมายที่เกี่ยวกับการทำแท้ง ไม่ว่าหากเคยยุติการตั้งครุฑมาก่อน จะการมีสุขภาพร่างกายที่ไม่แข็งแรงเจ็บป่วยง่าย การวิตกกังวล รวมถึงสุขภาพจิตย่ำแย่อยู่เสมอ เพราะผลกระทบของการกระทำนั้น หรือแม้กระทั่งการเชื่อว่า ฝังเด็กติดตาม ทำให้การดำเนินชีวิตลำบากยิ่งขึ้น จะเกิดขึ้นหรือตีตราเฉพาะฝ่ายมารดาเท่านั้น แต่กลับไม่พยาบาลหรือมีผลต่อฝ่ายบิดาของผู้เด็กตนนั้น ทั้งในแง่ของกฎหมาย ก็เล็งเห็นโทษเฉพาะฝ่ายหญิงผู้กระทำความผิดกับแพทย์ผู้กระทำการทำแท้งที่ ผิดกฎหมายเท่านั้นที่ต้องรับโทษทางกฎหมาย แต่ไม่ได้กล่าวถึงฝ่ายชายผู้มีส่วนในการตั้งครุฑเช่นเดียวกันกับศาสนา

องค์ความรู้ใหม่

การทำแท้งไม่ใช่เรื่องใหม่ แต่เป็นสิ่งที่อยู่ในสังคมโลกมาหลายพันปี และจะยังคงเป็นข้อถกเถียงกันในเชิงจริยธรรมกับหลักสากลในทุกยุคสมัย ประเด็นที่ผู้เขียนต้องการจะแสดงไม่ได้พรรณนาโจมตีว่า ฝ่ายศาสนจักรหรือฝ่ายอาณานิคมที่มีแนวคิดถูกต้อง แต่ต้องการแสดงความเห็นที่แตกต่างกันเท่านั้น รวมถึงแนวทางที่จะทำให้สังคมดำเนินไปได้ในยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป เบื้องต้นต้องยอมรับในเรื่องการทำแท้งว่า ปัจจุบันนั้นเป็นสิทธิที่สตรีพึงจะได้รับอย่างถูกต้องและปลอดภัย ในขณะที่แพทย์ผู้กระทำหัตถกรรมให้การบริการรักษาก็ถูกตีตราว่า เป็นคนบาปด้วยเช่นกัน ดังนั้น เพื่อไขความชัดเจนในประเด็นที่ว่า ผู้ให้บริการจะได้รับบาปจากการกระทำนั้นหรือไม่ ผู้เขียนจึงเสนอมุมมอง ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง หญิงผู้ตั้งครรภ์จะเป็นบาปหรือไม่ กล่าวได้ว่า มารดาถือเป็นผู้กระทำบาปโดยปริยาย เนื่องจากการจะยุติการตั้งครรภ์หรือไม่นั้น ผู้หญิงย่อมรู้ดีที่สุด แต่จะได้รับบาปมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับเจตนาที่แรงกล้าหรือความพยายามในการกระทำครั้งนั้น ทั้งนี้ ในประเด็นที่ว่า การทำแท้งเป็นปาณาติบาตหรือไม่ ต้องพิจารณาในองค์ประกอบของปาณาติบาตอย่างละเอียด หากการทำแท้งเข้าองค์ประกอบของปาณาติบาตครบทั้ง 5 องค์ประกอบ ก็ถือว่า ผิดศีล แต่หากขาดองค์ใดองค์หนึ่ง เช่น แท้งลูกเพราะอุบัติเหตุ จนมีเหตุจำเป็นที่จะต้องนำทารกออก ซึ่งในกรณีนี้ไม่ถือว่าเป็นปาณาติบาต

ประเด็นที่สอง แพทย์ผู้กระทำหัตถกรรมให้จะบาปหรือไม่ ผู้เขียนวินิจฉัยในข้อนี้ว่า ไม่ต่างอะไรจากหญิงผู้เป็นเหตุแห่งการทำแท้ง เพราะเหตุผลที่ว่า แพทย์รู้เสมอว่า ทารกนั้นมีชีวิต และการทำแท้งนั้นต้องฆ่าทารกในครรภ์เท่านั้น รวมถึงในขณะการทำหัตถกรรมรักษาแพทย์ย่อมมีความพยายามกระทำเพื่อไม่ให้เกิดอันตรายต่อสตรี และภายหลังการกระทำทารกในครรภ์ได้ตายลง พร้อมกับการทำแท้งสิ้นสุดลง แพทย์จึงกลายเป็นผู้มีความผิด หรือกระทำปาณาติบาตอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นอกเสียจากว่าทารกจะตายก่อนที่จะมารับการรักษาเมื่อการทำแท้งถูกกฎหมาย จึงจะถือว่า เป็นการผลักราบไปให้แพทย์พยาบาลไปโดยปริยาย

ประเด็นที่สาม ความเชื่อเชิงลบเกี่ยวกับการทำแท้ง ผลเสียที่เกิดขึ้นต่อการดำเนินชีวิตของฝ่ายหญิงผู้เลือกจะยุติการตั้งครรภ์นั้น เช่น การมีสุขภาพจิตย่ำแย่ ผื่นร้าย ร่างกายไม่แข็งแรง มีลูกยาก ก็มีได้เป็นเรื่องที่แปลกหรือผิดธรรมชาติแต่อย่างใด เนื่องจากปัญหาระยะยาวที่เกิดจากการทำแท้ง ได้แก่ ด้านสุขภาพ อาจทำให้มีบุตรยากขึ้น สภาพร่างกายที่แยลงและเจ็บป่วยง่าย ด้านจิตใจ มีภาวะความคิดทางอารมณ์เชิงลบ เช่น ผื่นร้าย เป็นทุกข์ เสียหาย เสียใจ ซึมเศร้า และจะทวีความรุนแรงขึ้น เป็นเรื่องที่มักพบในคนไข้หลังจากการทำแท้ง อาจเกิดขึ้นได้ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

ประเด็นที่สี่ การทำแท้ง เมื่อมีเหตุที่ต้องกระทำ ควรเป็นการทำแท้งที่ปลอดภัย โดยการปรึกษาทางเลือกสำหรับผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อม เพื่อให้ผู้ประสบปัญหาท้องไม่พร้อมได้ตัดสินใจทางเลือกหลังจากได้ข้อมูลอย่างรอบด้าน เมื่อตัดสินใจยุติการตั้งครรภ์ ผู้ให้บริการจะประเมินข้อบ่งชี้ทางสุขภาพตามกฎหมาย หากเป็นประเด็นสุขภาพจิตพึงมีแพทย์ให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิด หลังจากนั้นก็จะเข้าสู่กระบวนการการปรึกษาก่อนการทำแท้ง ตามด้วยการซักประวัติทางการแพทย์และการตรวจร่างกายหรือตรวจทางห้องปฏิบัติการ การทำแท้งด้วยหัตถการทางการแพทย์หรือด้วยยา หลังจากนั้นก็จะเข้าสู่กระบวนการการปรึกษาหลังยุติการตั้งครรภ์ เมื่อได้รับ

บริการทำแท้งเป็นที่เรียบบ่อยก็จะกลับมาสถานบริการอีกครั้งเพื่อติดตามดูแลหลังให้บริการ ดูแลภาวะแทรกซ้อนและคุมกำเนิดเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พร้อมที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

บทสรุป

การทำแท้งเกิดขึ้นจากการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ของผู้หญิงก่อนวัยอันควร หรือในสภาวะสังคมที่ไม่พร้อมจะมีบุตร ซึ่งท้ายที่สุดแล้วเมื่อต้องถกเถียงถึงคำว่า การทำแท้ง ทักษะทางศิลปะและกฎหมายก็ไม่อาจลงรอยกันได้ แน่แน่นอนว่า ทางศีลธรรมคัดค้านอย่างเห็นได้ชัดกับการทำแท้งและถือว่า เป็นปาณาติบาต โดยปราศจากข้อถกเถียงใด ๆ หากว่ากันตามแนวคิดนี้ การตั้งครรภ์ไม่ว่าอายุครรภ์เพียง 1 วัน หรือ 1 เดือน และไม่ว่าเหตุผลหรือปัจจัยแวดล้อมใดก็ตาม หญิงผู้ตั้งท้องและแพทย์ผู้ให้บริการทำแท้งถือเป็นผู้ทำปาณาติบาตอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยใช้องค์ประกอบของปาณาติบาตเป็นเกณฑ์พิจารณา ส่วนทักษะทางกฎหมายไม่เป็นเช่นนั้น กฎหมายเลือกที่จะให้สิทธิของหญิงตั้งครรภ์เป็นผู้เลือกกว่า จะตั้งท้องต่อหรือยุติไว้ ก่อนที่ครรภ์จะอายุครบ 20 สัปดาห์ ซึ่งเป็นช่วงที่ทารกยังไม่มีความรู้สึกใด ๆ การทำแท้งโดยสถานพยาบาลหรือแพทย์จึงถูกต้องด้วยกฎหมาย แต่หากล่าช้ากว่า 20 สัปดาห์ สิทธิในการมีชีวิตจะตกเป็นของทารกในท้องทันที ซึ่งแน่นอนว่า ทักษะทั้ง 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายศีลธรรมและฝ่ายกฎหมาย ยังไม่มีจุดที่ลงตัวต่อกันและกัน ปัจจุบันต้องยอมรับในเรื่องการทำแท้งว่า เป็นสิทธิที่สตรีพึงจะได้รับอย่างถูกต้องและปลอดภัย ซึ่งหากต้องมีการทำแท้งก็ควรเป็นการทำแท้งที่ปลอดภัยแบบองค์รวม โดยการให้คำปรึกษาและรับบริการจากแพทย์เฉพาะทางเพื่อเป็นการส่งเสริมสิทธิในเนื้อตัวและร่างกายของสตรีรวมถึงทำให้ทางเลือกที่มีอยู่นั้นตั้งอยู่บนความปลอดภัยและถูกกฎหมาย แต่การจะตัดสินว่า อะไร คือ จุดกึ่งกลางระหว่างศีลธรรมกับกฎหมาย ยังเป็นเรื่องที่น่าท้าทายสำหรับแวดวงวิชาการที่ควรถกเถียงกันต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- ไกล่รุ่ง ภู่ออนโสสม และรัชชนีย์ ศรีสมาน. (2563). อำนาจของผู้หญิง: การท้าทายความสัมพันธ์เชิงอำนาจกับแนวคิดปีตาธิปไตยในนวนิยายสมัยใหม่. *วารสารมนุษยศาสตร์สังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 6 (1), 43-61.
- จรวยพร เหมรังษี. (2564). กฎหมายการทำแท้งกับจริยธรรมในสังคมไทย. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*. 6 (11), 483-498.

- ชฎาภรณ์ วัฒนวิไล. (2558). *การพยาบาลสตรีที่มีภาวะฉุกเฉินในระยะตั้งครรภ์และคลอด*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปกรณ มณีปกรณ. (2555). *ทฤษฎีอาชญาวิทยา*. กรุงเทพมหานคร: เอ็ม.ที.เพรส.
- ประเวศ อินทองปาน. (2548). พุทธศาสนากับจริยศาสตร์ประยุกต์: การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องพุทธศาสนากับการทำแท้ง. ใน *รวมผลงานวิจัยของคณาจารย์ภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, หน้า 48-75. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2538). *ทำแท้ง: ตัดสินอย่างไร? ชีวิตเริ่มต้นเมื่อไหร่ การทำแท้งในทัศนะของพระพุทธศาสนา*, พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมมิก.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), (2559). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*, พิมพ์ครั้งที่ 34. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาคารตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พุทธศักราช 2559. (31 มีนาคม 2559). *ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 133 ตอนที่ 30 ก*. หน้า 1-11.
- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 28) พุทธศักราช 2564. (6 กุมภาพันธ์ 2564). *ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 138 ตอนที่ 10 ก*. หน้า 1-3.
- พระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติบรรพ 1 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ พุทธศักราช 2535. (8 เมษายน 2535). *ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 169 ตอนที่ 42*. หน้า 1-306.
- พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พุทธศักราช 2499. (15 พฤศจิกายน 2499). *ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 73 ตอนที่ 95 (พิเศษ)*. หน้า 1-114.
- ไพฑูรย์ สอนมะไฟ และอุทัย สติมัน. (2560). การทำแท้ง: วิถีชีวิตของพุทธจริยธรรมในสังคมไทย. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*. 1 (3), 155-168.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม 1, 12, 15*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2552). *สมนุตปาสาทิกา นาม วินยภูฏกถา (ปฐโม ภาค)*, พิมพ์ครั้งที่ 12. นครปฐม: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.

- _____. (2557). พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล ฉบับมหาจุฬาราชวิทยาลัย เล่ม 15, 68, พิมพ์ครั้งที่ 9. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย.
- วิสูตร พงศิริไพบูลย์. (2551). แพทย์ยุติการตั้งครรภ์ (ทำแท้ง) ให้อภัยแก่หญิงภายใต้เงื่อนไขที่แพทยสมาคมกำหนด: กฎเกณฑ์ทันยุค ที่แพทย์ไทยทุกคนต้องรู้. วารสารเวชบันทึกศิริราช. 1 (2), 114-123.

ภาคผนวก

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตแสงโคมคำ

วารสารบัณฑิตแสงโคมคำเป็นวารสารวิชาการ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อส่งเสริมการผลิตผลงานวิชาการ การศึกษาค้นคว้าและเผยแพร่บทความต่าง ๆ ในสาขาวิชาที่วิทยาเขตพะเยาเปิดสอน คือ (1) พระพุทธศาสนาและปรัชญา (2) การสอนสังคมศึกษา (3) การสอนภาษาไทย และ (4) รัฐศาสตร์ 2) เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยน เรียนรู้พระพุทธศาสนา กับ ศาสตร์สมัยใหม่ ตลอดถึงการบูรณาการสหวิทยาการต่าง ๆ ของคณาจารย์ บุคลากร นิสิต ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยหรือหน่วยงานอื่น อันเป็นการบริการวิชาการแก่สังคม 3) เพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา และสร้างความร่วมมือในการบูรณาการการเรียนการสอนกับการเผยแพร่ผลงาน องค์ความรู้ของคณาจารย์ บุคลากรและนิสิตในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิแบบ Double-blind อย่างน้อย 3 ท่าน เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยรับพิจารณาต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย กำหนดตีพิมพ์ปีละ 3 ฉบับ (ราย 4 เดือน)

ทั้งนี้ ต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความ วิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องตามหลักเกณฑ์ที่วารสารกำหนด

ทัศนะและความคิดเห็นในบทความวารสารบัณฑิตแสงโคมคำ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความและไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการวารสารบัณฑิตแสงโคมคำ

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตแสงโคมคำ

2.1 บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่มีการค้นคว้าอย่างมีระบบ และมีความมุ่งหมายชัดเจน เพื่อให้ได้ข้อมูลหรือหลักการบางอย่างที่จะนำไปสู่ความก้าวหน้าทางวิชาการ หรือการนำวิชาการมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ บทความวิจัยมีรูปแบบของ

การวิจัยตามหลักวิชาการ เช่น การตั้งสมมติฐานหรือการกำหนดปัญหาที่สมเหตุผล โดยจะต้องระบุวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มีการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ การตีความและสรุปผลการวิจัยที่สามารถให้คำตอบหรือบรรลุมวลวัตถุประสงค์

2.2 บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความที่เขียนขึ้นในลักษณะวิเคราะห์ วิจัยหรือเสนอแนวคิดใหม่ จากพื้นฐานทางวิชาการที่ได้เรียบเรียงจากผลงานทางวิชาการของตนเองหรือของผู้อื่น หรือเป็นบทความทางวิชาการที่เขียนขึ้นเพื่อเป็นความรู้ที่มีประโยชน์แก่คนทั่วไป

2.3 บทความปริทัศน์ (Review Article) งานวิชาการที่ประเมินสถานะล่าสุดทางวิชาการ (State of the Art) เฉพาะทางที่มีการศึกษาค้นคว้า มีการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้ทั้งทางกว้างและทางลึกอย่างทันสมัย โดยให้ข้อวิพากษ์ที่ชี้ให้เห็นแนวโน้มที่ควรศึกษาและพัฒนาต่อไป

2.4 บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) บทความที่วิพากษ์วิจารณ์เนื้อหาสาระให้เห็นคุณค่าของหนังสือ โดยบทวิจารณ์หนังสือจะต้องกล่าวถึงรายละเอียดของหนังสืออันประกอบด้วยชื่อผู้เขียน จำนวนหน้า ปีที่พิมพ์ ครั้งที่พิมพ์และสถานที่พิมพ์ให้ชัดเจน

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

3.1 ต้นฉบับบทความ ต้องมีความยาว 8-12 หน้ากระดาษ A4 (รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ตั้งค่าน้ำกระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า โดยระบุหมายเลขหน้าไว้ด้านบนขวา ด้วยตัวอักษรแบบ TH Sarabun PSK ขนาด 14 pt. ห่างจากขอบกระดาษด้านบนและขอบด้านขวา 0.5 นิ้ว การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวธรรมดา ขนาด 14 pt. เช่น ตาราง 1 หรือ Table 1 และ ภาพ 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่จำเป็นต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

3.2 ชื่อเรื่อง ต้องมีภาษาไทย (TH Sarabun PSK ขนาด 20 pt. ตัวหนา) และภาษาอังกฤษ (TH Sarabun PSK ขนาด 18 pt. ตัวหนา) พิมพ์ไว้หน้าแรกตรงกลาง

3.3 ชื่อผู้เขียน หน่วยงานสังกัดและอีเมล โดยชื่อผู้เขียนต้องระบุภาษาไทยและภาษาอังกฤษตัวหนา ด้วยตัวอักษรแบบ TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ส่วนหน่วยงานสังกัด ระบุภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ตัวธรรมดาด้วยตัวอักษรแบบ TH Sarabun PSK ขนาด 14 pt. และอีเมลของผู้เขียนหลักสำหรับติดต่อให้ใช้ตัวอักษรแบบ TH Sarabun PSK ขนาด 14

pt. ทั้งหมดให้จัดชิดขอบด้านขวา ในกรณีที่มีผู้เขียนมากกว่า 1 ราย ให้ใส่ตัวเลขเป็นตัวยก
ท้ายชื่อผู้เขียนและชื่อหน่วยงานสังกัดให้ตรงกัน และในกรณีที่บทความเป็นส่วนหนึ่งของ
วิทยานิพนธ์หรือหลักสูตรการศึกษา โปรดระบุชื่อหลักสูตรและสถาบันการศึกษาให้ชัดเจน

กรณีผู้เขียนสังกัดเดียวกัน ไม่ต้องใส่เลขยกที่หน่วยงานสังกัด เช่น

สมศรี สมมติ¹, สมร สุดใจ², สมใจ สมศรี^{*3}
Somsri Sommut¹, Samorn Sudjai², Somjai Somsri³
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phayao Campus
Corresponding Author, E-mail: somjaisee@gmail.com*

กรณีผู้เขียนสังกัดต่างกัน ให้ใส่เลขยกแต่ละคนให้ชัดเจน เช่น

สมศรี สมมติ¹, สมใจ สมศรี^{*2}
Somsri Sommut¹, Somjai Somsri²
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา¹, โรงเรียนปงรัชดาภิเษก²
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phayao Campus¹,
Pongratchadapisek School²
Corresponding Author, E-mail: somjaisee@gmail.com*

หมายเหตุ: หากบทความเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาให้ใช้คำว่า “หลักสูตร...
สาขาวิชา... คณะ...มหาวิทยาลัย..” ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ แทนหน่วยงานสังกัดที่
ระบุข้างต้น เช่น

สมศรี สมมติ¹, สมใจ สมศรี^{*2}
Somsri Sommut¹, Somjai Somsri²
หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Doctor of Philosophy Program in Buddhist Studies, Graduate School,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author, E-mail: somjaisee@gmail.com*

3.4 บทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ บทคัดย่อภาษาไทยไม่เกิน 350 คำ

3.5 คำสำคัญ (Keywords) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวน 3-5 คำ

3.6 การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุดให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย พิมพ์ตัวหนา TH Sarabun PSK ขนาด 18 pt. หัวข้อรองเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 0.5 นิ้ว (เริ่มพิมพ์ตัวที่ 6) พิมพ์ตัวหนา TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. และหัวข้อย่อยใช้ตัวธรรมดา TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ทั้งหัวข้อรองและหัวข้อย่อยควรพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ควรเว้นระยะพิมพ์ระหว่างบรรทัด แบบ Before 6 pt.

3.7 การใช้ตัวเลข คำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุค่าเต็มไว้ในครั้งแรก) สำหรับการวงเล็บภาษาอังกฤษ อักษรตัวแรกของทุกคำควรเป็นตัวใหญ่ เช่น Student-centered Learning

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับ ดังนี้ *ผู้เขียนรวมทั้งผู้ร่วมไม่เกิน 5 ท่าน**

1. บทคัดย่อ (Abstract) เสนอวัตถุประสงค์การวิจัย ระเบียบวิธีวิจัย ผลการวิจัย และองค์ความรู้จากการวิจัย โดยสรุปให้สั้นและกระชับความ

2. บทนำ (Introduction) ระบุความสำคัญของปัญหาการวิจัย กรอบแนวคิด

3. วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives) ระบุวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับข้อ

4. ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology) ระบุแผนการวิจัย กลุ่มตัวอย่าง และการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

5. ผลการวิจัย (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิก็ได้

6. อภิปรายผล (Discussion) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด พร้อมระบอบองค์ความรู้จากการวิจัย

7. สรุป (Conclusion) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

8. เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการที่มีการอ้างอิงในเนื้อหาบทความเท่านั้น โดยใช้การอ้างอิงระบบ APA

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับ ดังนี้ *ผู้เขียนรวมทั้งผู้ร่วมไม่เกิน 3 ท่าน**

1. บทคัดย่อ (Abstract)

2. บทนำ (Introduction)

3. เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับและระบุงค์ความรู้ใหม่

4. สรุป (Conclusion)

5. เอกสารอ้างอิง (References) การอ้างอิงในเนื้อเรื่องใช้ระบบ APA

บทความปริทัศน์ (Review Article) ให้เรียงลำดับ ดังนี้

1. บทคัดย่อ (Abstract)

2. บทนำ (Introduction)

3. เนื้อเรื่อง (Content)

4. บทวิจารณ์ (Discussion)

5. สรุป (Conclusion)

6. เอกสารอ้างอิง (References)

บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) ให้เรียงลำดับ ดังนี้

1. บทนำ (Introduction)

2. เนื้อหา (Content)

3. บทวิจารณ์ (Discussion)

4. สรุป (Conclusion)

5. เอกสารอ้างอิง (References) การอ้างอิงในเนื้อเรื่องใช้ระบบ APA

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาอ้างอิงควรได้มาจากแหล่งที่มีการตีพิมพ์ชัดเจน อาจเป็นวารสาร หนังสือหรือข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้ ผู้เขียนบทความต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารอ้างอิงทั้งหมดก่อนส่งต้นฉบับ ผู้เขียนบทความควรตรวจสอบถึงความถูกต้องของการอ้างอิงเอกสาร เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้องจะไม่ได้รับการส่งต่อเพื่อพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้ถูกต้อง

4.1 การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) หรือระบบนาม-ปี โดยใช้วงเล็บเปิด-ปิด แล้วระบุชื่อนามสกุลของผู้แต่ง ปีที่ตีพิมพ์ และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เอกสารที่นำมาอ้างอิงในเนื้อหาบทความจะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ และเจ้าของบทความต้องรับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารอ้างอิงทั้งหมด โดยรูปแบบของการอ้างอิงเอกสาร มีดังนี้

(6)

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1. พระไตรปิฎกและอรรถกถา ให้อ้างอิงชื่อคัมภีร์ เล่ม ข้อ เครื่องหมายทวิภาค (:)
และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เช่น

(พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 15 ข้อ 16: 282-283)	(พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล เล่ม 16: 256-320)
--	---

2. ผู้แต่ง 1 ราย (ไม่ว่าจะเป็นหนังสือ วิทยานิพนธ์ สัมภาษณ์ สื่อออนไลน์ เป็นต้น) ให้อ้างอิงผู้แต่ง แล้วใส่เครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์ เครื่องหมายทวิภาค (:)
และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง (ถ้ามี) เช่น

(พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร, 2554: 44)

3. ผู้แต่ง 2 ราย ให้อ้างอิงของผู้แต่งทั้งสอง เครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์เครื่องหมายทวิภาค (:) และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เช่น

(พระมหาสุทิตย อาภากรโ และเชมนันท์ อินทรสุวรรณ, 2553: 44)

หากมีเอกสารที่นำมาอ้างอิงมากกว่า 1 รายการ ให้ใช้เครื่องหมายอัฒภาค (;)
คั่นระหว่างรายการอ้างอิง เช่น

(พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2548: 8; พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, 2554: 44)

4. ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 ราย ให้อ้างอิงของผู้แต่งคนแรก เว้นวรรคหนึ่งครั้ง เพิ่ม
คำว่า “และคณะ” เครื่องหมายทวิภาค (:) และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เช่น

(พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) และคณะ, 2548: 55)

ทั้งนี้ หากเป็นการอ้างอิงด้วยการสรุปความหรือเอกสารที่ไม่มีเลขหน้า ไม่ต้องใส่
เลขหน้า เช่น

(พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร, 2554)

(พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ และเชมณัฐ อินทรสุวรรณ, 2553)
(พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) และคณะ, 2548)
(พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2548; พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, 2554)

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1. ถ้ามีผู้แต่ง 1 ราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง เครื่องหมายจุลภาค ปีที่พิมพ์ และหน้าทีนำมาอ้างอิง เช่น

(Keown, 2003: 4)

2. ถ้ามีผู้แต่ง 2 ราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง 2 ราย เครื่องหมายจุลภาค ปีที่พิมพ์ และหน้าทีนำมาอ้างอิง เช่น

(Hersey & Blanchard, 2000: 3)

และให้ใช้เครื่องหมาย อัฒภาค (;) คั่นกลางระหว่างเอกสารที่นำมาอ้างอิง มากกว่า 1 เอกสาร เช่น

(Keown, 2003: 4; Hersey & Blanchard, 2000: 3)

3. ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 ราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วย et al. ปีที่พิมพ์ และหน้าทีนำมาอ้างอิง เช่น

(Kaiser, et al., 2008: 55)

หลักเกณฑ์ทั่วไปในการพิมพ์รายการสำนักพิมพ์/โรงพิมพ์

กรณีเป็นบริษัทหรือสำนักพิมพ์ให้คงไว้เฉพาะชื่อ ดังตัวอย่าง

1. บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด ให้ใช้ “21 เซ็นจูรี”
2. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ให้ใช้ “มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์”
3. กรณีที่เป็นโรงพิมพ์ให้ใช้รูปแบบเต็ม เช่น โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราช

วิทยาลัย

4.2 เอกสารอ้างอิง

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

ตัวอย่าง

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม 1*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Thai Tipitaka Vol. 1*. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya Press.

(2) หนังสือ

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อหนังสือ./ครั้งที่พิมพ์./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง

กรณีผู้แต่ง 1 ราย (หากเป็นภาคภาษาอังกฤษให้เขียนนามสกุลไว้หน้า ตามด้วยชื่อ) เช่น
พระมหาสุหิตย์ อาภากรโ. (2548). *เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้และการจัดการ*, พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์ไทย ออฟเซต.
Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*, 3rd ed. New York: Harper and Row Publication.

กรณีผู้แต่ง 2 ราย (ให้ใช้คำว่า “และ” หรือ “and” เป็นคำเชื่อม) เช่น
บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และถวิลวดี บุรีกุล.(2548). *ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม Participatory Democracy*.กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
Strauss, A. and Corbin, J. (1998). *Basics of Qualitative Research: Grounded Theory, Techniques and Procedures for Developing*. London: California Sage Publications.

กรณีผู้แต่งมากกว่า 2 ราย (ให้ใช้คำว่า “และคณะ” หรือ “et al.” ต่อท้ายชื่อผู้แต่งคนแรก) เช่น
สุขุม นวลสกุล และคณะ. (2550). *การเมืองและการปกครองไทย*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
Snyder, C. R., et al. (2011). *Positive Psychology: The Scientific and Practical Explorations of Human Strengths*, 2nd ed. Los Angeles: SAGE Publications Inc.

กรณีมีทั้งผู้แต่งและผู้แปลหรือบรรณาธิการ (ให้เขียนชื่อผู้แต่งไว้หน้า ชื่อผู้แปลหรือบรรณาธิการเขียนไว้หลัง ชื่อเรื่อง ตามด้วยวงเล็บว่า (ผู้แปล) หรือ (บรรณาธิการ) สำหรับภาษาไทย และ (tran.) หรือ (ed.) สำหรับภาษาอังกฤษกรณี 1 คน หรือ (trans.) หรือ (eds.) กรณี 2 คนขึ้นไป) เช่น

เจมส์ แอล เครย์ตัน. (2551). *คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน การตัดสินใจที่ดีกว่าโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม*. วันชัย วัฒนศัพท์ และคณะ. (ผู้แปล). ขอนแก่น: โรงพิมพ์ศิริภรณ์ออฟเซ็ท.

Hylton, P. (2001). *Blackwell Companions to Philosophy: A Companion to Analytic Philosophy*. Martinich, A. P. and Sosa, D. (eds.). Oxford: Blackwell Publishers Ltd.

Lyotard, J. F. (1984). *The Postmodern Condition: A Report on Knowledge*. Bennington, G. and Massumi, B. (trans.). Minneapolis: The University of Minnesota Press.

Wittgenstein, L. (1967). *Philosophical Investigations*, 3rd ed. Anscombe, G. E. M. (tran.). Oxford: Basil Blackwell Ltd.

(3) บทความในหนังสือ

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ)./ชื่อเรื่อง/เลขหน้าแรก-สุดท้ายที่ตีพิมพ์./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง

ชาญณรงค์ บุญหนุน. (2562). ข้อถกเถียงเรื่องพระพุทธศาสนาประจำชาติไทยในรัฐธรรมนูญ. ใน ปรีดี หงส์สตัน และอัมพร หมาดเด็น. *ศาสนากับความรุนแรง*, หน้า 400-459. กรุงเทพมหานคร: Illuminations Editions.

Bergstein, M. (2000). Tubular Function. In Richard, E. B., et al. (eds.). *Nelson Textbook of Paediatrics*, 16th ed. (p. 596). Philadelphia: Saunders.

(4) บทความจากวารสาร

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./ปีที่/(ฉบับที่)./เลขหน้าแรก-หน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์. (บทความที่มี DOI ให้ใส่ DOI ไว้ตอนท้าย)

ตัวอย่าง

ประยงค์ จันทรแดง. (2563). พระภิกษุสามเณรควรเรียนวิชาทางโลกหรือไม่. *วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ*. 5 (1), 123-137.

Piaget, J. (1972). Intellectual Evolution for Adolescence to Adulthood. *Human Development*. 15, 1-12. DOI:10.1159/000271225

(5) บทความในสารานุกรม

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ใน ชื่อสารานุกรม./เล่มที่อ้าง, หน้าเลขหน้าที่อ้าง./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง

สนธิ อาจพันธ์. (2537). หม้อคอควาย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขตหัวเมืองฝ่ายเหนือ, หน้า 274-275. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

Sturgeon, T. (1995). Science Fiction. In *The Encyclopaedia Americana* (Vol. 24, pp. 390-392). Danbury, CT: Grolier Press.

(6) หนังสือพิมพ์

ผู้แต่ง./ (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อหนังสือพิมพ์./เลขหน้า. (กรณีภาษาอังกฤษที่มีหลายหน้า ให้ใช้คำว่า pp. แทน p.)

ตัวอย่าง

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น.13.

Chetchotiros, N. and Yonpiam, Ch. (16 May 2019). PPRP Faces Major Coalition Sang. *Bangkok Post*, p. 1.

(7) วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง รายงานการวิจัย

ชื่อผู้เขียน./ (ปีพิมพ์)./ชื่อวิทยานิพนธ์./ระดับวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์/หรือการค้นคว้าแบบอิสระ/ชื่อมหาวิทยาลัย.

ตัวอย่าง

สัมฤทธิ์ ต่อสติ. (2542). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของสถานบริการสาธารณสุขเขตเมือง กรณีศึกษาศูนย์: แพทย์ชุมชนเมืองพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.

Tyrone, R. (2007). *Effects of Upland Timber Harvest and Road Construction on Headwater Stream Fish Assemblages in a Southeastern Forest*. (Master's Thesis). Texas State University. San Marcos, Texas.

Lim, H. L. (2018). *Contemporary Buddhism: Introduction into Thich Nhat Hanh's Teaching*. (Doctoral Dissertation). Mahidol University. Nakhon Pathom.

(8) สัมภาษณ์

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์./ (ปีที่สัมภาษณ์)/ ตำแหน่ง./ สัมภาษณ์./ วันที่เดือนที่สัมภาษณ์.

ตัวอย่าง

พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2558). อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. สัมภาษณ์. 18 เมษายน.

Interviewee A. (2019). Student at Faculty of Buddhism, MCU. *Interview*. 1 March.

(9) สื่อออนไลน์

ผู้แต่ง./ (วันที่ เดือน ปีที่เผยแพร่)/ ชื่อบทความ./ สืบค้นเมื่อ วันที่ เดือน ปี./ จาก แหล่งที่อยู่ไฟล์ (URL)

ตัวอย่าง

พระศรีคัมภีรญาณ (สมจินต์ สมมาปญโญ). (1 พฤษภาคม 2555). *การจัดการศาสนาและวัฒนธรรมในอุษาคเนย์เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ*. สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน 2556, จาก http://www.mcu.ac.th/site/artidecontent_desc.php?article_id=1304&articlegroup_id=274

Doyle, M. W. (22 June 2004). *Liberal Internationalism: Peace, War and Democracy*. Retrieved September 2, 2013, from http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/themes/peace/doyle/index.html

(10) การสัมภาษณ์/ประชุมวิชาการ

ผู้เขียน./ (ปีที่เผยแพร่)/ ชื่อบทความ./ การสัมภาษณ์หรือประชุม./ หน่วยงานที่จัด./ วันที่เดือนที่จัด./ หน้าที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง

พระครูวรารณวิจิตร และคณะ. (2561). เปรียบเทียบหลักอุเบกขาธรรมในพระพุทธศาสนาและหฺวู่-เว่ยในเต๋า. *การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 2 ประจำปี 2561 เรื่อง “การวิจัยทางพระพุทธศาสนาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” (The Research on Buddhism for Sustainable Development)*. วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. วันที่ 20 มีนาคม. หน้า 119-129.

การให้เรียงลำดับเอกสารอ้างอิงให้ปฏิบัติ ดังนี้ 1) เรียงตามลำดับพยัญชนะ ก-ฮ หากซ้ำอักษรให้เรียงตามสระตัว 2) หากซ้ำชื่อผู้แต่งให้เรียงตามลำดับ พ.ศ. โดยเรียง พ.ศ. ที่น้อยสุดไว้หน้า ส่วนเอกสารอ้างอิงที่ซ้ำซึ่งเรียงไว้หลัง ให้เขียนเส้นประแทน โดยมีความยาวเท่าย่อหน้า 3) เรียงลำดับเอกสารภาคภาษาไทยก่อน จากนั้นจึงเป็นภาคภาษาอังกฤษ ซึ่งเรียงตามอักษร A-Z หากซ้ำอักษรให้เรียงตามสระ และหากชื่อผู้แต่งที่ซ้ำกันให้เรียงตามลำดับ ค.ศ. จากนั้นอย่าไปหาภาคเหมือนภาคภาษาไทย

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิงท้ายเรื่อง

- โกนิญฐ์ ศรีทอง. (2558). *การบูรณาการภูมิปัญญาพระพุทธศาสนากับการเสริมสร้างวัฒนธรรมของระบบนิเวศวิทยาชุมชน*. พระนครศรีอยุธยา: สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- จรูญ รัตนกาล. (2556). *การประยุกต์หลักพุทธธรรมและแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการอยู่ร่วมกันของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลสามบัณฑิต อำเภอบึงสามพัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. รายงานการวิจัย. กองทุนสนับสนุนการวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- พงศ์ศานต์ พิทักษ์มหาเกตุ. (2538). *ชาวบ้านกับช่องทางประกอบธุรกิจท่องเที่ยว แนวคิดในการจัดตั้งสหกรณ์บริการนำเที่ยวแนวอนุรักษ์แห่งประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: ปกเกล้า.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตโต). (2548). *โลกทัศน์ชาวพุทธ*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2551). *การแพทย์ยุคใหม่ในพุทธทัศน์*, พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.
- พระศรีคัมภีร์ญาณ (สมจินต์ สมมาปญโญ). (1 พฤษภาคม 2555). *การจัดการศาสนาและวัฒนธรรมในอุษาคเนย์เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ*. สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน 2556, จาก http://www.mcu.ac.th/site/artidecontent_desc.php?article_id=1304&articlegroup_id=274
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). *พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม 12*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม 12*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (6 เมษายน 2560). *ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก*. หน้า 1-90.

- Bergstein, M. (2000). Tubular Function. In Richard, E. B., et al. (eds.). *Nelson Textbook of Paediatrics*, 16th ed. (p. 596). Philadelphia: Saunders.
- Boo, E. (1990). *Ecotourism: The Potentials and Pitfalls*, Vol. 1 and 2. Washington, D.C.: World Wildlife Fund.
- _____. (1991). Making Ecotourism Sustainable: Recommendations for Planning, Development, and Management. In *Nature Tourism Managing for the Environment*. Washington, D.C.: Island Press.
- Hylton, P. (2001). *Blackwell Companions to Philosophy: A Companion to Analytic Philosophy*. Martinich, A. P. and Sosa, D. (eds.). Oxford: Blackwell Publishers Ltd.
- Keown, D. (1995). *Are There "Human Right" in Buddhism*. London: University of London.
- Kiarash, A. (2007). Human Dignity in Islamic Bioethics. *The Iranian Journal of Allergy*. 6 (5), 25-28.
- Snyder, C. R., et al. (2011). *Positive Psychology: The Scientific and Practical Explorations of Human Strengths*, 2nd ed. Los Angeles: SAGE Publications Inc.
- Strauss, A. and Corbin, J. (1998). *Basics of Qualitative Research: Grounded Theory, Techniques and Procedures for Developing*. London: California Sage Publications.

5. การส่งบทความต้นฉบับ

5.1 การเตรียมเอกสารต้นฉบับประกอบด้วย

1. ต้นฉบับที่เป็นไฟล์ *.doc ของ Microsoft Word โปรดดูรายละเอียดที่ระบุในรูปแบบข้างต้น
2. กรอกแบบฟอร์มเสนอผลงานเพื่อตีพิมพ์ (ใบสมัคร) ให้ถูกต้องและชัดเจน

5.2 การจัดส่งต้นฉบับ

ส่งทางระบบวารสารออนไลน์ “วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ” ตามลิงก์ <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jsbs/about/submissions> หากผู้เขียนยังไม่มีบัญชีของระบบ ThaiJO ต้องลงทะเบียน (Register) ในระบบวารสารก่อน จากนั้นเข้าสู่ระบบ (Login) เพื่อส่งบทความต้นฉบับและแนบไฟล์แบบฟอร์มเสนอผลงานเพื่อตีพิมพ์มาให้เรียบร้อย (หรือกรอกใบสมัครทาง Google Form)

6. การพิจารณาบทความเบื้องต้นของกองบรรณาธิการ

บทความต้นฉบับต้องจัดในรูปแบบไฟล์ *.doc ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 8-12 หน้า (รวมบทคัดย่อ ภาพ ตารางและเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้นใน 2 ด้าน คือ 1) ความถูกต้องตามรูปแบบของวารสาร 2) ขอบข่ายเนื้อหาตรงตามวัตถุประสงค์ ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาเบื้องต้น จะส่งกลับไปให้ผู้เขียนแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณากลับกรองของผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 3 ท่าน เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิประเมินผลอย่างไร จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบต่อไป

7. สิทธิของกองบรรณาธิการ

ในกรณีกองบรรณาธิการหรือผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้พิจารณากลับกรองบทความมีความเห็นว่า ควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยยึดข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิเป็นหลัก และขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่ตีพิมพ์ในกรณีที่บทความไม่ตรงกับวัตถุประสงค์และรูปแบบของวารสารบัณฑิตสงเคราะห์ หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้ทรงคุณวุฒิ หากบทความใดได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิโดยเสียงข้างมากให้ตีพิมพ์ ผู้เขียนจะได้รับหนังสือรับรองการตีพิมพ์จากวารสาร (เฉพาะผู้แจ้งความประสงค์เท่านั้น)

8. อัตราค่าตีพิมพ์บทความ

กำหนดค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์ บทความละ 6,000 บาท

9. การชำระค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์

หลังจากผู้เขียนส่งบทความต้นฉบับและกรอกแบบฟอร์มเสนอผลงานเพื่อตีพิมพ์ (ใบสมัคร) ในระบบวารสารออนไลน์แล้ว กองบรรณาธิการจะแจ้งให้ผู้เขียนชำระค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์ตามรายละเอียด ดังนี้

ชื่อธนาคาร: ออมสิน สาขามหาวิทยาลัยพะเยา

ชื่อบัญชี: วารสารบัณฑิตสงเคราะห์ มจร.พะเยา

บัญชีเลขที่: 020320117631

จากนั้น ให้ผู้เขียนแจ้งผลการโอนพร้อมหลักฐานการโอน โดยระบุชื่อผู้โอนและชื่อบทความ มาที่ Email: jsbsmcu@gmail.com (หากประสงค์จะให้ออกใบเสร็จในนามหน่วยงานหรือองค์กรใด กรุณาระบุให้ชัดเจน)

*****ทั้งนี้ ทางวารสารจะไม่คืนค่าธรรมเนียม ในกรณีที่บทความไม่ผ่านการพิจารณากลับกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิ เนื่องจากค่าธรรมเนียมได้นำไปเป็นค่าตอบแทนผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว**

อนึ่ง ในกรณีบทความใด ถูกปฏิเสธโดยเสียงข้างมากของผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณากลับกรอง (2 ใน 3) วารสารจะยึดเสียงข้างมากของผู้ทรงคุณวุฒิในการ

ปฏิเสธหรือยุติการดำเนินการตีพิมพ์บทความนั้นทันที ยกเว้นในกรณีต่อไปนี้ 1) ผู้เขียนยืนยันที่จะตีพิมพ์บทความนั้นอีกครั้ง 2) ผู้เขียนได้ปรับแก้บทความตาม ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยเสียค่าใช้จ่ายที่ปฏิเสธการตีพิมพ์นั้นแล้ว และ 3) กองบรรณาธิการเห็นสมควรให้บทความที่ปรับแก้ใหม่นั้นส่งประเมินอีกรอบได้ จากนั้น วารสารจึงจะดำเนินการต่อในขั้นตอนต่อไป โดยผู้เขียนต้องรับผิดชอบในการชำระค่าธรรมเนียมในส่วน of ค่าตอบแทนผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มเติม (2 ท่าน) ตามที่วารสารกำหนดค่าตอบแทนไว้

แบบฟอร์มเสนอผลงานเพื่อตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตแสงโคมคำ

แบบฟอร์มเสนอผลงานเพื่อตีพิมพ์
วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ

วันที่..... เดือน พ.ศ.

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว).....
ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งทางวิชาการ

ชื่อบทความ
(ภาษาไทย).....

(English).....

ชื่อผู้เขียนร่วม

1.
2.
3.
4.
5.

หน่วยงานและที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก

โทรศัพท์..... E-mail

“ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วม (ถ้ามี) ขอรับรองว่า บทความที่เสนอมานี้ ยังไม่เคยได้รับการตีพิมพ์และไม่ได้
อยู่ระหว่างกระบวนการพิจารณาเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่นใด ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วมยอมรับหลักการ
พิจารณาต้นฉบับ โดยยินยอมให้กองบรรณาธิการมีสิทธิพิจารณา ตรวจสอบต้นฉบับได้ตามที่เห็นสมควร และขอ
มอบลิขสิทธิ์บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ให้แก่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา ใน
กรณีมีการฟ้องร้องเรื่องการละเมิดลิขสิทธิ์เกี่ยวกับภาพ กราฟ ข้อความส่วนใดส่วนหนึ่ง และ/หรือข้อคิดเห็นที่
ปรากฏในบทความนี้ ถือเป็นความรับผิดชอบของข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วมแต่เพียงฝ่ายเดียว”

ลงชื่อ.....ผู้เขียน
()

1 นิ้ว/ 2.54 ซม. บทความวิจัยต้นฉบับต้องมีความยาว 8 -15 หน้ากระดาษ A4 (รวมเอกสารอ้างอิง)

Title in English (TH SarabunPSK 18 pt.)

เว้น 1 บรรทัด

ชื่อ - นามสกุล ผู้เขียนบทความภาษาอังกฤษ (16 pt. ตัวหนา)¹, ผู้เขียนร่วม², ผู้เขียนร่วม³

ชื่อหน่วยงาน สังกัดภาษาไทย (14 pt. ตัวธรรมดา)^{1, 2, 3}

ชื่อหน่วยงาน สังกัดภาษาอังกฤษ (14 pt. ตัวธรรมดา) ^{1, 2, 3}

Corresponding Author, E-mail: (อีเมลผู้ติดต่อหลัก)* (14 pt. ตัวธรรมดา)

เว้น 1 บรรทัด

บทคัดย่อ (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อน้ำ 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.) (บทคัดย่อไม่เกิน 350 คำ)

(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.)

1 นิ้ว/

2.54 ឥឡ. (Before 6 pt.)

คำสำคัญ (18 pt.):;; (ขนาด 16 pt.)..... (3-5 คำ)

(Before 6 pt.)

Abstract (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.) (Abstract ไม่เกิน 350 คำ)

(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.)

(Before 6 pt.)

Keywords (18 pt.): (ขนาด 16 pt.) (3-5 คำ)

(Before 6 pt.)

บทนำ (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.)

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

วัตถุประสงค์การวิจัย (18 pt.)

1. (TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.)

2

1 นิ้ว/ 2.54 ซม.

ตัวอย่างการจัดส่งต้นฉบับ (บทความวิจัย)

ระเบียบวิธีวิจัย (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

ผลการวิจัย (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

อภิปรายผล (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

องค์ความรู้จากการวิจัย (16 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

สรุป (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

เอกสารอ้างอิง (References) (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....

ตัวอย่างการจัดส่งต้นฉบับ (บทความวิชาการ)

1 นิ้ว/ 2.54 ซม. บทความวิชาการต้นฉบับต้องมีความยาว 8 -15 หน้ากระดาษ A4 (รวมเอกสารอ้างอิง)

ชื่อบทความภาษาไทย (TH SarabunPSK 20 pt.)

Title in English (TH SarabunPSK 18 pt.)

เว้น 1 บรรทัด

ชื่อ – นามสกุล ผู้เขียนบทความภาษาไทย (16 pt. ตัวหนา)¹, ผู้เขียนร่วม², ผู้เขียนร่วม*³
ชื่อ – นามสกุล ผู้เขียนบทความภาษาอังกฤษ (16 pt. ตัวหนา)¹, ผู้เขียนร่วม², ผู้เขียนร่วม*³

ชื่อหน่วยงาน สังกัดภาษาไทย (14 pt. ตัวธรรมดา)¹, ², ³

ชื่อหน่วยงาน สังกัดภาษาอังกฤษ (14 pt. ตัวธรรมดา)¹, ², ³

Corresponding Author, E-mail: (อีเมลผู้ติดต่อหลัก)* (14 pt. ตัวธรรมดา)

เว้น 1 บรรทัด

บทคัดย่อ (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....(บทคัดย่อไม่เกิน 350 คำ).....

..... (TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

1 นิ้ว/
2.54 ซม.

คำสำคัญ (18 pt.):;;(ขนาด 16 pt.)..... (3-5 คำ)

Abstract (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....(Abstract ไม่เกิน 350 คำ).....

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

1 นิ้ว/
2.54 ซม.

Keywords (18 pt.):;;(ขนาด 16 pt.)..... (3-5 คำ)

บทนำ (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

เนื้อเรื่อง (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

1 นิ้ว/ 2.54 ซม.

ตัวอย่างการจัดส่งต้นฉบับ (บทความวิชาการ)

องค์ความรู้ใหม่ (16 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

สรุป (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

เอกสารอ้างอิง (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....

ตัวอย่างการจัดส่งต้นฉบับ (บทความปริทัศน์)

1 นิ้ว/ 2.54 ซม. บทความปริทัศน์ต้นฉบับต้องมีความยาว 8 -15 หน้ากระดาษ A4 (รวมเอกสารอ้างอิง)

ชื่อบทความ (TH SarabunPSK 20 pt.)

Title in English (TH SarabunPSK 18 pt.)

เว้น 1 บรรทัด

ชื่อ - นามสกุล ผู้เขียนบทความภาษาไทย* (16 pt. ตัวหนา)

ชื่อ - นามสกุล ผู้เขียนบทความภาษาอังกฤษ* (16 pt. ตัวหนา)

ชื่อหน่วยงาน สังกัดภาษาไทย (14 pt. ตัวธรรมดา)

ชื่อหน่วยงาน สังกัดภาษาอังกฤษ (14 pt. ตัวธรรมดา)

Corresponding Author, E-mail: (อีเมลผู้ติดต่อหลัก)* (14 pt. ตัวธรรมดา)

เว้น 1 บรรทัด

บทคัดย่อ (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....(บทคัดย่อไม่เกิน 350 คำ).....

..... (TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

1 นิ้ว/
2.54 ซม.

1 นิ้ว/
2.54 ซม.

คำสำคัญ (18 pt.):;;(ขนาด 16 pt.)..... (3-5 คำ)

Abstract (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....(Abstract ไม่เกิน 350 คำ).....

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

Keywords (18 pt.):(ขนาด 16 pt.)..... (3-5 คำ)

เว้น 1 บรรทัด

บทนำ (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

เนื้อเรื่อง (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

1 นิ้ว/ 2.54 ซม.

ตัวอย่างการจัดส่งต้นฉบับ (บทความปริทัศน์)

บทวิจารณ์ (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

.....

.....

.....

.....

สรุป (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.)

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.)

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.)

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตัวอย่างการจัดส่งต้นฉบับ (บทวิจารณ์หนังสือ)

1 นิ้ว/ 2.54 ซม. บทวิจารณ์หนังสือต้นฉบับต้องมีความยาว 8 - 10 หน้ากระดาษ A4 (รวมเอกสารอ้างอิง)

ชื่อเรื่อง (TH SarabunPSK 20 pt.)

Title in English (TH SarabunPSK 18 pt.)

เว้น 1 บรรทัด

ชื่อ - นามสกุล ผู้เขียนบทความภาษาไทย (16 pt. ตัวหนา)

ชื่อ - นามสกุล ผู้เขียนบทความภาษาอังกฤษ (16 pt. ตัวหนา)

ชื่อหน่วยงาน สังกัดภาษาไทย (14 pt. ตัวธรรมดา)

ชื่อหน่วยงาน สังกัดภาษาอังกฤษ (14 pt. ตัวธรรมดา)

อีเมลของผู้เขียนหลัก(ที่ติดต่อได้) (14 pt. ตัวธรรมดา)

เว้น 1 บรรทัด

ภาพหน้าปกหนังสือ

บทวิจารณ์หนังสือ

ผู้เขียน:

จำนวนหน้า:

ปีที่พิมพ์:

ครั้งที่พิมพ์:

สถานที่พิมพ์:

เว้น 1 บรรทัด

บทนำ (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

1 นิ้ว/
2.54 ซม.

1 นิ้ว/
2.54 ซม.

เนื้อหา (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

บทวิจารณ์ (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

1 นิ้ว/ 2.54 ซม.

ตัวอย่างการจัดส่งต้นฉบับ (บทวิจารณ์หนังสือ)

สรุป (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

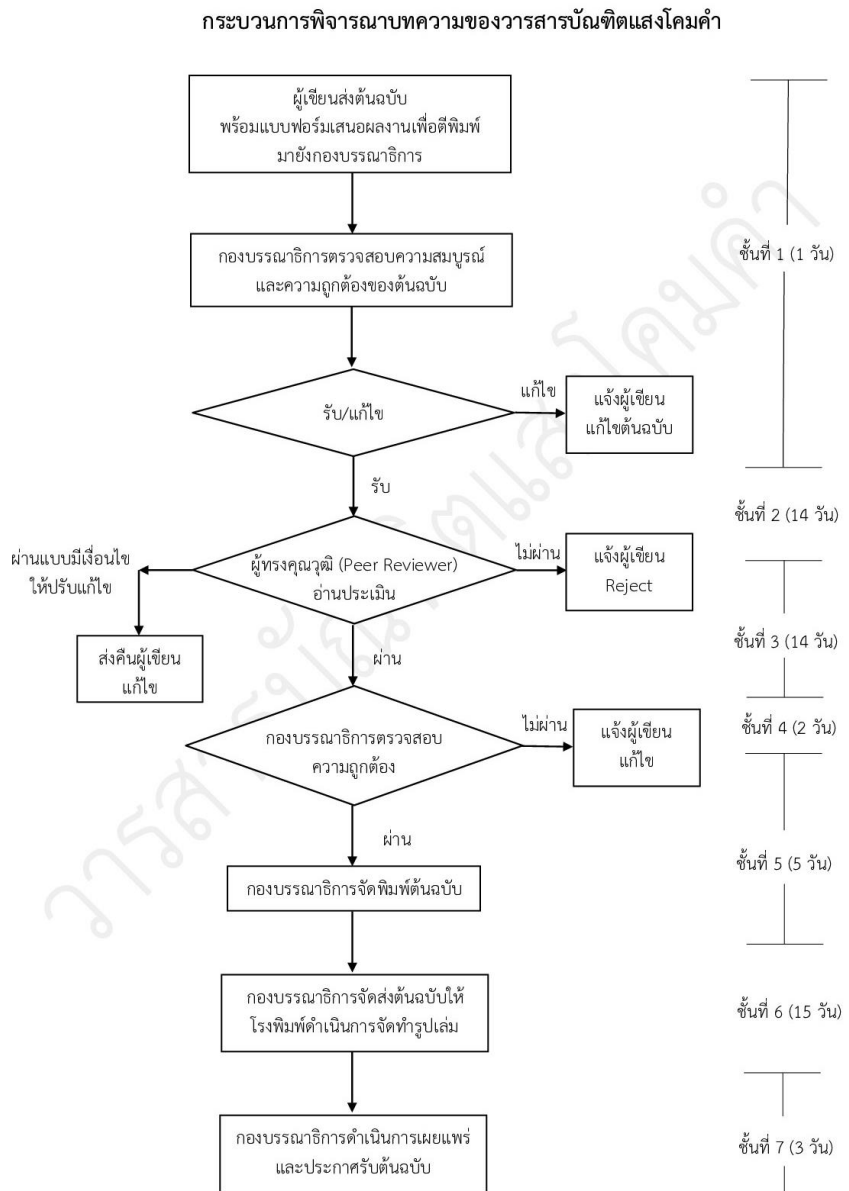
.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.)

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.)

กระบวนการพิจารณาบทความของวารสารบัณฑิตแสงโคมคำ

วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา
566 หมู่ 2 ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา 56000
โทรศัพท์ 0-5487-0141 E-mail: jsbsmcu@gmail.com

